

Magini, Giovanni Antonio / Galien. Io. Antonii Magini Patavini, Mathematicarum in almo Bononiensi Gymnasio Professoris, De Astrologica ratione, ac usu dierum Criticorum, seu Decretorum, ac praeterea de cognoscendis et medendis morbis ex corporum caelestium cognitione, opus ad ephemeridum supplementum nunc primo editum & libris duobus distinctum. Quorum primus complectitur commentarium in Claudii Galeni librum tertium De diebus decretoriis: alter agit de legitimo Astrologiae in medicina usu. His additur De annui temporis mensura in Directionibus: & de Directionibus ipsis ex Valentini Naibodae scriptis

*Francofurti : Typis Wolfgangi Richteri, 1608.
Cote : 5728*

(c) Bibliothèque interuniversitaire de santé (Paris)
Adresse permanente : <http://www.biusante.parisdescartes.fr/histmed/medica/cote?05728>

IO. ANTONII
MAGINI PATAVINI, MATHEMATICARVM IN ALMO BONONIENSI
Gymnasio Professoris,

DE ASTROLOGICA RATIONE, AG
usu dierum Criticorum, seu Decretiorum, ac praterea de
cognoscendis & medendis morbis ex corporum caelestium cognitione,

OPVS AD EPHEMERIDVM SVPPLEMENTVM nunc primo editum & libris duobus distinctum.

Quorum primus complectitur Commentarium in Claudij Galeni librum tertium de diebus Decretorii: Alter agit de legitimo Astrologia in Medicina usu.

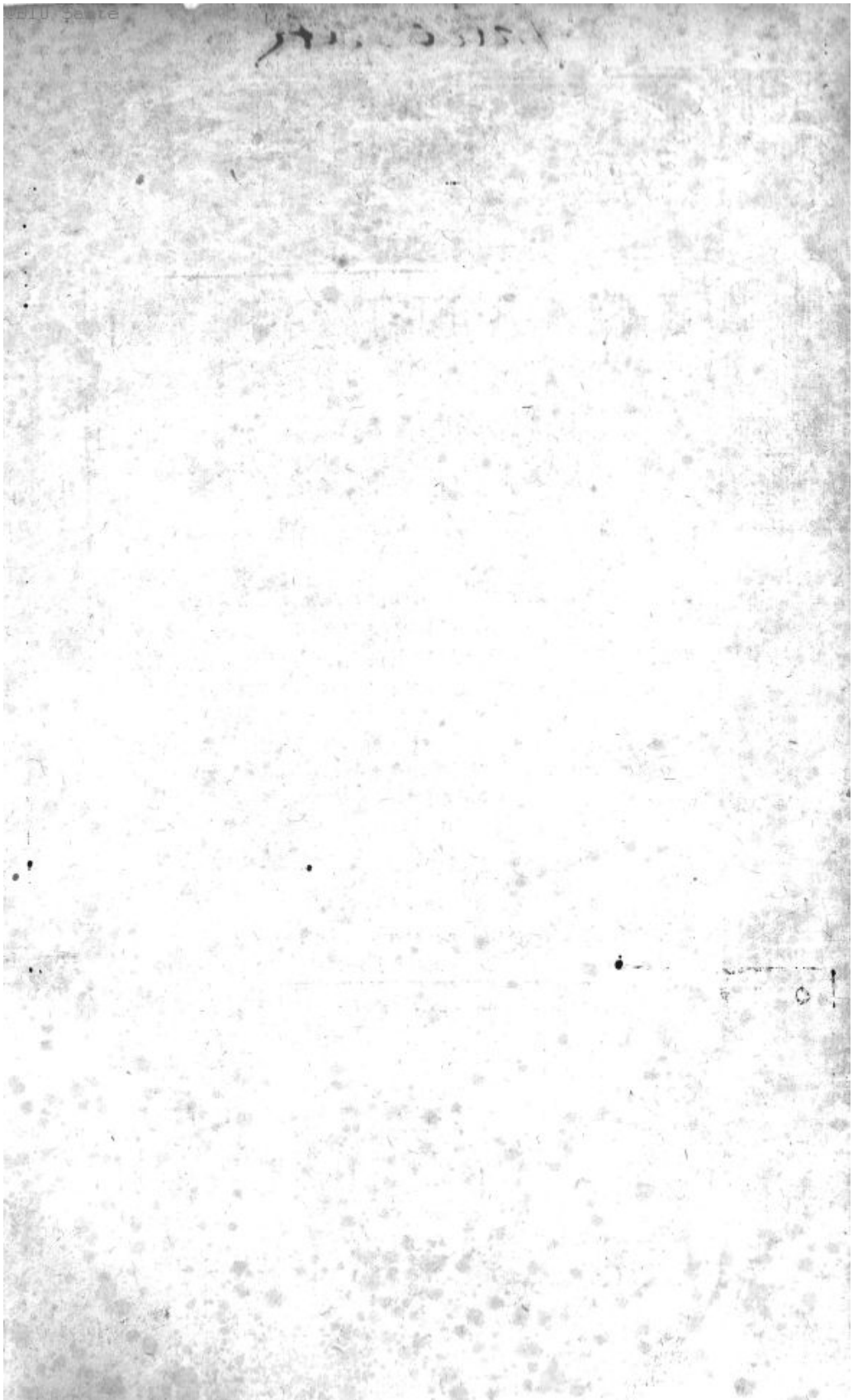
His additur

De annui temporis mensura in Directionibus: & de Directionibus ipsis ex Valentini Naiboda scriptis.

FRANCOFVRTI,

Typis Wolfgangi Richteri, sumptibus Ioannis Theobaldi Schönvvetteri.

M. DC. VIII.

SERENISSIMO D.
DN. FRANCISCO
GONZAGÆ,

*MANTVÆ ET MONTIS-
ferrati Principi.*

VAMPLVRIMOS fore non dubito, Serenissi-
me Princeps, quibus mirum videatur me de
Astrologiæ ludiciariæ parte illa scribere ingres-
sum, quæ Medicis, ac Medicinæ vsui, cum
præsertim Galeni librum tertium de diebus
Decretoriis illustrare commentariis fuerim ausus homo Me-
dicinæ artis prorsus ignarus. At vbi quæ me ad id audendum
causæ impulerint, isti probe norint, non solum mirari de-
sinent, sed meum probare ac laudare consilium incipient.
Multis equidem nominibus hanc prouinciam suscepi. Pri-
mum Damiano Zenario bibliopolæ, cui propitius vita fun-
cto sit Deus Opt. Max. meam obstrinxeram fidem, cum
primum meas ille Ephemerides denuo in lucem emissu-
rus esset, multorum illas non solum annorum incremento,
sed & institutionum ac tractatum locupletare, qui & A-
griculturæ, & arti Nauigatoræ, & Aeris mutationibus
dignoscendis, & rei etiam Medicæ inferuient. Sed quod
ad Medicinam attinet, propositum mihi solum fuerat
pauculis tantummodo paginis vniuersalia quædam man-

):(2 dare

E P I S T O L A

dare præcepta ad dignoscendos dies, qui propinandis medicinis, aut phlebotomiæ, aut alijs exercendis medicis functionibus magis minusve idonei ac felices essent, exemplum hac in re sequuto Stefferi, Carelli, Pitati, & aliorum, qui Ephemerides concinnarunt. Secundo loco quotidiano fere conuitio à me flagitabant medicinæ candidati, qui me præceptore sunt in Mathematicis vsi, vt eos Astrologicis imbuerem præceptis iis, quæ ad rei medicæ vsum dirigerentur. Quibus cum ego nonnulla ab ijs in exercenda Medicina ex Astrorum cognitione obseruanda identidem subiicerem; meq; illi rogarent, & quem in hoc studio sibi legendum ac sequendum Auctorem compararent; ego, quos dixi, statim proponebam, atq; etiam, quando complures ab hinc annos editi illi, ac quia iamdiu nō amplius excusi, haud ita in promptu, atq; inuentu faciles erant, sæpe discipulis meis commodabam, vt inde, quod possent in hoc genere, desumerent. Sed cum in ijs euoluendis spe sua frustrati, partem illam Astrologiæ nihilominus desiderarent, quæ Medicinæ eam, quam ego & profitebar, & ijs ostenderam, vtilitatem afferret, quasi mecum expostulantes ad me confugiebant, & nihil eorum lectione tractatum se profecisse dicebant; in ijs enim pauca, & confusa se reperisse, quæ ad medicum negotium attinerent, quippe in ipsis omitti maxime necessaria, & leuia quædam, ne dicam puerilia, recenser, ab Arabica illa ac superstitiosa astrorum scientia mutuo sumpta, quæ & veræ Astrologiæ candorem inquinauit, & Catholicæ Ecclesiæ iustissimam videtur ansam præbuisse, vt eandem ipsam non tam veram, quam notham, & falsam, ac superstitiosam Astrologiæ professionem Catholicis interdixit. Inde factum, vt mecum complures eorum egerint, vt de hac Astrologiæ parte, quæ Medicinæ subseruit, meo more atque instituto vberius agerem, & certiora, ac potiora, quam alij in medium afferrem,

DEDICATORIA.

ferrem, nugis interim illis Arabum valere iussis, & leuiorib. rebus prætermisissis. Ego vero, ne amplius molestia illam exorberem, discipulos in hac Astrologiæ parte absq; certo aliquo eius Auctore erudiendi, atq; eadem quotidie repetendi, simul etiam ne libros à me superius cōmemoratos discipulis ipsis cogere identidem commodare cum periculo etiam ne mihi aliquot ex iis perirent, quod non raro vsu venit; Adde & quod multo maioris est momenti, cum Astrologiam prorsus neglectam à Medicis viderem, ita vt eorum pleriq; nō dubitarent hanc vt vanam quandā artem ac temerariam insectari, & gloriam quodammodo ex eius ignoratione, atq; imperitia sibi aucupari, quin & scripto detertere eius studiosos ne in hac ediscenda tempus tererent (idq; eo cōgruius ferebam, quod in eorum numero complures esse intelligebā præclaræ, ac spectatæ in primis scientiæ viros, qui facile quidquid vellent, pro conciliata sibi auctoritate iunioribus, atq; inexpertis persuadere posse videbantur) feci nō inuitus vt hanc à discipulis gratiam inirem, & partem hanc pro viribus elaborarem; quin etiam non ab re esse existimaui Medicis iis, qui tanto cum supercilio in Astrologiam iuueherentur, alios opponere insignes Medicos, qui hanc facultatem, & plurimi fecerint, & cum primis vtilem, ac necessariam esse Medicis non solum fassi, verum etiam ingenue fuerint professi, quorum testimonia, & auctoritates id aperte comprobantes collegi simul, atque edidi, vt Medicos per Medicos redarguerē. Quæ etiam fuit causa, vt Galeni libellum hunc tertium de Diebus Decretoriis, quem ipsi germanum esse Galeni fœtū negare, & inter spurios referre non possunt, commentariis illustrarim. Maxime autem omnium ad hæc elucubrandam officii mei munus impulit, nefas enim esse existimabā quod à Domino talentum acceperam, eius tanquam à me in terris de industria abditi vtilitatem studiosis inuidere; & quasi sce-

): (3 lus ad-

EPISTOLA

lus admittere mihi videbar, si Medicinæ ipsi hanc à me operam tantum non emissâ voce petenti denegarem, hoc præsertim tempore, quo in Astrologia Iudiciaria non ita libere versari Medicis licet, quemadmodum patrum nostrorû memorialicebat. Cur igitur hæc scripserim, causam vides, cur autem hæc eadem Celsitudini tuæ, Princeps Serenissime, nuncupata voluerim, facile suspicari potes. Iam pridem inter deuotissimos Serenissimi parentis tui clientes ego haud infimo, sed, quæ summa eius benignitas est, perhonorifico loco sum receptus, & dignus ab eo existimatus, qui te atq; Excellentissimû D. D. Ferdinandum fratrem tuum in Mathematicis erudirem. Ergo meæ mihi videbantur esse partes, summam meam in te obseruantiam quamprimum testatam posteris relinquere; atq; in rem meam maxime erat, tuum huic libro patrocinium asciscere, vt tutus à Zoilis, atq; obrectatorib. in manib. studiosorum versaretur; tuoq; in primis testimonio, tuâq; fultus auctoritate vnicuiq; facile persuadere posset, me Astrologiam ita profiteri, atq; exercere, vt eos terminos, ac fines ne latum quidem vnguem transiliam, quos mihi Catholica Romana Ecclesia circumdederat, cui ego iudicium ac sententiam meam in rebus omnibus, qua decet reuerentia, subiicio. Iure igitur optimo nihil decentius, nihil mihi consultius existimaui, quam si meas hæc vigilas Celsitudini tuæ dicarem. Claudēda nunc mihi laudum tuarum commemoratione esset Epistola, Princeps humanissime, si vel illæ meo indigerent præconio, ve ego ea essem dicendi facultate præditus, vt eas possem pro dignitate conscribere. Verum is est tuarum vere heroicarum virtutum fulgor, vt ad eas admirandas potius, quam commemorandas non me solum, sed eloquentissimum quemq; incitare videatur. Quas si quis in tuis præclarissimis dictis, factisve non posset, ac in venustate, ac specie illa tua summo digna Imperio

rio

DEDICATORIA.

rio contemplari abunde posset, in illa inquam & vultus tui vere regia maiestate, & totius corporis dignitate, quæ tuos ex nobilissima Italicarum Gonzagia familia depromptos, atq; etiam è Cæsareo genere delibatos spiritus tanquam egregia quædam pictura intuentium oculis offert, atq; egregie representat. Vnde illud dimanat acumen ingenii singulare, prudentia in adolescente senilis, altitudo animi incredibilis, facundia inenarrabilis, humanitas eximia, in fouendis studiis litterarū, litteratisq; viris summa alacritas. Quæ mihi spem haud exiguam facit, fore scilicet, vt huius libri patrocinium clementissime susceptum constantissime retineas, & mihi ad maiora meæ in te obseruantix edenda monumenta animum addas. Quod te vt facias enixe precor, quemadmodū Deum Optimum Maximum assiduis deprecor votis, vt tibi Nestoreos ac fœlicissimos elargiatur annos, meq; Serenitati tuæ humilime commendo. Bononiæ 24. Ianuarii 1607.

Serenitatis tuæ

addictissimus

Io. Antonius Maginus.

IOAN.

IOAN. ANTONIVS
MAGINVS CANDIDO
LECTORI S.

TRACTATVRI nuncillam Astrologia partem, qua Medicinam
nō parum adiuvat, ingenii nostri vires debiliores esse agnoscimus
quam ut tanto ferendo sint oneri: quippe eruditi quidam homi-
nes huic parti adeo detraxerunt, ut vanam eam, falsamq, esse nō
communi solum plebecula, verumetiam doctiorum nonnullis iam pene persua-
serint. Nec mirum, quamplurima enim, qua nonnullorum temeritate in nobi-
lissimam scientiam irrepere incommoda, facillime rudiores praesertim potuerūt
detertere: quippe cum reperiantur complures, qui vix dum pralibata artis Ru-
dimentorum seu Ephemeridum cognitione Astrologos se esse opinati, eo temeri-
tatis deuenerint, ut Calendaria, & Prognostica construere, & de reb. grauiori-
bus iudicia ab omni veritate aliena facere non sint veriti. Alii (gravius ausi ne-
fas) profana sortilegia, & damnatas artes varia superstitione, ac improbe exer-
centes sacrilegas suas praelectiones Astrologia nomine conati sunt occultare. Alii
deniq, saniore quidem consilio hanc nostram scientiam emensi, & Medicinam
ipsam sine hac vacillare, Medicumq, ipsum tanquam cæcum absq, ductore in in-
certum ferri probe cognoscentes, praecepta artis tradere, & Astrologiam Medi-
cina copulare audacior quidem, quam feliciore conatu aggressi ac demum in
superstitiosas Arabum, & licentiosorum scriptorum ambages illapsi, ac immergi
permixtis vndequaq, vanioribus iudiciis rem omnem confuso, ac incerto ordi-
ne tractauerunt. Hinc tot in ipsam Astrologiam conuitia, tam acerba cauilla-
tiones, atq, indigna calumnia originem traxere. Quasi quis diligentius animū
aduerterit, non artis, sed imperitorum artificum esse errata facile cognouerit.
Sunt enim hac nostra tempestate nonnulli Astrologia omnis penitus inscii, licet
alioqui aliarum scientiarum cognitione praeclari, qui publica voce contra omniū
peritiorum, ac veterum tam Philosophorum, quam Medicorum auctoritatem
in Astrologiam inuehi, & nihil hanc pro Medicina posse, nullius esse vsui procla-
mare minime dubitent. Equidem complures, qui Philosophiam, ac Medicinam
aliqua cum laude & gloria publice profitentur, mirari satis non possum, dū anti-
quo-

P R Æ F A T. A D L E C T O R E M.

quorum, & prædecessorum suorum sententiis, scriptisq; Astronomicis multorum annorum experientia, & longa observatione comprobatis fidem omnem abrogent, cum tamen iis ipsis qui damnent nequaquam constet. Primos Astronomia fontes extremis saltem labris primum delibasse, ac pharmacis suis, quotidianæq; agrorum curæ immiscuisse par erat, ubi per experientiam edocti palato suo nequaquam arridere sensissent, tum demum ingrati saporis causas afferre, ac qua in parte deficerent edicere ipsis licuisset. Cum igitur huiusmodi virorum, qui rem ipsam indicta causa damnarunt, sententia nihil morari nos debeant, sat egisse videamur, si quos Astronomia studiosi successu temporis uberrimos fructus ab hac scientia recipiunt, breuiter ostendamus. Per hanc enim Philosophia partem, Astrologiam dico, diuinam atque admirabilem Dei prouidentiam agnoscimus, ut qui cælo tanquam instrumento pulcherrima stellarum varietate adornato utitur, quo hac inferiora à se creata gubernet, ac moderetur: ideoque præfixum, ac certum syderibus motum ordinemque præscripsit, quem tamen ipse inhibere, refrenare, & inuertere potentia sua (ut vocant) absoluta facillime possit.

Sic quondam motum Solis diurnum inhibuit, ita ut ipsum sisteret, quousque Iosue inimicos prostrigasset. Sic miraculosum illum Solis defectum in morte Seruatoris nostri contra naturæ ordinem euenire voluit. cum re vera in illud tempus luminarium incidere oppositio deberet. Cumq; cælum vario, ac concinno ordine, motuq; moueatur, & cum pene tot admiranda complectatur, quot stellas in se continet, cur hæc frustra & sine causa ab illo omnis sapientiæ fonte esse facta suspicabimur? Cur vires cælo in humanam naturam, hoc est in corporis humani temperaturam, quas in cætera omnia, quæ sub Luna sunt, natura constantia quotidie semperq; effundi videmus, denegabimus? Elementa profecto à vario syderum nunc ortu, nunc occasu affici nemo sana mentis negauerit: atqui hæc eadem in nos agere quis est, qui non experiatur? Qua fronte obsecro dissimulant Medicinæ totius Principum auctoritates ac testimonia, Hippocratis dico, ac Galeni, nunquid hos damnabunt, quod Astrologiam Medicinæ coniunxerint, quos permulti quoque celeberrimi Medici sequuti olim fuerunt, & etiamnum sequuntur? Vnius Galeni auctoritas deberet sufficere, qui in libello, cui titulus est: Si quis sit Medicus, eundem esse Philosophum: deridet eos Medicos, qui negabant Medicis necessariam esse Astronomiam: quin etiam in libro octauo de ingenio sanitatis cap. 20. homicidas appellat Medicos Astronomia ignaros. Peruoluant quæso attente tertium ipsius Galeni librum de diebus Decretoriis, quem breui commentario, quantum ad Astrologia cognitionem attinet, pro virili nostra dilucidio reddere non grauabimur, ubi quidem satis clare percipient non tantum requiri in Medico simplicem aliquam Astrologia cognitionem: verum etiam genituræ ipsius agri inspectionem, ut faustos agri dies, ac infastos cognoscat, atq; etiam ut agritudinis exitum finemq;, vel ad salutem, vel ad mortem

):(°):(

præui

praeuideat Astrologicis coniecturis. Nunc autem praestantium Medicorum afferamus catalogum, qui Astrologiam laudarunt, ac cum medicina coniunxerunt, mihi à celeberrimo nostra aetatis Medico D. Hieronymo Rubeo Rauennate communicatum, qui maxima sui cum laude, atq. egrotantium utilitate Medicinam cum Astrologia quam egregie callet, exercet. Sic enim ait Rubeus:

Astrologiam plurimum Medicina utilem ac potius necessariam esse, qui Hippocratis, & Galeni libros legerit, negabit nemo. Hippocrates enim lib. 1. de Diata, astrorum ortus, & occasus Medicum cognoscere oportere, inquit, quo mutationes & excessus ciborum, ac potuum, & ventorum, & totius mundi, ex quibus sane morbi hominibus oriuntur, obseruare sciat; & libris de aere, aquis, & locis non semel, sed bis affirmat, non minimam partem conferre ad rem medicam, sed omnino plurimam: cum una cum temporibus, & ventriculi in hominibus mutantur: oportereq. solstitia cognoscere, & Astrorum exortus considerare, praecipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occasum: morbi enim in his maxime diebus iudicantur, aliiq. perimunt, alii vero desinunt, aut in aliam speciem, aliumq. statum transmutantur. Neq. vero hac scribit Hippocrates, ut ea solū dum adsint, à Medico qualia sint, considerentur: sed etiam antequam adsint, ad praesagiendos, praecauendosq. morbos. Nam ait, sciens horarum mutationes, & Astrorum ortus, & occasus, ut unumquodq. eorum sit, praecognoscet utiq. annum, qualis nam ipse futurus sit. Sic si quis scrutatus fuerit, & praeuiderit tempora de unoquoq. maxime sciet, & plerumq. sanitatem consequetur, & recta via procedet, non minima artis sua gloria. Praeterea cum scribit primo Epid. sect. 3. in principio, morbos cognosci non solum ex tota, sed etiam ex partiali, seu, ut alia habet versio, singulari constitutione caelestium, quid aliud innuit quam singulares cuiusq. geneses, praeter generalem constitutionem astrorum? Qui enim id ad temperamentum aeris referunt, frustra caeli nomen additum fateantur necesse est, satisq. fuisset dicere, constitutionem, quod plurimum breuitati Hippocratis conuenit: sed de hoc non valde pugnauerim.

Galenus vero ita aperte id tradit, ut negari omnino non possit, si quidem lib. 3. de diebus Decretoriis cap. 6. scribit, ineunte alicuius morbo, si Luna ingressus, & transitus in loca illius genesis benefica maleficaue animaduertantur, salutare & molestos dies cognosci: neq. in morbis solum, sed in secunda etiam ualitudine. Quod quamquam ab Aegyptiis Astronomis inuentum esse dicit, se quoq. tamen obseruasse, & verissimum comperisse testatur.

Auicenna ad hos accedit, qui de causis pestilentiae scribens, & in canticis de aere affirmat, si stella quae dicuntur infortunata fuerint in locis suarum dignitatum, corruptionem animarum significaturas. Si vero quae fortunata dicuntur fuerint ibidem, salutem eorum ostensuras.

Petrus Aponensis in Conciliatore suo Differentia decima non solum idem affirmat, sed multis id rationibus comprobat, latissimeq. in eos disputat, qui contrariam opinionem tuentur.

Guido

Guido è Cauliaco vir egregie doctus, qui cum diu Chirurgicen in florentissimo tum Montispeffulani Gymnasio docuisset, Clementis Sexti P.M. chirurgus fuit, & de illa conscripsit opus ita insigne, ut olim praelegi in publicis Gymnasiis consueverit, de pestilentia tractans, qua suo tempore sauit, eam potissimum Saturni, Iouis, & Martis congressui tribuit, qui in 14. Aquarii gradu praecesserat, testaturq. se de Astrologia librum fecisse.

Ioannes quoq. Arculanus Veronensis, qui Borso duce in Ferrariensi Gymnasio magna cum laude medicinam docuit, fecitq., Auicēnam de febre pestilenti explicans, ab illius sententia, quam scripsimus, nequaquam recedit.

Hieronymus Manfredus Bononiensis Medicus, scriptis ad Ioannem secundum Bentiuolum Hannibalis primi filium, de morbis curandis proloquius centum, idem testatus est.

Petrum Leonem, qui Nicolao Leonicensi teste, inter alios Medicina professores maxima meruit Patavii docens stipendia, maximi Astrologiam fecisse, notissimum est, & ex Pauli Iouii elogiis facile cognosci.

Marsiliū Ficini viri clarissimi gravis auctoritas hoc loco praetermittenda non est, qui passim & in Epistolis suis, & libris de tuenda valetudine producendaq. vita, & de pestilentia, Astrologia decreta ad Medicinam adiungit.

Matthaeus Curtius Ticinensis, cui tanta fuit eruditio, ut in omnibus Italia Gymnasiis interpretando, ac disputando primum semper locum obtinuerit, dum Ioannis Picirationes in secundo Aphorismorum, de diebus Criticis, refellit, sententiamq. Galeni ex tertio de diebus Decretoriis explicat, à Luna crises fieri in morbis ex illius cursu, & aspectibus tradit.

Idem de Martino Acachia Catalaunenſe Medico celeberrimo dicendum est, in primum librum Galeni ad Glauconem prope finem, de diebus item Decretoriis scribente, qui duplici nomine Lunam in morbis, praecipue acutis, habere imperium dicit, lumine & configurationibus, exactioremq. cognitionem Medico esse ab Astrologia petendam affirmat.

Hieronymo autem Fracastorio Veronensi, ob insignem doctrinam Magno appellato, a deo id verum visum est, ut omnem etiam morbi Gallici originem astris acceptam tulerit libro de contagiosis morbis, & in syphili versibus ita elegantibus Latine exarata, ut Petrus Bembus aliquando scripserit, eandem musam Virgilio, & Fracastorio fuisse ducem. Is igitur nihil aliud esse posse inquit, quod in tot regiones tanto inter se spatio distitas potuerit aerem tam male afficere, nisi caeli & siderum constitutiones, & ea quidem, quae & raro accidunt, & magna, cum accidunt, possint efficere, & quidem hunc morbum antequam accideret, ab Astrologis fuisse praedictum tradit.

Ioannes Baptista Montanus item Veronensis eius aequalis, qui primo loco cū insigni laude Medicinam Patavii explicauit, in diebus Decretoriis ex secundo Aphorismorum declarandis, Astrologia utilitatem in Medicina maximam esse patefecit.

) : () : (2 Oddum

P R Æ F A T I O

Quod dum de Oddis Patavinum, ut his adiungam, & doctrina illius celebritas, & eadem cum superioribus sententia persuadet. Nam & Patavii publice medicinam aliquādiu docuit, & Venetiis multos eam annos exercuit, dennoq. ad Medicinam eandem explicandam à Senatu Veneto redire Patavium iubetur, ac pene compellitur. Is igitur suis de pestilentia libris, & singulares syderum constitutiones, aspectusq. narrat, quib. pestilentia solet generari, & ait potuisse ex variis euentis à se & aliis diuersis temporibus saepe obseruatis, si non demonstratione saltem ratione, non modicam fidem afferente, Galeni & Auicenna sententiam, de qua dictum est, comprobare, & à cauillis Pici Mirandulani tueri. Sed quia id longe ab eius tum instituto aberat, & quod ad dies Decretorios attinet, id Aphorismo vigesimoquarto secunda partis perfecerat, iure missum facere.

De Ioanne Fernelio tali ac tanto viro nihil est, quod dicam, quando ipse secundo de abditis rerū causis libro, id latissime & grauissime, ut solet, disputat, grauemq. esse illorum stupiditatem ait, qui sydera nihil in aera, nisi calorem, aut frigus, imbres aut siccitatem lumine motuq. suo inducere contendunt: null. m. q. cognitionē, inquit, esse ad praecauendos persanandosq. pestilentes morbos, caelestis configurationis cognitione praestantiorē, pestilentemq. annum fore ex sola syderum commixtione, qua illius est procreatrix, prauidere posse, obseruatq. omnes Aestates aque feruidas non esse, aut siccās, nec omnes Hyemes pariter rigere, aut humescere, idcirco non nisi diuersa syderum commixtione eam diuersitatem acceptam referendam esse, aliamq. commixtionem imbres, aliam serenitatem inducere, aliam Austrinam, aliam Aquiloniam, aut tempestatem huiusmodi inducere, cum Solis cursus, & primus motus semper sui similes sint.

Iacobus Hollerius, Stenpanus Gallus, Philippus Ingrassias Siculus Archiater, celeberrimi Medici de pestilentia tractantes, idem testantur. Idem de diebus Decretoriis Ioannes Planerius Quintianus Brixienfis.

Hieronymum Cardanum Mediolanensem praeceperit inde ac omnibus notum, quando ipse, cum alibi tum in secundum Ptolemaei librum de Astorum iudiciis, de schemate octo laterum ad dies criticos, morbiq. progressum cognoscendum, pluribus tractauit.

Baccius Balduinus Cosmi Medicus magni Ducis Hetruria Medicus, dum librum Hippocratis de aere, aquis, & locis interpretatur, in eadem, qua superiores, sententia est, disputationemq. proponit, an Medico Astrologia Iudiciaria vocata, utilis sit, aitq. sententiā Galeni tertio de diebus Decretoriis sibi maxime placere, scilicet Iudiciariam Astronomiam esse medicinā maxime utilem, & qui eam damnant, sophistas esse, qui in plateis, & publicis urbium locis quotidie strepunt, ut ait etiam Galenus.

Succedat his Petrus Salius Diuersus Fauentinus, Medicus plane egregius ac doctissimus, qui in libro de febre pestilenti, pestilentia censet aliquando ab astris, nihil inferioribus causis ad hoc conferentibus gigni, prout varia sydera, vel in
idem

idem coeunt, vel ad diuersa respiciunt, huiusmodi morbos ab Astrologis predictos fuisse affirmat.

Idem Michaeli Mercato Miniatiensi de pestilentia scribenti visum est, qui de praeuendis etiam venenis tradens, ex sententia Antonij Guainerij Medici centum iam & quinquaginta annis clarissimi, monet Principes, vt caueant, ne eorum geneses hostibus innotescant, inde enim magna eorum corporibus accidere incommoda.

Hucusq; Hieronymus Rubens. Sed his adiungi possunt à nobis alij quoq; Medici, qui Astrologia fauerunt, atq; etiam qui de diebus Decretorius Astrologice tractarunt, vel Astrologia praecepta ad rem medicam facientia conscripserunt. Itaque

Arnaldus Villanouanus Astrologica quaedam ad Medicinam facientia in suo medicinalium operum magno volumine conscripsit.

Bernardus Gordonius in suo Lilio medicina quaedam Astrologica ad medicinam attinentia tractat de prognosticis particula quinta cap. 6. & seqq.

Iacobus Antonius Mariscottus Florentinus Medicus interpret illius libelli de decubitu ex Mathematica scientia Galeno adscripti se Astronomia fautorem declarat, dum ait, illum libellum esse magna experientia, plerisque tamen neglectum, quia pleriq; etiam diuina sunt Astrologia ignari. E quibus aliqui ob id ipsum quod illam ignorant, eandem etiam contemnunt.

Franciscus Valesius lib. 7. controuersiarum medicarum & philosophicarum c. 18. censet non esse aspernandas Astrologicas obseruationes in sanguinis missione, & expurgatione: atque lib. 10. comprobat Galeni opinionem de diebus Decretorius, nempe illos à caelesti causa dependere, hoc est, à motu corporum caelestium.

Petrus Forestius Reip. Delfensis Medicus Astrologiam professus fuit cum Medicina coniunctam, & in quodam suo opere statum mulieris Astrologice examinat, quæ ab anno 16. suæ ætatis vsq; ad annum 27. perpetuo lecto decubuerat.

Cornelius Gemma Louaniensis Medicus, Philosophus, ac Mathematicus insignis, ac filius Gemma Frisii Medici, ac Mathematici egregij, quantum Astrologiam tanquam Medico summe necessariam magnificerit, apparet præcipue in 1. lib. Artis cyclognomica, dum c. 8. sic scribit: Patet usus eiusdem Luna vberimus in arte Medica, quod post coniunctionem Solis & Luna commodiores ferme fiat venæ sectiones, purgationes per urinam atque sudorem, & quæcunque à centro corporis ad eiusdem circumferentiam ducunt, propter motus Lunaræ analogiam: Contra digrediente Luna ab opposito Solis magis & vomitus solent succedere, & alij purgatio, si modo & ægri vires, morbi tempus, & utriusque natura vniuersa consentiat: nec interim obsint congressus malefici, vel irradiantium syderum loca. Nec dubium quin & Planeta, vel stella cætera pari prorsus ratione ad Solem collata, vel ad Eclipticam vires ubiq; particulares

conferant, unde in rebus natura arcana plurima colligantur, praesertim quae in dierum Criticorum ambiguo lapsu, in excitandis tempestatibus caeli, & popularibus morbis, in adhibendis humano corpori salubribus medicamentis exigi consueverunt.

Lucius Bellantius Medicus Senensis scripsit de diebus Decretoriis quaedam, quae habentur in opere Luca Gaurici de eadem materia, atque etiam de iisdem diebus Criticis egit idem Bellantius in suis questionibus de Astrologica veritate contra Ioannem Picum Mirandulanum quaestione 14. art. 3. & 4.

AVCTORES QVI EX PROFESSO
DE ASTROLOGIA MEDICO NECESSARIA
conscripserunt, atque de diebus Decretoriis Astrologice
tractarunt.

Ermetis seu Mercurii Trismegisti Iatro-Mathematica, hoc est Medicinae cum Mathematica coniunctio interpretate Ioanne Stadio. Hic liber habetur in Isagogicis Ephemeridum Io. Stadii, & est idem cum libello à Thoma Boderio inscripto Mercurii Trismegisti de decubitu infirmorum, & cum ipsius Boderii opere impresso.

Hippocratis de significatione mortis & vitae secundum motum Lunae & aspectus planetarum Lugduni 1550.

Prognostica de decubitu ex Mathematica scientia liber Galeno adscriptus. Venetiis apud Damianum Zenarium una cum Ioanne Hasfurto. Et habetur etiam cum operibus Galeni.

Amicus Medicorum Ioannis Ganiueti Lugduni 1550.

Io. Hasfurti Medici de cognoscendis & medendis morbis ex corporum coelestium positione libri 4. Venetiis apud Zenarium.

Abrahe Auenaris de luminaribus & Criticis diebus Venetiis.

Ioannis Guidonis Villariensis Medici Parisini de temporis Astro-
rum annique partium integra atque absoluta animaduersione libri
duo Parisiis 1543.

Astrologiae ad Medicinam applicatio brevis, deque conuenientia earundem canones aliquot Iacobi Scholl. Argentorati 1537.

Artificium de applicatione Astrologiae ad Medicinam deque conuenientia earundem Georgii Collimitii Tansteteri Medici, & eiusdem de ratione dierum Criticorum, & de ministracione pharmacorum & phlebotomia. Argentorati 1531.

Medicina Astrologica Cornelii Schylandri Medici Brabantini, Antuerpiae 1575.

Augustini

Augustini Nyphi Sueffani Philosophi & Medici de diebus Criticis, seu decretoriis. Venetiis 1519.

Friderici Chrysogoni Iadertini Medici de prognosticis ægritudinum per dies Criticos. Venetiis 1528.

Luca Gaurici de diebus decretoriis tractatus duodecim. Romæ 1545.

De ratione & usu dierum Criticorum opus recens natum, in quo mens tum ipsius Ptolemæi, tum aliorum Astrologorum hac in parte dilucidatur. Authore Boderio Parisiis 1555.

Michael Angelus Blondus Medicus de diebus Decretoriis & Criticis Romæ 1544.

Augerii Ferrerii Tolosatis Medici de diebus Decretoriis secundum Pythagoricam doctrinam, & Astronomicam observationem Lugd. 1602.

Federicus Bonaventura Vrbinas in sexto libro sui tractatus de Octimestri partu disputat, ac agit de diebus Criticis à cap. 6. vsque ad c. 46. & defendit Galenum contra Ioannem Picum, Fracastorium, Manardum, Valeriolam, & Valesium, quam disputationem ante editionem præsentis voluminis mihi videre non contigit, quamvis inter meæ bibliothecæ libros haberem opus illud Bonaventuræ de

Octimestri partu ex dono ipsiusmet Auctoris mihi ab Auctore ipso dono missum.

INDEX

I N D E X
CAPITVM TERTII
LIBRI CLAVDII GALENI,
DE DIEBVS DECRETORIIS.

C A P. I.

Q	Vid ostensum superioribus libris, quid hoc agendum.	Pag. 1.
2	De vi astrorum in hac inferiora corpora, & maxime de Solis & Luna actione.	4.
3	Quo tempore Luna actiones fortiores, aut imbecilliores existant.	18.
4	Quo tempore Luna in nos agere incipiat, quotque diebus.	22.
5	Mensem, & inferiora omnia per septimanas à Luna immutari.	26.
6	Qui salutes, aut infecti dies sanis, aut egrotis futuri sunt, ex Luna praenunciari posse.	32.
7	In acutis morbis summam vim obtinere septimanas: in diuturnis ortus syderum, quibus anni tempora variantur: itemq, illis coincidentes plures inesse indicatorios, in his circuitu magis septimanarum fieri indicationem.	39.
8	Primum diem inter indicatorios non enumerari, & qua causa dierum coincidentium.	43.
9	Cur vigesimus fortior vigesimo primo, & quod septimana, ac cetera tempora indicatoria integris diebus nequeant numerari.	48.
10	Quibus, & qua de causa tertium hunc de diebus indicatoris librum Galenus composuerit.	57.
11	Aduersus eos, qui nugantur de numerorum dignitate.	58.
12	Quae hactenus monstrata sunt, & cur quaterniones aliqui ceteris necessario iungantur, aliqui separentur.	59.
13	Quis proprie acutus morbus, quis tardus, quis brevis, quis longi temporis dicatur.	60.

IO. AN.

IO. ANTONII MAGI-
NI PATAVINI MATHE-
MATICARVM IN ALMO BONO-
NIENSI GYMNASIO PROFESSORIS COM-
mentarius in Claudij Galeni de diebus Decretoriis
Librum Tertium.

ARGVMENTVM LIBRI.

Agit de cœlesti ac de materiali causa dierum Iudicatoriorum, ex qui-
bus & ipsorum ordo & facultas pendet vniuersa.

CAPVT I.

Quid ostensum superioribus libris, quid hoc agendum.

Viam causas, cur non in omnibus diebus morbi iu-
dicentur, considerare melius esse duxerit, is hæc sibi
composita esse censeat. Et quidem inuentionis die-
rum decretoriorum principia fateri conuenit, quem-
admodum etiam superiore commentario dictum est.
Sunt autem genere duplicia, nempe experimentum
& ratio. Experimentum sane, quod non omnes similiter dies de
morbis decernant euident affert testimonium: quodque circuitus
septimani validissima sint virtute præditi: post hos quaternarii: qui-
dam vero extra hos coincidunt: imo quod nec omnes septimanæ in-
uicem separentur, sed aliquæ ipsarum etiam coniungantur: nec om-
nes quaternarii, sed ex ijs quoque alii seiungantur, alij coniungan-
tur: insuper quod acutis morbis impari dierum numero, longis pari
iudicia maxima ex parte accidunt. Omnia huiusmodi, quæ prius re-
censui, experientia satis approbat.

IOANNIS ANTONII MAGINI COM-
MENTARIVS.

CVM eam Astrologiæ partem, quæ medicus maxime indiget, pertractare no-
bis proposuerimus, operæ pretium visum est primo loco cruditissimum li-
bellum

A

bellum

libellum Tertium de diebus Decretoriis Galeni pro virili exponere, is enim totus fere Astrologicus est, ac tanta doctrina præditus, ut validissimū sit testimonium, hunc Medicinæ Principem non vulgarem operam Astronomiæ locasse: sed ad intima eius penetrare voluisse.

Porro ut etiam illis satis fiat, qui in reliquis Galeni libris, maxime in duobus præcedentibus de diebus Criticis parum versati sunt, non ab re fore iudicauimus nonnulla, quæ ad maiorem huiusce nostri commentarioli intelligentiam facerent, primum præfari.

Crisis itaque Græca vox est, idem latine sonans quod iudicium, decretum, vel censura. Ut enim in iudicio faciendo requiruntur actor, reus, testes, & iudex: similiter & in crisi eadē videntur reperiri. Actor n. est virtus regitiua, reus est morbus, vel morbi materia, testes sunt signa crisis, iudex est Deus & Medicus, & crisis est iudicium inde sequens. Auicenna tradit aliam similitudinem, nempe Regem, tyrannum, ciuitatem, bellum & victoriam. Virtus & natura est tanquam Rex: corpus ægrum est tanquam ciuitas: morbus seu natura morbi est ceu tyrannus: bello, quod inter Regem & Tyrannum ciuitatem obsidentem oritur, assimilatur pugna inter naturam & morbum, quæ accidentia timorosa efficit: cuius belli terminus tandem ipsa crisis est.

Definiunt autem nonnulli, crism esse pugnam inter virtutem & morbum, vel ut alii dicunt, alterationem humani corporis extemplo propemodum factam vel ad salutem, vel ad mortem ægrotantis.

Alii affirmant, crism esse velocem & vehementem motum morbi cum infirmus ad sanitatem, vel ad mortem deducitur. Mors autem, ut dicit Auicenna, est prædominium completum ægritudinis supra naturam ipsam: Vita autem dominium est naturæ supra materiam morbi peccantem. Ex quibus sane definitionibus colligitur, in ipsa crisi dari tres motus, quorum primus est motus agitatiuus vehemens: nā sit vehementior febris vel morbus cum vehementioribus accidentibus, ex quo virtus digestiua digerendo materias, & separando ac excernendo omni conatu bonam à mala, dirigit illas ad vias ductuum, qua materia repugnante causantur ex agitatione illa sua accidentia critica. Secundus est motus localis, quo expulsiua virtus expellit vel permutat materiam peccantem. Tertius motus est alteratiuus, id est mutatio ægritudinis ad sanitatem vel ad mortem. Quamobrem quilibet ex his motibus dicitur à Galeno, alijsq; interdum crisis, interdum vero aggregatum ex omnibus tribus his motibus dicitur perfectiori modo crisis, pro ut illam accepit Gal. cap. 8. l. lib. de criticis.

Est autem crisis duplex. vna, quæ fit ad salutem quæ simpliciter dicitur crisis. alia vero, quæ fit ad mortem, & hæc non simpliciter dicitur crisis, sed mala crisis.

Cæterum non datur crisis in omnibus morbis, nam cum sit velox mutatio, non potest illa fieri in morbis immaterialibus, & complexionalibus, ut in ephemera, quæ vna die terminatur, nec in hæctica, quæ paulatim ægrum consumit, neque etiam in morbis continuitatis solutæ, & quibusdam alijs, sed datur proprie crisis in morbis seu ægritudinibus, in quibus est pugna, inter virtutem & materiam expellendam, ut in morbis acutis, qui in decimaquarta, vel vigesima, aut vigesima prima terminantur, & in alijs quoque, quos medici recensent.

Divi-

Diuiditur præterea crisis multipliciter, nempe respectu naturæ morbi, vel à virtute forte vel debili, vel respectu ipsius materiæ, & varietatis illius, quas diuisiones receasit Cæsar Optatus, atque, & longum foret singula hic repetere.

Fit autem crisis iuxta naturam seu essentiam materiæ, nam si fuerit sanguinea, fiet per fluxum sanguinis vndeunque erumpentem, vtpote vel per nares, per menstrua, per hæmorrhoidas, aut per apostemata sanguinea. Si fuerit cholericæ, fiet crisis per vomitum, per secessum, per sudorem, vel per mutationem ad icteritiam, scabiem, cholericam, herisipelam. Si fuerit materia melancholica, fiet crisis per secessum, vlcera melancholica, hæmorrhoides, apostemata, & varices. Si phlegmatica, tandem fiet crisis aut per vomitum, tumorem pedum, aliorumque membrorum, apostemata phlegmatica, paralyfim, spasmus, &c.

Causæ crisis principales sunt efficiens & formalis, nempe virtus cœlestium corporum ac eorundem influentia, & virtus regitiua corporis morbum præscribens: materialis, & est ipsa materia peccans, faciensq; morbum: finalis est sanitas proprie, & interdum, sed per accidens, mors.

A crisi dicuntur critici dies illi, in quibus accidit crisis, qui etiam dicuntur decretorii, id est, iudicarii. Diuiduntur autem dies à Medicis in Criticos, Indicatiuos, Intercidentes, Prouocatorios, & vacuos. Critici sunt, vt diximus, in quib. expectanda est crisis, quæ vt plurimum accidit in diebus septenariis vt 7. 14. 21. 28. vel 20. & 27. & hi dicuntur critici vere & radicales. Indicatiui sunt inter hos medii, qui sic dicuntur, quia indicant, & demonstrant, quid futurum sit in die critica proxime sequente, nunquid in ea futura sit crisis, & an bona vel mala, cito vel tarde, & qua euacuatione vel permutatione fieri debeat. A nonnullis autem dicuntur critici secundarii, seu minus principales, quia in illis fit levis pugna, & cernuntur vestigia alterationis materiæ ad bonum vel malum. Sunt autem Indicatiui quartus respectu septimi: vndecimus respectu quarti decimi, decimus septimus ad vigesimum, vel decimus octauus ad vigesimum primum, vt alii volunt, vigesimus quartus ad vigesimum septimum, vel vigesimus quintus ad vigesimum octauum. Dies intercidentes sunt, in quibus solet venire crisis, sed per accidens propter fortem causam, quæ impedit, ne materia possit criticare in die determinato & proprio, hi sunt 3. 5. 9. 13. & alii impares. Prouocatorii sunt dies, in quibus honor nocius mouetur, & virtutem laceffit, & prouocat ad pugnam, & sunt in cholericæ dies, qui procedunt de tertio in tertium, in melancholica seu quartana de quarto in quartum, & in phlegmatica singuli dies. Tandem vero vacui dicuntur illi dies extra enumeratos, in quibus quid in natura nihil noui tentat, quia nec causæ efficientes, nec materialis mouet. Sunt autem hi primus, 2. 8. 10. 12. 16. 18. 22. qui etiam possunt fieri critici per accidens ob velocitatem, vel tarditatem motus Lunæ, sicut patebit in progressu huius operis, vbi veram dierum criticorum causam, & indicatiuorum ex Astrologica disciplina ponemus.

Hæc, quæ nunc recensuimus, faciunt ad intelligentiam præsentis capitis & contextus, in quo Galenus testatur, euidentissimam, & apertissimam esse dierum criticorum obseruationem, & sic quoque indicatiuorum, quorum singuli per septimanas, seu iuxta septenarii numeri progressionem procedunt. Sed tamen

Indicatiui initium ducunt à quarto, & procedunt per numerum septenarium. Quod autem Galenus singulas septimanas non accipiat ab inuicem distinctas, sed aliquas coniunctas, patet infra suo loco, ubi cur ita fieri velit recensemus, reliqua vero huius contextus sunt intellectu facilia.

Porro causas horum ratione nobis indagantibus, duo prima omnium quæ fiunt, primordia esse statuenda videntur: Inordinatum videlicet, quod ex hac mundi materie proficiscitur; ordine vero quodam, ornatuque procedens semper, quod cœlestibus originem refert acceptam: omnia siquidem in hoc orbe ab aliis decus, ornamentumque capeffunt. Atque iam & nunc ex his duobus principiis, quæ experientia cognita sunt, & ratio suppeditauit, omnium, quæ (ratione & experientia ipsa) in diebus decretoriis intelliguntur, causas inuenire conabimur, hinc facto sermonis exordio.

Cum Galenus proposuerit, se inquisiturum causas horum dierum decretoriorum experientia manifesta constantium, proponit primo loco, duo esse primordia statuenda, vnum quidem inordinatum ex hac mundi materia proficiscens, quasi dixerit causam materialem; alterum vero ordinatum, quod cœlestibus originem refert acceptam, ut est causa efficiens, quæ sunt corpora cœlestia, ex quibus sane duobus causis pendet natura & varietas horum dierum criticorum, Indicatiuorum, intercidentium & reliquorum. Cæterum iure merito vocat Galenus materiam mundanam inordinatam, quasi erroribus plenam & ordinis expertem & erroneam in suis operibus respectu nimirum materiæ cœlestis perpetuæ & ordinatæ. Et hoc sane dictum est secundum Aristotelis mentem & veritatem ipsam, & habetur præsertim hæc distinctio in libello illo de Mundo Aristoteli attributo cap. 2.

C A P. II.

De vi astrorum in hac inferiora corpora, & maxime de Solis & Luna actione.

Omnium certe superiorum astrorum potentia fruimur.

INTELLIGIT Galenus per superiora astra non tres illos planetas tantum, quos communis Astronomorum schola respectu Solis superiores appellat (diuidunt enim Astrologi Planetas in superiores ac inferiores, & qui supra Solem collocantur, superiores, ut sunt Saturnus, Iupiter & Mars, qui vero infra, ut Venus, Mercurius ac Luna terris proxima, inferiores dicunt) sed omnia simul astra respectu Regionis elementaris superiora vocat, ut non tam planetas singulos, quam stellas omnes fixas comprehenderet.

Cæterum testatur Galenus apertissime paucis his verbis, inferiorem hunc mundum infra Lunæ concavum, superioribus astris, id est cœlesti regioni, & stellis in illa collocatis subesse ac obedire. Neque id Philosophorum aut Theologorum sententiæ repugnat. Aristoteles enim primo Meteororum in hæc verba scribit: De necessitate iste mundus, continuus est superioribus latioribus, ut omnis ipsius virtus gubernetur inde: & idem secundo de generatione ait: Motus Cœli & aliorum planetarum in obliquo circulo est causa generationis & corruptionis rerum

rum

rum infernarum. Secundo etiam Cœli confirmat per motum Solis in obliquo circulo fieri generationes, & corruptiones. Præterea & Auerroes secundo Cœli sic ait: Manifestum est, quod generatio cuiuslibet speciei istius mundi non perficitur, nisi per aggregationem motuum corporum cœlestium. Idem quoque duodecimo Metaphysicorum Commentario 18. ita scriptum reliquit; Sol & aliæ Stellæ, quæ sunt principium vitæ cuiuslibet viuētis in natura, & calor Solis & stellarum diuisus in aqua & terra generat animalia. Nihil igitur hic à Philosophorum mente alienum dixit Galenus, ut neque etiam à Theologorum; Dionysius enim in quarto de Diuinis nominibus confirmat, corpora cœlestia esse causam eorum, quæ fiunt in hoc mundo, & Diuus Augustinus libro tertio de Trinitate ait: corpora crassiora & inferiora per superiora subtiliora & potentiora quodam ordine regi. Communi igitur Philosophorum, Medicorum ac Theologorum sententia receptum est, ex Solis aliorumque siderum motu ac lumine plantas, animalia & quæcunque mundus hic genuit, alitque corpora, mutationes subire, statum habere, & suæ durationis rationem, ut adolescant, ut iuuenta consent, & senecta tabescant, & ita rebus singulis à natura cœlesti definitum esse exitum, definitamque periodum. Non est autem huius loci docere, quomodo Cœlum agat in elementa, elementataque corpora, ut sunt mixta, perfecta, & imperfecta; an scilicet sit vniuersalis vel particularis inferiorum causa, & an solo lumine ac motu agant siue afficiant sidera & stellæ. De quibus si quis curiosius velit inquirere, Lucii Bellantii doctissimas Quaestiones Astrologicas euoluat, is enim firmissimis argumentis conuincit Cœlum non tantum vniuersalem, verum etiam particularem esse causam horum inferiorum, illudque non tantum lumine ac motu agere in hæc inferiora, sed & influentia & figura, ubi per influentiam intelligit quandam occultam proprietatē, quæ varia est, variosque producit effectus, pro diuerso Cœlorum motu, & variabili siderum habitudine: per figuram vero aspectus planetarum & situs eorundem in Mundo insinuat. Cæterum Astrologorum Princeps Ptolemæus hanc Cœli in subiectam materiam actionem vulgatissimam esse notissimamque præsupponit; ait enim in initio secundi Capituli primi Libri Apotelesmaticorum, in confesso esse apud omnes, Cœlum immediate afficere elementum ignis & aeris, atque hæc duo elementa cœlitus affecta agere in terræ & aquæ globum, illique insita animantia & inanimata. Sunt autem Ptolemæi ipsius verba hæc ex Valentini Naibodæ versione: Facile patet breuiterque perspicuum fieri potest omnibus, quod ex ætherea & æterna natura vis quædam diffundatur, transeatque in omnia terram ambientia, & in vniuersum mutationibus obnoxia corpora, qualia sunt prima sub orbe Lunari posita, elementa aeris videlicet & ignium, quæ Cœli motibus concluduntur, agitanturque & rursus concludunt suoque motu coagitant reliqua omnia, terram scilicet & aquam, & quæ in illis producuntur germina & animalia. Hucusque Ptolemæus; è cuius verbis luce meridiana clarius liquet, corporum nostrorum, aliarumque rerum terræ degentium mutationes, alterationesque non fieri immediate à Cœlo, sed per ambientis nos aeris commutationem, ut scilicet actio cœlestium in hæc terrestria sit mediata, ac primum ad nos perueniat per interiectum & excalefactum, affectumque aerem. Existimat autem Ptolemæus Cœlum in nos agere non solum per qualitates primas, sed & per idiotropias, hoc est per facultates quasdam específicas & occultas, ut videre est in expositione particularium ipsius præceptorum.

Verum qui maxime hunc orbem exornat, & concinnat, & disponit, est Sol, quippe Veris, Æstatis, Autūni, ac Hyemis autor alius nemo extat, nec alius tam manifesto vel ex terrestri limo animalia generare potest, neq; fruges maturare, neque ad coitum & generis procreationem animantia prouocare.

Dixit Galenus omnia superiora astra, id est Cœlum vniuersum agere in hæc inferiora, nunc Soli particulatim primas tribuit, aitque illum præcipue hunc modum disponere, quod is veluti Rex in vniuerso mundo imperium tenens, in medio consistens throno ac sede, per efficaciam sui luminis vniuersis hæc terrestribus vitam impartiat, quod quatuor anni tempora Ver scilicet, Æstatem, Autūnum ac Hyemem conficiat, quod viuientia omnia ad coitum ac sui generis appetitionem prouocando excitandoq; procreationem ac propagationem omnium faciat; frugesque etiam, id est omnia inanimata maturefcere seu propagari efficiat. Sic Aristoteles secundo de generatione & corruptione de Sole etiam ait: Accedente Sole propius ad nos ad punctumque verticale, omnia oriri, germinare ac pubescere videmus: abscedente vero tabescere atque marcescere. Manifestum est igitur Solem innati caloris & spiritus obtinere imperium, quippe qui dum ad nostrum verticem accedit, mundum exultare, terram lætari, plantas reuiuiscere & repullulare faciat, tunc enim omnem fieri generationem, innatum calorem augeri, & virtutes omnium rerum inualescere experimur: contra vero discedente Sole à nostro vertice, naturam mœrere, aues conticescere, plantas exarescere, frontes defluere, marcescere, putrescere, natiumq; calorem imbecilliorum fieri, ac virtutes debilitari. Sol itaque æthereum spiritum in omnes Mundi partes diffundit, quo cuncta ad generationem & vitam excitantur, vegetantur, & viuificantur; cum ipsius enim radiis diffunditur lux, calor, & viuifica virtus, qua cuncta gignuntur, nutriuntur, crescunt, appetunt, sentiunt, & mouentur. Quatuor autem anni temporum vicissitudo tribuitur Soli propter eius proprium motum, quo annuo spatio per obliquum circulum discurrit, nunc Australem, nunc Borealem partem viuifico lustrans radio ac lumine; cuius quidem circuli duæ sunt extremæ metæ interuallo 47. circuli partium ab inuicem seiunctæ, quarum altera nostrum verticem proprius respicit, vbi scilicet initium est Cancræ & Tropicus æstiuus, circa quem Sol efficacissime excalefacit, propter radiorum cum terra propiorem copulationem ac vicinitatem, tum etiam propter longiorem eius supra terram moram, ob dierum æstiuorum longitudinem: altera vero metæ à nostro vertice longius recedit, ibique initium est Capricorni, & tropicus Hyemalis, quem Sol attingens obliquos admodum in terram eoque imbecilliores radios proicit spargitque, tum etiam ob paruam supra terram moram & dierum breuitatem exili ac debili calore terram afficit. Sed de quatuor anni constitutionibus distinctim ac fusius in tractatu nostro particulari agemus. Ptolemæus autem dicto secundo capite primi libri Apotelesmaticorum non solum à Sole effici hæc quatuor anni temporum vices affirmat, sed & quotidianam ipsius circa terram conuersionem quotidie idem operari in elementis & mixtis corporibus in sublunari Mundo positis, pro ipsius ad nostrum verticem habitudine; ac Solem efficere quatuor insignes diei varietates quatuor anni temporibus similes: sicut enim ipse in quadrante annuo vernali humiditates natiui caloris adauget, ita in primo

primo diei quadrante ab ortu ad meridiem, cum humiditates noctu exortas absumere prorsus nequeat, dum eadem paulatim à terra eleuando desiccant, videtur aerem humectare; at in secundo anni quadrante æstiuo scilicet prout Solis calor plurimum augetur, ita quoque in diei quadrante à Meridie ad occasum summus viget calor: in tertio vero quadrante Autumnali sicut Sol humiditates natui caloris demolitur & exsiccat, imminuitque; ita in tertio diei quadrante ab occasu ad mediam noctem siccitates per diu introductæ prævalent humiditatibus nocturnis: in quarto denique anni quadrante frigora hybernalina correspondent atque consentiunt frigoribus mediam noctem subsequentibus. Sed & Galenus in sexto Epidimiorum confirmat partes diei naturalis partibus ipsius anni correspondere; matutinum scilicet tempus assimilari Veri, quo homo laetius exsurgit sanguisque mouetur, & læta sunt omnia, post Meridiem vero calorem ingentem bilemque feruere, ac prima noctis parte melancholiam dominari, hominem arescere & contristari; post mediam vero noctem pituitam vigere, & iucundam mortalibus quietem concedi. Et hæc de annua & diurna Solis actione, quæ euidenter in animos oculosque hominum incurrit, dicta sunt, quibus pro colophone addimus præclarum Solis encomium à Plinio libro secundo Naturalis Historiæ capite secundo ita descriptum: Eorum (scilicet errantium) medius Sol fertur amplissima magnitudine ac potestate, nec temporum modo terrarumque, sed siderum etiam ipsorum Cœlique rector. Hunc mundi esse totius animi ac planius mentem, hunc principale naturæ regimen credere decet opera eius æssimantes. Hic lucem rebus ministrat, aufertque; tenebras, hic reliqua sidera occultat, hic vices temporum annumque semper renascentem ex usu naturæ temperat; hic Cœli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat, hic suum lumen ceteris quoque sideribus fœnerat, præclarus, eximius, omnia intuens, omnia etiam exaudiens, &c.

Magna sane & Lunæ opera in hanc rerum substantiam apparent, verum Solis effectibus posteriora: etenim menses hæc perpetuo disponit; idque euidenter adeo in marinis animalibus quamquam & ipsum Solis beneficio habet: nouum enim ipsa lumen sortitur, cum Sole primum fruitur; tanta vero eius portio semper illuminata est, quantam Sol aspicit, prorsus autem deficit, lucisque expers redditur, ubi terra suo interuentu ipsam obtenebrat.

Post solem Galenus tribuit Lunæ proximam facultatem agendi in hac inferiora, quas Lunæ vires omnibus perspicuas non tantum in animata diffundi, sed & inanimata, & verbi gratia, maria, flumina, lapides, aliaque huiusmodi varie afficere videmus. Afirmat autem Galenus, atque id ex opinione Ptolemæi omniumque Astrologorum, Lunæ opera Solis actionibus multo esse posteriora inferioraque: Luna enim, sicut & cæteræ stellæ omnes, Soli tanquam Regi suo, à quo ipsæ lumen recipiunt, parent ac subsunt: nam quicquid luminis inest Lunæ dum fulget id omne à Sole, pro varia ac diuersa sui ab illo elongatione, haurit ac mutatur, cum enim spissum sit ac opacum ipsius corpus, idcirco proprium splendorem aut calorem nullum habet. Quod sane singulari Dei prouidentia factum est; si enim proprio frueretur calore, cum terræ sit vicinissima, ut in confesso

f. flo est, singulisque mensibus semel ad nostrum verticem ad Cancrum scilicet accedat, & ab eodem remoueat in signo scilicet Capricorni, æstus caloris ad instar Solis & frigus hyemis in terram effunderet, vnde ob tam continuas inæqualitates animalia ac plantæ ægerrime subsisterent, viuerentque. Lunæ autem actionem in terrestria confirmat Aristoteles libro de generatione animalium capite quarto sub finem his verbis: Luna autem principium est propter Solis societatem, receptumque lucis; fit enim quasi alter Sol minor, quam obrem conducit ad omnes generationes perfectionesque: calores enim & refrigerationes, cum moderatione quadam, generationes, sine moderatione, corruptiones efficiunt. Theophrastus etiam Aristotelis auditor in libello de signis pluuiarum sic ait: Verum signa maxime peculiaria à Sole & Luna accipiuntur: etenim Luna noctu est veluti Sol alter, atque ea de causa mensium (synodicorum) initia sunt frigidiora, &c. Vnde patet clare Theophrasti sententia, nempe Lunam agere in hæc inferiora, quatenus luminis Solaris fit particeps, atque ea pro varia luminis mensura varie disponere, vt omnis eius actio ad synodicum mensem non ad periodicum sit referenda. Præterea & Plinius capite nono secundi libri de Mundi historia, fusius de Lunæ operatione agit, dicitq; Luna sidus esse terræ familiarissimum, & in tenebrarum remedium ab natura repertū; ac causas exponit, cur nūc crescens, nunc senescens sit, modo curuata in cornua, modo aqua portione diuisa, modo sinuata, & alia, quæ per diem in Luna obseruantur.

Sed ad verba Galeni reuertamur, qui tria hic docet, primo Lunam beneficio & adminiculo Solis menses ordinare ac constituere; secundo lumen eandem à Sole acquirere, dum primum ab illo seiungitur, aut recedit, ipsiusque portionem tantam illucescere, quantam Sol aspicit; tertio illam lumine destitui, vbi terra suo interuentu ipsam obtenebrarit. Quod ad primum attinet, sciendum est, duplicem esse apud scriptores mensem, alterum quidem Solarem, quorum duodecim annum Solarem, qui 365. est dierum, cum vnus diei quadrante, constituunt; alterum vero Lunarem, de quo hic nobis est mentio. Atque hic Lunaris mensis varie rursus diuiditur, alius enim est, qui periodicus dicitur, seu mensis peragratoris, quo scilicet Luna vnica absolvendo reuolutionem reuertitur ad idem principium in Zodiaco, id quod fit diebus 27. horis 7. min. 40. est enim diurnus Lunæ motus ab Æquinoctio numeratus grad. 13. min. 10'. 35". alius vero mensis synodicus appellatur, & respectu Solis absoluitur, estque temporis spatium, quo Luna à coitu Solis digressa denuo ad coniunctionem eius peruenit, & completitur dies 29. hor. 12. min. 44'. est enim motus Lunæ diurnus à Sole grad. 12. min. 11'. 27". qui dierum numerus, seu mensis Synodicus duodecies repetitus conficit dies 354. & hic est annus Lunaris, seu spatium temporis duodecim lunationum. Vtebantur quondam hoc anno Lunari Græci, Iudæi & antiqui Romani, quem vt deinde ad Solarem reuocarent, certam quandam intercalandi rationem, inter se tamen non nihil diuersam obseruabant, prout fusius Macrobius & Theodorus Gaza, vbi de mensibus agunt. Cæterum deficit hic annus Lunaris dierum 354. à Solari diebus 11. vnde si nunc altero, nunc tertio anno integra illi Lunatio adiiciatur, constituet annum, quem ex tredecim Lunationibus compositum vocant Embolismalem. Sed & alius apud scriptores mensis Lunaris superest, quem mensem apparitionis dicunt, atque hic à primo momento nouæ, seu renascentis Lunæ incipit, & definit in illud temporis punctum, quo

Luna

Luna primum radiis Solis inuoluta, ab oculis conspectuque nostro evanescit. Sed hunc mensem apparitionis incertum esse quotidiana observationes edocent, & erudite demonstrant Astronomi, triplici enim de causa Lunam à sua coniunctione cum Sole quandoque citius, quandoque tardius nobis apparere, aut ad coniunctionem denuo properantem ab oculis nostris disparere affirmant: quarum una est Zodiaci obliquitas, sub quo Luna permeat, & inclinatio Horizontis loci, ut si contingat Luminarium coniunctio in medietate Zodiaci ascendente, quæ est ab initio Capricorni ad finem usque Geminorum, tunc occidente Sole Luna tardius occumbet, ideoque longius à Sole remota apparebit, contrarium vero accidet in altera medietate Zodiaci descendente: altera causa est latitudo Lunæ ab Ecliptica, Borealis enim latitudo confert ut Luna citius, Australis ut tardius conspiciatur: tertia denique ratio est velox Lunæ tardiorque motus, dum enim velociori motu movetur, citius sese ab implicatione solarium radiorum explicat: tardius vero, si contra. Iam vero si omnes hæ causæ conspiraverint ad accelerandam Lunæ visionem, eadem die tum vetus tum nova Luna conspici poterit; sed si duæ dictarum causarum concurrant, altero post coniunctionem die Luna apparebit; at si contra duæ retardent, tertio, si omnes simul contra apparitionem Lunæ coniurarint, quarto à coitu cum Sole die in oculos incurret. Sed de his vberius in Theoricis nostris Planetarum, quo Lectorem remittimus. Galenus autem paulo inferius ait, Lunam in omni coniunctione per triduum sub radiis Solis delitescere, quo triduo à mense synodico sublato, relinquuntur dies 26. h. 12. min. 44. pro mense illuminationis; sed & de his latius infra.

Ad secundum Galeni documentum nunc accedo, de splendore scilicet atque illuminatione Lunæ, quam ait lumen à Sole pro vario ad ipsum accessu, recessuque mutuari, id quod tonforibus ac lippis, ut aiunt, notum est: cui enim non liquet in deliquiis Lunæ totalibus, quæ fiunt Luna in eadem recta linea cum Sole ac terra intermedia constituta, illam lumine à Sole hausto penitus destitui? qui enim fieri possit, ut terra intra unum ac alterum luminare posita, Sol Lunam radiis suis ac splendore solito illustret? Verum nisi Luna sic ex adverso Soli in linea perpendiculari opposita opponeretur, sed vel versus Boream vel versus Austrum declinaret, ut plurimum ei ratione latitudinis contingit, tunc quidem non impediente ullo medio, tota illucesceret ac lumine à Sole mutuato potiretur. Non negamus tamen inesse Lunæ peculiare quoddam ac proprium lumen, sed per obscurum, ut in deliquiis etiam talibus in quibus tetro quodam & horribili colore cernitur, videre est. Quod autem ait Galenus, tantam Lunæ portionem illucescere quantam Sol aspicit, id in controversia esse videtur; perspectivi enim evidentissime demonstrant Lunare corpus irradiari à Sole semper paulo plus hemisphærio, causamque esse aiunt quod huius corpus illius quantitatem plurimam excedat: verum non posse à nobis integram hanc partem illuminatam conspici nisi in plenilunio, in confesso est, ex mutatione enim intervalli ac distantie Lunæ à Sole oritur inæqualis ac dispar illuminatio, ut præclare Vitellio in suis opticis demonstrat. Sed de varia illuminatione Lunæ paulo post.

Cæterum tertium Galeni membrum, quo ait Lunam omnino lumine destitui ob umbræ terræ interpositionem, id iam patet ex superioribus, & si cupiam omni-

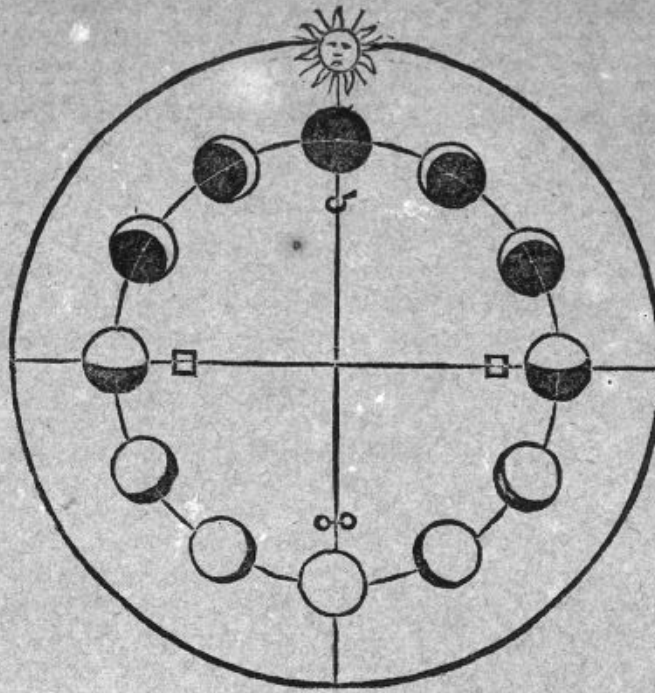
B

no fa-

no satisfactum non sit, Astronomiam Ptolemæi & Copernici, ac Theoricis Planetarum adeat, ibi enim hæc ex professo fufius explicantur.

Quapropter, ut illa distat à Sole, omnes mutationes suscipit: etenim plena est cum diametra est; æqua portione diuisa seu semilunaris, Græce διχότομος, cum quadrangula est; utrimq; gibba, cum triangula, & falcata speciem refert, ubi sexangula est: Atque nunc primum noua est, cum post Solis congressum apparet, obscurata omnino cum Solis lumine circumuallatur.

Agit hic Galenus de illuminatione & phasibus Lunæ pro varia eius ad Solem, habitudine ac distantia. Cum itaque hæc nocturna fax à Summo Creatore in tenebrarum remedium creata sit, noluit tamen eam semper integro lumine à Sole accepto illucescere, sed vices quasdam & incrementa decrementaque lucis ei adscripsit, idque non sine summa providentia, confert enim illa Lunæ varietas ad discernenda cuiuscunq; mensis tempora, & tum etiam alias habet commoditates, quas Philosophis, Astronomisque perfectas nunc omitto. Hinc ait Cicero, Lunam ubique gentium accretione & diminutione sui luminis quasi fastorum dies notare, & esse perpetuum quoddam ac manifestum calendarium. Verum enimvero cum paulo ante dixerimus Solem illuminare semper medietatem aut paulo plus corporis Lunæ opaci & minime translucidi, illam scilicet eius partem, quæ Soli obuersa est, reliquo interim latere aut Lunaris corporis parte, quæ à Sole auersa est, semper remanente obscura & opaca: fit inde ut Luna in oppositione cum Sole posita semper obiciatur visui nostro illa pars illuminata, tunc enim visus noster medius est inter Solem Lunamque, & pars illa seu medietas fulgens ac relucens tum Soli, tum nobis obuersa est & opposita: at in coniunctione pars illa à Sole illuminata eidem quidem obuersa est, sed nobis inconspicua: tunc enim reliquum Lunæ opacum ac obscurum nobis opponitur, ideoq; nullam eius illuminationem conspiciamus. Verum recedente Luna à coitu, sensim paulatimq; luminis eiusdem accretionem cognoscimus, adeo ut perueniente illa ad Solis diametrum, ubi fit pleniluniū, totam eius illuminationem videamus. Tum vero diametrum prætergressa denuo lumen suum sensim amittit, prout nobis apparet, usque dum rursus Soli coniungatur, & illi connexa à nostris oculis euanescat. Fulget autē Luna semper auersis à Sole cornibus eo quod pars illuminata semper Solem respiciat, verguntq; cornua à discessu illius à Sole, versus ortum, & paulo ante coniunctionem versus occasum, & obtinent tam in crescente, quam in decrecente Luna variam habitudinem pro varia illius ab Ecliptica remotione, ac pro diuersa Zodiaci cum Horizonte inclinatione, tum vero etiam penes alium atque alium situm eiusdem in Eccentrico; quæ omnia fufius explicantur in Theoricis Planetarum. Poterimus autem ex hac figura omnem hanc varietatem comprehendere.

Cæterum sunt illa Galeni verba de Lunæ affectione sic exponenda. Ait enim Lunam esse plenam cum diametra est, id est quando est in diametrali aspectu, seu oppositione cum Sole: deinde æqua esse portione diuisam seu διχοτομη, hoc est dimidiatam, cum quadrangula est, intelligit cum tetragonum seu quadrangularem aspectum cum Sole constituit, & ab ipso gradibus 90. distat, vt ex superiore diagrammate liquet: sed tum reuera non conspicitur tota medietas Lunæ irradiata, sed totius corporis quarta pars, seu hemispherii illuminati media portio, rotunda enim longius remota videntur plana. Ait præterea vtriusque gibbosam conspici ac tumidam, cum triangula est, hoc est dum triangulari aspectu Solem intuetur, & ab eodem abest gradibus 120. tunc enim nec in cornua declinata nec dimidiata, sed tumens & vtriusque gibbosa conspicitur. Affirmat denique Lunam falcatam referre speciem, dum sexangula est, cum scilicet in sextili est aspectu cum Sole, & ab illo gradibus 60. elongatur, quo tempore in falcem, seu cornua, semper à Sole auersa, inclinata, apparet. Variantur itaque phasæ Lunæ hoc ordine: cum primum à Solis conuulsu dilabitur, vtriusque in cornua seu falcem protenditur ad sextilem vsque aspectum cum Sole; inde vero accrescente eius lumine fit διχοτομη, id est illuminatur media pars hemispherii, in recessu scilicet eiusdè à Sole graduum 90. seu quadrato aspectu, postmodum accrescente adhuc splendore Lunæ, gibbosa ac intumescens conspicitur: ad distantiam scilicet trinæ cum Sole configurationis, tandemque ad oppositionem cum Sole perueniens, integra seu plena lumine apparet, vt conspicuum est in pleniluniis.

B 2 niis.

niis. Tum vero diametrum Solis prætergressa easdem phases inuerso tamen ordine denuo conficit; fit enim primum gibbosa in altero triangulari aspectu, deinde diuidua in tetragono seu quadrangulati, tandem vero corniculata in hexagono, ubi paulatim deficiens, & coitum Solis appetens postremo penitus euanescit.

Igitur fructus auget, incrassatque, animantia implet: ad hæc menstruorum statum tempus mulieribus conseruat. Item comitialium circuitus custodit, inde, quod Solis plus vel minus participat, omnia siquidem quæ facere nata est, ubi falcis figuram repræsentat, languida fiunt, valida omnia cum plena fuerit. Quapropter & fruges inter ea adauget, maturatque celerissime: mortua corpora putrefacit, somnoque sopitis sub eius lumine, vel aliter diutius immoratis, pallorem & capitis grauitatem conciliat.

Enumerat Galenus complures Lunæ effectus & vires, quas præ cæteris sideribus in hæc inferiora exercet ac mouet, suntque hæc ita euidentes, ut ne quidem ab illis, qui Astrologiæ aduersantur, negari possint. Primo igitur Luna fructus auget & incrassat, atque animantia implet. Hoc autem efficit dum lumine augetur, ab interlunio scilicet usque ad plenilunium; sed dum à plenilunio tendit ad Solis coitum, & lumine destituitur, tunc minus humorum prædictis rebus impartitur, eorumque corpora attenuat, & exinaniri facit. De hoc ait Plinius libro 2. cap. 41. Naturalis Historiæ sic: Iam quidem Lunari potestate ostrearum, conchyliorumque & concharum omnium corpora augeri & rursus minui: quin & foricum fibras respondere numero Lunæ exquisiuere diligentiores; minimumque animal formicam sentire vires sideris interlunio semper cessantem. Sed & capite 99. eiusdem libri sic scribit: Quo vera coniectatio existit, haud frustra spiritus sidus Lunæ existimari: hoc esse quod terras saturaret, accedensque corpora impleat, abscedens inaniat: ideo cum incremento eius augeri conchylia, & maxime spiritum sentire, quibus sanguis non sit. Sed & sanguine hominem etiam cum lumine eius augeri aut minui: frondes quoque ac pabula sentire in omnia eadem penetrante vi. Quod autem hæc infecta mutationem hanc Lunæ experiantur, affert rationem expositor Plinii: quia cum sint nata ex patri ac limosa materia, quam Luna informauit, ac veluti prædisposuit, dominatur enim omnibus humidis corporibus, cumque ipsa sit architectrix horum corporum, nihil esse mirum si iuris aliquid in illa sibi referuet ac retineat. Aristoteles etiam de crusta intestis seu testatis in plenilunio semper plenioribus, capite quinto libri quarti de partibus Animalium sic ait: habet enim id iam inde ab ortu naturæ & plenilunii vberius, non quia per id tempus copiosius pascuntur, ut quidam putant, sed quod noctes tepidiores sint propter lucem pleniorum, calorem enim desiderant. Quod autem & sanguis, testante Plinio, & cerebrum & humores augeantur in homine cum lumine Lunæ & minuantur, satis notum experientia quotidiana est, sentiuntque id optimè ii, qui membrum aliquod luxatum, fractumve, aut alioquin male affectum habent.

Secundo, Luna menstruorum statum tempus mulieribus conseruat. Quod men.

nis incrementum, quam respectu diurnæ reuolutionis suæ, seu transitus per angulos, id copiose docet, probatque tum Plinius capit. 27. Libri secundi naturalis Historiæ, tum Ptolemæus loco supra citato. Extant etiam neotericorum quorundam de hac re vberiores tractatus, qui omnes aquarum fluxum ac refluxum tum Soli, tum vero maxime Lunæ adscribunt, vt magnopere sit admirandum tantam aquæ maris molem Lunaris globi viribus ac vi, occulto quodam consensu, sursum eleuari ac intumescere, quantam quis credere possit. Refert præterea Plutarchus mulieres parientes in Plenilunio facilius euadere. Sed de particularib. Lunæ qualitatibus Macrobius sub finem septimi Saturnaliorum vberime pertractauit, plurimique alii de iisdem fufius egerunt. Ptolemæus autem tum de Luna, tum in cæteris omnibus vbique fere sententias suas Physicis rationibus confirmauit.

Iam vero si hæ vires & effectus luminarium, quos modo Galenus recensuit, perpetui sunt ac notissimi, cur reliqua sidera, quæ eiusdem sunt pulchritudinis, puritatis, perpetuitatis ac lucis, Saturnum dico, Iouem, Martem, Venerem ac Mercurium, & innumera octauo Cælo inhærentia astra, frustra ab omnipotente & sapientissimo Numine creata esse contendemus? Affirmat Aristoteles primo de Partibus Animalium, singula naturæ opera non esse temere, sed ad certum finem condita; nihilque in his caducis rebus, licet abiectissimum exiguumque; inueniri quod certo vsu ac fine destituatur; nunc si vires corporibus cælestibus, longe caducis istis nobilioribus, in hæc terrestria denegamus, in quem vsu obsecro à diuino rerum opifice excitata illa esse suspicabimur? Nunquid vt splendore suo diuinam testarentur potentiam. Certe in tanta siderum octauo Cælo affixorum copia, non est credibile voluisse Deum horum quinque Planetarum lumine tam egregium reliquorum splendorē exornare. Sed esto; accrescant gloriam sui creatoris (id enim impium foret negasse) cur singulis singuli Cæli erant adscribendi? Poterant vna cum aliis stellis octauo Cælo inferi, poterant eodem cum illis ordine motuque; ferri: nihil opus erat Saturnum 30. annorum curriculo integram suam reuolutionem absolvere, frustra Ioui duodecim, Marti duo, Veneri ac Mercurio vnus prope annus pro reuolutione cōcedebantur. Quid? quod Planetæ nunc directo feruntur gressu ac motu, nunc firmi consistunt, nunc retrocedunt, aliquando longius & alius propius à terra absunt & elongantur, nec non & Sole semper per Eclipticam incedente, ipsi tamen nunc ad austrum, nunc ad Boream minus magisque, nunquam tamen vltra sex gradus, ab Ecliptica discedunt: infinitos denique tum inter se tum cum affixis stellis aspectus ac habitudines constituunt. Nunquid tot tantasque horum siderum apparentias, ac tam insignem motuum varietatem, quæ certissimas tamen regulas ac leges perpetuamque analogiam obseruat, certo vsu carere negabimus, contemnemus, deridebimus & explodemus? Quin potius longæ Astrologorum, qui artem ipsam infinitis edocti obseruationibus exfluxere, experientiæ credimus, ac vnicuique stellæ suam peculiarem vim ac naturam à reliquis diuersam, & ad temperandum multiplici ratione lumen & actionem Solis ac Lunæ optime accommodatam, inesse concedimus. Quorum auctoritas si non sufficit ad euellendā finistram illam opinionem, quam plerique immerito de diuina Astrologia conceperunt, D. Thomæ profecto testimonium de astrorum vi in hæc inferiora apud illa valere debet; is enim lib. 2. de Cælo, Lectione 16. dum Auerroem, qui astra eiusdem

dem esse speciei afferebat, reprehendit, sic ait: Dicit Averroes in suo Commen-
tario, quod omnes stellæ sunt eiusdem naturæ in specie, quod quidem manife-
ste est falsum: primo quidem quia si essent eiusdem speciei, haberent easdem spe-
cie operationes, & eisdem effectus, sicut patet in omnibus rebus naturalibus e-
iusdem speciei.

Deinde & idem Doctor Angelicus distinctione 15. articul. 2. lectione 10. ita
scripsit: Dicendum est ergo, quod omnia corpora cœlestia secundum commu-
nem virtutem luminis habent calefacere, sed secundum alias proprias virtutes sin-
gulis corporibus attributas habent non solum calefacere & infrigidare: sed & o-
mnes alios effectus corporales efficere in istis inferioribus. Est & alius D. Thomæ
locus de effectibus siderum: primo enim libro de Generatione & Corruptione,
Lectione 24. ita scriptum reliquit: Habent etiam aliæ stellæ specialem effectum
in aliquibus elementis, sicut Sphæra Solis, in qua est effectus caloris, & est na-
ta mouere ignem: & Sphæra Lunæ est nata mouere aquam, sicut ad sensum pa-
ret: aliæ autem Sphære quinq; Planetarū natæ sunt mouere aerem, & ideo aer tot
à diuersis motib. mouetur. Est enim in aere frigus congelatum ex Sphæra Satur-
ni, & æstus ex Sphæra Martis, & temperies in calido ex Sphæra Iouis, & tempe-
ries in frigido ex Sphæra Veneris, commissibilitas & passibilitas facili ex Sphæra
Mercurij. Sphæra autem stellarum fixarum, quæ est octaua, in qua sunt multæ
imagines & figuræ, mouet terram, vnde & in ipsa figurantur imagines multæ in
generatis. Cæterum inuenere solertes Astrologiæ artifices Saturnum tempera-
turæ esse frigidæ ac siccæ, quæ melancholiæ proprie competit, & hinc malefici-
cam ipsi naturam adscripserunt: Iouem esse summe temperatum, ac proinde
beneficum: Martem esse calidæ ac siccæ temperaturæ, ideoque adurentem
ac cholicum; naturam Veneris esse calidam ac humidam, eaque de causa be-
neficam: Mercurium denique esse variū ac mixtum, ac proinde nunc benefi-
cum, nunc vero maleficum. Vnde permixtis hisce & inter se contemperatis
naturis, tot ac tanti adeoque diuersi per omnem mundi machinam sentiuntur
effectus, vt credi vix possit. Qui tamen à Solis Planetis absolute nequaquam ex-
citantur, sed habent & cæteræ Stellæ fixæ non infimam partem ac locum in gu-
bernandis, immutandisque hisce inferioribus, vt Philosophi, Medici, Astrolo-
gi, Historiæ ac rei rusticæ Scriptores ac Poetæ passim attestantur, dum admiran-
dos ac euidentissimos Pleiadum, Hyadum, Caniculæ, Orionis, Arcturi, alio-
rumque insigniorum siderum effectus vbique commemorant. De Canicula,
quam Srium dicunt, sic ait Plinius libro secundo Naturalis Historiæ capite 40.
Nam Caniculæ exortu accendi Solis vapores quis ignorat? cuius sideris effectus
amplissimi in terra sentiuntur. Feruent maria eo exoriente, fluctuant in cellis
vina, mouentur stagna: Canes quidem maxime in rabiem agi non est dubium.
Optime itaq; Hippocrates hoc tempore medicamenta purgantia vetat, dum ait:
Sub cane & ante canem difficiles sunt medicationes; & alibi præcipit in diudi-
candis tempestatibus huius sideris ortum & occasum obseruari. De Arcturo et-
iam Plinius dicto libro cap. 39. sic memorat: Arcturi vero sidus non ferme sine
procellosa grandine emergit. Vnde Virgilius libro 1. Æneidos: Arcturum plu-
uiasque Hyadas, dixit, & Pleiades etiam quasi pluuias dicuntur: idemq; etiam
Virgilius nimbosum seu pluuiorum Orionem primo Æneidos appellauit. Sed
ad Galenum.

Vt igi-

Vtigitur Luna Solis auxilio in omnibus indiget, ita Sol ad nullam rem maximam vel alterius cuiusdam astri vel ipsius Lunæ operam desiderat. A nullo enim impeditur quo minus æstatem faciat, cum in vertice nostro constiterit, aut frigus adducat, si humilis feratur, aut æquinoctium vtrumque disponat, si mediocriter obliquus sit.

Lunæ vim præcipuam à Sole, à quo lumen suum pro varia ab ipso distantia suscipit, dependere non est dubitandum, sed hanc ab aliis etiam Planetis ac fixis varie moderari certum est. Solem autem non indigere Lunæ, aut alterius cuiuspiam astri adminiculo ad rem aliquam maximam ac summam absoluendam in confesso est. Præcipuas enim qualitates, ut Ver, Æstatem, Autumnum ac Hiemem, quomodocunque cum astris congregiatur, semper efficit. Veruntamen quotidiana experientia nos docuit Æstatem interdum calidiorē, interdum vero remissiorē esse, ideoque Solis actiones à cæterarum etiam stellarum commixtione affici & moderari: Nam si Mars anno alicui dominabitur, & Soli vel per præsentiam, vel radiis aliquo modo commixtus fuerit prope nostrum verticem, tunc certe extreme calidam Æstatem efficiet; sic Saturno prædominante, & Soli quoquo modo coniuncto, hiems erit acerbissima ac frigidissima: & ita de aliis anni temporibus. Sed de his in tractatu nostro de mutationibus temporum. Bene itaque se habet, quod ait Galenus, Solem à nullo posse impediri, quominus dum ad nostrum verticem accesserit, puta in Cancro, Æstatem faciat, licet ætas illa futura sit vel clementior, vel ardentior pro varia reliquorum siderum cum Sole commixtione ac habitudine. Sic quoque dum ait Solem frigus adducere, si humilis eius cursus fuerit, siue dum fuerit in Capricorno declinante à nostro vertice, & hoc verum est, sed frigus illud vel remissius est, vel horridum, scilicet pro natura Planetarum Soli commixtorum siue configuratorum. Verum quod affirmat Solem æquinoctium vtrumque constituere, cum mediocriter obliquus videtur, intelligendum est, dum ille fuerit in Æquatore circulo, tunc enim mediocriter obliquus est eo quod æquali distantia positus sit inter duas metas maximæ Zodiaci obliquitatis, quæ sunt tropicus tum Cancrī, tum Capricornī.

Sed ipse velut Rex quispiam maximus est, Luna vero ut Hyparchus (quasi subprincipem dicas) non exiguus: inter illum enim & nos media constituta, terrestrem regionem merito gubernat, non potentia cæteros Planetas, sed vicinitate exuperans.

Cum Sol medium locum obtineat inter Planetas, videtur quasi Rex quidam illis imperare, quippe præstantior est illis tum luminis copia, tum magnitudine. Suis enim radiis qui splendidissimi sunt ac purissimi vniuersum orbem intuetur, cæterisque etiam Planetis ac fixis lumen suum largissime elargitur, ideoque Sol quasi solus in mundo lucens appellatur. Magnitudine autem non solum terram, sed & cætera omnia astra excedit; terram enim ipse 140. vicibus ex mente Tychonis Brahe superat, licet antiquitas 166. vicibus illa maiorem esse existimauerit. Sed stellæ fixæ 68. vicibus terrestri globo sunt maiores, ex eiusdem sententia, licet aliter antiqui senserint; & Saturnus, qui cæte-

cæteris Planetis maior est 12. vicibus eundem superat. Longe igitur magis & terram & stellas omnes Sol ipse Rex omnium excedit. Præterea Sol non solum statim quattuor anni tempora constituit, & diei, noctisque auctor est, sed reliquis etiam Planetis leges præscribit in motibus vnus cuiusque obseruandas. Nam Luna hanc obseruat legem, vt dum Soli coniungitur, vel ipsi è regione opponitur, semper in Apogæo aut altiore sui Eccentrici parte reperiatur, dum tetragonam cum eodem radiationem constituit, Perigæum seu infimam sui Eccentrici partem occupet. At duo inferiores Venus & Mercurius bis Solis coniunguntur, dum circumcurrunt suos Epicyclos, in medio scilicet sui cursus velocissimi, & tunc summam eiusdem partem occupant, & in medio suæ retrogradationis, & tunc in infima eiusdem parte versantur. Non possunt autem hi duo longius à Sole recedere, quam ferat Epicyclorum suorum amplitudo: Venus scilicet ad distantiam graduum 488. ac Mercurius ad distantiam graduum 28. Tribus autem superioribus talis est ordo ac lex à Sole præscripta, vt dum cum ipso coniunguntur, in Epicyclorum suorum fastigiis, dum eidem opponuntur in infima eiusdem parte versentur.

Cæterum quod Luna agat personam Principis, respectu Regii Solis imperii in gubernatione horum terrestrium, id è superioribus, vbi de Lunæ viribus egimus, satis manifestum est. Verum illam medium inter nos & Solem locum obtinere, id absolute verum non est; nam ex probata Astrologorum sententia constat Solis à terra distantiam completi semidiametros terræ 1150. & Lunæ maximam ab illa remotionem esse semidiametrorum pene 60. non erit igitur æquo spatio ab utroque seiuncta, nec inter nos & Solem media. Dicemus itaque Galenum non voluisse intelligi medium illud tanquam absolute & perfecte medium, sed vulgato more medium dixisse, quod inter vnum ac alterum terminum quauis distantia distet.

Ad hæc ait Galenus Lunam non potentia cæteros Planetas, sed vicinitate superare: quam vicinitatem respectu terræ intelligit, illi enim Luna cæteris Planetis propinquior est. Ostendit autem euidentissime se magnificare aliorum etiam Planetarum vires, vt quos potentia Luna esse potiores affirmat.

Huius rei gratia omnino frigus locum nostrum occupat, cum Sol ad Hiemalem plagam declinauerit, tunc calor omnino nos exercet, vbi supra verticem nostrum, aut prope ipsum fertur.

De hoc superius egimus, causamque attulimus, cur Sol hieme frigus, æstate calorem afficiat, de quattuor autem anni temporibus agemus latius in tractatu nostro particulari de temporum mutatione.

Luna vel particulares cuiusque mensis dies disponit, parvæ mutationis facultatem habens: eamque non simpliciter ex se, verum ex Solis aspectu consequitur.

Quemadmodum Sol generales temporum mutationes decernit, dum per Zodiaci signa discurrit, Ver scilicet, Æstatem, Autumnum ac Hiemem efficiens, vt sæpe ante dictum est; nunc remissius, nunc intensius qualitates suas immittens, pro vario nunc ortu, nunc occasu cum stellis fixis, ac diuersa etiam configuratione cum cæteris Planetis; ita Luna particulares cuiusque mensis

C

die

dies disponit, ait Galenus, hoc est, quotidianas aeris mutationes cæteris paribus efficit, inhabilis enim est ad præcipuas Solis qualitates immutandas, sed potius Solis aliorumque siderum virtutes ob suam à nobis propinquiorem distantiam, in hæc inferiora defert, & sic ab iisdem varie affecta crebras mutationes & momentaneas quodammodo, ob velocitatem suam, crebramque ac subitam variationem ac progressus, efficit. Primum itaque observanda est qualitas aeris, quam generalis quattuor anni temporum constitutio penes Solis per dodecatemoria, seu signa Zodiaci transitum efficit; huic adiungenda sunt peculiaria quædam ac generaliora anni temporibus adiuncta effecta, quæ cuilibet Horizonti particulariter eveniunt à proprietate stellarum fixarum, quæ quotidie cum Sole exoriuntur, & occidunt, quæ optime cognoscuntur ab iis, qui aeris mutationem diligentius quotidie in aliquo determinato loco observarunt, certum enim est hæc eadem stas anni diebus recurrere, si semel alicui sæculo & loco aptentur. Ut verbi gratia Sol exoritur cum aliqua fixa, puta cum arcturo, Hædis, Orione, Acellis & similibus, ciet tempestates certas, quæ ad easdem vices redeunt iisdem diebus anni quam proxime, atque hæc est luminis cœlestis actio primaria & perpetua permanensque & in singulis Horizontibus stas temporibus recurrens; quæ tamen magis minusve variatur à Syzygiis luminarium, & transitibus Planetarum, eorumque cum ipsis luminaribus configurationibus, ac cum stellis fixis habitudinibus. Atque hæc omnia quotidie alterare possunt actionem illam luminis primariam singulis annis recurrentem. Sed de his latius in tractatu nostro de aeris mutatione.

C A P. III.

Quo tempore Luna actiones fortiores, aut imbecilliores existant.

VEHEMENTIORES itaque mutationes eveniunt, ubi ipsa cum Sole coit: insuper in apparitionibus plenilunij; minores his contingunt, dum διχότομος seu dimidia apparet: imbecillæ dum vtrinque gibba, & falcata videtur.

Quæ faciendæ sint coniunctiones & oppositiones luminarium vel inde patet, quod vehementiores in illis, Galeno & omnibus Astrologis attestantibus, mutationes fiunt; sic minores accidunt, dum luminaria fuerint in quadrato aspectu, & Luna dimidiata conspicitur, exiles vero ac obscuræ dum cornicularis videtur, in hexagonis scilicet luminarium configurationibus. Cæterum in coniunctionibus Luna magnopere impeditur, quominus possit influere & vires exercere in hæc inferiora, nihil enim luminis tunc à Sole haurit, quod nobis transmittere possit, vnde omnia humidam & aquosam habentia substantiam plurimum tunc patiuntur, ut supra dictum est. Aegroti etiam illo tempore peius solito se habent, & qui de electione temporum in pharmacis exhibendis & venæ sectione tractant, præ cæteris iubent dies illos euitari, quibus Luna sub radiis Solaribus delitescit, tum vero maxime propter partilem, seu exactam coniunctionem: aiuntque nonnulli ægrotos illos vel morituros, vel gravissimo morbo detinendos, qui in Solis & Lunæ coniunctionibus primum decumbunt. Sed & qui

qui in iisdem coniunctionibus nascuntur, debiliores sunt, & raro durabiles, idque propter nimiam siccitatem extat etiam testimonium doctissimi Medici Federici Chryfogoni Iaderdini, qui dum confutare proponit mentem Galeni medicinalem, sic ait: Primo quia Luna in illis duobus diebus (occultationis) plus operatur mali, quam in quocunque alio die. Vnita enim sunt duo luminaria in vnum effectum producendum; ex quo non solum quatuor elementa contremiscunt: verum etiam omnia elementata patiuntur. Retia in mari, & omnes panni corroduntur: aeres alterantur: infirmi, & debiles resoluuntur, & omnia humidam substantiam habentia diminutionem suscipiunt manifestam. haecenus ille. Sed & Guido Bonatus consideratione 79. scribit, infelicitatem Lunæ ex coitu Solis provenientem cæteras Lunæ infelicitates superare. Verum, enimvero luminarium oppositio seu plenilunium licet evidentes mutationes faciat, non tamen adeo nocet ut novilunium seu coniunctio, & ægroti etiam minus illo tempore patiuntur, quam in Lunæ disparitione, & qui plenilunii tempore primum adversa valetudine affliguntur, non admodum graviter ac periculose laborant. Infantes tamen plenilunii tempore editi, ut experientia constat, non sunt admodum durabiles, sed patiuntur à nimia humiditate, ideoque sæpius ægritudini à superflua humiditate ortæ subiiciuntur. Quanti autem fiant ab Astrologis coniunctiones & oppositiones luminarium in definiendis aeris mutationibus, demonstrat clare Ptolemæus 1. libro sui Quadripartiti, cap. 10. & sequentibus, ubi pro diiudicando statu singulorum quattuor anni temporum in genere, plurimum etiam respicit ad coniunctiones & oppositiones luminarium quæ proxime præcedunt ingressum Solis in quattuor Zodiaci cardinales troparum & æquinoctiorum notas; tum etiam in dignoscenda temporum mutatione, quæ ad singulos menses synodicos accidit, iubet ut consideremus singulas coniunctiones & oppositiones, neque consequenter negligat tetragonas etiam radiationes, ut suo loco dicemus.

Nam validissima eorum quæ prius erant, mutatio committitur, dum Luna cum Sole coit, ac eius lumine circumuallatur, quippe quæ prius apparebat, nunc nulli conspicitur. Dein diametra Lunæ statio tanquam distinguens, in binasque partes secans contrarias maximæ Lunæ dispositiones, aliarum omnium est validissima, quod verò incrementum, diminutione maxime sit contraria dispositio, ostendere non est opus.

Reddit rationem Galenus, cur in luminarium coniunctione contingant in rebus inferioribus, & præcipue in aere validissimæ mutationes, & sic toto illo tempore quo Luna manet occultata, aitque id evenire, quia Luna prius, id est antequam à radiis Solis obumbraretur, conspicua erat omnibus, & lumen à Sole haustum in terram diffundebat, & in coniunctione non amplius conspicitur, sed à Sole occultatur, ideoque effectus illius impediuntur. Post coniunctionem tribuit præ cæteris vim maiorem oppositioni, seu plenilunio, quod diametra Lunæ statio distinguat totum Lunæ statum in duas partes contrariarum dispositionum; pars enim illa Lunaris cursus, quæ est à coitu ad oppositionem, incrementum luminis illius dicitur, altera vero pars ab oppositione ad coitum, decre-

mentum luminis Lunæ appellatur. Est autem validior Lunæ status in oppositione & efficacior, quam sit in coitu (licet maiores, ut diximus, contingant mutationes in coniunctione, quam in plenilunio) quod tunc Luna luminibus plena maiorem habet potentiam influendi in hæc sublunaria: estque tunc eius lux ita illustris ac densa, ut umbram excitare sufficiat, & homines noctu etiam negotiari possint. Cæterum etsi potentior sit Luna ipso plenilunii tempore, quando scilicet est in diametro aspectu cum Sole, est tamen ad nocendum prona ob aduersos Solis radios, quos excipit, diametralis enim aspectus perfectæ est inimicitæ ac summæ malus. Vnde & ægri tunc male se habent, licet non tantum, quantum in nouilunio, breuius enim est tempus oppositionis & cito labitur, at in coniunctione non item: latet enim Luna aliquandiu & ante & post perfectam coniunctionem, sub Solis radiis, ideoque toto illo tempore ob luminis Lunæ priuationem, validissimæ fiunt alterationes in hisce inferioribus.

In plenilunio autem potentior est Luna ante perfectam oppositionem, quam sit immediate post illam, habita similitudinis ratione, & seruata quantitatis luminis æqualitate; prius enim adhuc augetur lumine, post vero lumine decrescit.

Deinde post hunc congressum, & plenilunium, duæ dichotomi, medium vtrique secans, augmenti tempus prior, diminutionis altera.

Duæ sunt medietates Lunaribus cursus à Sole, vna incrementi, altera decrementi, ut diximus; vtrique autem rursus subdiuiditur, in illis scilicet terminis ubi Luna fit dimidiata, adeo ut quattuor in vniuersum efficiantur quadrantes, nempe duo augmenti luminis, ac totidem decrementi. Primus quadrans est à coniunctione vsque ad gradus 90. distantia Lunæ à Sole, seu vsque ad primam quadraturam, ut aiunt; alter est ab hac vsque ad oppositionem; fit deinde ab oppositione ad secundam quadraturam tertius, & est elongationis Lunæ à Sole graduum 270. quartus autem est à secunda quadratura ad coniunctionem vsque.

At omnium extremæ, imbecillimæque aeris nos ambientis conuersiones in falcatis, & in vtrinque gibbis apparitionibus fiunt: magis autem in vtrinque gibbis, nulla siquidem in eis magna mutatio, sicut in falcatis apparet.

Vt igitur euidentissimæ sentiuntur mutationes in nouiluniis & pleniluniis, minus vero euidentes in quadraturis, ita debiliores ac obscuræ seu imbecilles apparent mutationes aeris in falcatis & vtrinque gibbis apparitionibus, ut ait Galenus, hoc est, in sextili ac trino aspectu Lunæ cum Sole; in sextili enim falcata est & inclinata in cornua, in trino autem gibbosa est vtrinque accurua. Ratio illa esse potest, quod validior est aspectus oppositus cæteris, deinde quadratus, debiliores vero sunt hexagonus & trigonus. Vbi obseruatione dignum est, quod monet Galenus, nempe maiores mutationes sentiri in hexagono, seu sextili aspectu Lunæ cum Sole, quam sentiantur in aspectu eius trino, cum tamen experientia cõstet trigonum validiorem esse hexagono. Sed huius ratio est, quod Luna in distantia à Sole ad 60. gradus, seu in sextili aspectu vel appropinquat

occul-

occultationi, vel ab eadem discedit; dixit autem supra validissimas fieri mutationes, dum Luna à radiis Solis occulta est. Cæterum quantum possint quatuor illi Lunæ status, coniunctio scilicet, oppositio, & vtrique quadratura, vel inde patet, quod Ptolemæus pro diiudicanda aeris mutatione iubet ad dicta tempora, seu ad dictos quatuor Lunæ status Cœli figuras constitui, quod in trino & sextili aspectu, ut debilioribus, non duxit esse operæpretium. Vbi hoc addimus, quod ideo validiores effectus sentiuntur in dictis Lunæ stationibus, quia Lunæ circuitus à Sole assimilatur quodammodo cursui annuo. Cum enim Sol cōstituatur quatuor anni tempora distincta, ex transitu scilicet per quatuor principales Zodiaci notas, quæ sunt duo tropica & duo puncta æquinoctialia, sic etiam Luna per hæc principalia puncta, coniunctionem scilicet, oppositionem, & duas quadraturas, discurrens suas etiam mutationes (Sole tamen imbecillius) efficit.

Quare nec Aratus male ipsas neglexit, tanquam imbecilles existentes; conuenitque eos laudare qui de eis scripserunt, tanquam ne vel minimum quidem omittentes.

Galenus singulari modestiæ exemplo non reprehendit Aratum, qui falcatas & vtrinque gibbas Lunæ phases, id est sextilem ac trinum aspectum neglexit, tanquam exiles & imbecilles effectus parturiētes; laudibus tamen effert illos, qui de illis etiam egerunt, ut qui ne minima quidem præterire voluerint. Vnde colligitur in artibus nihil esse ita exiguum, quod merito sit negligendum.

At in pleniluniis conuersiones, & his adhuc magis in congressibus, proprium hoc præter cæteras habent: illa si quidem celerrimas statim mutationes faciunt: congressus vero inæquales & diuturnas.

Facit nunc comparisonem mutationum illarum & effectuum, qui à pleniluniis & nouiluniis dependent, aitque mutationes in plenilunio celerrimas esse, in coniunctione vero inæquales & diuturnas. Huius autem diuersitatis causam iam subdit, dum ait.

Quid enim ante Lunam apparentem manifesto pronuncies: non est: longum autem hoc tempus occultationis est, integri fere signi spatium explens; mutationem vero ex incremento ad diminutionem punctum exacte definit, liquetque hoc Lunam momentaneo tempore pertransire.

Dicit itaque mutationes in nouilunio ideo diuturnas esse, quod occultatio Lunæ & emersio non fiat in momento, sed ad longum temporis spatium, quod per sæpe integrum signum seu gradus 30. expleat: in quo interuallo, nihil esse quod pronuncies de statu scilicet temporis, sed expectandam esse Lunæ à radiis Solis emersionem; de qua infra capite quinto agemus. Oppositiones autem ait esse celerrimas, quod mutatio Lunæ ex incremento ad diminutionem, seu decrementum contingat in puncto, hoc est momento, quod est dum Luna Soli è linea perfecte diametrali opponitur, & ab illo distat exacte gradibus 180. Ceterum incrementum & decrementum luminis Lunæ prope perfectam oppositionem difficillime distinguere possumus, quod Luna vno die & ante & post exactam oppositionem plena lumine appareat; sed discrimen illud ab habitudine Lunæ ad Horizontem cognoscemus, nam ante oppositionem Luna iam multo ante So-

lis occasum orta supra terram apparet: verum elapsa oppositione, Sole iam infra Horizontem demerso, Luna etiam aliquantisper latet, ac tardiuscule conspicitur.

Itemque vere celeres plenilunii mutationes sunt, diurnæ coniunctionales: nam occultationis tempus sibi ipsi simile est, & primæ apparitionis tempus occultationi vicinum est, tum propter parvitatem eius particulæ quæ de tota Luna apparet, tum ob luminis imbecillitatem, tum ob breuitatem temporis, quo supra terram fertur.

Magis dilucide quæ superius dixerat, hic explicat, dicens vere celeres esse plenilunii mutationes, nouilunii autem diurnas: totum enim temporis intervallum quod ab occultatione Lunæ ad emerfionem usque intercedit, sibi ipsi simile est, hoc est eadem, toto illo tempore quo Luna sub radiis Solis permanet, aeris qualitas & constitutio durat. Deinde aliam adhuc rationem adfert, cur tempus nouilunii longius sit, quod scilicet Luna post primam apparitionem occultationi seu occasui vicina sit, tum propter parvam Lunæ portionem, quæ illo tempore illustrata radiis conspicitur, tum ob lumen imbecille, ac obscurum, tum vero ob breuitatem temporis, quo supra terram extat: videmus enim Lunam recentem à Solis casu statim etiam sub Horizontem mergi.

C A P. IV.

Quo tempore Luna in nos agere incipiat, quotque diebus.

TERTIA igitur crisis euadet; cum in toto mense status in secundo die accidet: quo primo & manifesto Luna, & longo satis tempore supra terram iam apparet, & lumen sensibile de se mittit, ad hæc umbram euidenter ostendit.

Crisim Galenus hoc loco vocat non illam quæ in morbis, sed quæ in aere sit, quando scilicet sensibilis in aere mutatio persentitur, id quod ipse paulo post confirmat, dum ait, omnem velocem mutationem crisim appellari. Vnde optime dixit tutam crisim euadere aeris, id est, tuto nos de aeris constitutione posse pronunciare, cum status in secundo die accidet. Intelligit autem per diem secundum non primam illam Lunæ apparitionem à Solis coniunctione, quæ debilis est, ut supra dixit, sed alterum à prima emerfione diem: tunc enim Luna manifesto & satis longo tempore à parte Occidentis supra terram conspicitur, & sensibili lumine fulget, demerso enim Sole infra Horizontem occiduum aliquam umbram efficit. Ab illo igitur die de toto mense iudicium sumere iubet.

Primus autem dies tamdiu Lunam supra terram vagantem habet, quamdiu is adhuc quoque Solis lumen, quod post occasum est, retinet: quare in hoc Luna simul cum Solis lumine occidit sæpe, vero & prior est occidua: primum vero manifesta in secundo die apparet, nunc quidem magis, nunc vero minus.

Causam nunc subdit, cur de primo apparitionis Lunæ die non possit ita tutum sumi iudicium de aeris qualitate futura, ut de secundo, & hanc esse ait, quod Luna prima suæ emerfionis die parum supra terram immoratur, ac nonnunquam tantil-

tantillo solum tempore, quo Solis in terra relicum lumen, quod post occasum eius restat, perdurare solet, ita ut Luna quasi simul cum Solis lumine occidat, & non perraro etiam, antequam lux illa Solis evanescat, infra Horizontem demergatur: atque tunc secundo apparitionis die vere manifesta est, & aliquanto diutius supra terram restat, magis autem aut minus pro varietate causarum quas subdit.

Atque hoc ei accidit tum longitudine à Sole recessus, qui ob peculiarem Lunæ motum fit (non enim ex æquo semper movetur) tum propter latitudinis immutationem, tum propter signorum occasum non æquali tempore euenientem, insuper ob præteriti congressus tempus. Vnde non semper vnum tempus est, quo clare Luna conspicitur: sæpissime autem triduo in coitu Solis remorata, plane inuisibilis est, quo nondum hæc terrena immutare potest.

Supra capite secundo de variis causis apparitionis Lunæ nunc maturioris nunc tardioris egimus, ubi de mense Lunari apparitionis loquuti sumus: superuacaneum autem foret eadem hic repetere.

Cæterum de finali superioris particulæ clausula, non ita bene ab interprete translata & in latinum sermonem conuersa, sic scripsit Federicus Bonauentura in annotationibus libelli Theophrasti de pluuiarum signis. Quibus (scilicet causis apparitionis Lunæ) sic explicatis ita concludit: τοῦ πίπαν δὲ τρεῖς ἡμέρας τὰς παρὶ σύνοδον ἢ ἀόρατος γίνεται τελείως, quæ verba non ita ego accipio, ut Galenus dicat Lunam sæpissime triduo in coitu Solis remorari, quemadmodum credidit interpres, atque quod magis mirum est, doctissimus Manardus & græcarum literarum scientissimus, qui epist. 5. lib. 15. Galenum his verbis protulisse scripsit, Lunam magna ex parte tribus diebus à coitu luce carere, quam etiam opinionem Planerius, ut vidimus, secutus est: verum arbitror ego Galenum longissimos occultationis limites exprimere voluisse: tribusque diebus Lunam luminis expertem permanere dixisse, ut mox concluderet tempus actionis ipsius, id est illuminationis menssem, & tempus peculiaris circuitus, scilicet menssem periodicum in vnum fere redire: quo pacto si Galeni locus accipiatur, patet nullam esse in eo difficultatem, quamobrem & verba sic erunt interpretanda: In totum autem Luna tribus diebus circa coitionem inuisibilis permanet, aduerbium enim illud τοῦ πίπαν significare hic ὅλος, id est omnino & in totum, ut sæpissime solet apud Græcos auctores, non ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, id est ut plurimum, quod longe minus frequens est, satis ex iis quæ diximus, atque ex tota Galeni disputatione, disputationisque ipsius scopo fit perspicuum. Cum enim quattuor sint tempora Lunaris apparitionis, patet prima die & quarta ineunte rarissime contingere, ut Luna conspiciatur, quoniam difficile est omnes causas vel simul consentire, vel dissentire: itaque falso Galenus asseruisset, sæpissime tribus diebus sine luce Lunam esse: ita enim sæpissime quarta ineunte appareret: quin etiam & vnam tantum causam habere locum non est facile: quod vero duæ simul coeant, id sæpissime euenit, vnde & frequentior apparitionis terminus, ut Fracastorius quoque in Homocentricis capite 20. docuit, secunda erit dies, quemadmodum perbelle Galenus indicauit, ipsam præ aliis accipiens. Hucusque

Bona-

Bonauentura. Iam vero dum Galenus ait, Lunam illo tempore, quo sub radiis Solis occultata defidet, non posse hæc terrena immutare, videtur quasi palinodiam canere, & sibi metipso contradicere, utpote qui supra capite tertio affirmavit magnas in aere mutationes fieri, dum Luna Soli coniungitur, & sub eiusdem radiis latet. Quam diuersitatem ut componeret Planerius, distinguit Galeni sententiam, dicitque ipsum supracitato tertio capite de illis mutationibus agere: quæ fiunt in Luna respectu luminis Solaris, prout scilicet est vel plena lumine, vel media portione diuisa, vel repente nulla, non autem de mutationibus quas Luna in hisce inferioribus excitet, de quibus in hoc textu loquitur. Sed, pace tanti viri dixerim, laterem lauat Planerius, nec videt suam hanc expositionem corrui, & à sequentium Galeni verborum textu penitus obrui, dum idem capite proxime subsequente ita disserit: Cæterum aera nos ambientem magnas suscipere mutationes, dum Luna primum occultatur, & rursus primum apparet, nemo mortaliū ignorat, &c. Voluit itaque Galenus innuere Lunam toto suæ occultationis spatio magnam in aere mutationem efficere, & consequenter etiam in hisce inferioribus, ut quæ ab ipso aere alterantur; neque enim immediate, sed aere prius affecto terram ipsam Luna afficit & moderatur. Quamobrem melius Galeni opinionem assequuti esse videbimur, si dixerimus voluisse eundem hoc loco insinuare Lunam radiis Solis cinctam terrena ipsa non posse immutare, habita scilicet ratione luminis, quod à Sole mutuatur, cum supra capite secundo ipse dixerit Lunam augere, fructus & animantia implere, prout Solis plus minusve participat, validaque omnia esse cum lumine plena fuerit, languida vero dum falcata & paucolumine prædita apparet; igitur languidissima ubi nullo lumine affulgebit. Deinde vero cum dixit Lunam silentem magnas in aere mutationes efficere, voluit id fieri ob luminis Solaris absentiam seu priuationem, & frigiditatem Lunæ noxiam. Fiunt itaque magnæ mutationes in hisce inferioribus patiunturque illa plurimum absente Luna, quæ dum sub radiis est, in meliorem statum mutare, seu conuertere hæc terrena nequit, quousque Solis lumine denuo illustrata, eadem illa sensim alteret foueatque mutuato, & alieno lumine. Bonauentura profecto libro superius citato duplicem adfert superiorum Galeni verborum sententiam, cuius nos expositionem, cum è re nostra sit & huc quam maxime faciat, non grauabimur hic adscribere; nam inquit: Cum vero scribit (Galenus scilicet) Lunam circa coitum tribus diebus sine lumine esse, ac per id temporis non tantum habere virium, ut possit hæc nostra alterare: dupliciter verba intelligi possunt, ut vtro modo intelligantur, omnis, ut reor, tollatur contrarietas. Primum quia tribus expletis à coitu diebus, quarta currente, sextilem efficit luna cum Sole configurationem, iure tribus à coitu diebus nullam fieri à Luna alterationem scribit Galenus: terrenis enim rebus Luna mutationem infert ut plurimum quarta, quemadmodum superius ex Theophrasto monebamus: vnde tribus præcedentibus diebus non potest, aut minus potest aerem alterare: in aspectibus enim ipsis & dichotomiis potissimum alterationes fiunt, ut superius vidimus; atque hoc pacto sententia erit res naturales circa lunæ coitum mutari, inde vero totis tribus diebus, quibus Luna sine lumine esse solet, nullam fieri mutationem, quoniam circa quartam effici mutatio debeat; quæ tamen omnia ut plurimum locum habere dicenda sunt, cum alioqui omnibus diebus mensis, non in iis tantum, in quibus aspectus cadunt, mutari possit insigniter ob materiæ inordinationem status aeris.

Secun-

Secundo quia capite tertio de tempore coitus Galenus sermonem habens dixit, *οὐδὲν γὰρ ἔχει σαφὲς ἀποφῆσαι πρὶν φανῆναι τὴν σελήνην*, id est, nil enim aperte pronuntiare poteris, antequam Luna appareat, non incongrue affirmabimus locum de quo agimus non esse simpliciter intelligendum, ut scilicet sensus sit, Lunam circa coitum hæc inferiora non alterare, videlicet nullo modo alterare; sed subaudiendum erit ex superioribus adverbium *σαφῶς*, quo pacto erit sententia Lunam in coitu non alterare manifeste, quod est, adeo ut à nobis possit de mutatione quam portendit, indicium sumi ab ea vllum, unde alterabit quidem Luna de Galeni mente terrena hæc circa coitionem, sed alteratio illa, quia lumine caret, non poterit, antequam fiat, à nobis prævideri, qui ex lumine & colore eius cornuumq; figura & conditione, aliisq; eiusmodi signa captamus futuræ mutationis &c.

Et quodam modo tempus, tum peculiaris eius circuitus, tum in nos actionis in idem recidit; etenim circuitus vicens diebus septenisq;, & tertia fere diei parte peragitur, in tanto enim tempore totum signiferi circulum percurrit: at quo nobis lucefcit circuitus, quod is quoq; eidem conueniat numero plane intelliges, si occultationis tempus de toto mēstruo eximas. Quod autem mēstruum tempus non omnino triginta diebus cōstet, sed minus vnus diei fere dimidio, Hipparchus integro vno libro demonstrauit.

Galenus mensem peragationis Lunæ ait esse dierum 27. & horarum 8. fere, æqualem fere tempori illo, quo Luna suas vires in hæc inferiora exercet, quod temporis spatium alias mensem illuminationis diximus, id est circuitum illum, quo Luna nobis illucescit. Hanc autem inconstantem esse tum nos supra demonstrauimus, tum Galenus hic affirmat, & producit dictus mens illuminationis, si à mense synodico, qui est dierum 29. cum dimidio fere, seu horis 13. abstuleris tempus occultationis Lunaris sub radiis solaribus, quod Galenus hic largo modo dierum trium assumpsit, licet esse possit nonnunquam vnus diei, sæpius duorum, & perraro quatuor. Relinquentur itaq; pro mense illuminationis dies 26. cum dimidio: ita ut differentia horum duorum mensium sit horarum tantummodo 20. Ut autē insinuet Galenus hos duos menses nō esse reuera & absolute æquales, adiecit illam particulam, quodammodo, seu propemodum. Verum enimvero mensem hunc synodicū esse dierum 29. cum dimidio, id non solum Hipparchus, sed & Ptolemæus ac neoterici omnes vno ore fatentur, licet de minutis non omnino conueniant, quod tamen Medicorum parum interest. Cæterum doctissimi illius Hipparchi monumēta iniuria temporis intercidunt; ad cuius imitationē Ptolemæus, circa Galeni tempora, suam magnam constructionem conscripsit, in qua sæpe Hipparchi meminit: quem etiam Plinius, ut accuratissimum Astrologū sæpius laudibus effert, tum vero maxime libro secundo Naturalis Historiæ capite vigesimo sexto ait, Hipparchum optime demonstrasse cognationem siderū cum homine, nouam stellam suo æuo genitam obseruasse, posteris stellas annumerare ausum fuisse, ac sidera ad normam expandere: Cœli deniq; per amplam descriptionem posteris in hæreditate reliquisse.

Quin & vulgus iam prope vniuersum nouit mensem alium, quem

D

κυλλόν

καλλὸν Græci nominant, quasi mutilum & imperfectum, dies vigintinovem obtinere: alium, nempe absolutum, triginta. Nam vniuersos amborum dies quinquaginta nouem esse oportet, siquidem vterque omnino triginta, minus dimidia diei parte continet.

Supra in expositione capitis secundi diximus ex mense synodico, qui est dierum 29. horarum 12. min. 44. duodecies sumpto, confici annum Lunarem dierum 354. Vulgus autem, vt has fractiones euitaret, sumebat alternatim hos duodecim menses, vnum dierum 29. & alterum dierum 30. & facta omnium aggregatione conficiebat annum Lunarem dierum 354. Ex qua vulgari mensium lunarium acceptione confirmat Galenus mensem vere Lunarem esse dierum 29. cum dimidio: collatis enim duobus mensibus, vno dierum 29. & altero dierum 30. conficiuntur dies 59. quorum dimidium est dierum 29. cum horis 12.

C A P. V.

Mensem & inferiora omnia per septimanas à Luna immutari.

QUEMADMODUM igitur annum integrum Sol disponit, ita Luna mensem, immutatione per septimanas ei accidente. Nam à prima apparitione ad dichotomum, & ab hac ad plenilunium, vtrūque quidem per se tempus est dierum septem, ambo vero quatuordecim. Simili modo, si inde, vbi ipsa equali portione mensem diuidit, vsque ad secundam dichotomum connumeraueris, septem & hos inuenies dies, reliquos etiam qui vsque ad absolutam Lunæ occultationem sunt, septem.

Perpulchre Galenus inter se confert periodum Lunæ à Sole, quem mensem synodicum dicimus, & periodum annuam, qua Sol peragrat totum Zodiacum, nempe diebus 365. & quarta fere diei parte. Sicut enim integer Solaris cursus distinguitur in quattuor quadrantes pro accessione Solis ad quattuor puncta Zodiaci principalia, quæ sunt initia ♈ ♎ ♊ ♋: ita Luna in peregrinatione sua à Sole vsque ad eiusdem coniunctionem, quattuor quadrantes mensis synodici constituit, coniunctionem scilicet, oppositionem, & duas quadraturas. Nam si spatium synodici mensis dierum 29. cum dimidio, diuiseris in partes quattuor æquales, colliges quadrantē eius esse dierum 7. & horarum 9. licet Galenus integram tantum hebdomadam neglectis 7. horis assumpserit. Primus itaque quadrans mensis synodici numeratur à coniunctione Lunæ cum sole vsque ad primam quadraturam, & continet integram hebdomadam acin super 9. horas: secundus est à quadratura prima vsque ad oppositionem seu plenilunium, qui aggregatus priori quadranti, constituit duas hebdomadas integras cū horis 19. Tertius Lunaris quadrans incipit ab oppositione, & definit in secundam quadraturam, quousq; numerantur à coniunctione proxima hebdomadæ tres, dies vnus ac tres horæ. Quartus deniq; quadrans, à secunda quadratura vsq; ad sequentem denuo coniunctionem numeratur.

Ceterum vt quadrantes anni reuera inter se sunt inæquales; sic & hi mensis Lunaris

naris

naris quadrantes æquales esse nequaquam possunt, si veros & apparentes vtriusq; Luminaris motus spectemus, non fictos illos & æquales, ab artificibus & Astrologiæ inuentoribus ideo excogitados, vt per hos ad verorum motuum cognitionem peruenirent.

Enimuero hoc nostro sæculo Sol quadrantem Vernalem, qui computatur ab ingressu Solis in primum Arietis punctum, vsque ad ingressum eiusdem in primum punctum Cancræ, absoluit diebus 92. ac horis 20. quadrantem Æstiualem vero à dicto puncto vltimo vsque ad ingressum suum in primum Libræ punctum absoluit diebus 93. ac horis 11. Autumnalem vero ab hoc puncto vsq; ad introitum in primum Capricorni punctum conficit diebus 89. horis 19. ac deniq; Hyemalem finit diebus 89. ac horis 4. Eadem ratione Lunæ hebdomadæ seu quadrantes tam in quavis lunatione, quam facta comparatione vnus mensis synodici cum quocunque altero, varie differunt ac dissimiles sunt. Accipiamus, verbi gratia, mensem Ianuarium anni 1606. (quo hæc commentamur) in hoc fit nouilunium die 8. horis 8. ac minuti 33. post Meridiem, & primus quadrans Lunaris est dierum 7. horarum 4. & minuti 8. secundus dierum 8. horarum 4. minuti 9. tertius dierum 7. horarum 10. minuti 49. quartus denique dierum 6. horarum 16. ac minutorum 17. Erit igitur totus mensis synodicus verus & apparens dierum 29. horarum 11. ac minutorum 23. Atque hæc varietas etiam in reliquis mensibus alterius cuiuscunque anni cernitur. Quod autem Galenus censuerit, quadrantes Lunæ dierum præcise septem non esse, vel inde patet, quod cum non lateret ipsum, aggregatum quattuor quadrarum, seu dies 28. non convenire absolute, neque cum mense synodico, neque cum mense illuminationis, vsurpauerit largo quodam modo hebdomadas. Cæterum perbellè Galenus comparationem instituit anni & mensis respectu temperaturæ vtriusq; ita vt qualitas quattuor anni quadrantum correspondeat quadris Lunæ totidem: ac prima quidem Lunæ quadratura, Hyemi, secunda Veri, tertia Æstati, quarta denique Autumno assimiletur. Id quod Aristoteles etiam affirmavit, dum capite secundo libri quarti de generatione animalium ait Lunam Æstatem ac Hyemem per mensem non aliter facere quam Sol per totum annum. Neque aliud est discriminis inter hanc Solis & Lunæ operationem, nisi quod efficacior est Solis actio, Lunæ vero debilior. Sol enim ex accessu suo recessuque à nostro vertice, quattuor anni partes, seu stationes euidentissimas ac maxime perceptibiles efficit: Luna autem pro accessu suo recessuque à Sole, hoc est pro augmento decrementoque sui luminis à Sole mutuati, easdem quidem temporis vicissitudines efficit, sed longe debiliores ac magis obscuras. Porro nouilunium & plenilunium duobus solstitiis iure merito comparatur, illud quidem hyberno, hoc vero æstiuo; & pars quidem altera mensis à nouilunio ad plenilunium, dum Luna augetur lumine, correspondet medietati anni à bruma ad Æstatem: altera vero mensis portio à plenilunio ad nouilunium, quo tempore lumine Luna sensim destituitur, æquiparatur alteri medietati anni ab Æstate ad Hyemem, id quod etiam infra apud Galenum capite septimo videre est. Vnde quadraturæ Lunæ inter coniunctionem & oppositionem intermediæ, duobus punctis æquinoctialibus æquipollent: vt enim in his Sol mediam obtinet distantiam inter humillimum & altissimum situm suum respectu verticis, & moderationem quandam in aere conciliat, sic Luna in quadraturis lumine semiplena est: & moderate aerem afficit.

Primus itaq; Lunaris quadrans ab interlunio ad primam dichotomiam seu quadraturam hiemalis est; frigidus scilicet & humidus, secundus ab hac quadratura ad oppositionem vernalis est, & calidus ac humidus: tertius à plenilunio ad secundam quadraturam æstivalis est, & calidus ac siccus: quartus deniq; ab hac quadratura ad interlunium, autumnalis est, & frigidus ac siccus.

Cæterum æra nos ambientem magnas suscipere mutationes, dū Luna primum occultatur, & rursum primum apparet, nemo mortaliū ignorat; maxime ii quibus hoc studii est, agricolæ & nautæ, qui statim, id est statum aeris tunc vocant, cum Luna primum apparens secundum aliquem ventum stet.

Constat quotidiana experientia Lunam, dum primum occultatur, plerunque facere aeris mutationem, quæ deinde perseveret vsq; ad primam eius emersionem; quo tempore obseruandum erit qui ventus spiret, is enim per totum illum mensem perdurabit. Verum à quo die præcipue iudicanda sit totius mensis Lunaris constitutio, videtur adhuc in dubio esse; auctores enim inter se parum concordare videntur. Plinius enim libro secundo capite 47. Naturalis Historiæ sic ait: De ratione eorum (scilicet ventorum) menstrua quarta maxime Luna decernit. Hoc est, ut ait commentator Plinii, qui venti flatu fiat per totum mensem, iudicatur ex iis, qui spirant quarto die post nouilunium, illi enim ut plurimum toto mense spirant; quartus enim dies indicatius mensis est. Sic Virgilius de quarto eodem die cecinit.

Sin ortu in quarto (namque is certissimus author)

Pura, nec obtusis per Cælum cornibus ibit

Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo

Exactum ad mensem pluuia, ventisque carebunt.

Sed & huic opinioni de die quarto subscribit Beda, licet Theophrastus & Lucanus tertium diem à nouilunio iubeant considerari. Theophrastus enim in libello de tranquillitatis & serenitatis signis ita scribit: Et si tertius ineuntis (synodici mensis scilicet) dies splendidus fuerit, præfagium est serenitatis. Idem in libello de signis pluuiæ ait: Iam vero & Luna exorietur, cum orbem impleuerit, eadem indicat: nam si imbecillior facta, ignea & flammea apparuerit, ventum; si atra & obscura, pluuias decernit. Idemque noua monstrat, cum ignes colligere incipit, eo quod tertius mensis dies prædicit. Hucusque Theophrastus. Verum rem si ipsam diligentius rimemur, nullam hic opinionum differentiam deprehendemus: nam licet alii tertium, alii quartum diem obseruari iubeant, omnes tamen illum diem intelligi voluerunt, quo primum Luna corniculata apparet, siue is quartus sit, siue etiam secundus. Cæterum non permitendam duximus Planerii in superiorem Galeni contextum explicationem, ait enim ille Lunam tum primum occultari & apparere, cum gerit cornua & falcata est, circa sextilem scilicet eiusdem cum Sole configurationem, vultque hunc locum aduersari capiti tertio, vbi Galenus ait omnium extremas obscurissimasque aeris nos ambientis conuersiones in falcatis & in vtrunque gibbis apparitionibus fieri. Sed respondendum est, quod etiam si Luna primum appareat falcata, & eandem quoque speciem referat, cum est in sextili (licet hic non sit tantum incuruata & acuminata, quantum in prima sui apparitione, sed aliquando crassi-

crassior & fecundior, ut ita dicam, pectore) distinguendas tamen esse has appellationes, ut scilicet intelligamus novam seu recentem Lunam, cum primum apparuerit: corniculatam autem falcique similem, cum sextilem cum Sole aspectum constituerit. Quam distinctionem ab ipso Galeno haurimus, qui supra c. 2. sic inquit: & falcatam speciem refert (Luna) ubi sexangula est, atque tunc primum nova est, cum post Solis congressum apparet. Est itaq; mens Galeni in supra citato 3. cap. in falcatis Lunæ apparitionibus, hoc est circa hexagonam seu sextilem configurationem, imbecilles fieri mutationes, respectu scilicet aliarum validiorum mutationum, quæ in noviluniis, pleniluniis & quadraturis accidunt. Sed hoc in loco affirmat magnas aeris nos ambientis mutationes in prima Lunæ occultatione tum apparitione euenire, quod hæ alterationes sint coitus Lunariorum, de quo alibi fusius egimus, non autem falcatæ configurationis.

*Cynthia si cornu, quod se sustollit in altum,
Incuruum specie velut annuat, adfore Cælo
Sæua procellosi prædicet flabra Aquilonis.
Rursus eo veniet pluuius Notus, hanc ubi partem
Pone supinari conspexeris, inque reclinem
Sponte habitum; verum si lumen tertius ortus
Proferat, atque Deæ conuoluat circulus oras
Suffusus rutilo, mox tempestate sonora
Spumifum late pelagus canescere cernes.*

Quin etiam hæc in eodem libro scribit:

*Non vnum deprensa diem tibi signa loquuntur
Sed qua signa nouo dederit nox tertia motu
Quartave, sustollat medios dum Cynthia vultus,
Durabunt Cælo: medio qua edixerit ore
Ignes in plenos: hinc in dispendia rursus
Altera prouisa signantur tempora Luna.
Illa dehinc donec germani luminis ignes
Accedat Phæbe, mensis postrema notabunt.*

Non ad omne tempus, quod ab initio est usque ad finem, primæ apparitionis signa sufficere ait: sed dichotomos & plenilunia mutationes quasdam adferre.

De prima Lunæ apparitione, quas tempestates factura sit, ex Arato adfert Galenus, qui ait; si Luna dextrum seu superius cornu quasi incuruatum habeat (id quod non nisi de falcata Luna potest intelligi) à Boreali parte Aquilonem flatuum, id est, ventos futuros. At si idem cornu incuruatum terram respexerit, ab Australi parte Notum pluuiis grauem aduenturum. Verum si post tertium occultationis diem Luna circulo quodam sub rubeo cincta primum comparuerit, tempestates horridas adfuturas. Hæc primis illis versiculis Aratus indicat: in subsequentibus vero affirmat signa deprehensa, id est, temporis alicuius obseruatam constitutionem, non solum vnum diem indicare: sed qualis fuerit aeris conditio tertia nocte (qua scilicet Luna post coniunctionem primum apparuerit) talem statum futurum succedentibus diebus usque ad primam Lunæ cum Sole quadraturam; à qua deinde iudicium esse desumendum ait, usque ad oppositionem,

D 3 & ab

& ab hac usque ad alteram quadraturam : à qua denique de residuo mensis usque ad coniunctionem iudicandum censet. Colligimus autem ex his Arati versibus non desumendum esse iudicium de toto aliquo mense synodico ab vno aliquo termino seu statione Lunæ, ut Plinius & Virgilius innuunt, sed quadraturas etiam & plenilunia suas mutationes efficere. Cui suffragatur testimonium Theophrasti, in libello de signis pluviarum sic dicentis : Quamobrem ab interlunio, tanquam à principio contemplationis initium ducere convenit, terrenis enim rebus Luna mutationem infert, ut plurimum quarta, sin minus, octava : atque si per id temporis non fit mutatio, certe fiet in plenilunio : item à plenilunio ad octavam mensis decrefcentis, ab octava ad quartam, inde ad numiniam, id est, ad silentem Lunam redeundum est.

Omnis autem velox mutatio crisis appellatur, & statum quidem in Luna falcata potissimum dicunt : deinde ad plenilunium transferunt similiter vocantes, hoc enim validas vires etiam obtinet : hoc autem imbecilliores quidem sunt semilunares stationes, attamen & hæc quoque de aere decernunt. Quare mensẽ à Luna immutari secundum septimanas iam est perspicuum.

Crisis vox est generalis, quæ non solum ad morbos, ut passim apud Galenum, verum etiam ad aerem, ut hoc in loco, refertur : omnis enim velox aeris mutatio crisis appellatur. Dantur autem quattuor principales crises in toto cursu Lunari, & prima est cum Luna falcata refert speciem, seu in prima apparitione, & hanc statum appellant, quod ex ipsa decernatur temporis, seu aeris mutatio subsequutura usque ad secundam quadraturam, ubi fit altera crisis : at tertia fit in plenilunio, quarta vero in secunda quadratura, duratque usque ad proximam Lunæ disparitionem.

Omnium autem cresium validissima est, quæ fit cum Luna falcata est, nam quæ in plenilunio & quadraturis fiunt, prima sunt imbecilliores. Porro concludit Galenus mensẽ, hoc est, aeris constitutionem in quovis mense secundum septimanas immutari, quod termini illi, in quibus crises accidunt, à septem dierum numero siue septimana parum absint.

Quod autem aliæ res universæ inde quoque mutantur, omnibus non perinde constat : sed iis, qui huiusmodi accurate observarint, inconfesso est. Ad hæc post seminis conceptionem omnis imprægnatio, insuper nihilominus hæc & post partum adauctio.

Item omne actionis initium magnas alterationes in septimanas circuitus obtinet. Quæ namque quotidie omnibus, quæ subsistunt, incidunt, horum causam Luna habere observata est, maximeque tetragonis & diametris stationibus ea immutans. Nam si Luna in Tauro existente semen concipiatur, vel partus, vel omnino alterius cuiusdam principium contigerit, magnas eius mutationes faciet, quando signiferum percurrens in Leone, Scorpio, & Aquario fuerit. Verum in Leone tetragonos, id est quadrata statio, septimanæ unius existit. In Scorpio diametra, duas septimanas habet. Ita quoque in Aquario se-

rio secunda quadrangularis statio in tertiam septimanam procedit, idq; necessario, quod Luna sicut ante diximus vicenis diebus septenisque, & particula quadam adiecta, maxime tertia diei parte, vniuersum signiferi ambitum peragit. Si namq; in toto tempore totum orbem pertransire oportet, constat quartam ipsius partem in septem prope dies eam expedituram.

Proinde huius re admodum meminisse ad futura conuenit, nempe Lunæ transpositionem tetragonam non diebus septem integris circumscribi.

Hucusque maximas Lunæ vires pro varia eius cum Sole habitudine in aeris mutatione didicimus: atqui cum hæc inferiora omnia ab aere plurimum & præcipue afficiantur, qua ratione primam ac præcipuam actionem in hæc terrestria à Luna proficisci pernegabimus? Atque licet isthæc Lunæ actio non ita euidenter in quorundam maxime imperitiorum ac vulgi sensum incidat, ab Astrologis tamen ita firmis ac certis rationibus, longaue ac indubitata experientia rerum magistra perspecta est, vt dubium de ea reliquum esse non possit. Quibus si fidem auctoritatemque derogamus, non video cur eandem arti etiam medicæ non abnegemus, quæ non minus coniecturalis est & obseruationibus constat, quam hæc nostra Astrologia.

Admiranda igitur, nulloque modo damnanda est diligens Astrologorum in obseruandis, explicandisq; cælorum motibus ac varietatibus solertia; qua hoc tandem assequuntur, vt maximo cum valetudinis suæ emolumento ægritudines aduenturas præuideant, præuisas animo forti ac constanti (temperatura primum corporis ad easdem lenius excipiendas optime munita) expectent, præsentis denique facilius, citiusque effugiant, ac ab iisdem liberentur.

Ad hæc post seminis conceptionem, &c.

Exponit nunc Galenus ac recenset illa, quæ mutationem à Luna secundum septimas circuitus, hoc est secundum quadraturas & oppositiones sortiuntur, dicitque huic alterationi maxime subiici conceptionem seminis, editionem partus, & omne denique actionis initium. Qua in re ab Astrologorum doctrina parum, aut nihil recedit, licet enim illi in quocunque rei alicuius principio non solum Lunam, sed reliquorum etiam Planetarum conspirationem attendant & examini subiiciant, præcipuas tamen vires actionemque euidentiore ac præcæteris magis relucens Lunæ variis de causis attribuunt; illa enim humidis omnibus, qualia sunt, quæ ortui vicina sunt, nascique primum incipiunt, maxime prædominatur, deinde & corporibus eorumque augmentationi, ob luminis sui augmentum decrementumque perbelle assimilatur, tum vero maxime parti vegetatiuæ, quæ in ortu hominis magnopere potest ac viget, ex Philosophorum omnium sententia dominatur. Porro autem Astrologi singularum rerum exortus tanquam principium sumunt, in eoque lucem & calorem cœlestem ipsis rebus recens exorientibus primitus impressum, perdurare tantisper volunt, donec ipsæ permanferint; sed huic luci ac calori primario superuenit deinde lux & calor secundarius, qui succedentibus temporibus res iam natas inque lucem productas subinde aliter atque aliter afficit, prout ipsorum siderum positus continenter variatur: neque tamen calor ille cœlestis vnicus & primarius seu materiæ

primi.

primitus impressus vilo modo à variis succedentium temporum constitutio-
nibus extinguitur, sed progressu temporis aduenientibus cœli actionibus ac lu-
ce secundaria alteratur potius, varietque non minimam adducens differentiam
diluitur. Cæterum primum illud principium mutationum omnium superueni-
entium fundamentum est, & veluti materia quædam, ex qua reliqua omnia pul-
lulant, germinant, & enascuntur, & qua cessante, hæc etiam esse desinunt. Quam-
obrem periti Astrologi futuros euentus cuiuscunque rei definire volentis offi-
cium fuerit, vnicum illud ac stabile principium exacte perpendere, idemq; cum
reliquis superuenientibus vbique ac semper recte contemperare: in quo radices
quæ sitorum utpote durationis, qualitatis futurorum euentuum ac reliquorum
huiusmodi reperiet; nam vnaqueque stella societatem retinet cum iis dicti prin-
cipii locis, quorum ab initio gubernationem sortita est: inimicitiam autem con-
feruat cum iis, cum quibus ab initio hostili radio configuratur, dissidet, vel a
lia quacunque ratione aduersatur. Hinc enim & quæ ad promouendam rem il-
lam primitus ortam, & quæ ad destruendam sunt idonea probe innotescent.

Nam si Luna in Tauro existente semen concipiatur, &c.

Adfert nunc Galenus exemplum alterationum illarum, quæ respectu Lunæ
contingunt, & quidem à partu hominis; ait enim si tempore partus alicuius Lu-
na reperta fuerit in Tauro, natum illum, vel quicquid illud erit, quod Luna sic
constituta ortum habuerit, magnas mutationes subiturum, dum Luna peragra-
uerit Leonem, Scorpionem, & Aquarium, quorum signorum duo, Leo scilicet,
& Aquarius tetragonam radiationem cum Tauro constituunt, Scorpium vero dia-
metram. Ratio autem huius est, quod cum Luna ab initio familiaritatem con-
traxerit cum signo Tauri, ubi tunc dominium acquisiuit significandi, & impi-
endi super complexionem dictæ rei eodem tempore exorientis, seu principii
um habentis, sit necessarium, ut eadem incurrente in signum ipsi Tauro aduer-
sarium, siue illud quadratum sit, siue oppositum, res illas alteratis humoribus
patiatur, & debilitetur. Sic etiam si quispiam in ægritudinem inciderit, cum Lu-
na in aliquo gradu Tauri constitueretur, is ubi eadem consimilem gradum seu in
Scorpione signo opposito, seu in Leone vel Aquario, signo quadrato occupaue-
rit, male sentiet, & humores in peius mutabuntur. Atque hæc quidem à Gale-
no allata sunt, ut constaret actiones Lunæ in septimanas circuitus confici, hoc
est, singulis septem diebus propemodum euariari. Vbi Astrologiæ studiosos ad-
monemus necessarium esse, ut in computandis hisce hebdomadibus, quæ ex ac-
cessu Lunæ ad loca quadrata & opposita confurgunt, ad veros Lunæ motus, non
ad medios, ut Galenus hic fecit, respiciamus, veri enim motus nunquam iidem
sunt, sed semper alterantur, ut alibi ostendimus.

C A P. VI.

*Qui salutes aut infesti dies sanis aut agrotis futuri sint, ex Luna prænun-
ciari posse.*

Porro illud denuo repetendum est, quod nos quoque obseruan-
tes verissimum semper esse comperimus, ab Ægyptiis Astrono-
mis inuentum, Lunam non modo ægris, sed etiam sanis dies, quales
tandem futuri sint, posse prænunciare. Si enim ad Planetas tempe-
ratos

ratos steterit (quos iam & *ἀγαστοί* Græci nominant, salutare Latini) faustos ac bonos dies producere: si ad intemperatos, graues molestosque.

Galenum diligentem Astrologiæ operam nauasse tum in doctissimis suis operibus hinc inde, tum vero maxime ex huius loci testimonio sit manifestum; id quod de semetipso dissimulandum esse non duxit, neque id ignominia sibi, sed laudi potius futurum existimauit, ut non immerito explodendi sint quidam nostræ ætatis Medici, qui ut ignorantiam suam aliquo modo videantur obtegere, Astrologiam ipsam non solum medico necessariam esse negant, sed mendacem illam, falsamque esse impudenti ore proclamare non erubescunt. Sane si iidem illi diuinam hanc scientiam cum Galeno sæpius experimentis comprobassent, non solum veram illam esse & ipsi inuenissent, sed vtilem etiam & Medico maxime necessariam: quippe quæ tum salutare, tum infaustos ægroti dies indicet, & quem finem tandem ægritudo sortitura sit, vel ad mortem, vel ad salutem manifestis argumentis edoceat. Nec mirari satis possum Ioannem Manardum, Medicorum sui temporis non postremum, ita apertum & iuratum Astrologiæ hostem se profiteri, ut pestem illam Reipubl. & virus nocentissimum appellare non sit veritus, cum tamen ipse nihil solidi contra afferat, sed ad Ioannis Pici & Hieronymi Sauonarolæ coætanorum suorum scripta contra Astrologiam sese referat. Quorum alteri Pico scilicet doctissime respondit Lucius Bellantius Medicus Senensis, & argumenta Pici non solum egregie conuulsi, sed & omnem hanc nostram scientiam maxime muniuit. Alter autem Sauonarola nihil nouum à Pico attulit, sed quæ hic diffuse, eadem pene ipse paucioribus chartis protulit. Manardi itaque partes erant propriis argumentis & experientis artem illam conuellere, quam ipse tantopere ex aliorum auctoritate condemnat. Sed videamus nunc quæ ipse Epistola quinta libri decimiquinti contra præsentem contextum Galeni, quem non est veritus Præceptorem impudenter abnegare, inutiliter effutit: licet Galeni laus & gloria tam excelso loco sita sit, ut à Manardi, viri alioquin doctissimi, calumniis nequaquam sit passura. Sed quomodo (inquit Manardus) possunt hi dies (critici scilicet) certi quippiam habere, si verum est aliud, quod experientia obseruatum dicit Galenus, Luna beneuolos Planetas respiciente, bonos & sanis & ægrotis dies contingere; si ad maleficos respiciat, malos & contristantes? Ex hoc enim plerumque euenit, ut laudati ab Hippocrate dies maligni sint, & quos ipse vituperat, boni. Sed heus Manarde, veram ne semper horum criticorum dierum ab Hippocrate assignatorum rationem experientia cognouisti? Profecto si ingenuus es, dissimulare non potes, criticos illos dies sæpissime dummodo expertus sis, ab Hippocratis opinione discedere & diuersos esse. Nam & Cornelius Celsus Al-lepiadi Hippocraticam horum dierum obseruationem repudiantem subscripsit: & multi præterea (referente Augerio Ferrerio Medico Tolosate) non vulgaris doctrinæ & nominis sui temporis medici in paucissimis egrotantibus veritatem horum dierum criticorum agnouisse se fatentur; necnon & Federicus Chrysogonus in libello de prognosticis ægritudinem per dies criticos, cap. 5. hos Hippocraticos dies decretorios in controuersiam vocat. Cæterum Astrologi omnes dierum criticorum rationem ad Lunæ motum referentes, illos dies notant, quibus Luna peruenit ad vtramq; tetragonam, & ad diametram stationem respectu loci, in quo inchoante morbo reperiebatur, ideoq;

E

primum

primum tetragonum attinget nonnunquam septimo, & interdum octauo die, diametrum vero nunc decimoquarto, nunc decimoquinto, & alterum tetragonum alias vigesimo, & alias vigesimoprimum die, & tandem vigesimo septimo vel octauo ad suam epocham reuertetur: & hanc rationem video probatioris tum Astrologos tum Medicos sequi: quin & Augerius Ferrerius eandem comprobat his verbis: quam methodum recentiores multi medici, & Astrologi cæteris omnibus præferunt & extollunt mirum in modum, atq; vt ingenue fatear, experimento sæpe comperi morbos iudicium distulisse, donec Luna motu suo peruenisset ad quadratum, vel oppositum stellæ cum qua fuerat, cum primum ægritudo inciperet, aut idem omnino punctum attigisset. Quod frequenter contingebat die octauo & quindecimo, & decimo septimo, & vigesimo, & vigesimoprimum, & vigesimo secundo, & cæteris indifferenter, vt non mirum sit Hippocrati sæpe decimum septimum & vigesimum, & alios qui his correspondent, tanquam decretorios obseruasse: sed causam agnoscere non potuit, quod suo tempore Planetarum motus non bene comperti essent. Hæc est igitur Astrologorum sententia, Lunam in principio ægritudinis cum malefico aliquo Planeta coeuntem, aut in eius quadrato aut opposito existentem maximas alterationes producere, cum ad hostiles alios aspectus prouenerit, siue decretorio, siue non decretorio die id contingat, vt cum Luna in prima accessione iungitur Marti, tetragonos postea eius radios oppositione attingens, miras tragœdias excitabit, & mortem sæpe afferat, cum beneficorum radii Lunam non fouebunt. Hæc Ferrerius. Verum enim uero, vt ne cui possit suboriri dubium, quos beneficos & salutare, & quos maleficos, seu infestos Planetas vocent Astrologi, monendum duximus, Iouem maxime ac Venerem, deinde & Mercurium & Solem, quando bene affecti sunt, & Ioui ac Veneri benigne conciliati beneficos appellari; Martem vero atq; Saturnum, sicque denuo Solem & Mercurium, dum male positi, & Saturno, aut Marti sinistre commixti sunt, maleficos nuncupari.

Fingamus enim homine quodam nascente salutare Planetas in Ariete, malignos in Tauro esse: is homo nimirum, cum Luna in Ariete, Cancro, Libra & Capricorno fuerit, pulchre deget: cum vero Taurum ipsum vel tetragonum aliquod vel diametrum signum occupat, male tunc & moleste vitam transiget.

Planetæ omnes ab initio nascendi familiaritatem requirunt cum illis locis, in quibus in dicto initio vel inueniuntur, vel aspectu aliquo copulantur. Quamobrem si contigerit Lunam vel quemcumque alium vitæ significatorem, aut dominum per loca fortunata decurrere, quæ benefici Planetæ tempore nascendi, vel corpore, vel radio possidebant, non tantum sextili, aut trigono, sed etiam quadrato, opposito, vel antisicio: tunc bene habebit natus. Sed & idem etiam intelligendum est, quando Luna vel vitæ significator per directionem fertur ad octa loca benefica, tunc si quidem natus optima fruatur valetudine: & effectus is à directione dependens multo erit & diuturnior & efficacior euentu illo, qui per transitum significabatur; directionum enim significata in annum integrum & ulterius etiam, transituum vero in dies singulos, vel complures incidunt, vel absoluuntur. Iam vero si Lunæ, vel Solis, vel vitæ significatoris, aut domini ascendens directio vel transitus per loca infesta contigerit, quæ ab initio malefici corpore

pore vel radiis, noxiis sc. vt quadrato vel opposito, & nonnunquam textili vel trino, dummodo adsit inimicitia, obsidebant: male tunc natus vitam transiget; ac directio quidem longiorem morbum, transitus autem breuiorem adferet.

Atque iam morborum initia huic cum Luna in Tauro, Leone, Scorpio, & Aquario fuerit pessima: sine periculo autem & salutaria sunt, cum Arietem, Cancrum, Libram, & Capricornum Luna permeat.

Hoc est si contingat morbum aliquem initium sumere, cum Luna fuerit in loco alicuius malefici in natiuitate, vel eius quadrato, aut opposito radio, tunc quidem pessima erit ægrotudo & lethalis. Verum si quispiam ægrotare primum cœperit Luna possidente locum, quem benefica in radice tenuerat, aut radio aliquo aspexerat, tunc ægrotudo erit sine periculo & ad sanitatem cito terminans, dummodo benefica illa nullam cognationem cum morte ab initio habuerit: potest enim & benefica nocere interdum, & maleficam induere naturam, cum scilicet domina est loci mortis, aut maleficis stellis aliquo modo permiscetur. Extat autem Aphorismus cum hac Galeni doctrina consentiens in centiloquio, quod sub Ptolemæi nomine circumfertur, estque talis: Morbus qui cœpit cum Luna fuerit in eo signo, quod malefica aliqua tenuit in genitura, tunc in quadrangulo, aut diametro eius grauissimus futurus est; si autem malefica respicit periculosus: fin in loco ubi genituræ tempore benefica fuerit, sine periculo erit. Accedit huc quod & transitus Solis per loca maleficorum genituræ, noxius est, ac tum quidem maxime, cum Sol vitæ dominium acquisiuit: nec non & transitus malefici alicuius per loca luminarium radices infaustus est, seu per locum ascendentis aut diametrum eius aut tetragonum: quinetiam si malefica aliqua ingreditur illum locum, ad quem directio ascendentis vel alterius cuiuspiam vitæ significatoris illo anno peruenerit, præsertim si id ad initium anni, quo Sol ad locum natalitium reuertitur, acciderit, infausta erit talis progressio. Sed hæc à nobis fusius c. 20. cum sequentibus nostri tractatus describentur.

Cæterum non ab re erit videre, quæ contra præsentem Galeni contextum scripserit Minardus Epistolarum libro 15. Epistola quinta, cuius hæc sunt verba: Ex hoc enim plerumque euenit, vt laudati ab Hippocrate dies maligni sint, & quos ipse vituperat. boni. Sicut etiam ex alio Astrologorum dicto, à Galeno non minus recepto. Afferunt quippe iidem Ægyptii Astrologi, quoties id signum, in quo boni Planetæ fuerint, natiuitatis alicuius hominis tempore Luna infederit, bonos dies illi homini futuros, atque è diuerso males, quoties in eo signo fuerit, in quo mali Planetæ erant, dum homo nasceretur. Idem iudicantes ex signis, quæ de quadrato vel aduerso primordia illa signa respiciunt. Vt si Arietem boni Planetæ tenuerint hora natiuitatis, & mali Taurum, quando Luna in Ariete, Cancro, Libra & Capricorno fuerit, bene cum homine illo agetur, quando in Tauro, Leone, Scorpio, vel Aquario, male. Quid igitur certi relinquetur diebus Hippocratis, si in vno Lunæ circuitu vix decem supererunt dies, qui ex cœlesti causa non impediuntur? Sed cum duo sint secundum Astrologos beneuoli Planetæ, Iupiter & Venus, duo maleuoli Saturnus & Mars: fingamus aliquā Planetis his quattuor diuersa signa tenentib. vt me hæc scribente contingebat: Iupiter enim in Scorpione, Venus in Libra, Saturnus in Cancro, & Mars

erat in Virgine: nullus ei nato, quocunque ægrotauerit tempore, ex notatis ab Hippocrate diebus relinquetur, qui à proprio significato non detorqueatur. At dixerit forte quispiam per bonos hosce influxus iuari bonos Hippocratis dies, per malos malitiam malorum augeri. Sed dicat mihi, quidnam fiet si cum bono influxu malus dies, vel cum malo bonus coniungatur? Mixta inquiet ex bono & malo proueniet operatio. Verum, nonne hoc est Hippocraticas obseruationes peruertere? & ordinem omnem ab eis auferre, atque Medicum à propria professione ad supputandos cœlestes motus euocare, & in hanc necessitatem adducere, ut cuiuscunque ægroti curationem accepturus est, natalem horam cognoscat, & planetarum loca cum stylo & abaco in eadem hora peruestiget? Verum & morborum initia non minore diligentia erunt obseruanda, quum iuxta Astrologorum & Galeni sententiam bona futura sint, his orientibus signis, in quibus boni Planetæ fuerunt tempore natiuitatis: & mala illis orientibus, in quibus mali fuerunt collocati. Idemque iudicandum de signis quæ vel ex aduerso, vel ex diametro respiciunt. Tanti autem momenti esse Galenus putat principia, ut ab his fere dependere dicat vniuersam ex crifimis diebus prognosticationem. Magnas enim quæ in quadratis, vel in aduersis locis sunt mutationes, in bonis principiis bonas, in malis malas esse arbitratur: ut & hic illud dici possit, quale fuerit principium, talem & exitum. Quare principii hora erit cum astrolabio à Medico accuratissime cognoscenda, & quod signum in ea oriatur, solertissime inuestigandum: hoc enim perditio, simul omnis dierum iudicialium ars deperibit: alioqui eo etiam habito ruitura, si horæ principii magis standum sit, quam diebus ab Hippocrate scriptis. Hucusque Manardus, qui illud in primis molestè ferre videtur, determinatos Hippocratis dies decretorios ab Astrologis excludi: & eosdem varie permutari pro diuersa Lunæ cum cæteris Planetis configuratione. Verum si Manardus, ut par erat, Medicinæ Astrologiam coniunxisset, longe diuersum sensisset, & dies illos Hippocraticos non euerit, sed pro vario syderum habitu moderari intellexisset. Nequaquam enim tot tantique lunaris circuitus dies à cœlestibus causis, ut ait ipse, impediuntur, neque enim semper Lunæ congressus cum maleficis dies infœlices efficit; nam si Luna à malefico aliquo impedita morbum concitauit, dum eadem deinde cum alio malefico alterius ab illo naturæ congreditur, non auget morbum, nec immutat, sed in eodem relinquit statu. Sit exempli gratia ægritudo biliosa, qualis à Marte excitatur, iam vero dum Luna Saturno pituitosos humores fouenti copulatur, non sentiet ægrotus alterationem: sicque etiam contra decumbens pituitosa ægritudine, Saturnina scilicet, Luna accedente ad Martem non sentiet ille mutationem in peius. Nam qua ratione Mars igneus pituitosas fouebit ægritudines? Alterum est quod Manardum ab Astrologia deterret, nempe oportere Medicum, qui Astrologiæ studeat, versatissimum esse in calculo Astronomico, & auocari eundem à solita professione, cum astringatur ad examinandas cuiuscunque ægroti genituras. Præclare profecto. Ergo ne ita oscitanter de re adeo magni momenti tractandum est? De vita & salute hominis, hoc est de summa rerum agitur, cui si Medicus opportuno tempore & conuenienti medela subuenire nesciat, quid aliud agere dicetur, nisi hominem ad orcum demittere? Quot passim quotidie miserrime decedunt, qui nisi in Medicorum ignorantium manus incidissent, facile poterant letho eripi & conualescere? Nisi Manardus noster

noſter Galeno impudenter renunciaſſet, ad octauum librum de ingenio ſanitatiſ ipſum remitterem, vbi Galenus ait Medicos Aſtrogiam ignorant ſeſ peiores eſſe ſpicatoribus & homicidis, non cognofcentes neceſſaria requiſita ad Medicinā. Nunquid Medicus, qui temperaturam ægroti, quam ex Aſtrogia optime poterat diſcere, ignorat, facillime contraria medicamenta ægroto præbere poteſt, & ita lethum eidem propinare? Neque tamen aſtringendos abſolute Medicos arbitrarer, vt ſingulorum qui ſuæ curæ ſunt, natiuitates ſcrupuloſe diſcutiant, id enim nimii foret oneris, ſed vt id ſedulo præſtent, quod pro temporis anguſtia facillime poſſunt, prout noſ in ſequenti tractatu de Aſtrogia & Medicinæ conſenſu monebimus. Interim tamen non ab re erit illorum ſaltem, quorum ordinariam curam gerunt, horam natiuitatiſ cognofcere & vitæ ſignificatores dirigere, vt morborum maxime principalium tempore præcognito, facilius poſſint aduenienti malo obuiam ire & reſiſtere: vt ſi verbi gratia viderint ſignificatorem aliquæ vitæ, qui vt plurimum eſt vel Sol, vel Luna, vel Horoſcopus, deferri per deiectionem ad corpus vel aſpectum aliquem malefici Martiſ, morbum acutum & ardentem ſignificantis, poſſint tunc temperaturam nati ad ſuſtinendum morbi impetum componere, & corpus ipſum refrigerantibus, aut venæ ſeſtione, ſi ita viſum fuerit, ita præparare, vt ægritudinem ſuperuenientem lenius ac moderatiuſ ferat, & excipiat. Cauillatur poſtremo Manardus principia morborum, ac medici partem eſſe vult illa principia Aſtrogia obſeruare; quaſi vero non ſufficiat, principium hoc cognouiſſe ad communis horologii ſonum, quod abunde ſufficit ad cognofcendos dieſ decretorios, qui ad Lunæ poſitum radicalem in dicto morbi initio referuntur, & ad præſagiendum morbi terminum, an ſcilicet ad ſalutem, an vero ad mortem cōducatur, veluti ſuſius in ſubieſto tractatu patebit, ca. 14. & ſequentibus. Cæterum vt Medicorum omnium auctoritateſ pro Aſtrogia videatur ſuſtulſſe Manardus, cum Galenum ipſum de Aſtrogia inſcitia arguere nequeat, Hippocratem tacite condemnat, quem ſi quando de conſtitutione Cœli locutus ſit, de aeris conſtitutione loqui aſſeruit. Ita non veretur præceptorum ſuum ignorantiaſ accuſare, cuiuſ ne ipſe teneatur auctoritate ac teſtimonio, ſenſum verborum ipſiuſ in alienam ſententiam conatur detorque. Ait Hippocrates primo Epidimiorum ſeſtione tertia in principio morboſ cognofci non ſolum ex tota, ſed etiam ex partiali, ſeu vt habet alia verſio, ex ſingulari conſtitutione cœleſtium. Quid hoc eſt aliud dicere, niſi præter generalem aſtrorum cōſtitutionem, particulaſ etiam cuiuſque geneſeſ obſeruandas eſſe? vel ſingularem Cœli conſtitutionem ad illud temporis momentum, quo quiſ ægrotare cœperit, attendendam? Videant igitur noſtri temporis Medici, quantum à vero præceptorum ſuorum tramite aberrant, dum negligunt Aſtrogiam medicinæ coniungere: ſed ad Galenum reuertamur.

Ad hæc alterationeſ magnas, quaſ in tetragonis & diametriſ per ſeptimanas fieri diximus, in lethalibuſ quidem morbiſ lethaleſ & ipſaſ, in ſalubribuſ bonas euenire neceſſe eſt. Quamobrem Hippocrates etiam damnat maxime mutationeſ, quaſ in diebuſ decretoriis ad peiora declinant: quippe quod lethalis morbi ſymptoma ſit, quemadmodum, vt arbitror, benigni contrarium.

E 3 Non

Non potest Medicus ab ipso statim morbi exordio de fine eiusdem vel ad salutem, vel ad mortem determinare, ac proinde dies decretorios expectat, ut de morbi conditione certior euadat: sed Astrologus ab ipso principio immediate iudicat, si ne futura ægrotudo lethalis, an vero ad salutem terminatur: maxime si figuram natiuitatis ægri examinarit, & loca maleficorum noxia & beneficorum salutifera didicerit, & quo cuiusque Aphetæ aut vitæ sustentatiui directio progressa sit, examinarit: nam si vitæ significatorum aliquis ad locum malefici infestum impegerit & simul adsint sub morbi initium certa mortis indicia (qualia in tractatu subsequente c. 21. 22. & 23. adferemus) valida erit mortis venturæ significatio: contra si directiones faustæ, & nulla adsint, incipiente morbo, signa mortem minitantia. Quam ego iudicandi rationem certiorē esse, quam Medicorum à posteriori coniecturam arbitror: quid enim prohibet quominus vel in morbo lethali septima dies, quæ decretoria est, possit esse fausta, & morbi sæuitia non nihil intermittere, cum sæpe sapius eueniat, ut Luna illa die beneficiis stellis coniungatur: & tamen superueniente postea infelici stellarum habitu morbus vires acquirat, & mortem in decima quarta inferat?

Quod si quis & huius ipsius causam, cur quadratæ & diametræ stationes sint potentissimæ quærat, is longissime à proposita disputatione digreditur. Nam in præsentia non primas causas omnium quæ ad astronomiam pertinent, sed quæ proposito nostro utiles sunt inquire cogitamus. Vtiles autem causæ sunt, quæ septimanæ naturam interpretantur.

Non adstringit Galenus Medicum ad tantam subtilitatem, quantam Manardus videtur requirere, sed sufficere ait, ut ab Astrologo nonnulla tanquam certa & experientia comprobata recipiat, & ea tantum scrupulose perquirat, quæ ad medicinam maxime conducant. Superuacaneum enim foret, si medicus causas singulorum, quæ ab Astrologis afferuntur, velit cognoscere, ut si inuestiget cur trinus & hexagonus aspectus proficuum & salutaris, quadratus & oppositus maleficus & noxius ab illis censeatur. Sufficit ut Medicus in his Astrologorum experientia per rationem comprobata acquiescat; interea tamen si cuiuspiam lubeat principia Astrologiæ, quam vocant Iudiciariæ, ex fundamentis cognoscere, is recurat ad primum librum quadripartiti Ptolemæi, aliosque scriptores, qui de illis ex professo tractant.

Rursus igitur eas in summam colligamus, Lunæ tetragonæ & diametræ stationes in principiis bonis bonas faciunt alterationes; in malis malas. Atque hoc præterquam quod Astronomis in confesso est, integrum est & tibi obseruare. Sin autem huiusmodi nec obseruare volueris, nec iis qui obseruauerunt, fidem adhibere, indubie sophistarum ubique nunc obstrepentium aliquis es, qui ratione manifesto apparentia nos approbare postulant, cum è contrario ex euidenter apparentibus, de abditis ratiocinandum esset. Ita suo quæque res principio circuitus sequentes vniuersos consonos habet.

Repetit ea, quæ paulo ante dixerat, nimirum Lunæ tetragonas & diametras stationes.

stationes in principiis bonis bonas facere alterationes; in malis malas. Quæ autem sint principia bona, quæ mala, ex supradictis Galeni facile est intelligere; bona enim erunt, si Luna in genitura vel in morbi initio bene affecta sit & cum beneficis Planetis aliquo modo copuletur; tunc enim ubi ad quadrata & opposita loca peruenit, optima contingunt symptomata, & ægritudo in melius commutabitur: mala autem erunt principia, quando Luna qualicunque modo maleficis Planetis copulabitur; tunc enim in quadratis & diametris eiusdem stationib. acerbæ accident symptomata, & ægritudo in peius declinabit, sicut videre licet cap. 17. sequentis tractatus. Postremo tandem inuehitur Galenus in illos, qui eius sunt peruicaciz, ut nec ipsi obseruationibus vacare nec obseruatibus credere velint, & hos merito sophistas seu cauillatores appellat: estq; hoc genus hominū adeo perfrictæ frontis, ut laudem sibi ac gloriam ex aliorum calumniis existiment prouenire.

C A P. VII.

In acutis morbis summam vim obtinere septimanas, in diuturnis ortus siderum, quibus anni tempora variantur: itemque illis coincidentes plures inesse iudicatorios, in his circuitu magis septimanarum fieri iudicationem.

CIRCVITVVM alii numero quodam dierum constant, alii mensium: Iam vero qui dierum numero constant, septimani sunt, & Lunæ modo incedunt, qui autem mensium ad Solem referuntur, eodem modo euenientes.

Distinguit morbos Galenus, & alios dicit esse, qui diebus mesurantur, ut sunt qui intra mensem finiuntur, & hi secundum septimanas pro Lunæ cursu alterantur, quatenus scilicet ipsa ad quadratas & diametras stationes peruenit: alios vero, qui mensium numero finiuntur, & hi ad Solem referuntur. Augustinus Niphus libro primo de diebus Criticis Enunciato nono distinguit morbos è materia emergentes penes tempus, in diarios, hebdomadarios, menstruos, & annuos; & diarii quidem dicuntur, qui intra diem apti sunt desinere, ut angine & neruorum resolutiones, & id genus alii, quos perperacutos Medici solent appellare, quod accidentia habeant sequissima: Hebdomadarii sunt, qui septem dierum spatio finiri consuevere, & hos Medici peracutos vocant, quod in illis accidentia non sunt extrema vchæmentia: aut sæuitia, ut in perperacutis, sed sæua tamen cum vehementia, ut sunt pleuritis, phrenesis, & quædam apostemata hepatis, præterea etiā apoplexia, bubones pestilenciales & alii nonnulli, quorum quidam terminantur etiam quarto die. Menstrui sunt, qui infra mensem desinunt, ut die decimoquarto, vel decimoseptimo, vel vigesimo, vel vigesimoquarto, vel vigesimo octauo, & hi dicuntur acuti, neq; sunt à principio ad finem æquales, sed nunc molesti sunt, nunc mitescunt, nunc leuiiores fiunt, nunc grauiiores, pro diuerso Lunæ, quam sectantur, habitu. Annui deniq; morbi sunt, qui intra annum desinunt, & Solis peragratiōem per signa Zodiaci eiusque configurationem cum reliquis Planetis sequuntur. Accedit his aliud morborum genus, quod annis mensuratur: qui morbi cum ultra annum producantur, & chronici sint ac longi, ideo Planetis tardioribus, ut Saturno, Ioui ac Marti assignantur.

Iterum enim ab Hippocratis verbis initium sumendum, æstiuos mor-

morbos dicentis Hyeme solui, Hyemales Æstate. Hoc quidem longorum morborum, & quasi dicas annaliū iudicii statum tempus est, quemadmodum acutorū decimusquartus dies. Tempus enim quod à mensis principio ad usque plenilunium est, totius Lunarī circuitus dimidium existens, eandem rationem habet cum interuallo, quod ab Hyeme ad Æstatem vsq; intercedit: quin etiam à plenilunio ad usque occultationem tempus, spatio quod ab Æstate ad Hyemem vsq; porrigitur, proportionē respondet.

Facit nunc comparationem morborum annalium cum morbis Lunaribus, seu mensuris: ut enim totus Solaris circuitus toti Lunari assimilatur, ita partes partibus etiam correspondent, nam dimidium mensis correspondet dimidio anni: unde in acutis morbis se habet dies decimusquartus, ut in annuis spatium sex mensium Solarium, & sicut quidam morbi acuti solvantur die decimaquarta, ita nonnulli annui finiuntur transactis sex mensibus, sicq; Æstivi morbi Hyeme, Hyemales Æstate solvantur. De comparatione autem mensis Lunarī cum cursu Solis annuo, quam hic Galenus instituit, agimus supra capite quinto huiusce tractatus.

Sed horum utrumque bifariam sectum, in acutis morbis septimana est: in diuturnis clarissimorum siderum exortus, quorum ratione Ver, Æstas, Hyems, & Autumnus describuntur. Non enim pari dierum numero hæc secundum vllius Astronomi sententiam diuisa sunt: verum manifestis circumflui aeris mutationibus distinguuntur.

Quemadmodum in omni mense Lunari quattuor sunt quadraturæ seu hebdomadæ: ita Solaris annus, ut sæpius iam dictum est, quattuor quadrantes, totidem anni temporibus cōgruentes continet; quos Ptolemæus & optimi quique Astrologi metiuntur ab ingressu Solis in quattuor puncta cardinalia, quorum duo sunt Æquinoctialia, ut Arietis & Libræ initia; duo autem tropica, ut Cancrī & Capricorni exordia. Verum Hippocrates & antiqui complures quattuor anni tempora ab exortu & occasu illustrium stellarum fixarum capiebant: & Hyemem quidem à Vergiliarum, seu Pleiadum occasu matutino inchoabant vsque ad Æquinoctium; Ver autem ab Æquinoctio Verno vsque ad exortum Pleiadum matutinum; Tum vero Æstatem ab exortu Pleiadum vsque ad Arcturi matutinam apparitionem, atque Autumnum denique ab hoc termino vsque ad Pleiadum occasum matutinum. Hæc autem anni tempora tali ratione ab Hippocrate & antiquis diuisa non solum sunt inter sese eodem tempore quantitate discrepantia, sed etiam pro climatum ac locorum varietate insigniter differunt, eo quod dictæ stellæ fixæ eodem sæculo nunquam vno eodemque die annuatim exoriantur & occidant: ut interim nihil de alteratione ortus earundem ob motus tarditatem pro diuersis sæculis proferam. Non est itaq; tuta hæc Hippocratica anni diuisio, sed consultius erit sequi anni partitionem ab ingressu Solis in quattuor notas cardinales, quam Ptolemæus & vniuersa propemodum Astrologorum schola vniuersi consensu amplectitur.

Rursus & alio modo: quemadmodum septimana acutorum morborum decretoria est, sic temporis annui mutatio diuturnorū morborum

borum erit solutoria: vt in Hyeme quidem constitutum morbum Ver soluat: in Vere conflatum Æstas: simili ratione per Æstatem contractum, Autumnus: in hoc paratum Hyems.

Vult Galenus, vt quemadmodum in acutis morbis septima dies decretoria est vel ad salutem vel ad mortem; ita in morbis diuturnis & annuis processus Solis ad sequentem anni quadrantem pro salute vel morte decernat. sed hac in re tutius erit respicere ad partitionem annui spatii per dodecatemoria, seu signa Zodiaci. Pingamus exempli gratia, hominem aliquem morbo, qui diuturnus futurus sit, occupari, dum Sol possidet gradum 15. Capricorni, is certe insignem mutationem sentiet Sole ingrediente gradum 15. Arietis, quando scilicet ad proprium tetragonum peruenit. Cæterum firmiore coniectura de morbo iudicium feret Medicus, si ad reliquorum etiam Planetarum cum Sole configurationem respexerit. Decumbat nunc aliquis die 6. Ianuarii anni 1604. dum Sol obtinet gradum 15. ♄, quo tempore ipse Sol dominium vitæ obtinens peruenit ad quadratum Martis. Considerabimus autem reliquorum Planetarum habitudinem ad Solem. Cum itaque Sol defluat à dicto Martis tetragono, qui est in gradibus 13. ♄, & Veneri corporaliter applicet, non iam spe fruemur decubitu hunc post summa discrimina ad salutem terminaturum. Verum si Venus abfuisset, iam de morte successura nullum erat dubium. Porro quadratum Solis deinde considero (prout in morbis acutis, Lunæ motum ac statum sequentibus, diem septimam, seu quadratam configurationem) & video die quarta Aprilis anni dicti 1604. Solem ad gradum 15. Arietis accedere, & quadratum cum loco Solis ab initio aspectam constituere: reliquorum autem Planetarum ad Solem habitus talis est. Saturnus trina radiatione Soli configuratur, cui deinde succedit trinus Iouis ad eundem. Neque Saturnus hic obest, cum contrariæ naturæ sit Marti ægritudinem inferenti. Spes igitur adhuc salutis superest, quam deinde Mars, Soli ab initio morbi inimicus, omnino tollit: is enim in gradu vigesimo primo Libræ retrocedens, ac Soli die nona subsequente obuiam diametra radiatione factus, ægroto lethum comminatur: dummodo ægritudo in dictam diem protrahatur, grauissimum enim mortis periculum subest die mensis septima, siquidem tunc Luna gradum decimumseptimum Cancræ possidens in vtriusque, & Martis & Solis tetragono constituitur. Iudicium itaq; non incertum Medicus proferet, si ægrotum circa illos dies (septimum vel nonum mensis Aprilis) decessurum affirmauerit.

Cæterum singularum partium bifariam diuisarum partes mensis quaternionibus proportionem respondent. Quin astrologis etiam dicitur, quem in modum anni temporis cuiusq; & initium & finis, syderum clarorum ortu & occasu describitur, in eundem quoq; cuiusque medietas, alterius rursus sideris exortu distinguitur.

Annus vniversus, de veterum sententia in duas potissimum partes distributus est, in Hyemem scilicet, & Æstatem: nam pro Solis à vertice nostro recessu fit Hyems, dum Sol circa Solstitium Hyemale, quod est Capricornus commoratur, & pro eiusdem accessu ad verticem, seu ad Tropicum Cancræ fit Æstas. Cæterum cum veneranda antiquitas, sensu ipso & experientia approbante probe cognouisset

uisset gradum illum caloris, qui Æstatem efficit, multo ante in aere vigere, quam Sol ad Æstium Tropicum accederet; sicque etiam gradum frigiditatis, qui Hyemem constituit, multo ante dominari, quam Sol ad Capricornum perveniret, idcirco Æstatem cœpit, dum Sol in diem Tauri signum occuparet, Hyemem vero dum locum oppositum, seu medietatem Scorpii obtineret. Cumque illis sæculis exortus Vergiliarum cum medietate Tauri, occasus vero cum Scorpii medietate conveniret, ideo non inepte in anni divisione hoc potissimum fidere usum est, cuius emersione Æstatem, occultatione Hyemem, quod in his magnæ fierent in aere mutationes, inchoari decrevit. Exortus itaque Pleiadum partitur fere per medium illum quadrantem anni, qui est ab Æquinoctio Verno usque ad solstitium Æstium; & occasus earundem dividit alium quadrantem ab Æquinoctio Autumnali usque ad Solstitium Hyemale. Sed & reliqui duo quadrantes partiendi sunt, & illius quidem à solstitio æstivo usque ad Autumnale Æquinoctium divisio quadrat cum exortu Caniculæ; alter autem à brumali solstitio usque ad Æquinoctium Veris, prope Aquarii medietatem, & Fauonii statum dividitur. Atque hac ratione octo erunt anni partes, prout in textu Galenus innuit. Cæterum rectius feceris si hasce octo anni partes ab ipsis dodecatemoriis, seu Zodiaci signis, non ab exortu stellarum fixarum sumpleris: stellæ enim fixæ sedes suas permutant respectu punctorum Æquinoctialium: & licet priscom sæculo cum hac octogena anni divisione prope convenirent, hac tamen ætate admodum inæquales redderent has anni partes. Nam pars illa anni, quæ ab Æquinoctio Veris usque ad exortum Pleiadum antiquitas complectebatur propemodum dies 44. hoc sæculo diebus pene 28. aucta est, & conficit fere dies 72. Verum ut dicta pars anni accreuit, sic pars Æstatis ab exortu Pleiadum usque ad solstitium Æstium totidem pene diebus 28. destituitur. Sicque etiam reliquæ partes anni inæquales factæ sunt respectu exortus memoratarum stellarum. Tutius est itaque partiri annum respectu transitus Solis per duodecim signa Primi Mobilis, quibus deinde comparandi sunt exortus & occasus illustrium stellarum fixarum, ut qualitates ipsarum anni partium cognoscamus.

Itaque universas particulares morborum mutationes vel tanquam ad proprium ipsorum principium, vel tanquam ad ambientis nos aeris conversionem evenire necesse est. Quæ igitur ceu ex proprio ipsorum principio fiunt, Lunam sequuntur; quæ vero ab aeris nobis circumflui conversione, in toto quidem anno Solem, in singulis autem mensibus Lunam.

Distinguit mutationes particulares, quæ in morbis eveniunt, dicitque eas accidere vel respectu initii ægritudinis, prout Luna ad quadratos, seu ad diametram stationem pervenerit: vel quidem evenire à mutatione temporis, ut si quis ex ingressu vel Veris, vel Autumni vel alterius stationis ægrotare incipit. Atque hæc quidem ægritudines quatenus diuturnæ sunt, à Sole regulantur per totum annum sed in singulis mensibus ad Lunæ motum respiciunt.

Hic iam accedit mutationes validissimas esse, quæ videlicet cuique per septenos dies proprie contingunt, quamvis etiam ipsi quodam-

dammodo commisceatur, quas aer excitat. Quare merito inde quod semper eodem modo accidunt, in id, ut in pluribus morbis fiant, decidunt. Adhuc autem magis ipsarum ordinem perturbat accessio-
num violentia, crises prærumpere compellens, ut in sermonis pro-
cessu dicemus. Ad hæc varius in ægrotos admissus error tum ab ipsis
Medicis, si Medici appellandi sunt, non artis corruptores, qui hoc
seculo permulti sunt: tum nihilo minus ex iis, qui laborantes pec-
cant: quin & propter ministerum quandoque, & propter aliquid
eorum, quæ extrinsecus accidunt, ut prius diximus. Igitur septima-
narum circuitum virtutem mirari conuenit, si tot causis eos inter-
rumpentibus multo tamen aliis fortiores inueniuntur. In acutis qui-
dem morbis coincidentes decretorii plures sunt, quoniam & corpus
mutationi accommodum est, in motu & perturbatione vehementi
constitutum; in longioribus, vita & ordine magis septimanarum cir-
cuitus procedit.

Contextus hic Galeni nulla Astrologica dilucidatione indiget, ideoque ab e-
ius expositione, quæ Medicorum est, data opera supersedebimus, ut & in plerisque
sequentibus. Iam tamen à principio nobis proposuimus ea tantum in hoc
Galeni libro exponere, quæ ad Astrologiam pertinent, ne in alienam messiem de-
misisse falcem videremur.

C A P. VIII.

*Primum diem inter iudicatorios non enumerari, & quæ causa dierum co-
incidentium.*

QVAPROPTER ab acutis denuo incipiamus omnium conse-
quenter decernentium dierum causas inuestigantes. Iam qui-
dem in primo febres diarias solui contingit, non tamen iam cum
certamine & perturbatione effatu digna, quanquam nonnulli Hip-
pocratem quoque dies decretorios in epidemicorum primo enume-
rantem, & primi meminisse putant, duplici nomine errantes. Cir-
cuitus enim primus, & non dies primus manifeste scriptus est in pa-
rium, impariumque dierum catalogo. Quemadmodum igitur in pa-
rium enumeratione primum circuitum præfatus quartum diem in-
ducit: ita in mentione imparium, tertium. Adhuc vero magis igno-
rant, quod à fronte operis prognostici descriptum reliquerit de facie
emortua. Quod si ob huiusmodi causas hæc faciei species orta est,
vna die nocteque iudicatur, non intelligentes loco verbi, probatur &
cognoscitur, dictum esse. Hos igitur millos faciamus. Principium au-
tem dierum, qui cum agitatione quadam acute morbos mutant, ter-
tium à principio statuere oportet, veluti prius etiam dictum est: qui

F 2 nullam

nullam iam cum prima septimana communionem habet, sed ex coincidentibus existit. Siquidem quaternio, quod septimana in duas partes secta absolvitur, ideoque permagnam facultatem obtinet, in priore sermone dictus est. Tertius vero & quintus, licet alia nulla ratione, quam quod iudicia cum accessionibus fiunt, coincident, non minus quarto die decernunt: quoniam hoc ipsum & ab experientia testimonium habet, & ratione contemplantibus non obscura eius causa est.

Nam perturbationis violentia naturam ea, quæ molestant, etiam ante tempus propulsare compellit, quippe virtus ipsa est alienorum expultrix, quemadmodum in opere de naturalibus facultatibus antea demonstratum est. Tempus autem actionis post finem alteratoriae facultatis est, tunc enim functionem obire omnibus secundum naturam absolutis, ostendebatur, cum illa ab actione destitueret. Verum ante perfectam coctionem interim, quæ offendunt, amoliri cogitur, ut interdum concoctione iam absoluta, moratur adhuc, & lente propter imbecillitatem munus subit. Vtrumque autem in ventriculo clare licet contemplari: instigatus enim concoctionis tempus non exspectat, sed protinus etiam idoneum cum eo, quod molestat, excernit: & ubi iam satis concoxerit, interdum lente ac cunctanter superfluum, imbecillitatis vitio expellit. At, cum naturali habitu fruitur, perfectæ concoctionis tempus, ipsius recrementorum expulsiōnis terminus est, quem neque prævertit, neque præsentem adhuc moratur. Cæterum ut in ventriculo, sic in singulis totius corporis partibus alienorum expultrix facultas esse ostendebatur, quæ meo sane iudicio & crīsim in morbis efficit: atque propterea optime fiunt crīses, cum iam omnia in animantis corpore concocta fuerint. Prævenire autē crīsim, quod Hippocrates προεγκήνυσθαι, quasi dicas præsumere appellare consuevit, malum est: nam idonea simul cum iis, quæ lædunt, excernuntur: fitque hoc natura incitata vel ab exteriori quodam, vel ab iis quæ in ipso corpore detinentur. extrinsecus igitur est Medicus, qui parum recte quippiam fecerit, æger, famuli, atque alia, quæ proprie exteriora nominantur: in ipso autem corpore sunt morbi ipsi, eorumque causæ & accessiones. Considera iam mihi tale quid in natura accidisse, quod hominibus infirmis contigit, qui à fortioribus quibusdam intempestive ad congressum irritati, imparati, pugnando superantur. Quinetiam onus deponere quis volens, interim vel inuitus cum eo concidit. Item vehementius quis currens, deinde seipsum retinere nequies, inuitus in conuallem delatus est. Omnia hæc exempla sunt malorum iudiciorum, de quibus in opere de crīsi-

bus

bus copiosius dicturi sumus. Sed nunc quoque necessarium dicetur, cum instituerim, quidnam verbo προσκλήνυσθαι Hippocrates sibi velit interpretari. Etenim fieri non potest, ut qui de diebus decretoriis quippiam referre aggressus sit, nihil de crisi etiam dicat, vel qui de crisi doceat, non etiam de diebus decretoriis verba faciat. Verum sermo ad propositam institutionem semper reuocandus est, & tantam adhaerentium mentionem facere oportet, quanta necessaria esse videtur. Vnum iam ex illis quæ naturam stimulant, & veluti provocant, accessio est, nullam quietem, nec moram concedens, verum incitans, mouensque, & veluti dixeris, pugnam indicens. Vnde acutorum morborum in diebus imparibus iudicium contingit, in his enim & accessiones sunt. Quæ igitur causa sit, ob quam in acutis morbis tertio quoque die plurimum accessiones fiant, in longis autem vel quotidie, vel quarto quoque die, non promptum est inuenire, nec in præsentia disquirere necessarium. Quod vero sic eueniunt, oculis usurpare licet (& ad præsentia rationem ex principio habet) si enim ponamus, ut etiam apparet, secunda ab initio accessio, ad tertium diem delabatur, tertia ad quintum, quarta ad septimum, quinta ad nonum: omnes autem in impares incidunt. Cum ergo natura non conuenienti semper tempore de morbis decernat, sed concitata plerumque alias ab aliis causis, à quibus accessio in morbis acutis maxime cōtinua redditur (ostensa vero est in impares incidere) in imparibus acutorum morborum plurima iudicia fieri ratio est. Non quod dies ipsi primariam decernendi virtutem non habeant (semper enim huic animum adhibere oportet,) sed quia per accidens aliquod sic eueniat. Prædixi autem, opinor, manifestum iam hoc accidens: siquidem ratione, quæ morborum iudicia frequentissime in accessionibus accidunt, hæ autem in dies impares incidunt, eadem in morbis acutis imparibus diebus crises contingunt. At si dierum numerus ipse decernendi facultatem haberet, non frequenter diebus imparibus, raro paribus, verum perpetuo imparibus, nunquam paribus, de acutis morbis iudicium fieri oporteret. Neque enim septimi vel quarti numerus, crisis author est: sed quod Luna innouante & immutante terrena, motuum quoque circuitus ad hos principes numeros venire contingat, merito in ipsis tanquam statura alterationum tempora inueniuntur. Quippe non à numeris, sed à Luna mutationes terrenis adueniunt: at cum in motu mutans consistat, tempus mutationibus necessario coniunctum est, quare etiam numerus necessario. Non igitur, quod omnis par numerus foeminam, impar masculum referat, acutorum iudicia imparibus diebus accidunt: neque enim

nim impar absolute pari fortior est, neq; si fortior, iam fœmininus imbecillior: neque, si fœmininus quidem hic, masculus autē alter sit, acutos morbos in masculis numeris iudicari, diuturnos in fœmininis, rationi consentaneum est. Omnia enim quæ de numerorum virtute nugantur, tam facile absurda esse deprehēdimus, ut mihi subinde mirari subeat Pythagoram illum tam sapientem virum numeris tantum tribuisse. Atque nunc aduersus ipsos etiam nobis nugari non vacat: nam satis est ad rem institutam terrena Lunam alterare, & in septimanis potissimum magnas parere mutationes, postin quaternionibus exiguas, ad hæc crisim accessione plurimum indigere; item accessiones tertio quoq; die in morbis acutis euenire; his etenim subiectis acutos morbos in imparibus diebus magis ad iudicium tendere necessitas erit. Huius rei gratia tertius & quintus merito decernunt, non ex lunari circuitu decernendi potentiam fortiti, sed vel quod ob violentiam accessionis tertius crisim quarto die futuram præuertat: vel & per loquem, quod natura, dum quarto die lassæ nec incitata conquiescit, quinto ad iudicium commoueatur; nam hic vero decretorio tardius venire, tertius paulo magis anticipare conspicitur: atque ambo crisim obtinuisse, quod vicini ambo vere decretorio, accessiones susceperint. Iam vero & nonus inter duos decretorios septimum & vndecimum, medius vel non factum in septimo die iudicium, vel vndecimo futurum ipse sibi vēdicat: rarius quidem septimi sæpe vndecimi crisim assumit. Etenim septimi diei propria crisis, non ad nonum, modo pauci errores cōmissi sint, vnquam peruenerit: sed hoc in libris de crisi bus declarauimus: vndecimi vero è contrario, cum & exacte omnia gesta sint, & violenta noni diei accessio inuadat. Porro iudicia in huiusmodi diebus propter accessionum vehementias incidere clarissime demonstrat, quod videlicet in diuturnis morbis non similiter eueniunt. Sicut enim accessionum vehementia, ita dierum quoque coincidentium numerus in illis exoluitur: sic rursus accessionum vehementia crisim alio, quam statu, tempore fieri compellit. Quare in omnib; fere diebus peracutos morbos iudicari, videre licet, quoniā vltimus ipsorum dies decretorius est septimus, & ante hunc nō quartus modo, sed etiam tertius, quintus, & sextus aliquando decernunt. Quin & de primo, an decerneret, inter Medicos, ut dicebatur, quæsitum est. Reliquis itaq; secundus ordine decretorio indubie elapsus est: fit autem, si vis, & primus. Sed tertius, quartus, quintus, sextus, septimus omnes decernunt. Ac omnes dies post morbi principium in peracutis propter accessionum vehementiam decernere videntur. Ergo sextus ē, & si nec inter decretorios, qui circuitu constant, nec impari

impari numero acribatur, tamen & ipse persæpe decernit: quoniam intra peracutorum terminum cōtinetur. Vniuersi autem tales morbi, alterum duorum habent, vel synochon, id est, febrem cōtinentem (ita n. appellant, quæ à prima cōstitutione eundem tenorem sine manifesta declinatione ad crīsim vsque, vti diximus, seruat) vel febrem aliam, quæ et si manifestas habeat declinationes & accessiones, non tamen tertio quoq; die manifestas tantum habet, verum in ipsorum dierum quoq; mediis, quemadmodum & semitertiana. Proinde prima peracutorum differentia, velut vna quædam est accessio: quamobrem nihil, quātum ad accessionem pertinet, impares paribus præstabunt, cum febris singulis diebus æqualis existat. Secunda et si per triduum magnas habeat accessiones, & veluti principia circuituum, tamen medius ipsorum dies tantam & ipse in acutis morbis accessionem frequenter affert, vt etiam magnis aliorum quorūdam morborum accessionibus nihilo sit inferior. Cum igitur morbus velut ad septimū festinat, & secundum ipsius rationem in eodem iudicāndus est: mediæ vero accessionis magnitudo naturā ad crīsim ante suum tempus venire compellit: vel extrinsecus aliquid euenit, ipsam irritās: sic crīsis sexto die prærumpt. Atq; hæc tanto peior est ea, quæ septimo futura erat, quanto magis ipsam præuertit. Pessima vero crīsis secundum aliam rationem sexto die accidit, quam in opere de iudiciis plenius enarrabimus: quippe ad illud proprie pertinet bona, malaq; iudicia distinguere, hic tantū de diebus decretoriis differere statuimus. Sed quia semel de sexto die vniuersa dicere parauimus, hoc quoque adhuc summatim adiungemus. Inuadunt quidam morbi secundum diem primo grauiorem habētes, quartum tertio, & totas accessiones in diebus paribus, qui lōgorum quidem morborum naturam, quemadmodum in commentariis de crīsis ostendemus, habent: iudicium tamen præuertunt, vt acuti, propter accessionis vehementiam: hi etiam secundo die interficiunt, & quarto, sed sexto plurimos. Etenim in secundo die natura quodammodo valida adhuc est, item in quarto adhuc valida magis, quam in sexto, sed nondum in certamen venire audeat: at in sexto accessionis vehementia frequēter eam ad certationem prouocat. Quare alterum è duobus sustinet, vel in ea concidit, & prius quam, quæ offendunt, excreuerit, extinguitur, vel plurimum ex eis propullat, reliquum vero adhuc non potest, verum imbecilla, & defatigata prorsus cadit, & languida iacet. Deinde, si quo modo postero tempore recreari ac refici potuerit, paulatim morbum concoquit: quod si morbi reliquiæ eius robore maiores sint, tamdiu æger superuiuet, quamdiu natura adhuc sufficere potest.

potest, morietur tamen postea. Iam vero de diebus coincidentibus abunde dictum est.

Cum in præsentī capite Galenus nihil astrologicum adferat, sed tantummodo causam dierum coincidentium medicam explicet, non est quod huic immoremur. Medicorum enim interest hæc aliunde petere, cum nostri instituti sit illi, quæ ad Astrologiam in hoc Galeni libello pertinent, tantum explicare.

CAP. IX.

Cur vigesimus fortior vigesimoprimum; & quod septimana, ac cetera tempora iudicatoria integris diebus nequeant numerari.

CVR autem & vigesimus & vigesimoprimum, multo magis vigesimus decernat, explicabo. Primum, quoniam huiusmodi morbus diurnus iam est, ipsas accessiones dies pares excipiunt; deinde quod septimana non integris septem diebus constet (veluti prius expositum est) nouit hoc quoque Hippocrates; Cum enim dixisset in opere prognostico; Hi vero ex acutissimis morbis per quattuor in viginti ex additione proueniunt; his subiungit; Verum huiusmodi supputatio per integros dies nimirum fieri non potest, quippe cum nec annus, nec menses ipsi integris diebus numerari possint. Vt igitur annus ad trecentos sexaginta quinque dies particulam dici, maiorem quarta, adiectam habet: tum mensis ad triginta dies absolue-
dos vnus dimidium desiderat; sic & septimana sexta maxime diei parte, ut septem integros habeat, indiget. Quamobrem fit ut tres septimanæ non vnum, & viginti dies integros, sed minus fere tota dimidia parte vnus consequantur. Ob quod etiam numerum huiusmodi non magis viginti, quam vni & viginti diebus vicinum, utrique parti conuenire videas. Nam cum totus Lunaris circuitus septem & viginti diebus & adhuc tertia vnus parte absoluator, ideoque septimana quælibet septem diebus minus sextante constet, tres septimanæ viginti dies, & dimidium habebunt. Quoniam igitur vigesimus exactam periodum propinquam sibi vendicat, tales iam morbi inueterascent, & accessiones paribus diebus accipiunt: quorum vero accessiones in imparibus eueniunt, horum & iudicia ad vigesimoprimum delabuntur.

Galenus cum Hippocrate tam vigesimum, quam vigesimoprimum diem, à die inuasionis morbi, decretorium constituit, licet plus virium vigesimo tribuat. Sed Archigenes prætulit vigesimoprimum, & Cornelius Cellus ac Ferrerius vigesimoprimum potius experientiæ, quam vigesimum respondere attestantur. Porro Galenus duplicem adfert rationem, cur vterque dictorum dierum possit decernere, quarum prima medica est, ut patet in textu: altera vero à motu Lunari dependet, qui non constituit hebdomadas dierum præcise septem, sed
sing.

singulis hebdomadibus deficiunt horæ quattuor. Cum enim cursus Lunaris perficiatur diebus vigintiseptem & triente, seu horis 8. si hoc tempus per quattuor hebdomadas diuiserimus, fiet quælibet illarū, dierum sex & horarum 20. Quamobrem cum tres hebdomadæ complectantur dies 20. cum dimidio, sit vt vigesimus & vigesimus primus, ex mente Galeni, possint decernere. Verum enimvero cum ipse moneret hebdomadas secundum medium Lunæ motum: & conuenientius sit verum eiusdem motum respicere, non obscurum erit posse tam vigesimum, quam vigesimum primum, necnon & vigesimum secundum diem decernere. Ex omnium enim Astrologorum sententia constat, Lunam, dum mouetur velocissime, peruenire ad suum tetragonum dextrum die vigesima, sed dum mediocriter vel tarde incedit, attingere tetragonum die vigesima prima vel etiam secunda. Cæterum non solum tetragonam & diametram Lunæ cōfigurationem decet considerare, sed & cæteros Planetas omnes; tum vero maxime illum, qui morbi author est: cui si Luna vel corpore, vel maleficis radiis postmodum iungetur, siue id decretorio; ab Hippocrate & Galeno præscripto: siue alio quocunque die contigerit, tunc quidem æger male & cum periculo vitam sustentabit.

Non solum autem Lunæ circuitus, sed menstruum etiam tempus apparitionis virtutem quandam in nos possidet, vt prius docuimus: ipse etenim signiferi circuitus accommodatissimus est vnicuique rei propriis principiis: menstruale vero tempus, quo Luna conspicitur, ambientem nos aerem immutans, omnibus ex æquo hominibus communem effectum ostendit.

Vult Galenus Medicum obseruare non solum Lunæ cursum secundum signiferum, quatenus scilicet illa peruenit ad tetragonas & diametram stationem, respectu suæ epochæ, quam incipiente morbo obtinebat, verum & habitudinem ipsius Lunæ ad Solem, omnibus ex æquo hominibus, vt recte Galenus ait, communem; alia enim Lunæ consideratio, ab initio morbi scilicet, cuiuslibet ægroto solum propria est. Vnde non minus mutationem sentiet æger, dum Luna tetragonum cum Sole vel diametrum aspectum constituerit, quam cum eadem ad proprium suum quadratum, seu oppositum, respectu morbi inchoantis peruenierit; sicque duo vel plures ægroti habebunt dies decretorios tum diuersos inter se, respectu loci radicalis Lunæ ad morbi initium, tum vero communes, quibus scilicet Luna cum Sole vel corpore, vel radiis congreditur: & hisce diebus quisque pro sui morbi natura alterationem sentiet, eo quod in configurationibus Lunæ cum Sole aer nos ambiens plerunque immutatur.

Demonstratum est autem & hoc tempus viginti & septem dies propemodum continere: ideoque septimana eius minor adhuc prius dicta merito euadet. Siue enim ad triginta tres illos, qui circa coitionem sunt dies, in quibus nihil adhuc de aere decernitur, auferre cogites: siue à viginti nouem & dimidio, reliquum tempus, quo Luna manifestum de se lumen præbet, priore modo septem & viginti dies: altero viginti sex & dimidium habebit.

Menstem illuminationis diebus 26. cum dimidio confici tum hic tum 4. cap. huius libelli recenset Galenus. Verba autem illa huius contextus [siue enim à

G

trigin-

triginta] perperam de Græco in Latinum sermonem conuersa esse testatur Federicus Bonauentura in annotationibus libelli Theophrasti de pluuiarum signis; & affert ipse nostro quidem iudicio longe meliorem conuersionem, quæ talis est: [Sive enim à triginta diebus auferre volueris tres illos dies circa coitum, in quibus ambiens aer sine iudicio est, &c.] Frustra igitur contendit ex hoc loco Planerius Galenum sibi metipsum contradicere, prout cap. 5. retulimus, diluit enim, ac scrupulum omnem locus hic submouet potius, quam augeat, vt optime Bonauentura censuit.

Quoniam ergo mutationes corporibus nostris accidere diximus quasdam proprias, quasdam communes: proprias, quæ tanquam ad propria principia spectent: communes, quæ ad communem ambientis usum: ad eundem modum utrosque Lunæ circuitus fieri contingit, & communes propriis paulo breuiiores esse. Atque si iam ex septimanæ numero quippiam auferetur. Nam si propriæ communis admisceatur, sitque paulo diuturnior, ita quoque septimanam imminui, & veluti in medio quodam propriæ & communis consistere, necesse est. Voco autem propriam, quæ ex signiferi circuitu proficiscitur, nam is cuique nostrum virtutem affert: communem, ex menstruo tempore ortam, quam supra recensui nequaquam septem & viginti dierum esse. Nam si à menstrui tempore exacto, quod ad triginta dies integros vnius diuidium maxime requirere dicebatur, tres, qui circa coitum sunt, dies ademeris; reliqui videlicet viginti septem minus diei diuidio erunt. Itaque hoc tempus non menstruale totum in septimanas diuiditur. Quare commune tempus septimanæ, quod aerem immutat, minus erit eo, quod singulis est proprium: quamquam & hoc virtutem habere dicebatur, ideoque non nihil ex alterius septimanæ tempore confringere: vt medium vtriusque, quod velut mistum ex eis, plus sexta parte septimanæ demat. Ac exactam quidem, vel misturam, vel ablationem Deus tantum nouit: quantum vero humana coniectura indipisci licet, præstet circuitum earum communem, medium inter utraque collocari.

Galenus, non contentus acceptione septimanarum à motu Lunæ per Zodiacum dependentium, à quo propriæ nostrorum corporum mutationes dependent, nec etiam acceptione septimanarum, quæ à mense illuminationis colliguntur, à quo mutationes omnibus hominibus communes proueniunt, effinxit mensem alium medicinale ex duorum illorum mensium mixtione: idque eo consilio fecit, quod videret neutram dictarum hebdomadarum cum morborum temporibus satis probe conuenire: quæ enim à motu Lunæ per Zodiacum dependet, plus iusto excreuit, & quæ ab illuminatione, deficit. Mensis itaque medicinalis medius est inter vtrumque, & dies 26. ac horas 22. continet, sicque ex mente Galeni dies decimusseptimus, vigesimus, & vigesimusquartus inter decretorios maxime numerantur; decimus octauus vero, & vigesimus primus ac secundus postponuntur.

Cum

Cum ergo apparitionis manifestæ & efficacis tempus sit dies vigesimus sextus & dimidius: signiferi vero circuitus expleant viginti-septem dies cum tertia vnius parte, liquet medium ipsorum fore vigesimum sextum diem, ad hæc dimidium, ac tertium maxime ac duodecimam vnius diei partem. Siquidem vbi vtroq; tempore coniuncto dimidium acceperis, medium ipsum inuenies.

Exemplum huius Galeni contextus tale est:

Dies	Horæ	
27	8	Circuitus Lunæ per signiferum
26	12	Mensis apparitionis
53	20	Summa vtriusque
26	12	Dimidium seu mensis medicinalis Galeni.

Dimidium igitur aggregati, quod ex additione vtriusque mensis, tum circuitus Lunæ, tum mensis illuminationis provenit, complectitur dies 26. & horas 22. estq; id, quod Galenus ait, dictum dimidium, seu mensem medicinale continere dies 26. & dimidiam, ac tertiam necnon duodecimam vnius diei partem. Nam dimidium diei est horarum 12. tertia eiusdem pars horarum octo, ac duodecima deniq; pars horarum 2. quæ omnia simul iuncta constituunt horas 22.

At hoc tempus medium à viginti septem diebus duodecima maxime vnius diei parte deficit: quia si in quattuor ipsum diuidas, exactum septimanæ tempus offendens, non sexta modo vnius diei parte, sed etiam maiore indigens.

Mensis hic medicinalis Galeni deficit à diebus viginti septem, duodecima vnius diei parte, id est, horis duabus. Quem mensem si in quattuor partes diuideris, tempus vnius septimæ colliges, quod à septem diebus plus sexta parte vnius diei, id est plus horis quattuor, deficit, vt paulo infra patebit.

Sumatur enim ex viginti sex diebus & dimidio, & ex vnius diei tertia & duodecima parte, pars quarta, erit sane tempus dierum sex, & dimidij & quintæ partis, & particularum minorum insuper adiectarum, quæ sunt sexagesima prima, deinde centesima vigesima, ducentesima quadragesima. Idem tempus & hoc dici possit dierum sex, & dimidij, & sextæ partis diei, & vigesima quartæ & quadragesima octauæ.

Definit adhuc Galenus eandem septimanam medicinale aliis fractionibus, aitque illam esse dierum sex, & dimidij, & quintæ partis, adiectis insuper particulis, sexagesima, centesima, vigesima, & ducentesima quadragesima. Miror autem Galenum tanta verborum prolixitate in re parui momenti abuti, poterat enim laconice eandem septimanam definire esse dierum sex, horarum 17. & dimidiæ; cum quo numero tot superuacaneæ fractiones exacte coincidunt. Nam media pars diei est horarum 12. quinta eiusdem pars est horarum quattuor, ac minutorum 48. (diuiditur enim omnis hora astrologice in sexaginta minuta vt vulgo notum est) sexagesima vero diei pars minuta 24. continet: centesima & vigesima 12.

G 2 ducent-

ducentesima deniq; & quadragesima sex. Quæ omnia in vnam summam reducta constituunt horas 17. & dimidiam horæ partem, vt hic vides.

	H.	M.
Dimidia pars diei, hoc est horæ	12	0
Quinta pars diei, seu horæ	4	48
Sexagesima pars diei, siue	0	24
Centesima & vigesima pars diei seu	0	12
Ducentesima & quadragesima diei pars	0	6
Summa omnium	17	30

Abest autem huiusmodi tempus à septem diebus vnius diei quadrante, & si exacte computes, sexagesima parte, centesima vigesima, & ducentesima quadragesima.

Id est, ad complendam diem septimam in hebdomada medicinali desunt horæ sex cum dimidia, vt facillime patet, si subducantur horæ 17. minuta 30. ab horis 24. Cæterum horæ sex cum dimidia non efficiunt sexagesimam diei partem; & centesimam vigesimam, ac ducentesimam quadragesimam; & vt bene Manardus admonet, delendum est in Græco codice *ex*, in Latino centesimam vigesimam. Continet enim sexagesima pars diei minuta horæ 24. & ducentesima quadragesima minuta sex; quæ aggregata faciunt minuta 30. seu dimidiam horæ partem.

Quæ cum ita se habeant tres septimanæ viginti diebus, & sexta vnius diei parte comprehenduntur. Proinde si hunc in modum exacte rationem ineamus, trium septimanarum numerus paululum viginti dies excedet, atque his multo magis, quam viginti & vni erit proprius. Iam sane ostendi secundum rerum veritatem, & Hippocratis sententiam, nullam horum supputationem per dies integros fieri posse, hoc est, absolute citraque facturam, neque septimanam, neque quaternionem, neque mensem, neque annum, neque alium quemuis numerum.

Cum Galenus faciat hebdomadam medicinalem dierum sex, ac horarum 17. cum dimidia, erit spatium duarum hebdomadarum dierum 13. & horarum 11. atque tres hebdomadæ constituent dies 20. horas 4. cum dimidia. Perperam igitur in textu Galeni dicitur tres septimanas continere dies 20. & sextam vnius diei partem; quibus si addideris quadragesimam octauam, errorem sustuleris.

Omnis autem Galeni disputatio de mense hoc medicinali ideo instituta est, vt vigesimum potius diem, quam vigesimum primum inter decretorios numerandum esse ostenderet; ex quo sequitur decimum septimum, qui huius indicatius est, non autem decimum octauum, qui vigesimi primi index est, corroborari. Dies autem medicinalis Galeni est horarum tantummodo 23. & minutorum 4. fere, siue horarum 23. cum decima quinta horæ parte; atq; integra mensis medicinalis series talis est.

D.H.

LIBER TERTIVS.

53

Prima hebdomada.	D. H. M.			Tertia hebdomada.	D. H. M.		
	0.	23.	4		14.	10.	4
	1.	22.	8		15.	9.	8
	2.	21.	13		16.	8.	13
	3.	20.	17		17.	7.	17
	4.	19.	21		18.	6.	21
	5.	18.	26		19.	5.	26
Secunda hebdomada.	6.	17.	30	Quarta hebdomada.	20.	4.	30
	7.	16.	34		21.	3.	34
	8.	15.	39		22.	2.	39
	9.	14.	43		23.	1.	43
	10.	13.	47		24.	0.	47
	11.	12.	51		24.	23.	51
	12.	11.	56		25.	22.	56
	13.	11.	0		26.	22.	0

Porro hunc mensem Galeni non solum Petrus Aponensis, Manardus, Cæsar Optatus, & omnis fere Medicorum schola, sed & ipsi Astrologi tanquam commentitium, portentosum, & ab omni veritate alienum reiiciunt ac contemnunt: quorum omnium rationes in medium adferre non est huius loci, ne actum agere videamur. Satis est monuisse dies decretorios à vero Lunæ motu desumēdos esse, ut illi nonnunquam ab Hippocratis & Galeni dieb. decretoriis paululū diuersi sint ac dissentiant. Sunt autem illi dies decretorii 7. 14. & 20. ac nonnunquam 21. deinde 27. vel 28. & indicatiui horū seu iudicarii sunt 4. 11. 17. vel 18. & 24. vel 25. ita ut quartus indicatiuus sit septimi, vndecimus decimi quarti, decimus septimus vigesimi, vel, ut alii volunt, decimus octauus vigesimi primi, vigesimus quartus vel vigesimus quintus vigesimi septimi, vel vigesimi octauus; atque hi quidem dies iudicarii dicuntur decretorii minores. Cæterum primus dies decretorius ex Lunæ peragratiōe ad primam quadraturam colligitur, estque dies septimus vel octauus, eiusque indicatiuus est quartus, quod illo temporis spatio Luna perueniat ad medietatem sui tetragoni, seu ad gradus 45. nunc enim indicat, quæ futura sit eris die sequente decretorio, quando scilicet quadratum suum, respectu loci, quem in primo ægritudinis aggressu obtinebat, attingit. Alter autem dies decretorius principalis erit dies decimus quartus vel decimus quintus, quo Luna, pro velocitate vel tarditate sui motus, perueniens diametrum occupat illius loci, quem primo morbi die obtinuerat; estque huius diei decretorii index dies vndecimus vel duodecimus, dum scilicet Luna medium tenet spatium inter primam quadraturam & oppositionem. Porro tertius dies decretorius erit ille, quo Luna ad secundam quadraturam accesserit, estque is vel vigesimus, vel vigesimus primus, nec nō etiam vigesimus secundus. Indicatiuus autem huius decretorii erit ille, quo Luna medium intervallum inter diametram & alteram quadratam configurationem obtinuerit. Postremo vero, quo die Luna ad suam epocham, seu principium reuerfa fuerit, & hic erit decretorius, cui index erit ille, quo eadem in medio spatio inter vltimum quadratum, & locum radicalem collocatur. Sunt itaque in vniuersum

sum octo anguli totius lunaris cursus obseruadi, quorum singuli distant ab inuicem gradibus 45. Horum autem angulorum quattuor continent duas quadraturas, & oppositum loci Lunæ radicis, in quo radicali loco Luna primū angulum efformat: atq; hi anguli per septenos fere dies proficiscuntur: reliqui autem quattuor anguli in medietatibus singulorum quadratorum figurantur. Ceterū hanc criticorum seu decretoriorum, nec non & indicatiuorum dierum rationem elicit Cardanus, & post illum Naiboda, ex capite 12. seu contextu 63. secundi libri quadripartiti, seu de Astorum iudiciis Claudii Ptolemæi, qui locus ex Naibodæ versione talis est:

» Tertia ratio est qua adhuc subtiliores indicationes intensiōum remissionūq;
» obseruantur. Contemplamur autem hanc partem tum per Solis Lunæq; parti-
» culares non solum interlunii & plenilunii; sed his quoq; interiectas, hoc est qua-
» dratas configurationes; ubi animaduertendum est, ut plurimum de promere sese
» harum significationum mutationes ante tres, aut etiam post tres nonnunquam
» dies itineris erga solem ad æquilibrium exæquati.

Quibus verbis ex supradictorum opinione voluit Ptolemæus indicare in examinando aeris statu, & partibus mensium perpendendis obseruandas esse non solum quadratas Lunæ ad Solem radiationes, verum etiam coniunctioni, oppositioni, & quadraturis interiectas medietates, ut quæ nobis indicare soleant eas aeris mutationes, quas Luna factura est, ubi adepta fuerit inde proxime sequentem tetragonum vel oppositionem, ut fufius apud Naibodam declaratur. Cardanus autem, dum hunc locum commentatur, ait obseruandum esse Lunæ locum ad illud temporis momentum, quo quis ægrotare incipit, moxque determinandos esse octo illos angulos per continuam 45. graduum additionem ad dictum Lunæ locum; cum quibus angulis ubi planetarum aspectus comparaueris, iam tibi constabit de salute vel morte ægri, de longitudine seu breuitate morbi, nec non de eiusdem prauitate ac lenitate. Iam vero ut etiam rudioribus in hac arte satisfiat, explicandam duximus Galeni, & probatissimorum Medicorum opinionem ac sententiam de die septimo, an scilicet ille inclusiue à die inuasionis morbi, an exclusiue numerandus sit. Ut si quispiam ægrotare cœperit die primo alicuius mensis hora meridiei, in controuersia est, si ne assumendus dies ipse septimus mensis currens, an potius dies septem absoluti, hoc est dies septimus completus à morbi initio, ut scilicet crisis futura sit transacto die septimo ad vnguem ab hora inuasionis morbi. Ait Galenus mutationes in morbis fieri per septimanas. Qua sententia omne tollit dubium, ac expresse docet, septem dies integros ab initio morbi numerandos esse, & crisin circa septimanæ vnius exitum & alterius principium, non autem sub diei septimi principium subsequuturam. Id quod clarissime demonstratur ex diei decimi quarti assumptione, qui duplum temporis spatium, respectu diei septimi, debet comprehendere, duas scilicet hebdomadas integras. Verum si septimum diem currentem, initio ab ipso inuasionis die facto assumeremus, decimum quartum eodem modo supputantes, tunc quidem inæqualia forent dicta spatia, ac in primo sex dies tantum, in secundo septem numerarentur. Verus itaque terminus futuræ crisis erit in exitu septem dierum à morbi inuasionem. Crises autem non sunt instanti, sed in sensibili aliquo temporis spatio, ideoque rationi consentaneum est posse easdem nonnunquam horis aliquot ante septem dierum completorum

termi-

terminum inchoari, & in diem octauum produci, idque pro varia ipsius marci affectione. Qua ratione & septimus dies currens pro decretorio assumi potest, licet non septimi initium. Adfert de septimo die completo exemplum Cardanus libro secundo Commentariorum in Apotelesmata Ptolemæi textu 63. vbi ait Antonium de Championibus ægrotasse primum die 10. Maii hora octaua P.M. anni 1553. deinde eundem in septima, cum nondum Luna peruenisset ad nonagesimum gradum distantie, ob motus tarditatem, sed ad Leonis initium, deterime se habuisse. Erat autem sub morbi initium Luna in grad. 10. 8, ac die decima septima ad eandem horam octauam post Meridiem, obtinebat grad. 3. 12. 0. Verum si Galeni hebdomadam sequemur, quam dierum 6. horarum 17. 3. 0 esse vult, fuisset tunc Luna in grad. 29. 5. 8. prope Leonis principium; idque die eadem decima septima, hora vna & dimidia post mer. Porro & in sequenti Cardani exemplo idem confirmatur, de assumendo scilicet die septimo completo. Ait enim quendam ægrotasse die 23. Martii, hora 3. post Meridiem, & eundem die septima longe deteriore usum valetudine, quod tunc Luna esset cum cauda, & vacua ab aspectu Iouis ad diametrum Veneris tenderet, idque die mensis trigesima, elapsis scilicet septem diebus à die inuasionis morbi. Sed & Federicus Chrysogonus idem aperte confirmat, qui capite nono de prognosticis ægritudinum per dies criticos, dum de mense peragrations verba facit, dierum 29. ait. In quo quidem mense apparent omnes periodi febris tertianæ, & quartanæ, & dies critici omnes, maxime in septima, & decima quarta completis diebus, qui maxime obseruandi sunt. Cæterum vt dubium omne de diebus hisce criticis si quod adhuc latet, ex animis omnium auferatur, dabimus nos exemplum huiusmodi:

Sit morbi alicuius initium die prima Ianuarii anni 1606. ipso meridiei momento, quo Luna possidet grad. 15. $\approx$ Iam hunc locum pro primo angulo assumemus, ac reliquos ita (temporis etiam momenta, quibus Luna illos angulos ingreditur, obseruantes) determinabimus.

Angul.	Locus S. G. M.	Tép. P. M.	
1	$\approx$ 15	1 0 0	Radix seu locus Lunæ ad initium
2	$\approx$ 165	4 4 20	Semitetragonus 1. sinist. Indicatiuus 1.
3	$\approx$ 15	7 5 5	Tetragonus sinister. Decretorius 1.
4	$\approx$ 165	10 7 27	Semitetragonus scd's sinist. Indicatiuus 2.
5	$\approx$ 15	13 15 10	Diameter seu oppositus. Decretorius 2.
6	$\approx$ 165	17 5 18	Semitetragonus 1. dext. Indicatiuus 3.
7	$\approx$ 15	20 23 40	Tetragonus dexter. Decretorius 3.
8	$\approx$ 165	24 17 34	Semitetragonus 2. dext. Indicatiuus 4.
	$\approx$ 15	28 6 10	Reditus ad Epocham. Decretorius 4.

Contingit itaque primus indicatiuus, die quarta mensis hora 4. 2. 0. post Merid. hoc est ab inchoato morbo die quarta; & primus dies decretorius incidit in diem septimum mensis ac horas 5. minuti 5. post Meridiem, id est in diem septimam currentem ab initio morbi, non transactam. Secundus indicatiuus acci-

dit die

dit die decima labente, & decretorius secundus die decimatertia nondum absoluta. Tertius dies indicatius incipit post inchoatam decimam septimam à morbi initio, & tertius decretorius prope finem vigesimi diei currentis.

Postremo tandē quartus indicatius accedit die vigesimaquarta labente ab initio ægritudinis, & quartus dies decretorius, qui est reditus Lunæ ad suum initium, contingit die vigesima octava currente, id est post completos dies viginti septem, horas sex, ac sextam horæ partem à primo ægritudinis puncto. Sequimur autem dies naturales, horarum scilicet 24. Vnde luce meridiana clarius est, hos ipsos dies parum à Galeni & Hippocratis dierum enumeratione differre, quicquid enim differentia est, id in secundo die tum indicatio tum decretorio accedit, qui secundum verum Lunæ cursum die decima & decimatertia, & ex illorum opinione die undecima & decimaquarta eueniunt. Iam vero dies hosce criticos Astronomicos cum Galeni doctrina conuenire, vel ex quinto capite libri huius sit conspicuum, dum quattuor præcipuos dies decretorios hisce verbis confirmat: [Nam si Luna in Tauro existente semen concipiatur, vel partus, vel omnino alterius cuiusdam principium contigerit (puta ægritudinis) magnas eius mutationes faciet, quando signiferum percurrans in Leone &c.] Nihil autem mirum est, Galenum non astringere Medicos, ut secundum verum Lunæ cursum quadratas Lunæ ac diametram stationem inquirant, id enim grauissimi erat oneris illis maxime temporibus, quibus nullæ cœlestium motuum extabant Ephemerides, è quibus vera Lunæ ac reliquorum Planetarum loca possent excerpere: id quod nostra ætate facillimum est ob Ephemeridum copiam, quæ nisi suppeteret, paucos repereris, qui ad deligenda à Tabulis Astronomicis vera Planetarum loca sufficerent. Quamobrem & Galenus, dies criticos secundum medium Lunæ motum definiuit, eadem ratione, qua vulgus & imperitiores nonnulli ab epactis proximi nouilunii diem persepe (licet non raro aberrant) solent definire: quos Medicorum nonnulli Astrologiæ ignari imitati, dies criticos vel maturiores vel tardiores incertis rationibus ascribunt, nunc copiam materiæ peccantis, nunc errorem ægro, vel famulorum egroto seruietium inculantes: qui si Astrologiæ principia primis labris attigissent: proculdubio tarditatem illam seu velocitatem, ad tardiores vel maturiores Lunæ decursus referrent.

Cæterum non est prætermittendum esse permultos Astrologos, qui non contenti figura octangulari, aliam sexdecim angulorum ad initium morbi constituent, permoti auctoritate Auctoris centiloqui, qui aphorismo 60. ita scriptum reliquit: Super ægrotis criticos dies inspicere, ac Lunæ peragrationem in angulis figuræ sexdecim; ubi enim eos angulos bene affectos inueneris, bene erit languens, contra male si afflictos inueneris. Supputato itaq; Lunæ loco ad ægritudinis initium, addunt eidem decies sexies grad. 22. cum dimidio, & sic angulos sexdecim constituunt, in quibus sane octo illi, quos supra memorauimus, continentur. Sed hæc sexdecagona Zodiaci partitio, quamuis à nonnullis grauissimis viris, ut à Pontano, Lucio Bellantio, Trapezuntio, Nipho Ferrerio, aliisque recipiatur, Federicus tamen Chrysogonus contra eandem capite septimo libelli de Prognosticis ægritudinum disertissime disputat; ac Thomas Boderius in libello suo de ratione dierum criticorum eandem refellit, aitque se, licet frequentissime horum sexdecim angulorum vires pertentaueit, nunquam tamen illos virtutem decernendi habere inuenisse. Sed neque semitetragonæ radiationes Federico Chrysogono proban-

probantur, quarum vice, vna cum Boderio hexagonos & trigonos Lunæ radios magni æstimat. Lucas Gauricus autem longe diuersam à reliquis omnibus opinionem de sexdecagona hac figura recenset, & aphorismum supradictum multo aliter explicat, & sexdecim illos angulos ita tuetur. Primum constituit esse locum illum signiferi, in quo Luna hora decubitus inuenitur; Secundum quando Luna ad proprium quadratum peruenerit; tertium quādo oppositum, quartum quando alterum tetragonum obtinuerit, eruntque nunc quattuor anguli efformati: totidem deinde recenset, quando Luna ad Solis coniunctionem, quadratum sinistrum, diametrum, & tetragonum dextrum accefferit, & hac ratione octo angulos stabiliiuit: reliquos autem octo efformat, cum Luna ad synodicos cōgressus, & singulos maleficarum stellarum Saturni scilicet ac Martis hostiles radios peruenerit. Atque hæc Gaurici sententia, licet à mente auctoris centiloquii fortasse sit aliena, non est tamen aspernenda; neq; enim solum cum Galeni, sed etiam cum omnium fere Astrologorum dogmatibus consentit. Et licet prædicti auctores videantur inter se discrepare, in præcipuis tamen angulis omnes consentiunt, è quibus primarii dies decretorii colliguntur; tetragonæ enim & oppositæ Lunæ radiationes fortes motus & veras crises efficiunt, septima, decima-quarta, & vigesima prima die circiter.

C A P. X.

Quibus & qua de causa tertium hunc de diebus indicatoriis librum Galenus composuerit.

QUAM iam disputationis huius subtilitati succenset, ac difficilem eam existimat, hunc nemo ipsam addiscere cogit, verum primus huius operis liber ei sufficit. Quod si non laboris fugitior sit, secundum quoque adiciat, à tertio autem abstineat. Nos siquidem hæc paucis plane, iisque inuitos, scripsisse affirmamus. Vos ô Dii immortales nouistis, vos in testimonium voco, hæc me amicorum quorundam precibus vehementer adactum scriptis mandasse.

Ecce tibi vsque à Galeni temporibus Medicorum de Astrologia peruersa opinio, timet enim Galenus, ne sibi vitio vertatur, quod librum hunc astrologicum conscripserit, ideoque se amicorum precibus adactū & inuitum hæc se scripsisse affirmat. Verum si rem ipsam penitus introspeciamus, non video cur Medico à zoilis istis sit metuendum, eo quod illa, quæ per experientiam & practicam, vt dicunt, vera esse cognouit (vt sunt hi dies critici) per theoricam etiam addiscere, causasq; illarum rerum cœlestes inquirere gestiat. Quin imo & Galenus ipse supra affirmat, se Lunæ aliorumq; Planetarum vires in hæc inferiora cognouisse. Neq; dubitandum est, fuisse etiam Galeni ætate nonnullos, maxime Ægyptios, qui de medicina Astrologica ex professo conscripserint, vt fortasse Hermes, aut Mercurius Trismegistus de infirmorum decubitu: quem antiquissimum auctorem Stadius & Ioannes Boderius in latinam linguam conuerterunt. Sic etiam liber ille, qui sub Hippocratis nomine circumfertur, de statu ægrorum secundum motum & dispositionem Lunæ: necnon & alter, qui inter Galeni spurios est, de infirmorum decubitu, si non sunt dictorum virorum, at certe antiquissimorum virorum esse conuenit.

H

C A P.

CAP. XI.

Aduersus eos, qui nugantur de numerorum dignitate.

NAM stulti nimirum essemus, si huiusmodi sermonem vulgo conuenire arbitremur; quoniam illi vnionem, matris expertem, dualitatem numerum inaudire suauius est, & alia ratione vnitatem formam esse, dualitatem materiam infinitam: deinde trinitatem absolutam harmoniam, vel perfectum numerum, & primum, aut solidum, aut planum. Quicquid enim in mentem ipsis venit, dicunt, alii aliud, & Mineruam aliquem numerum appellant, alterum Dianam, alium Apollinem. Quemadmodum igitur hoc non ignoramus, ita dicere dedignamur, cum nullam demonstrationem scientificam huiusmodi placitis adducere queamus. Et amicis frequenter ipsa re ostendimus, huiusmodi frigidis sermonibus vteni, siue quemuis numerum laudare, siue reprehendere voluerit, proclue esse. Nam periculum est, ne eo stupiditatis veniant, qui huiusmodi nugantur, ut cum vel de septimana, vel de alio quouis dixerint, non contenti solis huiusmodi ineptiis, addant Pleiadas septem & vtramque Vrsam ἑπτάσπερον, id est septistellam: etenim sic nominant, immo & Thebarum ἑπταπύλον, quasi dicas septiportarum meminerunt. At quid ad rem propositam spectat, si Pleiades septem sint; Dionem laterali morbo laborantem septimo die de morbo iudicium sustinuisse? etenim alias nono, alias decimo die crism habuit. Quid autem similitudinis est, si septem Nili sint ostia, Theonem pulmonis vitio ægrotantem septimo die iudicatum fuisse? nam aliquando quarto, interdum quinto, morbi iudicium accepit. Verum, ut in aliis omnibus duplex vitii cuiusque ac prauitatis natura est, excessus & defectus: ita hic quoque nonnulli eos, qui veritatem de septimana dicere conantur, prorsus auerfantur, quippe qui sermonem quemlibet summo odio prosequuntur: nonnulli in tantam nugacitatem incidunt, ut etiam ea, quæ ad rem nihil pertinent, commemorent: vtrique Vrsæ, inquit, septem stellæ sunt; primum sane verum non est, sed hoc extremam eorum inscitiam coarguit. Esto iam verum, sed neque Bootes, neque qui ipsas Vrsas transit Draco, septem stellas obtinet. Pari modo nec Corona, nec Ophiuchus, nec Cancer, vel Leo, nec omnino vllum ex duodecim signis, in quibus Planetæ feruntur. Et si illa terrena exornare, atque etiam disponere non Astronomis modo, sed etiam Philosophis clarissimis in confesso habetur. Quamobrem nec recipiendi sunt nugatores, nec cogendi, qui huiusmodi speculationem semper refugiunt.

Etiā-

Etiamsi Galenus vires nullas inesse numeris acerrime & oblitante attuleret, sunt nihilominus hac nostra tempestate complures, qui numeris non postremas vires tribuunt: quorum coryphaeus est Augerius Ferrerius, qui existimat Hippocratem dies suos criticos in numerorum doctrina Pythagorica fundasse: unde in opusculo suo de diebus decretoriis ita scriptum reliquit: Quapropter cum Galenus numerorum vim deridet, se ipsum & Hippocratem deridere videtur; & alibi. Ego vero quantum per experientiam cognoscere potui, deprehendi morbos esse aliquos, qui dies criticos ex arithmetica Pythagoricaque ordinatione imitentur; alios qui Lunæ motum sequuntur. Vides ergo quantum tribuat numeris Ferrerius, qui cum satis apte, non autem superstitiose, ut alii nonnulli, de hac materia scripserit, non est quod diutius hisce immoremur; & qui hanc numerorum rationem curiosius inquirere volent, dictum Ferrerii libellum de diebus decretoriis adeant; qui licet probabilius argumentis demonstret dies nonnullos criticos rationem numerorum Pythagoricam sequi, sum tamen ego istius opinionis, dies potius intercedentes (ut Medici dies illos intermedios solent appellare) hanc numerorum rationem imitari, quam dies decretorios & iudiciarios.

CAP. XII.

Quæ hætenus monstrata sunt, & cur quaterniones aliqui cæteris necessario iungantur, aliqui separentur.

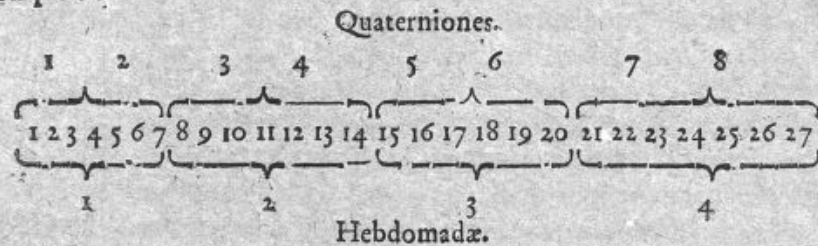
AME itaque veritatem ipsam, quantum homini licet, inuentam esse puto: quam quidem & Hippocrates prius cognouerat, sicut & præscriptis verbis indicauit: vulgare autem Medicorum genus præ segnitie ea subtrahit. Enimvero nec aliud quippiam ab Hippocrate frustra scriptum inuenio, nec illud, quod vlla horum computatio totis diebus fieri nequit. Atque principium non Astronomicis tantum, vel naturalibus Philosophis, sed agricolis quoque, & nautis, hominibusque omnibus receptum assumi, Lunam videlicet terrestrem plagam, veluti hyparchum quendam magni Regis Solis, gubernare. Huiusce circuitus dies decretorios sequi monstrauimus: ad hæc coincidentium dierum causas indicauimus: item, cur tres septimanas ad vigesimum, non ad vigesimum primum potius Hippocrates voluerit deducere. Cæterum his demonstratis nullum adhuc negotium est inuenire, quare primam septimanam à secunda separet, hanc autem tertiæ coniungat. Neque enim secundam primæ, crisi ad quartumdecimum diem perueniente, coniungere ratio postulabat, neque tertiam à secunda remouere, cum vigesimus magis, quam vigesimus primus iudicia excipiat. Quoniam vero inter septimanas ipsas duæ quidem primæ separantur, tertia vero copulatur, perspicuum est quaterniones quoque nonnullos necessario coniungi, alios separari. Itaque secundus quaternio & primus coniunguntur, quod vnius septimanæ primæ bifariam di-

H 2

uisæ

uisque particula uterque sit: tertius à secundo disiungetur, quoniam & septimana secunda à priore separata est. Tertius autem quarto copulabitur, quoniam secunda septimane uterque particula est. Hic itaque rursus quartus propter tertiam septimanam secundam coniunctam, quinto copulabitur: Adiungetur etiam sextus quaternio quinto, in decimo septimo die, tanquam tertia septimane pars uterque existens.

Repetit Galenus nunc ea, quae in superioribus capitibus dixerat, Lunam scilicet tanquam Solis vicariam, terrestrem hunc mundum gubernare, eiusque circuitum dies Decretorios sequi, quod hi secundum septimanas procedant, licet ipsae septimane integros dies septem non complectantur, quemadmodum supra in 9. cap. demonstratum est, ubi septimanam de mente Galeni definiuimus esse dierum 6. horarum $17\frac{1}{2}$. quo fit ut ipsae septimane non sint omnino distinctae sed implicatae. Enimvero licet prima septimana separetur à secunda, cum non deficiat ab integris diebus septem nisi horis $6\frac{1}{2}$. attamen secunda non potest esse distincta à tertia: quia cum desinat ipsa secunda post dies 13. & horas 11. dies illa decima quarta, in quam desinit, cum non sit absoluta, euadit simul principium tertiae hebdomadae. Qua autem ratione id à Galeno acceptum fuerit, explicauimus capite superiore. Praeterea eodem modo in quaternionibus, hoc est in diebus indicatiuis, qui secundum numerum quaternarium proficiuntur, idem observatur à Galeno, ut scilicet naturam sequantur ipsarum hebdomadarum quas secant; quod melius ex subiecta figura cognoscet, quam longa verborum copia, ubi series quattuor hebdomadarum, & octo quaternionum in mense Galenico conspiciet.

Contra hanc hebdomadarum Galenicarum & quaternionum rationem disputat Federicus Chryfogonus capite quinto de Prognosticis ægritudinum per dies criticos: quem qui volet adeat.

CAP. XIII.

Quis proprie acutus morbus, quis tardus, quis breuis, quis longi temporis dicatur.

QUAPROPTER ad bonam victus rationem instituendam utilissimum est iudicii tempus præcognoscere: num vero acutum, vel diuturnum, vel alio modo, morbum nominare conueniat, qui viget.

gesimo die, verbi gratia, iudicandus est, id nihil ægro præsidii affert: potest enim quispiam ne locutus quidem, immo qui nec prorsus cogitauerit, qui nam ipse vocandus sit, probum victus modum ægro instituere, modo nihil ex aliis præterierit, quæ huc conferre videntur.

Iam sane veritatem simul & vtilitatem exposui, sophisticarum autem nugarum finis iam esto, post hæc ostendentibus nobis hoc in loco, quantum plerique Medici ea, quæ conueniant, ignorent. Putant enim acutum vocari morbum, qui celeriter iudicatur: contrarium huius diuturnum. At veritas non ita habet. Est siquidem morbus quidam breui tempore durans (Græci brachychronion appellant) non tamen omnino acutus. Huic contrarius est morbus diuturnus, vel multo tempore durans (Græce chronios vel polychronios, vel quomodocunque aliter quis vocare ipsum malit) acuto alia morbi natura nullum proprium nomen sortita, opposita est: idque merito euenit: nam acuti morbi (qui vt Archigenes quidem describebat, cum velocitate est periculosus: vt Hippocrates autem, cum febre continua euenit) accidens necessario erit, vt celeriter iudicetur. Etenim ex motus specie acutus nuncupatur. Quiescere autem celeriter ipsi est necesse, vt qui ad proprium finem properet: nam idem est celeriter moueri, ac ad terminum confluere. Erit iam omnino brachychronius, alia tamen atque alia ratione, & acutus & brachychronius dicetur: nam propter motus celeritatem acutus: quod vero diu morari is, qui celeriter mouetur, non potest, brachychronius appellabitur. At ei natura alia morbi coniuncta est: multæ siquidem febres diariæ ex frigore quodam vel adustione partium exteriorum, vel labore breui, vel vigilia, vel tristitia, vel ebrietate, vel ira, vel id genus similibus proueniunt, parux simul, & breues, & periculis prorsus vacuæ: atque nemo has, vel idiota, vel Medicus acutum morbum vocare consuevit. Itaque acutus à brachychronio morbo clare in his ipsis distinctus est: tardus autem cum polychronio, seu longo confusus est, quanquam non eandem notionem obtinet: siquidem acutus tardo, oligochronios, id est, exigui temporis, polychronio oppositus est. Omnis ergo acutus plane exigui temporis morbus est, & omnis diuturnus necessario tardus: non tamen, si brevis temporis, acutus statim est: neque si tardus, longi temporis. Proinde ex tali immutatione non admodum manifesta compluribus Medicis, non appellationes tantum, sed rerum quoque ipsarum dignotiones, confusæ fuerunt.

Totum hoc caput postremum Galeni Medicum est, & à nostro instituto alienum, quippe qui ab initio huiusce commentarii diximus nos ea tantum explicaturos, quæ ad rem nostram, hoc est, Astrologiam facerent: ut aliqua ratione Medicis in illa parum versatis subueniremus: quos nunc precamur ne sinistre interpretentur, quicquid à nobis hucusq; dictum est: & si per otium licet, euoluant etiam tractatum subsequenter ipsi præcipue scriptum; cuius præcepta si deinceps in arte Medica exercenda obseruarint, maiori certe cum gloria ac languentium comodo medicinam administrabunt.

IO. AN-

IO. ANTONII MAGI-
NI PATAVINI MATHE-
MATICARVM IN ALMO BONO-
NIENSI GYMNASIO PROFESSORIS,

DE

Legitimo Astrologiae in Medicina usu, liber Vnus.

PRÆFATIO.

Necquam præcepta de Astrologia in Medicina usu explicemus, necessarium nobis visum est, ut summatim prius ostendamus, quibus Astrologiae partibus Medicus in primis indigeat. Primum itaque temperaturam nati, cuius ipse Medicus curam gerit, debet inuestigare; quam licet à posteriori, ex præceptis Medicis facile queat cognoscere, tutius tamen fecerit, si coniecturis Medicis ac Physicis adiunxerit etiam causas cælestes à genitura nati dependentes. Deinde conducit ut à cælesti Planetarum constitutione ab initio nascendi cognoscat, quibus morbis ac malis à natura natus subiiciatur. Tertio conuenit, ut animaduertat prorogatores vita, qui tunc cum in hanc lucem emergit, dominium susceperunt, & an robusti sint ac fortes, an vero debiles, ac quo usque possint vitam Astrologicis coniecturis producere siue sustentare, necnon etiam quibus temporibus seu annis nati impingant in loca anaretica, seu infaustra, & qua mala vel aggritudines illis temporibus sint allaturi. Quarto momentum temporis, quo aliquis in aduersam valetudinem incidit, à Medico diligenter obseruandum est, ex quo non solum causam aggritudinis ac eiusdem essentiam (si figuram cælestem ad dictum momentum constituerit) ediscet, verumetiam de longitudine vel breuitate morbi, ac de termino eiusdem vel ad mortem vel ad salutem certior fiet. Quinto diligens cura adhibenda est, ut dies criticos Medicus cognoscat, sic enim statim à morbi initio de diebus vel infaustris, vel salutiferis iudicium ferre poterit. Sexto & ultimo dies ad exhibenda pharmaca magis idonei seligendi sunt, ne tempore incongruo & agro aduersanti aggritudinem potius promoueat, quam subleuet. Porro infinitas aliorum, qui hanc Astrologiae partem tractauerunt, ineptias

ptias ac superstitiones hic missas facimus: quorum omnium errores persequi ta-
diosum foret, nobis suffecerit ea tantum adferre, quibus Medicus necessario in-
diget, & quæ cum ratione naturali congruunt. Neque est quod sinistre aliquis
interpretetur, arbitrari me necessarium esse, ut Medicus genituram nati, vel
agri sua cura commissi inspiciat & examinet: id enim reliqui omnes, tum Me-
dici, tum Astrologi, qui hac de re egerunt, faciendum esse censuerunt; necnon
& Galenus capit. 6. 3. lib. de diebus decretoriis (quem nos Commentario Astro-
logico illustrauimus) innuit, ut genitura ratio habeatur. Unde non est, quod
Medicorum aliqui cauillentur, Astrologiam à Sacrosancta Ecclesia condemna-
ri: ideoque boni Christiani officium esse eandem non solum apperari, sed cane-
pius & angue fugere. Nam licet merito & sanctissime à Sancta Matre Ecclesia
prognosticationes & iudicia natiuitatum circa actiones humanas, quæ à volun-
tate nostra, & libero arbitrio dependent, condemnentur; nequaquam tamen
illa hanc Astrologia partem, quæ ad sanitatem humani corporis facit, Medico
interdixit. Interesse autem Medicorum, ut temperamentum nati cognoscant,
ut tempus agritudinis successura prouideant, ut quibus maxime malis natus
expositus sit, addiscant, nemo est qui nesciat. Nisi enim illa diligenter inuesti-
garent, non possent temperamentum nati ita accommodare, ut agritudini ven-
tura ferendo esset, nemo enim sane mentis negauerit, posse contrariis medica-
mentis naturam hominis ita disponi, ut morbum superuenientem facilius ferat.
Taceant igitur, qui non veritatis, sed calumniandi causa in hanc scientiam pro-
fano ore debacchantur, & Medici ad studium hoc, à quo maxima gloria
ipsorum pars dependet, alacriori impofterum animo
accedant.

I N D E X

I N D E X
CAPITVM LIBELLI
DE LEGITIMO ASTROLO-
GÆ IN MEDICINA VSV.

C A P. I.

DE temperamento corporis ex constitutione Planetarum in genesi nati cognoscendo.
Pag. 66.

2	De vitiis & morbis corporis in genere.	68.
3	De cecitate & visus debilitate.	70.
4	De sterilitate & genitalium vitiis.	71.
5	De vitiligine, lepra, impetigine, aliisque leuioribus vitiis.	72.
6	De morbis in specie.	73.
7	De vita prorogatoribus, & locis prorogatoriis.	75.
8	De locis, qui vita prorogatoribus occurrunt, & anareta, seu vita abscissores appellantur.	77.
9	De distinctione malorum occursum, qui vita prorogatoribus contingunt.	80.
10	De colligendo tempore aegritudinum vel mortis ex directionibus insaustis.	82.
11	De reuolutionibus annuis recte hoc saculo instituendis.	83.
12	De qualitate & effectibus reuolutionum annuarum quoad vitam nati, ac valetudinem.	84.
13	De coniicienda qualitate aegritudinis, vel mortis ex mala directione.	87.
14	De momento temporis, quo quis primum decubuit, diligenter obseruando.	89.
15	De essentia seu natura aegritudinis ex figura ad initium morbi erecta cognoscenda.	92.
16	De quatuor anni temporibus à Sole per Zodiacum discurrente factis, ac de quatuor diei quadrantibus, qui rotidem anni temporibus assimilantur.	95.
17	Criticos dies penes verum Luna motum determinare, in morbis praesertim acutis, qui Luna motum sequuntur, & ex consequenti dies malos ac bonos pro aegroto enunciare.	98.
18	In chronicis, & diuturnis morbis Solis motum praecipue vel alterius Planeta morbum facientis obseruari.	102.
19	An futurus sit morbus diuturnus, vel brevis.	104.
20	De magnitudine & malignitate aegritudinis, seu morbi in genere, & an sit curabilis & ad salutem terminans, an vero incurabilis & ad mortem aegrum conducens.	105.
21	Aphorismi particulares seu indicationes Astrologicae de decubitu lethali respectu locorum gentium, & annuae reuolutionis.	108.

22	Aphorismi particulares, seu indicationes Astrologæ de decubitu lethali ex sola figura ad morbi initium constructa præsumptæ.	110.
23	Particulares aphorismi seu indicationes salutis.	112.
24	De tempore salutis vel mortis particulariter indagando.	113.
25	De electionibus in medicina & cura ægrotantium faciendis, & primo de confortando, & coadiuvandis virtutibus corporis per influxum debitum.	114.
26	De electione temporis ex astris, quo pharmaca, quibus humores superflui & damnosi in corporibus humanis expelluntur, exhiberi consulte possunt.	116.
27	De eligendo tempore maxime ad phlebotomiam, seu vena sectionem ex astrorum positu, accommodato.	118.
28	De curatione particularium morborum secundum astra, ut facilius, & citius quoad fieri potest, cura efficiatur.	120.

CAPUT I.

De temperamento corporis ex constitutione Planetarum in genesi nati cognoscendo.

COMPLEXIO, seu temperamentum hominis est cognita mixtura quatuor primorum & naturalium humorum nostri corporis, sanguinis scilicet, pituitæ, atræ bilis, seu melancholicæ, & flavæ bilis, seu cholæræ, secundum tamen harmoniam specificam, ut unus ipsorum humorum cæteris secundum magis, vel minus prædominetur. Quod sane hominis temperamentum, ut est in singulis diuersum, propter multiplicem ac variabilem astrorum positum, ita in vnoquoque aliis etiam de causis, quæ sunt parentum varia affectio, educatio, victus ratio, & loci, ubi natus degit, natura, potest aliquam variationem suscipere. Verum nostri erit instituti cœlestes tantum causas persequi; quæ in re Ptolemæi ac probatissimorum Astrologorum vestigia insequemur.

Primum itaque pro diiudicanda nati temperatura duo Zodiaci loca in genesi eiusdem præcipue sunt obseruanda, horoscopus scilicet seu gradus ascendens, & locus Lunæ; sed primas signo horoscopoanti merito concedimus, ea tamen lege, ut non solum illam Zodiaci partem, quæ in linea Horizontali ortiua tempore genituræ emergit, sed totum illud spatium, quod inter Horizontem ipsum, & secundæ domus cuspidem est, sollicite examinemus, plus semper virium partibus horoscopi vicinioribus, quam remotioribus tribuentes. Tum vero & dispositores dictorum duorum locorum, qui sunt horoscopi & loci Lunæ domini, sunt attendendi. Ac denique tum Planetarum, tum etiam stellarum fixarum habitudo ad dicta loca & ad ipsos dispositores est perpendenda, ut scilicet præ reliquis obseruemus illos maxime Planetas, qui horoscopo adsunt per præsentiam; hi enim cæteris sunt valentiores, potentioresque in huiusce rei significatione; & sic etiam eos qui Lunæ corpore coniunguntur; tum vero & illos qui cum horoscopo tum Lunæ radio aliquo copulantur. Sed & stellæ fixæ, quæ cum dictis locis sub eodem circulo positionis cooriuntur, sunt examinandæ, nec qualitas tum quadrantis Lunaris ad Solem, tum quadrantis annui, in quo scilicet Sol versatur, est prætereunda. Sol namque in quadrante Verno caliditatem ac humiditatem, in Æstiuo caliditatem & siccitatem, in Autumnali frigiditatem & siccitatem, in Hyemali denique frigiditatem & humiditatem conferre solet. Ex his enim

enim omnibus summa cum diligentia accurateque discussis, qualitates, in temperatura nati prædominantes, facillime colligemus. Et si contigerit, vnum aliquem Planetam plura præ cæteris obtinere suffragia, ille profecto plus est reliquis in hac qualitatum significatione poterit, ideoque augenda semper ac multiplicanda sunt eiusdem testimonia, perinde ac si duo vel plures essent Planetæ eiusdem nature. Porro malefici Planetæ dictis locis, vel consentientes vel prædominantes, tum corpore, tum nociuis radiis, noxias etiam qualitates, & distemperiem (quod illorum est ingenium) in complexione nati solent excitare. Simples autem singulorum Planetarum significationes in hac materia, ex Ptolemæi doctrina, sunt huiusmodi.

Saturnus Orientalis, vel fixa de eius natura, humidiores & frigidiores dat temperaturam; Occidentalis vero humidiores.

Iupiter vel Venus Orientalis, vel fixa eiusdem nature crassam magis ad calorem & humorem declinantem adfert; Occidentalis vero humidiores.

Mars Orientalis, vel fixa Martia calidiores & sicciores temperaturam facit, sed Occidentalis sicciores.

Mercurius Orientalis vel fixa ipsius nature tribuit complexionem magis ad calidam accidentem, & Occidentalis sicciores.

Iam si aliquis horum Planetarum Lunæ configurabitur, faciet illa generaliter temperaturam viuidiores & robustiores; si Soli, caliditatem & siccitatem pro sua natura ille tribuet, licet aliter operetur respectu quadrantis, quem in Zodiaco tenet, Luna autem peculiare donat qualitates pro situ suo erga Solem: nam in prima quadratura à conjunctione frigidum, & humidum temperamentum efficit, in secunda calidum & humidum, in tertia calidum & siccum, in quarta vero seu ultima frigidum & siccum. Correspondent enim hi quattuor Lunæ quadrantes, totidem anni quadrantibus, prout diximus in Commentariis capituli quinti libri tertii de diebus Decretoriis Galeni, id quod à Ptolemæi doctrina non dissentit.

Sed & Planetarum qualitates plurimum à signis, in quibus hærent, alterantur; ut, si verbig. atia Planeta calidus signum similiter calidum obtinuerit, qualitas illius ad calidum magis cooperabitur, si frigidum calore eiusdem plurimum remittet, aduersante signi facultate nature ipsius Planetæ. Naturam autem signi à trigonorum ingenio proficiscentem potius, quam ab anni quadrantibus comprobo; signi enim natura, pro situ eiusdem in anni quadrante tunc consideranda est, cum Sol in eodem repertus fuerit. Quamobrem ex communi Astrologorum opinione Aries, Leo & Sagittarius, quæ trigonum igneum constituent, calida erunt & sicca: Taurus, Virgo & Capricornus, terre trigoni signa, frigida erunt & sicca: Gemini, Libra, & Aquarius signa aerea, calida erunt & humida: Cancer denique Scorpius & Pisces, signa aquea frigida erunt & humida.

Sunt itaque ex accurata contemperatione tot concurrentium simplicium testimoniorum eligendæ duæ illæ qualitates, tanquam per ex crescentes seu prævalentes numeros, quæ temperaturam nati propriam indicent, & in temperamento nati prædominium habeant. Cæterum dictis qualitatibus respondent crases ipsæ hac ratione: calido & humido respondet sanguinea, calido & sicco cholera, frigido & humido phlegmatica, & denique frigido & sicco melancholica. Prudentis

dentis itaque & circumspēcti Medici partes erunt coniecturis hisce Astrologicis Physicas etiam indicationes adiungere, sic enim tutius complexionem ipsam nati cuiuscunque indagabit. Summa autem in contemperandis tot tamque diuersis qualitatibus, industria & iudicantis sagacitate opus est, eo quod huiusmodi rerum adeo multipliciter sese variantium exquisiciones vix capiat humanum ingenium.

C A P. II.

De vitiis & morbis corporis in genere.

PTOLEMÆVS erudite sane hanc materiam pertractat cap. 13. Tertij Apotelesmatici, cuius vestigiis & nos insistemus.

Primo itaque distinguenda sunt vitia à morbis, & vitia seu læsiones sunt sensui patentes notæ, formam corporis deturpantes, quæ semel tantum, dum scilicet ab initio infliguntur, dolorem adferunt, suntque postmodum inseparabiles: vt cæcitas, surditas, gibbositas, aliaque huiusmodi. Morbi autem dicuntur, qui, dum adsunt, vel continuos vel reciprocos dolores infligunt, & natura sua sunt separabiles: & reciproci quidem illi appellantur, qui definitis temporibus recurrunt, vt sunt asthma, comitialis, podagra, aliaque huius generis: alij vero morbi, qui non habent definita accessionum aut recessionum tempora, continui nominantur, & sunt febres, morbi laterales, angina & similes. Pro diiudicandis autem vitiis & morbis corporis, considerat Ptolemæus in genere duos Horizontis cardines, alterum Orientis, qui est prima domus, alterum Occidentis, qui est domus septima, quibus adiungit domum sextam ascendenti coniunctam, dicta enim Cœli loca corporis affectionum sunt susceptiua, quæ si à maleficis, vel ab altero saltem eorum, seu corpore, (quod nocendi vim habet maximam) seu radiis noxiis, oppositis vel tetragonis infecta fuerint, vitia & morbos corporis nato infligunt; eruntque hi effectus euidentiores, si luminaria vel ambo, vel vnum saltem in dictis locis reperiatur, à maleficis modo supradicto infectatum: neque magis interest, vtrum malefica stella luminari coniuncta, ipsum vel præcedat, vel subsequatur, dummodo illa sit in cardine vel sexta domo; magis tamen obest succedens Planeta quam antecedens. Iam vero qualitatem futurarum affectionum indicabit natura, tum ipsorum luminarium damnatorum, tum vero maleficorum damnantium, necnon & his configuratorum Planetarum (Planeta enim species & causas symptomatum aperiunt) & signorum in Horizonte vtroque afflictorum. Ex his enim omnibus eruemus locum in corpore humano decretam impressionem suscepturum; sicque cognoscemus, si ne pars illa corporis aut læsionum, aut morborum, aut denique vtriusque generis calamitatum capax. Vbi & hoc animaduertendum, maleficos orientales læsiones, occidentales morbos solere infligere; potentiores enim sunt dum orientales à Sole sunt, hoc est, dum ante Solem oriuntur, debiliores vero seu minus potentes, dum ab eodem sunt occidentales, hoc est, dum post Solem occidunt. Porro corporis totius partes tum signis Zodiaci, tum duodecim Cœli stationibus hac ratione ascribuntur.

Aries & } habet caput, faciem, oculos, aures, & morbos, qui in capite
Prima domus } generantur, ac præest cholera.

Taurus

Taurus & Secunda domus	{ præest collo, ceruici, gutturi, & melancholico humori.
Gemini & Tertia domus	{ tenet humeros, brachia, scapulas, manus, mamillas & sanguini dominatur.
Cancer & Quarta domus	{ pulmonem notat, pectus, epar, costas, splenem, & falso phlegmati præest.
Leo & Quinta domus	{ dominatur stomacho, ventriculo, cordi, dorso, lateribus, diaphragmati, & cholero humori.
Virgo & Sexta domus	{ ventrem habet & intestina, ac melancholiam parit.
Libra & Septima domus	{ lumbos, vmbilicum, renes, vesicam, femora, & inferiora venis indicat, ac sanguini præest.
Scorpius & Octava domus	{ obtinet inguina, pudenda, vesicam, anum, ac phlegmati dominatur.
Sagittarius & Nona domus	{ coxis, natibus, femoribus ac cholera præest.
Capricornus & Decima domus	{ poplites, & genua denotat, ac melancholicum humorem sciet.
Aquarius & Vndecima domus	{ crura, tibias, ac fibulas indicat, ac sanguinem habet.
Pisces & Duodecima domus	{ talo & pedibus, ac phlegmati dominatur.

Saturnus præterea habet ex sensibus auditum præcipue auris dextræ, ex virtutibus retentiuam, ex humoribus atram bilem, ex complexionibus melancholicam seu frigidam & siccam, ex partibus seu membris humanis splenem quæ est receptaculum atræ bilis, aurem dextram, ossa, vesicam urinæ, dentes cum cartilaginibus & ligamentis.

Iupiter dominatur ex sensibus tactui, ex virtutibus principalibus naturali, participante tamen Venere & Luna, & etiam vegetatiuæ, & ex minus principalibus seu administrantibus digestiui, ex humoribus sanguini, ex complexionibus calidæ & humidæ, ex membris seu partibus hominis, hepatis, seu iecinori quod est officina sanguinis, carni, sanguini, venis, & pulsi.

Mars gubernat ex sensibus auditum sinistram, ex virtutibus irascibilem & attractiuam, ex humoribus flauam bilem & sanguinem inflammatum, & complexionibus cholericam, seu calidam & siccam cum excessu, ex partibus hominis fel quod est receptaculum flauæ bilis, renes, intestina, sedem ac sinistram aurem.

Sol regit ex sensibus visum, maxime oculi dextri, ex virtutibus vitalem potentiam, & attractiuam ex humoribus choleram, remissam ex complexionibus calidam & siccam moderate, ex membris hominis oculum dextrum, cor, arterias addito sanguine in eis contento, & dextram hominis partem.

Venus præest ex sensibus odorati gustuique, ex virtutibus appetitiuæ, & cum Luna augmentatiuæ, & cum Ioue generatiuæ, ex humoribus phlegmati naturali, ex complexionibus phlegmaticæ vicinæ temperamento, ex membris humanis vasis seminariis, & femini, pudendis vtriusque sexus, venis, clauibus, colo, nasali, propter odoratum, labiis ob voluptatem, vmbilico, lumbis & venarum.

Mercurius præest ex sensibus phantasiæ, memoriæ, & sensui communi, ac præterea sermoni, intell. & i. menti & rationi, ex virtutibus seu facultatibus animalibus, ex humoribus melancholiæ adustæ, ex membris humanis pulmone (cuius officium est spiritum trahere, corq; & reliqua membra sua anhelatione refocillare, inseruit etiam loquelæ plurimum) linguæ, & omnibus instrumentis vocis, manibus, digitis, nervis & lieni.

Lunę respondent ex sensibus visus, præcipue vero oculi sinistri, & ex parte gustus, quod is maxime necessarius est nutritioni, ex facultatibus naturalis, quam gubernat vna cum Ioue & Venere, ex virtutibus expulsiuæ, ex humoribus phlegma, seu pituita addito sanguine menstruo, quod & ille pituitosus etiam est, ex complexionibus phlegmatica seu frigida & humida, ex partibus corporis cerebrum, oculus sinister, guttur, ventriculus & sinistra omnia.

Sed nunc ad particulares læsiones ac morbos accedamus, prout Medico inferuire possunt. E læsionum quidem duo sunt genera, alia enim sunt grauiiores, vt cæcitas, sterilitas, claudicatio; alia vero leuiiores, & ad cutim ac carnē solum pertinentes, vt vitiligo, lepra, impetigo & lentigo: De clauditate autē g. b. b. s. r. t. e, lingue impedimentis, aliisq; huiusmodi nullus nobis erit sermo, quorum cognitio ad Astrologos potius, quam ad Medicos pertinet; de quibus qui erudiri vult, Ptolemæum aliosq; scriptores passim de his agentes consulat.

C A P. III.

De cæcitate & visus debilitate.

PTOLEMÆVS quinq; constellationes ad oculorum læsionem pertinentes recenset; quarum quattuor primæ alterius tantum oculi infortunium præfigunt, quinta & vltima vtriusque.

Et prima quidem est, cum Luna fuerit in memoratis centris primæ vel septimæ, vel etiam in sexta domo, Soli coniuncta, vel eidem è diametro opposita.

Secunda cum Luna fuerit in iisdem locis & Solem quadrato aspiciens applicet ad Stellæ fixas nebulosas siue in Zodiaco, siue extra Zodiacum, dum n. o. d. cum illis qui extra Zodiacum sunt reperiatur in eodem circulo positionis. Sunt autem stellæ nebulosæ illæ omnes, quas iam secundum Tychonis calculum ad annum Domini 1600. vel secundum Copernicum in iis, quas Tycho non obseruauit, referemus.

Pleiades seu Vergiliæ, quæ occupant in longitudine à grad. 23, 5' 0. 8. vsq; ad gr. 24. 47'. cum latitudine gr. 4. circiter Borea.

Præsepe seu nebulosa in pectore Cancræ, quæ est in grad. 1. 4' 6. 0. cum latitudine gr. 1. 4. Boreali. Afsell. à primo gradu 0. vsq; ad 3. 8. 0.

Aculeus Scorpæ gr. 19. 0. + cum latitudine Meridiana gr. 13. 20'. secundum Copernicum. Nebulosa sequens aculeum gr. 22. 36'. + cum latitudine Meridiana gr. 13. 15. secundum eundem.

Cuspis sagittæ Sagittarii gr. 25. 56. + cum latitudine 6. 3' 0. Meridiana secundum eundem.

Coma Borealis à gr. 18. 17. vsq; ad gr. 23. cum latitudine Borea à gr. 24. vsq; ad 28. Et nebulosa eius incidit secundum Copernicum in gr. 16. 16. cum latitudine gr. 30. Septentr.

His

His adduntur & alix quædam stellæ ad cæcitatem cooperantes, vt sunt: Nebulosa oculi Sagittarii ex Copernico in gr. 6.3' 6. + cum latitudine gr. 3.4' 5. Boreali.

Nebulosa in Capricorno à gr. 27. vsq; ad 30. 70, cum latitudine circiter vnus gradus Borea.

Cingulum Orionis à gradu 17. vsq; ad 19. 6'. II, cum latitudine Australi à gradu 23.3' 8. vsq; ad 25.2' 1.

Γαλαξία seu Via lactea incipiens à gradu 20. II vsq; ad 2. 6 & ex parte opposita à grad. 6. vsq; ad 16. Sagittarii, ac denuo à gradu 24. eiusdem Sagittarii vsque ad gr. 6. 70.

Quibus omnibus addit Pontanus Linum Piscium, & caput Arietis: in vniversum autem præter nebulosas, reliquæ etiam omnes stellæ occultæ, quæ sunt de natura Solis & Martis, vel Lunæ ac Martis ad oculorum læsionem conferunt.

Tertia Ptolemæi constellatio est, cum maleficus Orientalis Lunæ cardinali lumenque vacanti in ascensione succedit, hoc est cum maleficus ad Lunam motu quotidiano fertur, ita enim fit vt eam expectet in partibus proxime succedentibus.

Quarta cum malefici cardinales ante Solem sursum motu vniversitatis feruntur, mane Soli prælucentes & validi.

Quinta cum malefici ad vtrumq; luminare memoratis modis respiciunt, idq; seu in vno eodemq; signo per præsentiam, seu in aduersis per oppositionem, ita vt Soli sint eoi, Lunæ vero hesperii.

Quibus constellationibus iam enarratis si stellarum fixarum etiam testimonium accesserit, longe peiores euadent ad oculorum infortunium significandum. Vbi & hoc animaduertendum est superiores constellationes etiam in aliis quam in prædictis angulis vires ad nocendum obtinere, licet debiliores producant effectus.

Debilem præterea visum præfagit nodus Austrinus in horoscopo absq; beneficiæ alicuius testimonio. Suntq; etiam complures à diuersis Astrologis adducti aphorismi in hac materia, licet maiore ex parte confusi & inordinati, & qui facillime ad ipsius Ptolemæi constellationes possint reuocari.

Tempus autem, quo similis oculorum læsio seu ægritudo accessura sit, nisi à natiuitate ad sit, ex directione luminarium ad Planetarum malum hoc decernentium radios colligemus. Sic ego multoties obseruaui luminarium ad præsepe, & asellos, aliasque supra memoratas stellæ, deuolutionem, oculorum discrimen attulisse, dummodo à radice infortunii ad sit significatio, & si non est à tempore nascendi significatio, nihilominus ex prædictis directionibus de fluxus humorum ad oculos visum pro tempore labefactantes adducunt, cito tamen transiuros.

C A P. IV.

De sterilitate & genitalium viriū.

STERILITATIS indicationes ac læsiones circa genitalia vasaq; seminaria sumuntur præcipue secundum Ptolemæum & Astrologos à Veneris corrupto positu. Hæc enim si fuerit in aliquo sæpe memoratorum angulorū orientis scilicet ac maxime occidentis, necnon etiam in sexto loco, & à Saturno per præsentiam,

vel

vel diametrum, vel quadraturam, vel per mutuam locorum priorum receptionem seu commutationem vitiata, Marte super eam eleuato aut in diametro constituto, tunc quidem fiunt viri steriles, & ob semen corruptum infœcundi, & pigri etiam, fœminarumque consuetudinem abhorrentes: mulieres vero infœlices experiuntur conceptiones ac subiectæ sunt abortionibus, & intempestiuis ac immaturis fœtum deiectionibus, & hoc maxime vbi commemorata figuratio inciderit in ♄, ♀, & ♃, & Luna Orientalior, Marte eidem proxime applicet.

Quod si iisdem sic stantibus accesserit etiam Mercurius, ita vt eidem Veneri vna cum Saturno copuletur per præsentiam, vel diametrum, aut oppositionem, aut mutuam priorum locorum commutationem, qui sic nascuntur euadunt eunuchi, vel androgini, vel ex genitalium meatuum concretionem læsi.

Præterea si iisdem si sese habentibus. Sol quoque eidem Veneri, iuxta aliquem modorum de Saturno, & Mercurio memoratorum, configuretur, sintque luminaria, & Venus masculifcentia, & Luna marcescens, & malefici planetæ in partibus subsequenter succedentes, tunc quidem ex huiusmodi constitutione viris pudenda præcidentur, eruntque in eis insignes læsiones; atque hæc calamitas magis sæuiet, si Venus in Ariete aut Libra constituetur. Fœminæ vero euadunt infœcundæ ac steriles. Et qui sub tali constitutione nati fuerint, oculorum etiam læsionibus erunt obnoxii ob luminarium deprauationem.

Iulianus Rictorius ait se obseruasse, Venerem à Saturno commaculatam semper sterilitatem adferre, ita tamen vt vel ambo vel Venus sola in signo sterili reperiat.

Porro huc pertinent aphorismi nonnulli, quos iam opponimus. Venus in sexta propter loci malignitatem semini genitali obest, vnde viros efficit frigidi coitus, & plerumque steriles, mulieres vero ex partu laborantes, & quæ partum immaturum edunt, suntque hæc mala eo maiora, quo ipsa Venus magis à maleficis infortunabitur.

Venus in occasu & vespertino exortu, Saturno ex culmine Cœli quadrangulata, non minus viros, quam mulieres frigidi efficit coitus.

Venus in decima Saturno partiliter per corpus aut inimico radio copulata, & in Lunæ quadratura vel oppositione, sterilitatis indicium non leue affert.

Venus in dignitate Martis inuenta, siue in ortu, siue in Cœli culmine, in diametro, vel tetragona configuratione, vel etiam antisocio maleficorum domicilium permutantium, spadonem fore, qui sic nascetur, indicat.

C A P. V.

De vitilagine, lepra, impetigine, aliisque leuioribus vitii.

QUANDO Luna vel dominus horoscopi in memoratis locis primæ, septimæ, vel sextæ infestantur à maleficis & decurrunt per partes notis cardinalibus, proximas, tunc quidem secundum Ptolemæum accidunt leuiiores cutis, carniūque extremarum læsiones; Ac vitilagini quidem erit obnoxius natus, si Luna vel horoscopi dominus circa proximas Arietis partes versabitur; est aut vitiligo vitii leuissimū solā cutem defœdans; sed si prope Autumnale signū, hoc est circa Librā dicti significatores fuerint, lepra, hoc est squamosa scabie, diuexabitur. Iam vero circa

circa tropicum æstium seu Cancrum producit dicta constitutio impetiginem, etq; id vitium grauius, calorem enim pilorum immutat, ac radices in carne profundiores agit. Deniq; prope hybernum signum, hoc est circa capricornum, lentiginem, hoc est maculas subrufas lenti similes adducit.

Sed nunc aphorismos aliquot ad hanc rem facientes proferamus.

Mercurium in sexto loco Lunæ crescenti copulatum vitiosas decernere ægri-
tudes, & corpus nati albis maculis infectum iri, neoterici quidam tradide-
runt.

Mars in trizodia aquea oppositus Lunæ impetiginem denunciat.

Luna in diametro Saturni, in Tauro vel Scorpione, nulla benefica radiatione
intercedente elephantia vitium ob corruptum sanguinem nato comminatur.

Luna in trizodia aerea à Marte impedita, nisi beneficorum auxilio subleuetur,
putredinem ac lepram infligit.

Luna in aquea triplicitate à Saturno infecta, absq; fortunæ aspectu lepram al-
bam, podagram, vel cancrum significat: & si infortunæ simul in aqueo trigono
Lunæ copulabuntur, decernent morpheam, scabiem, vel alopeciam.

Saturnus in signo aqueo, & in sexta à Sole combustus, leprosos efficit, & in se-
ptima dat fistulas & cancos in pudendis.

Sol in sexta Saturno per diametrum in signis maleficis oppositus paraly-
sim comminatur.

Luna cum Saturno & Marte in duodecima & Solis diametro neruorum reso-
lutionem indicat.

Saturnus, & Mercurius coniuncti in octavo loco in genitura diurna calculo
& vesicæ vitio laborantes efficit.

C A P. VI.

De Morbis in specie.

HVcvsq; de læsionibus, nunc de morbis agendum, qui nato solent eue-
nire, quando in constitutione supra capite 2. memorata malefici sunt à Sole
occidentales, quod tunc debiliores sunt ad infligenda mala ob Solis ab iisdem e-
longationem; & à Luna orientales, quod tunc Luna ab illis defluat ac sepa-
retur.

Efficit autem Saturnus in genere, ut Ptolemæus ait, ventribus frigidos, ac val-
de pituitosos, & fluxione plenos, tenues simul ac valetudinarios, ictericos, dissen-
tericos, tussientes & exspuentes, colicos & leprosos; & præter hæc fæminas ex ute-
ro laborantes.

Et si Mercurius ei configurabitur, frigus Saturni augebit, facietque assiduam
agitationem, ac humorum & fluxionum conturbationem, præcipue eorum
quæ à capite descendunt, ac circa pectus, stomachum, guttur seu fauces tumultu-
antur.

Mars vero facit sanguinem expuentes, anhelosos seu ægre spirantes, scabio-
sos, sectionibus & vlsionibus subiectos, vexationes continuas in abditis locis pa-
tientes, ob fistulas, hæmorrhoidas, inflammationes, vlcera ardentia & carnem
depascentia: in mulieribus abortus, euulsiones fœtus, & corrosiones fœturæ in-
choatæ.

Cum quo si Mercurius conspirauerit, augebit malam Martis significationem

K

coo-

cooperando ad delicationes, quæ sunt & cernuntur in exulceratione, depilatione, incrustationibus, apostematibus, erysipelatis, aliisque vlcrationibus feruentibus, & in lichenibus feris, id est canceris & gangrænis.

Particulare vero de morbis sumitur iudicium ex astrorum illos decernentium, & his configuratorum naturis ad certas corporis partes relatis, quas indicant signa affecta, quæ in angulos vel sextam domum incidunt.

Peculiariter autem Cancer, Capricornus & Pisces, & in genere humi versantia & aquatica signa octauæ Sphæræ faciunt affectiones vlcum depascentium, serpentiumq; & scrophularum aut pustularum ac lepræ, & his similia. Sagittarius vero & Gemini ad comitalem disponunt: & denique astram iam dicta in extremis dodecatemiorum partibus seu signorum primi mobilis reperta circa membrorum extremitates ex humorum deluxu morbos decernunt, vnde in vniuersum oriuntur lepræ, podagræ, & chiragræ.

Sed & hic adiungendi sunt aliorum Astrologorum aphorismi, valde memorabiles ad morbos pertinentes.

Saturnus vel Mars in sexta aut duodecima, infortunans dominum sextæ, maxime si in sextam inciderit aliquod ex his signis ♄, ♀, ♃, debilitatem in partibus inferioribus significat, facitq; artheticos, podagricos, vel qui dolore iuncturarum cruciantur.

Maleficarum alterutra peregrina in septima significat infirmitatem in natibus & hæmorrhoidas, & multo magis si ambæ ibidem fuerint.

Dominus ascendens in septima à malefico damnatus, vel natura sua maleficus existens, hæmorrhoidas vel morbos ani decernit.

Saturnus in horoscopo in opposito Martis, & Luna domina sextæ in septima infortunata, hæmorrhoidas vel ani morbos promittit.

Sic Mars in Scorpione absq; aspectu beneficæ idem præfagit.

Dominus horoscopi, quicumque ille fuerit, in sexta domo constitutus, semper valetudinarium efficit, vt & dominus sextæ afflictus seu infœlix: qui si fuerit Saturnus, & à Sole aut Marte damnatus, vel Lunæ coniunctus corpus catharrosum & paralyti obnoxium decernit, interdum etiam hydropicos facit, vel affiduo vrinæ fluxu laborantes, vel scabiosos aut podagricos, pro natura signi quod Saturnus obtinuerit. Sin vero Mars fuerit debilis, vel à Sole combustus, vel alioquin impeditus febres acutas aut tertianas & combustiones decernit, præcipue in signis igneis; in aqueis vero dysenteriam aut fluxum alui periculosum.

Iupiter in sexta infœlix seu damnatus, inflammationem hepatis, rubedinem faciei, aut pustulas in ea decernit.

Sol dominus primæ in sexta, vel dominus sextæ à maleficis afflictus & debilis, facit cardiacas passiones & tremorem cordis.

Venus ita se habens debilis vel à maleficis afflictus, stomachi imbecillitatem adfert, & mulieribus matricis passiones, & difficultates partus, aliaq; similia.

Luna eodem modo posita, & à Saturno afflictus, cholicas plerumque passiones, tormina ventris, & dolores intestinorum, præsertim in Virgine aut Libra decernit.

Cæterum hic animaduertas oportet, in memoratis omnib. læsionum & morborum significationibus, quod si beneficorum aliquis affulserit vel luminaribus, vel

vel maleficis morborum auctoribus, ita tamen vt non sit à maleficis supplotus vel in eorum potestate, dictas læsiones futuras mitiores, & morbos facile sanabiles; at si beneficæ nullam opem tulerint, magis isthæc mala sæuient.

CAP. VII.

De vitæ prorogatoribus, & locis prorogatoriis.

DIIVDICATVRO ex Ptolemæi & probatissimorum Astrologorum doctrina de vitæ temporibus sciendum est, quinque esse in figura cœlesti loca aphætica seu vitæ sustentatiua, in quibus necesse est vt aphæta, qui vitam debet decernere, reperiatur, suntque singula hæc loca cum horoscopo, qui maximam cum nato conuenientiam habet, radio aliquo colligata: vt domus decima seu Cœli culmen, quod cæteris locis potentius est, & ab horoscopo tetragono radio disidet: Horoscopus seu ascendens, id est prima domus, quæ post cœli culmen cæteris præstat: vndecima domus quæ hexagono radio intuetur, ascendens septima domus quæ oppositis, & denique nona quæ trinis radiis primam domum aspicit, estque nona domus cæteris omnibus in significanda vitæ gubernatione inferior ac debilior. Iam vero vnaquæque domus exordium capit quinque gradibus æquinoctialibus ante cuspidem seu centrum suum, & desinit gradibus vngintiquinq; post cuspidem. Cæterum excluditur domus octaua à vitæ gubernatione (quæ quod supra terram extet, videri posset admittenda) eo quod contrariam vitæ actionem habet, mōrti enim significat, & nullo cum horoscopo vinculo seu radios copulatur: sic duodecima licet ipsa etiam supra terram sit, vitam tamen largiri nequit, quod horoscopo inconiuncta sit, & quod planetæ iam iam ab Horizonte emergentes & in duodecima constituti à terræ vicinæ humoribus impediti, vires suas maxime vitales diffundere nequeunt. Reliquæ autem domus omnes subterraneæ, sola prima excepta, quæ ortui proxima est, à vitæ significatione excluduntur.

Vt autem gubernator seu aphæta est vel Sol, vel Luna, vel Horoscopus Regionis, vel Horoscopus Lunaris, vel etiam quicumque alius Planeta, qui deficientibus luminaribus dominium vitæ iuxta condiciones iam exponendas, adeptus fuerit. Eligendi vero sunt vitæ sustentatiui hisce rationibus.

In genitura diurna præferendus est Sol, si ille in aliquo diætorum locorum hylegialium reperiatur; sed si idem octauam fortasse vel duodecimam obtinuerit domum (quas domos supra tanquam non vitales reieciimus) tunc Lunam assumemus: quæ si nec ipsa locum hylegiale possederit, recurremus ad illum Planetam, qui in loco vitali repertus, tria minimum suffragia seu dignitates ex quinque quæ sunt domus, altitudo, trigonus, finis, & irradiatio, in his tribus locis conditionis diurnæ obtinuerit, nempe in loco Solis, in loco coniunctionis genituram præcedentis, etiam si proxime antecesserit oppositio, & in horoscopo Regionis, qui ad Solem, dominum scilicet temporis refertur. Quod si neque talis Planeta pro vitæ gubernatore haberi poterit, tunc tandem horoscopum seu gradum ascendentem accipiemus. Verum cum non raro possit euenire, vt plures in genitura diurna sint aphætæ, vt ambo luminaria & Planetarum vnus, tunc quidem præferemus luminarium illud, quod maiorem habuerit prærogatiuam, tum respectu loci hylegialis, tum signi in quo versatur, & quod conuenientiori radiatione cum beneficis copulabitur. Nonnunquam tamen postponemus lu-

minaria Planetæ illi, qui trium locorum supra memoratorum dominus extiterit, si is duas habeat conditiones, nempe ut sit in potiore loco aphetico, quam sint luminaria, & sit dominus utriusque temporis, hoc est ut non solum tres dignitates in tribus locis conditionis diurnæ, sed totidem etiam in tribus locis conditionis nocturnæ obtineat, in loco Lunæ scilicet, oppositionis præcedentis, & Lunaris horoscopi.

In genituris nocturnis autem eligenda est primo Luna si obtinuerit aliquem locorum hylegialiū: secundo Sol si fuerit in prima domo, hoc est in illis viginti quinque gradibus, qui à linea, seu cuspide horoscopi pro prima domo numerantur, dummodo Luna sit in loco minus vitali. Tertio si utraq; luminaria à vitæ dominio exciderint, illum præferemus Planetam, qui in loco hylegiali positus tria minimum obtinet suffragia in totidem locis conditionis nocturnæ, qui sunt locus Lunæ horoscopus Lunaris (qui conditionem Lunæ sequitur) & oppositio præcedens, etiam si proxime natiuitatem coniunctio antecedit.

Quarto si nullus ex supradictis obtinuerit vitæ dominium, tandem vel horoscopum Regionis assumemus, si proxime antecesserit natiuitatem luminarium coniunctio, vel horoscopum Lunarem si oppositio. Postremo vero si neq; horoscopus Lunaris sit in loco ad vitam sustentandam idoneo, extremum refugium erit ad horoscopum regionis.

Atq; hæc est sententia Ptolemæi de eligendo vitæ gubernatore primario seu præcipuo, cui adiungendus est aphæta seu vitæ dator secundarius vnus vel alter: ut exempli gratia si Sol secundum conditiones supra memoratas vitæ dator principalis, si Luna quoq; fuerit in loco vitali, eligemus eandem vna cum horoscopo Regionis pro vitæ dominatoribus secundariis; sed Luna existente in loco ad vitam inhabili, solus gradus ascendens secundarius erit vitæ dator; & sic de reliquis etiam Planetis.

Cæterum hic etiam obseruandum est, semper horoscopum Regionis in gubernatione vitæ, & in decernendis ægritudinibus efficacem esse, quando per directionem ad infausta Planetarum loca deuoluitur, etiam si vel ambo simul luminaria, vel alterutrum eorum hylegalem potestatem obtineat. Quin immo & luminaria ipsa licet sub terra fiat, vel in locis illis, qui supra terram extantes à vitæ gubernatione excluduntur, ut in octaua vel duodecima domo, valent nihilominus ad ægritudines significandas, licet non ad vitam terminandam ex morte naturali; nam eo qui veraciter est vitæ significator bene se habente, vita quoque nati firma persistit ac salua, permanetque natus incolumis, etiam si reliqui interea competitores patiantur maleficium. In genere autem locus ille, qui vitæ sustentatiuus est, fortior esse debet, quocunque alio eorum, qui ad hanc dignitatem aspirant. Neque hoc prætereundum est, genescim esse valentior pro vita sustentanda, quando plures habuerit aphætas, eosq; validos ac robustos, tunc enim vita euadit etiam robusta & diuturna; neque natus facile nisi ex valida causa decumbit, prout infra, ubi de directionibus agemus, referemus; neque enim vnus ille tantum prorogatur, qui potestate reliquos opprimit, & qui in vita gubernanda pondus accipit, dirigendus est in causa vitæ, sed & reliqua loca authentica, quæ de vitæ dispositione aliquantisper participant.

Quod si vero solus horoscopus Regionis fuerit vitæ princeps, nec à maleficorum radiis infestetur, sed à beneficis auxiliante radio adiuuetur, luminaribus in-

terim validis & à beneficis bene irradiatis, tum quidem vita etiam nati robusta ac longæua esse poterit, præsertim si ipsa Luminaria horoscopum benigne aspererint: ac maxima quidem vis per diu est Solis, noctu vero Lunæ.

At si aphætæ ipsi debiles fuerint, vita quoque nati debilis erit, quæ tamen longæua esse poterit, prout ipsi aphætæ tarde ad loca anæretica, de quibus paulo post differemus, delabentur. Solo autem horoscopo imperium vitæ sustinente, & luminariibus interea infœlicibus, ac inualidis, vita nati leuissima de causa sæpe sæpius abscinditur, atque eo magis, si & horoscopus ipse debilis fuerit ac male affectus.

CAP. VIII.

De locis, qui vitæ prorogatoribus occurrunt, & anæretæ seu vitæ abscissores appellantur.

ANÆRETÆ, abscissores, seu interfectores vitæ in genere dicuntur ij, qui quoties significatori vitæ per directionem obuiam fiunt, vitam nati abscindere, vel saltem graui aliqua noxa sanitatem eius labefactare possunt. Duplicem autem directionem Astrologi cum Ptolemæo faciunt, sicut nos in Canone 42. nostrarum Tabularum Primi Mobilis seu directionum ostendimus; altera generalis est & legitima, quæ à Ptolemæo Actinobolia, seu vt aliis lubet, directæ, vel in signorum consequentiam directio appellatur, atque hæc communiter omnibus dominatoribus, vbicunq; locorum in figura Cœli compertis, conuenit, fitque dum promissores, quos in negotio vitæ anæretas, vel abscissores vocant, ex partibus sequentibus ad significatorem vitæ vel alterius cuiuscunque rei accedunt, & ad illius Horizontem reducuntur, vnde ipse vitæ dominator in loco suo persistens expectat perimentium inuasionem; altera directio particularis est, & conuersa, seu in signorum præcedentiam, & à Ptolemæo horiæa dicitur, quæ locum habet dominatore vitæ in quadrante Cœli descendente constituto inter Cœli culmen & Horizontem occiduum, & vnicum tantummodo interemptorem habet, gradum occidentis sc. de qua fusius egimus Canone 48. dictarum nostrarum Tabularum, vbi opin. nostram de praxi huius directionis, explosa Cardani ac Valentini Naibodæ sententia, attulimus, quorum postremus, Naiboda sc. in Commentariis suis supra Ptolemæi Quadripartitū, in eadem fusius ac prolixius scribit sententiam, quam in Commentariis supra Alcabitium attulerat; ac deniq; parum de hac Ptolemæi directione satisfactus, allatis nonnullis inconuenientibus, quæ ex eadem emanant, hisce verbis sermonem vniuersum concludit: Vnde forte non iniuria quis suspicari possit, ista quoque Ptolemæi adiectiua & ablatiua habere quandam perplexionem haud absimilem adiectionibus & ablationibus illis, quales Arabes suo Alcocodeo circa vitæ tempora colligenda assignarunt. Hæc ille. Atque vt ingenue fatear quod sentio, existimo ego additiones illas & ablationes in directione conuersa, inefficaces & vanas esse; simplicem tamen aphætæ descensum ad gradum occidentis effectum aliquem producere nequaquam ambigo; sed directio huiusmodi simplex nihil aliud est, quam horoscopi Regionis ad oppositum aphætæ deuolutio, eritque hac ratione vna sola directionum species.

Huius itaque legitimæ directionis interemptores dupliciter diuiduntur, alij enim sunt generales abscissores, qui vbicunque reperti fuerint, vim perimendi

retinent, & occidunt per se generaliter, licet non necessario semper, & hi sunt octo: nempe duo corpora maleficorum Planetarum Saturni & Martis, duo opposita eorundem, & quadraturæ tum dextræ tum sinistræ amborum: alii sunt interemptores speciales, qui per se generaliter non occidunt, nisi adhibita aliqua certa conditione, & hi sunt de sententia Ptolemæi, primo quidem maleficorum Saturni & Martis hexagoni & trigoni aspectus, accedentes ad naturam tetragoni respectu ascensionum Æquatoris; & quidem hexagonus, si incidit in signa longarum ascensionum, in parte Cœli ascendente, adeo deprauatur, vt in naturam tetragoni degeneret; & trigonus in eadem parte ascendente in signis breuium ascensionum, quadrati etiam ingenium suscipit. Sic in parte Cœli descendente, hexagonus in signis longarum descensionum, & trigonus in signis breuium descensionum in tetragonum deriuant. Nos autem magnificimus ipsas tetragonas radicationes perfectas in Æquatore sicuti docuimus in nostris directionum Tabulis Canone 40.

Secundo possunt etiam iidem aspectus maleficarum sextilis & trigonus interimere, etiam si ab Æquatore non deprauentur, nec in quadrati naturam degenerent: vt si maleficus ille fuerit dispositor mortis, hoc est octauæ domus dominus, vel in eadem per præsentiam repertus, vel etiam in sexta aut septima domo positus: præterea si fuerit idem maleficus aphætæ inimicus vel ratione signi, vt quando ab initio aphætæ & anæreta fuerint in aspectu opposito vel quadrato, siue in antisficio aut partibus inuicem imperantibus, & obedientibus: adhuc quando memorati aspectus, sextilis ac trigonus scilicet, cadunt prope antisficia tum primaria tum secundaria eorundem maleficorum: primaria autem antisficia sunt, quæ in eundem parallelum cum Planeta incidunt, & hæc proprie antisficia appellantur; secundaria vero, quæ cadunt in diuersos parallelos æquali spatio ab æquatore remotos, & aliter dicuntur imperantes & obedientes partes.

Plurimum etiam possunt iidem sextiles ac trini radii in genituris debilioribus in quibus vnus tantum, & debilis est vitæ significator, & non raro vitæ discrimen mo. temq; etiam adferunt: iidem tamen aspectus in Æquatore assumpti licet interimere fortasse nequeant, grauem nihilominus noxam & periculum inferre abunde possunt.

Tertio habent & antisficia maleficorum vim inimicam ac hostilem, nec ægritudines solum ac externa pericula, sed mortem etiam quandoque inferunt, id quod nos ipsi sæpius experti sumus. Partes autem imperantes obedientesque, quas secundaria antisficia appellamus, malæ quidem sunt ac noxiæ, sed minus possunt, quam antisficia.

Hinc est, quod tetragonæ maleficorum radiationes, quæ circa medietates dodecætemeriorum fixorum incidunt, vt sunt ♄ ♀ ♁ & efficaciores sunt cæteris quadraturis, & certius mortem inferunt propter conduplicationem malignitatis, quod in dictis medietatibus etiam antisficia concurrant.

Quarto connumeratur inter abscissores quadratus proprius aphætæ cuiuscunque in Zodiaco, quam in Æquatore: nec non & sextilis eiusdem longus ac trinus breuis, ab Æquatore ita deprauati, vt quadrato sint viciniore. Aphætam autem intelligo quemcunque, qui hylegiale adeptus sit potestatem, siue is Sol fuerit, siue Luna, siue horoscopus Regionis, siue Lunariorum, vel etiam quicumque alius Planeta, cui tale dominium cesserit.

Quin-

Quinto ponit Ptolemæus locum seu corpus Solis pro peremptore, si id Lunæ vitam sustentandi occurrerit. Neq; id caret ratione, luminaria enim distinguuntur sectis aduersariis. Verum enimvero etiam si corpus Solis Lunam perimat, tetragonus tamen eiusdem, seu diameter, siue etiam antisecium ægritudines tantum comminantur. Nec Lunæ solum obest Solis aspectus seu corpus, sed horoscopo etiam & cuiusq; alio vitæ significatori, tum vero maxime, si à radice Sol ipsi aphætæ aduersabitur, vel amicitiam contraxerit cum domo mortis, vel in eandem fuerit, vel etiam à maleficorum aliquo siue per præsentiam, siue per radium malignum diuexabitur.

Sexto Luna fit interfecrix tum horoscopo Regionis, tum Soli, secundum Auenesram, ob sectæ discrepantiam; dictus enim horoscopus Solis naturam sequitur. Quinimo idem ille asseuerat, Lunam infestis Solis imbutâ radiis omnem alium significatorem perimere, maxime si octauæ domus dominium acceperit, aut in eadem præsens fuerit.

Septimo Mercurius potest etiam fieri anæreta, dum malefici naturam induit. Acquirat autem Mercurius ingenium maleficum, quando corpore vel radiis alicui maleficorum commiscetur, siue cum reperitur in eodem circulo positionis cum stella fixa violenta, aut est in malefici potestate, aut hostili radio dominatori vitæ configuratus, aut etiam in contrario signo suæ domus, aut altitudinis, aut etiam retrocedens.

Octauo nodi Lunares ac præcipue Austrinus, quem vulgo caudam Draconis dicunt, auctore eodem Auenesra, perimunt Lunam, non autem alios significatores; & constat experientia ipsum nodum Austrinum obtinere vim noxiam, & non solum Lunam sed etiam Solem, aliumve quemcunq; vitæ significatorem per directionem offendere.

Nono stellæ fixæ, quæ de maleficorum natura sunt, vim interemptricem obtinent, vt sunt Pleiades, Hyades, quarum præcipua est, quam dicunt Palilitium, seu Aldebaran, Hercules, Cor Scorpij, seu Antares, Caput Gorgonis, Bellatrix, Lanx Austrina, & aliæ nonnullæ de natura maleficorum. Tanto autem certius perimunt, quanto propius ipsi significatori occurrerint, respectu deuiationis ab Ecliptica, vt si fuerit vtriusque, tum aphætæ, tum fixæ, eiusdem affectionis & quantitatis latitudo, vel potius declinatio, tunc enim per eundem parallelum feruntur. Porro cor quoque Leonis, quamuis in cæteris causis, vt ait Naiboda, prosperitatem faciat, in causa tamen vitæ, propter caloris exuberantiam ad perimendum cōfert, id quod nos ipsi sæpius in pueris experti sumus, quibus dicta stella parum ab Horoscopo distabat, luminaribus extra loca vitalia incidentibus.

Postremo addunt tum Arabes, tum alii nonnulli scriptores superioribus omnibus alios adhuc interfectores, vt sunt termini seu fines Planetarum, quos & Ptolemæus considerandos esse præcipit, non quidem vt abscissores, sed prout hic vel ille Planeta dominium in illis obtinet, vt suo loco dicemus; deinde cuspides domorum seu stationum Cœli infœlicium, quæ sunt octaua, sexta, duodecima, & septima; his addunt domus quartæ cuspidem, si aquea sit & infortunata. Præterea etiam harum domorum dispositores vim perimendi obtinere volunt, quod incertum est, nec recentioribus Astrologis probatur. Caterum cuspidem quartæ domus, quam imum Cœli, seu foueam Planetarum appellant, ad interimen-

dum

dum plurimum valere, vt permulti affirmant, obseruantibus manifestum fiet; atq; sic etiam dispositorem octauæ, aut Planetam in octaua compertum, maxime si is fuerit aliquo affectus infortunio; cui sententiæ subscribit Naiboda in Commentariis supra Quadripartitum Ptolemæi.

Sed & hoc coronidis loco est adiiciendum, nempe anæretas illos, qui alioquin in robusta ætate, & in validis genituris interficiendi vim non obtinent, in senecta tamen & genituris debilibus euadere satis efficaces ad perimendum. Sed nunc de conditionibus, quæ anæretæ, vt certius interimat, inesse debent, agamus.

C A P. IX.

De distinctione malorum occursum, qui vitæ prorogatoribus contingunt.

ENARRATIS hucusque abscissoribus vitæ simplicibus, restat vt explicemus, quæ directiones prorogatorum vitæ ad abscissores validæ sint ac efficaces ad vitam terminandam: quæ vero ad insultus graues inferendos: & quæ deniq; leui tantum ægritudine afficiant.

Supradicti itaq; interfectores, alicui vitæ significatori obuiam facti non semper absolute possunt interimere, sed tunc solum cum afflicti, seu male affecti fuerint, vt si directio incidat in terminos maleficorum, vel si illi successerint proxime radii alterius malefici, beneficis à loco interfectorio absentibus, vel si malefici inimicitiam cum aphæta seu loco interemptorio contraxerint, aut eiusdem loci dominium obtinuerint. Sic si maleficus, corpore significatori vitæ occurrens, validus à Sole fuerit & angularis, ac peregrinus, seu infortunatus deiectione domus vel altitudinis, validissimus erit ad perimendum.

Et si contigerit directio in loco malefici opposito, atque si ille proprio loco dignitate aliqua pollebit, tunc etiam potentissimus erit ad nocendum, eo quod loci peremptorii euadit inimicus. Sic etiam, si maleficus extiterit in aliqua suarum dignitatum, & occursum eius per tetragonum fiat in loco suæ deiectionis, maligna erit constitutio; vt si Mars fuerit in Ariete, & directio sit ad tetragonum illius in Cancro; vel contra, si fuerit cadens à dignitate, & directio fiat in loco suæ dignitatis, vt si Marte existente in Libra, occursum ad tetragonum illius fiat in Capricorno.

Sed & malefico dignificato occursum in loco, vbi ille dominatur, perniciosus est (minus tamen quam in supradictis casibus) vt si Mars Capricornum possideat, & tetragonus eius obuiam fiat significatori vitæ in Ariete. In vniuersum enim malum est, maleficum dominari in loco interemptorio: peius, si eidem erit inimicus; nam maleficis intente nocituris conuenit infortunium; minus vero nocituris, in proprio loco dominium; atq; hac ratione occursum corporeus malefici in propria dignitate constituti minus malus est, quam si idem esset peregrinus, seu cadens à dignitate: omnis enim Planeta domum seu altitudinem suam tuetur ac custodit, non autem euertit. Iam vero si supradictis conditionibus adsint & alia infortuniorum testimonia, vt scilicet aphæta siue vitæ prorogator etiam ipse infelix sit, inualefcet directionum malignitas: vt si aphæta ab initio anæretæ aduersabitur, aut si locus in quem cadit directio, eidem vitæ prorogatori erit contrarius. Sic Soli occurrens locus interemptorius in Libra vel Aquario, Lunæ in Capricorno & Scorpio infortunium anget.

Cate-

Cæterum quinque sunt conditiones, quæ vim locorum perimentiam inhibere solent & impedire, ne semper occidant. Prima si in benefici alicuius, Iouis scilicet ac Veneris terminum incidat directio.

Secunda, si beneficis corpore vel radiis loco interemptorio secundum ordinem signorum successerit, dum tamen non excedat illa distantia beneficorum à dicto loco, metas suorum orbium, ut scilicet Iupiter non absit plus gradibus duodecim, & Venus plus gradibus octo. Verum hic observandum est, beneficum, qui ratione terminorum, vel etiam corpore aut radiis auxilium tulerit, si debilis sit vel aliquo modo infelix, aut afflicus, aut cognationem cum morte habuerit; vel nullam vel exilem opem ferre: at si contra potens fuerit ac dignitate pollens, plurimum adiuuare. Neque aspernanda est benefici opera, si locum directionis proxime antecesserit, eoque magis, quo vicinior ipsi loco fuerit.

Tertia conditio est, si vitæ domini locum anæretæ ab initio benigne respicientes disponant, aut etiam in loco directionis dignificentur. Expedi enim saluantes stellas tam in propriis, quam in peremptoriis locis dignitatem obtinere.

Quarta est, cum prorogator & interfeutor diuersam habent latitudinem, tunc enim promissor fertur, secundum modum directorium, per circulum æquatori parallelum, & diuersum à circulo significatoris; ac proinde debilitatur effectus directionis, quæ eo erit efficacior, quo viciniore fuerint hi circuli, & efficacissima, si per eundem circulum tum promissor, tum significator incedat, ut quando eiusdem affectiones obtinent ambo declinationem. Quæ de re egimus Canone 52. Tabularum Directionum.

Quinta ac postrema conditio est, si interfeutor fuerit sub Solis radiis, tunc enim nihil ipsum virium obtinere testatum reliquit Ptolemæus, cui Cardanus, Naiboda, & plerique omnes hucusque Astrologi vnanimi consensu subscribunt. Nos autem experimentis quampluribus didicimus, interfectorem radiis Solis inuolutum, vim obtinere noxiam, eiusque radios vitæ prorogatori obuiantes pericula & ægritudines inferre, raro tamen mortem, nisi natiuitas debilis sit, & alia conspirent infortunia.

Distinguntur autem occurfus mali in peremptorios simpliciter, in gradarios, seu scalares, & in transitorios.

Peremptorius absolute est ille occurfus, qui penitus & sine controuersia vitam abscindit, ut quando exacerbata sunt omnia loca peremptoria rationibus supra expositis, vel etiam quando eadem ab vtriusque generis lumine, primario scilicet ac secundo infecta sunt, hoc est, quando vitæ prorogatores perueniunt per directionem ad loca peremptoria, quæ partim à lumine primitus (ab initio scilicet nascendi) impresso sunt infestata, ut si à maleficis damnantur, & à beneficis deferantur: partim à lumine secundo seu superueniente ad exitum anni scilicet deprauantur, hoc est, in reditu Solis ad suum initium, de quo paulo post; in quo si damnantur loca vitalia, & à locis peremptoriis absint beneficia, penes planetarum transitus scilicet & progressiones annuas, erit occurfus ille siue directio validissima. Exempli gratia si in reuolutione anni alicuius, in quem maligna incidit directio, luminaria à maleficis aliqua ratione affligantur, per ingressum, vel transitum, vel per progressionem annuam; nec beneficia, in eodem anni reditu, respiciant loca interemptoria, ad quæ significatores vitæ per directionem processerunt, tunc quidem mors certa, ex coniecturis Astrologicis, est expectanda.

L

Gra-

Gradarius seu scalaris concursus contingit, quando non omnia loca peremptoria sunt penitus exacerbata à lumine primario, sed aliqua tantum; & sic etiam quando à lumine superinducto, hoc est, in anni reditu, non sunt infecta: b. s. l. u. t. e. l. o. r. a. v. i. t. a. l. i. a. & peremptoria, sed aliqua tantum & leuiter: tunc enim occurfus ille periculosas inferi ægritudines, & ambiguas, ita vt æger nunc ad salutem pendere, nunc mortis iudicia monstrare, nunc grauissimis conflictari accidentibus videatur, adeo vt quem finem ægritudo habitura sit, in controuersia sit. Terminabit autem ægritudo ad salutem, si testimonia beneficorum præualuerint maleficis ægritudinem inferentibus; contra veto interibit natus, si maleficæ superabunt beneficas vel potentia, vel testimoniorum suffragiis. Qua in re sagax periti Medici, & Astrologi iudicium & industria requiritur.

Transitorius denique occurfus accidit, quando loca ipsa peremptoria non sunt afflicta ab initio, nec in anni reditu infecta sunt loca præcipua; vitalia scilicet & peremptoria, sed potius beneficæ iisdem auxiliantur, tunc enim huiusmodi occurfus languores ac leuia nocumenta, & ægritudines cito terminandas adducunt, prout eorundem occursum fert conditio.

Non est autem silentio inuoluendum, posse nonnunquam vel Medici imperitia, vel malo ægroti regimine, vel ex alio aliquo accidente externo, transitorium occursum conuerti, & transire in gradarium grauem; cum nihil aut certe parum distet transitorius à gradario leuiore; & similiter posse gradarium occursum interdum assumere vires, & permutari in peremptorium simpliciter iisdem de causis.

C A P. X.

De colligendo tempore ægritudinum vel mortis ex directionibus infaustis.

TEMPORIS quantitas seu annorum numerus, quo interemptor quicunque obuiam fit vitæ prorogatori, sumitur ex interuallo vtriusque, penes æquinotialis tempora inter vtrumq; interiecta secundum Sphæræ ascensiones, iuxta situm seu eleuationem poli supra circulum positionis ipsiusmet prorogatoris. Quæ res quoniam satis prolixè à nobis est pertractata in Directionum Tabulis, non amplius hic de eadem verba faciemus; sed studiosos eo remittimus, vt directionum doctrinam, quæ præcipuum totius Astrologiæ fundamentum est, nauiter ac sedulo addiscant. Quantum autem temporis correspondeat singulo gradui Equatoris, id etiam in dictis Tabulis Canone 49. definiuimus, sed cum post illud temporis, quo Tabulæ nostræ Directionum euulgatæ sunt, Serenissimus ac optimus Mantuæ ac Montisferratis Dux VINCENTIUS GONZAGA, inter Principes Italiæ liberali munificentia ac splendore eiga liberales artes, & præcèlèntes animi dotes, ac summa quæque ingenia, comprimis conspicuus, cuius tot in me extant singularis munificentia beneficia, vt quacunque ratione grati animi officium, imo iustissimum obsequium declarare pro virili nunquam sim destitutus, cum, inquam, is clementissime ac humanissime mihi indulerit, vt doctissimum Valentini Naibodæ Erphodienfis, Mathematici, & Astrologi longe eruditissimi opus, quod manuscriptum Dux ipse thesauri instar possidet, diligentius, per summum otium domi meæ euoluerem; non parum gauisus sum, vbi ex mète dicti auctoris, naturalem dirigendi modum, secundum Ptolemaum, penes

penes circulos positionum instituendum esse (id quod meæ sententiæ, quam super hac re in dictis Directionum Tabulis euulgavi, cōsonum est) non autem per horaria tempora, vt Cardanus, Stadius, alique nonnulli hæcenus fecere, animaduerti. Atque cum idem Naiboda in opere supradicto probare conetur temporis mensuram in directionibus esse de mente Ptolemæi iuxta medijs motus diurni Solis quantitatem, ideo rem longe grauissimam studiosis facturum me sum arbitratus, si à Serenissimo Duce exorarem, vt quæ eius est humanitas, & erga liberales artes beneuolentia benigne mihi concederet, vt integram Naibodæ de hisce duabus controuersis disputationem, sub finem huius tractatus adiungerem & publici iuris facerem. Quod cum facile à Principe erga nostra studia optime affecto exorasset, non dubito, quin eidem in acceptis relaturi sint studiosi, quicquid ex hac Naibodæ opinione utilitatis sunt percepturi.

CAP. XI.

De reuolutionibus annuis recte hoc sæculo instituendis.

QUONIAM superius Cap. 9. de annuo Solis reditu, seu reuolutione tanquam summe necessaria, & cum directionibus coniungenda, vt quæ earundem effectus vel aggrauet, vel leniat, mentionem fecimus, non ab re fore iudicamus ea de re nunc ex instituto disserere. Est autem reuolutio annua, Solis ad epocham seu locum suum, quem ab initio nascendi obtinuerat, reuersio, idque ad certum temporis momentum, quod ex recentissimo præstantissimi ac nobilissimi Tychonis Brahe calculo, qui palmam in hoc genere obtinet, docebimus inuestigare. Enimuero quam alias tradidimus Copernici rationem, hanc erroneam esse in Progymnasmatum primo Tomo Tycho ipse cum fundamento demonstrauit. Cæterum magnificendam esse Solis ad natalitium locum reuolutionem, quotidiana docet experientia, & Ptolemæus in fine capitis vndecimi sui Quadripartiti admonet. Arabes autem, alique Astrologi præteritorum temporum, tantum tribuebant reuolutionibus, vt non dubitarint integra de illis volumina conscribere; quorum tamen plerique omnes multa profana ac superstitiosa huic arti immiscuere, à quibus eandem pro virili, quantum ad Medicinam attinet, vindicare statuimus. Scripserunt autem antea de reuolutionibus Hermes, Abenragel, Bonatus, Albumassar, Gauricus, Iunætinus, Bonincontrius alique.

Construatur itaque reuolutionem alicuius anni recurre ad Tabellam primam Reuolutionum Solis positam in primo Progymnasmatum Tychonis tomo, pag. 108. in quam ingredi cum annis completis, ad quos reuolutionem desideras, vel simplici vel duplici ingressu, sub signo conueniente, & colliges horas & minuta, quæ semper addenda sunt horis ac minutis à meridie numeratis in radice, vt proueniat momentum temporis, quo Sol ad suum initium restituitur. Quod si aggregatum exsuperet viginti quattuor horas, totidem ab illo detrahens, & residuum reseruandum est pro tempore reuolutionis, quan sit eiusdem dici radiceis, an vero sequentis, ex Ephemeridum inspectione edices: & supputatis inde ad tempus inuentum locis Planetarum, ac figura cœlesti, vt moris est, erecta, reuolutionem constitueris. Hoc tamen obseruato, vt si Sol non fuerit in initio alicuius signi, sed aliquot gradus in eodem processerit, tunc quidem vt exacta fiat operatio,

L 3 ingre

ingredieris Tabulam superius memoratam cum initio illius signi, quod Sol obtinet, & observata differentia horarum & minorum, quæ ad sequens signum excrevit, accipies partem proportionalem, ut moris est, pro gradibus Solis; quam ubi adieceris primo numero cum principio signi Solis observato, exactum temporis momentum pro reuolutione adeptus fueris.

Subseruiet autem dicta Tabella absque graui errore tum pro sæculo præterito, tum etiam pro tempore venturo, ab anno scilicet 1500. vsq; ad annum 1700. ut ipse Tycho affirmat.

Sed hanc Tabellam Deo volente, in nostris Ephemeridibus iam sub prælo versantibus, pro commodiore vsu reponemus.

C A P. XII.

De qualitate, & effectibus reuolutionum annuarum, quoad vitam nati, ac valetudinem.

CONSTRUCTA reditus Solis seu annuæ reuolutionis figura perpendenda erit diligenter & cum radice conferenda, necnon & cum directionibus & progressionibus annuis, ut exactius iudicium de vita & valetudine nati ferri queat; quod ut rite fiat, hæc imprimis obseruanda sunt.

Primum in genere obseruetur luminarium status; an scilicet illa à maleficis stellis commaculata sint absq; beneficarum auxilio, nam tunc infelicem obnunciant annum, dum tamen Luna ingressa non fuerit in locum quem beneficus Planeta in radice corpore vel salutari radio occupabat: neque etiam benefica transitum fecerit per ipsiusmet Lunæ locum radicalem, si quidem tunc lenietur valde mala illa luminarium significatio. Quod si luminaria ipsa fuerint à maleficis libera, & beneficis stellis configurata, tunc optimam decernunt nati valetudinem ac tranquillitatem, dummodo non adsint alia infortunia, vel ex ingressu maleficorum in loca luminarium radicalia, vel ex ingressu luminarium in loca radicalia ipsorum maleficorum. Enimvero malum est, maleficum aliquem in reuolutione occupare locum Lunæ radicalem, vel illum ex diametro, tetragono, vel antisicio lædere; sic Lunam ipsam in reuolutione inueniri in loco, quem maleficus corpore, vel radio noxio, vel antisicio in radice obtinebat. De Sole autem, cuius respectu fiunt reuolutiones, in confesso est, quod dum affligitur à malefico in reuolutione, necessario dictus maleficus vel corpore vel quadrato, vel opposito locum Solis impugnabit.

Secundo aspiciendum est, quomodo se habeat dominus horoscopi radicis in figura reuolutionis, necnon etiam dominus horoscopi ipsiusmet reuolutionis, an scilicet vnus & idem Planeta, & is beneficus, vtrique horoscopo præsit ac dominetur, an vero duo. Quod si duo, optimum erit ambos societate aliqua vel ratione signi, vel irradiationis coniungi. Præterea, si iidem ponantur in locis figuræ laudabilibus, hoc est, in angulis (præterquam in septima) vel etiam in aliis domibus conuenientibus optime se habebunt, præsertim si fuerint dignificati, & à maleficis liberi. Quod si sextam, septimam, octauam, vel duodecimam possederint, significabunt vel malas valetudines, vel angustias, & tribulationes, tum vero maxime si etiam alia accesserint infortunia, & si domus illa, quam obtinent, ab initio nascendi, fuerit male affecta. Horoscopus autem reuolutionis conueniens erit, si fuerit è signis in bono figuræ radicis loco collocatis, & bene affectis; discon-

disconueniens vero si fuerit signum sextæ, septimæ, octauæ, vel duodecimæ domus radice, & si eadem domus infortunium aliunde sentiat. Quod si fuerit idem horoscopus reuolutionis cum illo radice, aliquid promissum in genitura eueniet & longe maius ac certius, si etiam Luna reuersa fuerit ad locum natalitium, vel si dominus horoscopi radice aliqua ratione in reditu annuo configarabitur cum loco eiusdem radicali.

Tertio consulendus est dominus anni, qui erit semper dispositor signi annuæ profectionis, ad quod horoscopus ad initium illius anni pertingit. Hic autem si fuerit fortunatus, & in bono figuræ reuolutionis loco positus, necnon etiam in radice scilicet, testimonium præbebit prosperitatis nati ac bonæ valetudinis. Contra vero si fuerit maleficus, & in utroque cœli themate male collocatus, patietur natus aduersa pro magnitudine vel paucitate infortunii. Incipit autem dominus anni vires & ius suum exercere, quando progressio annua pertingit ad initium signi illius, cui ipse dominatur, quo fit ut dominium non ad anni principium, sed nunc tardius, nunc citius immutetur; dum tamen horoscopus non fuerit in initio alicuius signi. Conducit autem ad statum meliorem, si dominus horoscopi radice simul euadat anni dominus; & optima erit conditio, si idem in horoscopo reuolutionis imperium teneat, & in conueniente Cœli loco statuatur.

Quarto perpendenda est figura reuolutionis in genere perinde ac si foret aliqua genesis: significant enim aliquid planetæ in figura reuolutionis, respectu domorum, in quas incidunt, licet debilius ac leuius, quam in radice, & non nisi pro illo anno, & in comparatione ad radicem: ut exempli gratia si in sextam domum reuolutionis inciderint malefici, ægritudines quidem sed leues indicant, dummodo adsit in radice significatum, & sic de aliis. Planeta namque in reuolutione augere vel imminuere potest significata radice, auertere autem nequaquam. Vnde si contrarium aliquid & alienum à radice significauerit, umbram potius sue significationis, quam effectum producit. Benefici autem angulares in annuo reditu ac fortes prosperitatem ac bonam valetudinem nati indicant, ceteris non repugnantibus: infortunæ vero ita positæ, & maxime in horoscopo malum seu ægritudinem obnunciant, pro natura signi, quod possederint, & pro significato in radice.

Cardanus affirmat, omnem reuolutionem, in qua planetæ sunt cōtrario modo dispositi statui radice, etiam si bene disponantur, malam esse, & periculum ingens denotare, ut si in genitura planetæ omnes sint sub terra, & in reuolutione inciderint supra terram vel contra; sic si in radice omnes planetæ fuerint cadentes à domibus, & in reuolutione in suis domibus; necnon si fuerint in genesi planetæ omnes retrogradi, in reuolutione vero directi & contra. Deterioris autem erit conditionis hæc permutatio, si constellatio bona radice in malam & infelicem reuolutionis conuertetur.

Verum si reuolutio fuerit absolute similis radice, bona erit ut plurimum, & tunc magni aliquid, à genitura antea promissum erit expectandum.

Quinto per Canonem 50. nostrarum Tabularum Directionum elicies in genitura Zodiaci partes illas ad quas singuli significatores vitæ anno illo, cuius reuolutionem perpendis, peruenerint: & per Canonem 53. addisces signa, ad quæ eorundem significatorum annuæ progressionis fuerint deuolutæ. Deinde viden-

dum est, utrum in partibus illis per directionem sumptis, sint vel corpora, vel radii quicunque; tum beneficorum tum maleficorum; quorum radiorum auctores, hoc est natura illorum ac vires diligentes sunt examinandæ, necnon & finium, in quos directio incidit, dominatores sunt perpendendi; & horum omnium significationes cum progressionibus iam dictis, & cum figura ipsius reuolutionis conferendæ. Enimvero planeta ille, ad cuius corpus vel radios significatoris peruenit directio, chronocrator generalis & præcipuus dicitur; dominus autem terminorum seu finium ipsius directionis, particeps domini appellatur; & horum duorum natura qualitatē ipsius directionis, malane sit an foelix, declarabit. Efficacia autē eiusdem ex robore vel debilitate significatoris vitæ & promissoris seu radiorum domini colligitur. Atque cum significator fortis est ac robustus, promissor vero debilis & inualidus, minus nocet mala directio; at significatore existente debili, ac promissore malo ac valido, praua erit directio, & ad labefactandas natæ vires efficacissima. Porro præcipua directionis vis ac robur illo anno maxime, in quem exacte incidit, natum occupat ac maxime viget; impressio autem per directionem facta tantisper perdurat, quousque planeta illius, qui promissoris officio fungitur, meta orbis extenditur, dummodo intra easdem metas non successerit promissor alius priorē significationem derogans.

In genere autem Martis effectus validi ac potentes breuiores sunt, solent enim eodem anno, quo significator ad corpus vel radios eiusdem fertur, terminari: verum infortunia à Saturno illata diuturniora sunt, & ad annos aliquot producantur. Quamobrem si generalis chronocrator, & collega eiusdem seu finium dominus illo anno, quo fit reuolutio, fuerint benefici, bene dispositi, & nulla ex parte ab infortuniis supra nominatis infelices, prosper erit annus ille & natus optima si uetur valetudine: at si iidem fuerint malefici & infortunati, contrarium eueniet. Tum cum his conferantur profeciones, quæ si bonæ sint, directiones felices promouent & adiuuant, infelices vero ac malas debilitant & aliquo modo labefactant: at si malæ sint, directiones bonas contaminant, malas autem peiores ac perniciosiores reddunt, quibus si accesserint aliqua ex infortuniis supra memoratis, virus augent, & ad nocendum potentiores euadunt: si quidem videmus indies directiones ipsas per se minus esse validas ac potentes, nisi à progressionibus annuis & transiibus planetarum adiuuantur; progressionibus vero & transitibus sine directionibus parum posse, & exiles ac umbratiles quodammodo effectus producere. Ceterum si in reuolutione illius anni, in quem exacta cadit directio, significator ad locum promissoris, vel hic ad locum illius redierit, promissor autem ipse seu significator vel corpore, vel radio aliquo ibidem præsens fuerit, effectus utriusque directionis scilicet, & reuolutionis erit, efficacissimus.

Sexto considera planetas, qui vel corpore vel radiis per loca illa Zodiaci, ad quæ directiones vel progressiones significatorum vitæ illo anno pertigerint, concurrunt: qui si fuerint benefici bonam indicant illo anno valetudinem, si malefici, aduersam. Validiores autem sunt transitus per loca directionum, quam per loca progressionum annuarum. Porro transitus etiam ipsi extra reuolutionis initia aliquid, licet minus operantur: quippe si planetæ benefici per horoscopi aut significatorum vitæ loca transierint, faustus erit transitus, si malefici infaustus. Sic etiā in reuolutione transitus domini ascendentis super loca genituræ malefica, malus est,

est, super benefica bonus, tum vero maxime, si locus ille, hoc est planeta maleficus vel beneficus in reuolutione prærogatiuam aliquam obtinuerit.

Iam vero transitus mali in specie coniungendi sunt directionibus pro inueniēdo mense ac die, quam proxime futuri mali vel agritudinis Occurrente enim directione aliqua infelici, diligenter examinandi sunt mali planetarum transitus illius anni, atque eorum maxime, qui ad directionem ipsam pertinent. Addūt autem nonnulli profectiones etiam nocturnas & diurnas, quæ cum directione aliqua conueniunt; de quibus nos in Directionum Tabulis egimus. Sed hac in re summo iudicio est opus, quod in anno quocunque plures contingant infausti transitus, qui directionem ipsam possunt deprauare.

Septimo si progressio horoscopi, vel Solis vel Lunæ peruenerit ad locum quem maleficus quispiam in radice per præsentiam vel hostilem radium infestauit: atque ipse maleficus in reuolutione eundem locum maligne respexerit, iudicium est agritudinis vel angustiarum animi, seu alterius periculi, pro natura ipsius malefici.

Octauo & ultimo Eclipsis vel cometes, quæ vel in annuæ reuolutionis initio, vel post contigerit, super gradum Solis proxime, vel Lunæ, vel horoscopi, mala est & nonnunquam lethalis, & ad mortem inferendam sufficiens, præsertim si luminare offensum hylegiale potentiam, hoc est vitæ dominium obtinuerit. Sed & idem eueniet, si cometes vel eclipsis acciderit in loco directionis cuiusunque vitæ significatoris: adiuntque alii malum etiam esse, si occurrerit in horoscopo reuolutionis, vel in loco Lunæ eiusdem.

C A P. XIII.

De conicienda qualitate agritudinis vel mortis ex mala directione.

SUPRA capite octauo recensuimus complures anæretas qui vel ad inferendas agritudines, vel ad vitam terminandam sunt idonei: sed de qualitate agritudinum ab anæretis illis prodeuntium, & de mortis causa nihil egimus, idque eo consilio, vt ea præmitteremus, quæ ad sequentium maiorem intelligentiam facerent. Vt igitur iam cognoscamus, cuius speciei sint agritudines ac mala quæ ab vnaquaque directione proueniunt, consulendus erit locus, vbi fit occurfus, id est ipse promissor: qui vel erit corpus vel radius alicuius planetæ, vel antisceum: & hic quidem planeta principalis agritudinis vel mortis author existet: cui si alius vel corpore, vel radio proxime successerit, is etiam pro qualitate mortis vel agritudinis decernenda erit assumendus, ita tamen vt summum imperium hac in re primario auctori, seu promissori concedamus. Quin immo omnis Planeta, qui si superioribus aliquo pacto configuratur, & finium loci directionis dominus est, variandæ qualitatæ agritudinis vel mortis facultatem non contemnendam habet. Horum itaque omnium proprietates ad inuicem commiscere & contemperare conuenit, coniungendo etiam naturam loci seu signi, vbi cadit directio, & propriam significationem, quam sortiuntur Planeta in radice tum respectu loci figuræ, tum respectu signi in quo versantur; quorum ingenium ediscas ex capite superiore de vitis & morbis. Verū enim uero si peremptor seu occurfarius fuerit proprius ipsius metaphæ quadratus, tunc pro conditione mortis seu agritudinis definienda accipiemus illos Planetas, qui post illum aspectum quam proxime vel corpore vel radiis succedunt, & qui finibus, in quos

aphæ

aphætæ aspectus incidit, prædominantur. Nunc autem simplices idiotropias, seu significationes singulorum Planetarum, ex Ptolemæo, Cardano, Naiboda, Ferrerio aliisque recensibimus; quæ licet in singularibus raro comperiantur, attamen ad certam speciem seu formam particularem, ex aliquot simplicium concursu erumpentem, à sagaci Medico & Astrologo definiendam, plurimum conducunt.

Saturnus ægritudinem vel mortem adfert ex intemperie frigida & materia cruda, ex morbis qui in humoribus melancholicis, & humiditatibus aquosis fundantur, & cum splene & matrice, & omnibus aliis cauitatibus retentioni destinatis cognationem habent, ut sunt febres quartanæ, diurnæ, & quotidianæ, phthisis, lepra, & omnia cutis vitia à putridis salis & atris humoribus orta, ut scirrhus, cancer, strumæ, inueterata malignaq; vlcera, alopecia & ophiasis, surditas, diuturna spirandi difficultas, canina appetitæ, hepatis & lienis obstructio, cachexia, hydrops, colicus affectus à flatibus vel pituita, hæmorrhoidum dolores, vesicæ calculus, hernia, vteri durities & suffocatio, mola, podagra, chiragra, & ischias ex frigidis humoribus, varices, & quicunque morbi ex crassis & melancholicis succis aut flatibus, vel ex immoderata corrumpenteque copia frigoris generati longiore tempore perdurant.

Iupiter facit morbos, qui cum alterato excretoque spiritu rem habent, ut sunt asthma, fœtor oris, angina, pleuritis, peripneumonia, cōuulsio, apoplexia ex plenitudine, dolores capitis & pectoris ex copioso sanguine, febres synocha non putridæ, diariæ omnes febres, columellæ inflammationes, singultus, ac insuper interiores omnes ac exteriores ex sanguine tumores, & morbi ex copioso sanguinis & spiritus corruptione exorti.

Mars facit ægritudines vel obitus vel plagas, per sanguinis exspuitiones, per hæmorrhagias, seu sanguinis per intestina, sedemque fluxiones, per febres tertianas, continuas, & ardentes, per pestem, & vlcera ardentia, per hemicraniam, capitisque dolores ex bile: Ac insuper conueniunt Marti, phrenesis, mania, amoptois, cholera, icterus, dysenteria, nephritis, exanthemata, herpes, eiysipela, furunculus, carbunculus, & breuiter omnes morbi, qui ex bile aut torrefacto sanguine, aut renum affectione, & calidi superflua & corrumpente copia ortum ducunt; & in mulieribus particulariter significat abortiones, & difficiles, infaustosque partus.

Soli adscribuntur calidi defluxus humorum ad oculos, cœcitates, ophthalmiæ, syncope, cordis palpitatio, cardiaca, febres continuæ mitiores, capitisque dolores ex calido humore vel spiritu à Martis furore declinantes.

Veneri morbi sunt ex superflua pituita, humiditateque & intemperantia cōsurgentes, & qui cum ventriculo & intestinis & genitalibus cognationem habent, ut sunt abscessus molles & pallidi, œdemata, satyriasis, priapismus, gonorrhœa, imaginaria Venus, concumbendi impotentia, insania ex amore, morbus gallicus, vlcera quoque molliter serpentina & fistulæ, potiones venenorum, & denique Medicinæ importunæ exhibitæ Veneri adscribuntur.

Mercurius facit morbos, qui cum cerebri spiritibus, & neruis, pulmonibus, linguaque cognationem habent, ut sunt mania, seu insania & amentia, phreneses, lethargus, vertigo, caducus, tussis sicca & leniter irritantes, multa frequensque expuitio, balbuties, & alia linguæ, seu loquelæ impedimenta, & vitia: cogitationes horri-

horribiles, & inquietudo animi, & quotquot ex superflua & corrupta siccitate proueniunt, & quicunque incertis temporibus affligunt & occultam causam habent.

Lunæ tandem, teste Ferrerio, conueniunt epilepsia, podagra, anthritides, hydrops ex flatibus, aut pituita serosisve humoribus, sed tamen participante Saturno propter diurnitatem, ac insuper apoplexia, paralyfis, lethargus, coma, catochos, catalepsis, soporiferæque affectiones, conuulsiones, tremores, catharri, grauedines, destillationesque omnes, oculorum vitia ex frigidis & humidis causis, stomachi frigiditas & imbecillitas, diarrhoea, lienteria, lumbrici, luxationes, & quicunque cum frigiditate humiditatem admittunt.

Cæterum hæ affectiones, Planetis adscriptæ, non sunt alienæ ab attributis quatuor anni temporum, quæ ab Hippocrate recensentur; quæ enim Ptolemæus & Astrologi beneficis Ioui & Veneri assignant, eadem Hippocrates tribuit tempori Vernali: similiter Martis ac Solis attributa conueniunt morbis per Æstatem graffantibus, Mercurio cum Saturno conueniunt morbi Autumnales, magis tamen Mercurio; Hyemales demum morbi conueniunt Saturno ac Lunæ.

Huius etiam loci est scire quattuor esse mortis genera, quæ Ptolemæus cap. 10. Quarti Apotelesmaticorum introduxit. Vna est mors mitis & naturalis per humidi radicalis consumptionem, calorisque vitalis defectum in ultimo senio, quæ raro hominibus contingit: alia est propria naturalis, sed non mitis, quæ contingit ex morbis ab utriusque temperamenti intemperie suscitatis, qui violentiam quædam internam nato causant, ex qua mors præmature, seu temporius nato accidit, & huius generis occubitus sunt ex morbis acutissimis, ut est pleuritis, angina, peripneumonia, & quicunque alius morbus pestilens, & referuntur etiam huc mulierum abortus, & fœtus mortui.

Hi autem occubitus proprii & naturales accidunt, quotiescunq; potiores mortis auctores qualitatem eiusdem decernentes fuerint in locis propriis & domesticis, adiuti à beneficiis stellis & eiusdem sectæ, & minime superati à sectæ contrariæ stellis. Tertia & quarta mortis species, sunt neces violentæ & crudeles à causa externa illatæ: & harum vna est priuata, ut si quispiam in rixa aliqua occidatur, vel aquis mergatur, vel precipitio vitam finiat: altera est publica, ut quando ex condemnatione spectante populo capite truncatur, vel suspenditur, vel crematur. Has autem mortes violentas euenire vult Ptolemæus in genere, quando ambo malefici Saturnus & Mars imperant seu dominantur loco anæretico, seu coniuncti, seu quadrangulares, seu oppositi, vel quando alteruter maleficorum seu ambo affligunt alterum, vel vtrumque luminare. Sed non est nostri instituti mortis violentæ significationes referre, cuius singulæ species seu formæ particulares recensentur tum à Ptolemæo, tum ab aliis nonnullis. Proposui enim nobis ea tantum scribere, quæ ad rem medicam faciunt, & quæ à sacrosanctæ Ecclesiæ Catholica, cui ego in omnibus me subiicio, scribi posse conceduntur.

C A P. XIV.

De momento temporis, quo quis primum decubuit, diligenter obseruando.

COMMUNI omnium tum Astrologorum, tum Medicorum, qui hanc artem, Astrologiam dico, præclare exercent, opinione receptum est, construendam

M effe

esse figuram cœlestem ad morbi cuiuscunque initium, ut eiusdem tum essentia, tum dies critici, tum accidentium varietates, & denique exitus prævideri queant; siquidem ex tali cœlesti schemate, sine ægritudo lethalis vel ad salutem terminans, diuturna vel brevis facillime ratiocinari possumus. Sed horam primi insultus ipsius ægritudinis exacte inuenire difficillimum est, tum vero maxime in febribus, & aliis compluribus morbis: in plerisque tamen, ut in vertigine, apoplexia, epilepsia, paralyti, hæmoragia, pleuritide, & similibus non est magni oneris horam morbi præcisam consequi. In genere autem illud temporis momentum pro morbi initio assumendum est, quo quis manifestam operationum in corpore senserit læsionem, aut cum manifesto febricitare incipiens decubuerit. Quod temporis punctum, ut facilius nonnulli assequerentur, horam æstimatam ipsius decubitus, non aliter quam si foret aliqua genesis, solent rectificare per Animodar, iuxta doctrinam Ptolemæi capitis secundi Apotelesm. 3. de parte Horoscopi. Quid ego temporis inueniendi curiosam rationem neque refello, neque approbo, sed Medicis, quorum illud est oneris, experientia approbandum relinquo. Sed aliorum quorundam curiosam superstitionem maxime redarguendam censeo, qui ægritudinis principium ignorantes, ad damnatam quæstionem seu interrogationum artem confugiunt, & figuram cœlestem interrogationis erigunt ad illud temporis momentū, quo vrina ægri ipsis oblata est, aut quo de morbi auxilio ab ægroto consuluntur; & de hac figura non lecus iudicium ferunt, quam si exactum primi decubitus punctum obtinuissent. Atque hæc Arabum quondam & Iudæorum Astrologorum fuit amentia, quos nescio quo consilio neoterici complures sectantur, ut Albertus Magnus, Marsilius Ficinus, Villanouanus, Apponensis, Boderius aliique. Quinimmo & Augerius Ferrerius peruersa aliorum opinione induci se est passus, ut crederet tolerandam esse hanc doctrinam, dummodo Medicus horam interrogationis non delibato animo, sed quasi interrupto sortiatur. Scribit enim in hæc verba in libello de diebus decretoriis: Putant Astrologi repentinos illos incautosque animi motus è Cœlo promanare, Cœlumque & ad accersendum Medicum, & ægrotantis amicos & ministros eo modo impellere. Verum enimvero nos superstitiones hæc, apparenti aliqua veritatis vmbra, seu super inducto illinimento contectas, omnino repudiandas censemus, & rationabilia artis principia tantum retinenda, non minus enim hanc interrogationum Astrologicarum vanitatem, quam Geomantiæ friuolam superstitionem à bonis omnibus merito damnatam, explodendam iudicamus.

Constructa itaque ad morbi initium cœlesti figura diligenter conferenda est cum figura natiuitatis ægri, & cum reuolutione anni illius, in quo natus decubuerit, examinatis prius singulorum vitæ sustentatiuorum directionibus, progressionibus anguis, aliisque requisitis, de quibus paulo post agemus. Enimvero decubitus magnam habet familiaritatem & dependentiā à genitura; nam cum ab initio nascendi cuiusque nostrum calor quidem cœlestis primarius infundatur, nobiscum usque dum viuimus permanens, & cum suæ cuique impressæ ac congenitæ sint peculiæ influentiæ ad sua accidentia naturalia; huic primario calori deinceps superuenit calor alius secundarius ac influentiæ aliæ, ex quibus succedentibus temporibus accidentia ipsius nati subinde aliter atque aliter afficiuntur, prout ipsorum siderum positus continenter penes directiones, progressiones, & transi-

transitus variantur, in comparatione tamen ad primam natiuitatis radicem, cum hæc omnia per experientiam inueniantur adinuicem congruere. Quapropter velle resolute scire essentiam alicuius ægitudinis, & exitum eiusdem, est reducere eandem ad sua principia propria, & ad suas causas, in quibus latitat, tanquam regrediendo ab effectu ad causam. Enimvero certum est, Planetas, ad sanitatem & infirmitatem, vitam & mortem tanquam causas efficientes, secundarias & instrumentarias naturales ex diuina prouidentia concurrere. Cælestia enim corpora non solum agunt lumine, motu, & influentia in quattuor elementa, sed etiam in omnia elementata, & præcipue in hominem, non solum in ipso nascendi principio, verum etiam continuo vsque ad eius durationem & interitum, nunc excitando in ipso sanitatem, quæ stat in perfecta humorum contemperatione, cum scilicet loca sustentatiua vitæ benignos ac salutare radios attigerint directione, processu, & transitibus: nunc infirmitates varias eidem inferendo, alteratis nimirum humoribus eius, & eductis de potentia materiæ contrariis qualitatibus & præter naturam, idque propter malam aliquam sustentatiuorum vitæ directionem ad noxios Planetarum maleficorum & vitæ inimicorum radios, quæ qualitates corrumpere valeat complexionem innatam membrorum, excitando in illis noxios humores, & conducendo ad talem statum, sub quo temperatura nati stare non potest: vnde cum actus solitos & operationes necessarias subire natus nullo pacto queat, non solum in ægitudines labitur, sed & ad mortem sæpiissime conducitur.

Vt autem morbi cuiuscunque efficientem causam ex præcognita genæsis figura cognoscamus, confugiendum nobis erit ad Canonem 50. nostrarum Tabularum Directionum, quo mediante loca ipsa Zodiaci ediscemus, ad quæ directiones singulorum, vitæ sustentatiuorum illo anno peruenerunt; vnde facillime postea constabit, an illis in locis adsint malefici vel corpore, vel radiis noxiis, vel per antiscium, & vtrum ægri-tudo futura sit periculosa vel leuis, & ex qua causa. Quæ omnia cognoscemus, si loca ipsa occursum, & vitæ prorogatores diligenter examinauerimus, sicut in superioribus docuimus. Et vbi Planetam illum, qui ægri-tudinem causat, inuenerimus, conducet etiā plurimū ad speciem morbi dignoscendam figura cælestis ad illius initium constructa, in qua per consensum apparebit vel Lunam infortunium pati ab eodem Planeta, qui morbi auctor est, vel aliud quidpiā consimile. Enimvero volunt Astrologi ac Medici in figura ægri-tudinis Ascendentem seu primam domum, & Lunam cum dispositore ascendentis in vitam ægroti & corpus eius ac humores præcipuum obtinere dominium, & nonnunquam etiam Solem. Sed ascendentis & Lunæ dispositores proprie sunt significatores animæ ipsius nati & infirmitatum, quæ eidem accidere possunt, vt alienatio mentis & rationis, mania, melancholia, phrenesis & similia. Quare si ascensum, Sol, & Luna damnati fuerint, ægri-tudo erit in toto corpore; si horum etiam dispositores vel omnes, vel duo saltem afflictæ fuerint, erit etiam ægri-tudo in spiritibus cum mentis alienatione. Considerant porro sextam tanquam domum ægri-tudinum, sicut in genæsi, licet nonnulli septimam morbo adscribant, vt Cardanus; sed optimum erit vtramque tam sextam, quam septimam perpendere. Octaua autem mortis significationem retinet. His adiungit Cardanus luminaria viribus laborantis ascribi, & infortunias viribus morbi, & curiosiores quidam aiunt decimam domum eiusque dominum significare Medicum; quartam vero & eius dispositorem indi-

care medicinas & astantes ac seruientes egroto. Sed Ferrerius diuersam ab aliis opinionem tenet, ait enim, ascendentem morbo deberi, septimam ægro, decimam Medico, & quartam medicamentis. Quod cum rationi ipsi & communi omnium opinioni repugnet, non video, qua ratione possit experientia (nam ita se exper- tum esse scribit Ferrerius) respondere.

Verum penes auctorem sit fides, ego enim nunquam succenserim figuram ad initium morbi constitutam hac in re diuersam esse à genituris.

Cæterum ex hac consideratione in genere iudicium ferre possumus de statu infirmi; nam si prima domus & Luna eorumque domini male afficiantur ratione signi vel domus erit languenti malum, si damnati sint à maleficis, erit mortis periculum, maxime vero si cum domino octauæ cognationem habuerint. Contra si bene afficiantur, morbus erit sine laboribus, si saluentur & à maleficis liberi sint, nihil erit periculi in ægritudine. Præterea si fortuna fuerit in ascendente & bene affecta, æger erit boni regiminis & salubribus incumbens, ac Medico ac astantibus obtemperans: at si ibidem fuerit infortuna, æger sua victus & animi intemperantia morbum fouebit & augebit, nec erit Medico aut sibi seruientibus obediens.

Deinde beneficis Planeta in sexta vel septima domo morbum abiq; medicamentis curat; maleficus vero ægritudinem in aliud morbi genus traducit, & malum plerumque finem comminatur.

Adhuc beneficis in decima Medicos salutare porrigit, maleficus ibidem inutiles. Tandem vero si quartam domum fortunatus Planeta obtinuerit, medicamenta nato proderunt, si maleficus, illa quæ prodesse debebant, morbum augebunt.

Sed hæc in genere dicta sunt, nunc ad particulares figuræ ad inuasionem morbi constitutæ indicationes accedamus; quæ Medico summam opem ferent, etiam si genituram ægri non viderit, magis tamen proderunt, si & genituram ipsam & reuolutionem annuam, prout monuimus, simul obseruarit.

C A P. XV.

De essentia, seu natura ægritudinis, ex figura ad initium morbi erecta, cognoscenda.

DIXIMVS supra, causas efficientes primitiæ alterationis & corruptionis humorum, ex quibus ægritudines proueniunt, à cælestibus corporibus deriuare, præsertim vero à maleficis stellis, quando aliquo pacto vitæ significatoribus obuiam fiunt. Quamobrem cum luminaria ut plurimum vitam foueant, accidit interdum, ut Sol tempore illo, quo quis decumbit, malo aliquo transitu diuexetur, sæpius autem Luna, quæ quoniam terris est proxima, magis regit nostros humores, & ob sui cursus velocitatem cæterarum stellarum influxus ad nos defert. Quin etiam quandoque contingit, ut tam Sol, quam Luna ad initium morbi à maleficis per transitum affligatur, & tunc validum erit iudicium grauissimæ ægritudinis, quæ plerumque morte terminabitur; cui assentitur Rīgus Aphorismo 92. dum ait, detestabilissimas esse figuras natiuitatū, quando ambo luminaria sunt in oppositione duarum infortunarum, ac vtraque in malo aspectu.

Sed & alius quicumq; Planeta malæ affectionis à seipso significatæ indicium dabit, si in radice testimonium talis morbi obtinuerit.

Vbi

Vbi igitur Solem videbis ad initium morbi afflictum à Saturno vel coniunctione, vel quadratura, vel oppositione, vel per antisicium, coniciies protinus ægritudinem futuram Saturninam utpote ex melancholicis humoribus ortam, & ex genere illarum, quas Saturno proprias esse supra diximus: pro qua particularius dignoscenda aliæ etiam coniecturæ requiruntur, ut sunt testimonia reliquarum stellarum, quæ cum Sole vel Saturno commiscantur, item Luna & horoscopus; & signi emergentis ad initium morbi dominus, qui semper significationem habet super esse ægri. Idem iudicandum est, si Sol repertus fuerit in loco Saturni radice, vel in eius opposito, vel quadrato, quando de genitura constat, etiam si directiones anni labentis ignorentur.

Verum si Sol à Marte ad initium morbi aliquo modo infortunetur, ægritudo erit cholericæ & à bile orta, aut ex mala affectione cordis, ut palpitatio, aut etiam ex alia ægritudine à Sole vel Marte originem trahente, utpote ab exuperantia caloris & corrupta siccitate. Sin autem Iupiter afflictus erit, morbus ex mala hepatis affectione, aut ex alia causa, quæ Iovi conuenit, procedet, iuxta ea quæ capite 13. scripsimus. Venere autem existente infortunata, morbus erit ex intemperantia coitus, vel nimia crapula, & circa pudenda, vel ex mala ventriculi affectione, vel ex alia causa Veneri cognata. Sed si Mercurius infortunabitur, laborabit æger ex inquietudine animi, vel amentia, vel phrenesi, vel similibus indispositionibus supra Mercurio assignatis. Postremo vero si Luna à malefico aliquo infortunium patietur, iudicandum erit de ægritudinis essentia & qualitate pro natura ipsius malefici, & pro ingenio signi illius, quod tunc Luna possidet. Quæ in re consulerem ego recurrendum esse ad Mercurij seu Hermetis Trismegisti Iatromathematicam, vel ad libellum Hippocratis de decubitu infirmorum, id est, de statu ægrorum secundum motum & dispositionem Lunæ, necnon ad libellum eiusdem materiæ Galeno adscriptum: qui omnes ita inter se conueniunt, ut videatur doctrinam hanc per manus mutuo sibi tradidisse. Sed his superiorum auctorum scriptis sobrie est utendum, ut ait Ferrerius, largior enim est eorum doctrina, quam ut in tanta corporum affectionum varietate eodem tempore in omnibus reperiri possit.

Sed & ad hanc cognitionem conferunt ea, quæ Cardanus scribit Segmento Quinto, Aphorismo 101. ut, Saturnus in igneis, cum Sol debilis fuerit, facit hæcticas febres; Iupiter autem sanguineas absque putredine; quod si Mars affuerit, putridas.

Præterea Mars in signis igneis facit arduas febres omnis generis, & acutas ex materia cholericæ, & Venus in iisdem ephemeræ; sed Mars Veneri commixtus putridas febres ex pituita gignit. Mercurius vero in signis igneis mixtas febres pollicetur. Quod si Luna ipsa in eis similiter sit, pituitosas gignit febres ex crasso humore putrescente. At si Saturnus sic existens cum Marte misceatur, fiunt febres melancholicæ. Si Mars sub Sole sit in sexto loco vel duodecimo in igneis signis, febres æstuosas ac incendentes, & perniciosas, similesque venenis efficit. Quod si his existentibus humana signa pro igneis supponantur, eadem erunt: sed ut mitiora videbuntur, sic magis occulta, ac veneni qualitatem præferentia. At si cum his Saturnus, aut cauda, caputve, aut Venus combusta misceatur, vel stella fixa, quæ venenum decernat, ut est Cor Scorpii, aut constitutio fuerit pestifera, vel Planete hi in Scorpione vel Leone adurantur, erunt febres hæc omnino

pestilentes ac perniciosæ. Proprium autem prauarum febrium est, ut fiant Sole in Leone damnato. Sed Sole ipso valido existente, non sunt febres ex putrescente materia, nisi casu. Signa autem aquea febres putridas minantur, & mali moris, sed & putredines, & corruptiones cum Mars in eis dominatur, præsertim combustus. Postremo vero terrea signa à putridis febribus maxime sunt remota. Idem Cardanus alibi ait: Beneficas stellas mites, maleficas prauos suggerere morbos: & orientales, manifestos, occidentales occultos, sed sub solaribus radiis latentes, prorsus etiam incognitos: quanquam Planeta ibi constitutus, si morbi auctor erit, solum virtutis languorem, & humorum exustionem decernit. Hæc ex Cardano, quibus addere possumus illa, quæ Ludouicus de Regiis Aphorismo 73. secundæ partis tradidit; Lunam scilicet in Ariete in octaua indicare calidam infirmitatem in capite, & in pectore. Deinde & Aphorismo 91. eiusdem partis ait: In omni morbo Lunam considerandam esse, quæ si fuerit in opposito Martis, morbos venenosos inducit, sicut in signis igneis, terminanturq; cito, & raro ad vitam. Si vero fuerit iuncta Marti in signis aereis, & potissimum in Geminis incisionem ferri seu percussionem demonstrat. Ait præterea Federicus Chrysogonus, Saturnum in trigono aqueo, dum morbi auctor est, ægritudinem producere ex materia frigida, & humida, maxime si Planeta humidus testimonium præbuerit, ut Venus, vel Luna: & materia morbi tunc erit multa, vel grossa, vel vitiola, cum accidentibus & paroxysmis longis, cum frigidityte, horripilatione vel tremore. Sed si idem Saturnus fuerit in signis fixis, efficiet febrem longam, subintrantem, vel raro à febre mundum, vel quartanam: si vero in signis mobilibus fuerit, faciet pituitam nasi, vel descensum catharri à capite ad stomachum, ubi putrefit, & stomachi dolorem ac nauseam adducit. Et si raturum ille fluxus per nucam habuerit, dolores causabit in membris & iuncturis. Saturnus etiam ultra febres, existens in diuersis signis solet causare morbos inseparabiles, quando morbi causa fuerit. In signis a. fixis facit lepram, podagram, vel sciaticam, & chiragram. In signis autem mobilibus facit fluere humores per totum corpus: puta hydropem, debilitando virtutem digestiuam ipsius, resoluendo calidum eius naturale nimia eius frigidityte: quod si Mars ibi testimonium præbuerit; & in signo mobili fluere faciet catharrum falsum à capite ad pectus, qui ulcerando substantiam pulmonis & phisim causabit. Si vero extiterit in signis communibus, scilicet in Geminis, Virgine, & Sagittario seu Piscibus; ægritudo non erit vna, sed plures, & recidiuam patietur: in qua si Saturnus cum bonis fuerit in illa recidiua sanabitur, si vero cum malis, in illa morietur. Si vero Mars febris causa extiterit, & in Leone fuerit, ebullitionem humorum & caustionem producet, minera cuius erit in venis magnis prope cor. Si vero in signis mobilibus, ut in Ariete, Cancro, Libra, vel Capricorno, febris erit acuta & cito terminatur, ut in pluribus in malum. Si vero in signis communibus, ægritudines erunt plures, & acutæ, cum recidiua; cuius accidentia erunt repentini motus, & crises veloces in bonum vel in malum pro natura aliorum significatorum. Signa etiam longarum ascensionum adiuuant ad longitudinem morborum, & in toto corpore: breuium autem ascensionum, diminutionem morborum, vel amissionem alicuius membri causabunt, cito terminantem. Si vero æqualium ascensionum fuerint, morbos causabunt æquales in malitia & longitudine: si autem Mars fuerit morbi significator, breues morbos, sed acutos significat. Sed si Saturnus longas ægritudines; si vero cum bonis

bonis fuerit, minuetur de malo, & si cum malis augebitur de malo. Hucusque Ch. ylogonus.

Sunt etiam, qui dicant sextam Cœli domum, eiusque dominum ostendere infirmitatem, & eius causam; in quam si inciderit signum terreum, indicabit ægritudinem ex frigidityte & siccitate, & proinde melancholicam: si aereum ægritudinem ex caliditate & humiditate, & per consequens ex sanguinis corruptione genitam esse: si ibidem sit aqueum signum, erit infirmitas ex frigidityte & humiditate, utpote ex phlegmate, si fuerit igneum signum, erit infirmitas cholericæ ex caliditate & siccitate proueniens. De domino autem ipsius sextæ domus præcipiant obseruandum esse signum, quod ipse possidet, ut in cognitionem deueniat, quo in mēbro futurus sit morbus & infirmitas, maxime si dictus Planeta infortunium in illo signo patietur, ut si fuerit in Ariete, denotabit morbum in capite, si in Tauro, in collo, & sic de reliquis, iuxta prædominium super membra corporis, de quo extat supra cap. 2.

Alij considerant Planetam maleficum morbi auctorem, & iuxta domum, in qua inuenitur, venantur corporis partem, quæ morbum passura sit: ut si talis Planeta in prima domo fuerit, capiti infirmitas imminet; si in secunda, collo, & sic de alijs. De domorum autem significatis super humani corporis membra, egimus dicto 2. cap. Verum consideranda est imprimis propria ipsius morbi auctoris natura, habita etiam ratione signi, quod possidet. Nec debet Medicus his tantum causis cœlestibus, quæ à priori essentiam & causas ægritudinis cōmonstrant, acquiescere, sed oportet, ut easdem inuestiget à posteriori, per signa & accidentia, quæ ipsam ægritudinem consequuntur, quo tutius ac certius iudicium ferre queat de ægri vel salute, vel morte, & ut in medicamentis adhibendis recto procedat ordine.

C A P. XVI.

De quattuor anni temporibus à Sole per Zodiacum discurrente factis, ac de quattuor diei quadrantibus, qui totidem anni temporibus assimulantur.

CVM Medico omnino sit necessarium, ut in ægritudinibus dignoscendis statum temporis anni diligenter obseruet, quod singulis anni partibus proprijs ac peculiare destinentur morbi ex consimili humore temporis geniti, opere precium facturi videmur, si de his etiam breuiter nonnulla differemus.

Contingunt autem diuersitates temporum non solum ob propinquitatem & remotionem Solis, quam sortitur oblique ascendendo vel descendendo, sed habent etiam illæ respectum ad priorem terræ dispositionem; quinimo in vnoquoque horizonte singulæ hæ quattuor temporis qualitates alterari possunt ex varia reliquarum stellarum cum inter se, tum ad Solem habitudine.

Sol itaque initium Capricorni obtinens, longius à vertice nostro recedit, & terram obliquis admodum radijs ferit, quo fit, ut eandem non admodum calefaciat; unde terræ ipsius & aquæ vis frigida maxime dominatur, nec tunc aer rorescit aut arefcit, propter radiorum Solis debilitatem, imo potius spissatur in nubes, quæ deinde dissoluntur in pluuias vel niues. Hinc fit quædam anni varietas frigida & humida, quam hyemem dicunt, quæ producit ac perdurat, donec Sol quadrantem integrum Zodiaci, quæ hyemalem dicunt, ut Capricornum, Aquarium, & Pisces pertrans-

pertransierit. Ingreditur autem Sol primum Capricorni punctum hac nostra ætate die 23. Decembris anni Gregoriani.

Quamobrem ex debili actione Solis terram parum excalefacientis, & ex forti resistantia frigoris tunc admodum vigentis cōstringuntur pori superficiei terræ, nec calor ille exiguus in eandem immissus potest euaporare, sed retētus potius inter terræ viscera, radices herbarum & arborum nutrit, vicemq; matris prægnantis obtinet. Crementum autem conferre nequit, quia nec humor, nec calor, ex quibus est omne crementum, potest ascendere. Sic etiam in corpore humano pori ex frigore constriunguntur, vnde calor nequies euaporare detinetur intus ac plus consumit, quo fit vt homines hyeme plus cibo indigeant, quam cæteris temporibus: quamobrem sanitati maxime conducit vesci tunc cibis calidis & siccis. Est autem hyems in genere frigida & humida, sed tamen sub principium est magis frigida, & minus humida, dum scilicet Sol Capricorni signum permeat, in medio æqualiter est frigida & humida, Sole discurrente per signum Aquarij; sed in fine est magis humida, quam frigida Sole per signum Piscium deambulante. Assimilatur autem hyemi ex elementis aqua, ex humoribus phlegma, ex complexionib. frigida & humida, & ex hominum ætatibus decrepita. Præterea vt phlegmatici tempore hyemali male se habent, quod phlegma ipsum augeatur, ita contra cholericis probe & optime valent; & sicut hyeme, qua phlegma dominatur, male se habent senes, ita è contrario optime iuuenes. Quod verò ad morbos attinet pessimi sunt illi, qui ex phlegmate oriuntur, vt febres quotidianæ, minus mali, qui ex cholera originem trahunt, vt tertiana. Contingunt autem vt plurimum hyeme catharri, destillationes, morbi laterales, & pulmonis inflammationes, tumores, grauedines, atq; raucedines, tussiles, dolores pectoris, punctio laterum atq; lumborum, capitis dolores, vertigines & apoplexiæ. Suntq; vt plurimum hyemales morbi longi, ac variantur interdum iuxta variam ipsius hyemis constitutionem, & prout præcedens anni constitutio se habuerit, vt apud Hippocratem & Medicos patet.

Veris initium Sol efficit attingens primum arietis punctum Æquinoctij die 21. Martij, & discurrens per totum quadrantē Zodiaci Vernalem, qui continet Arietem, Taurum & Geminos. Porro cum Sol ipsum Æquinoctium ingreditur, tunc est in medio ascensu respectu vtriusq; tropici, nec à vertice nostro nimium remotus, nec nimium propinquus, ideoq; nec aer nimis vel calidus, vel frigidus, vel siccus, vel humidus, sed inter quattuor qualitates temperatus est; ex qua deinde temperie pori terræ aperiuntur, euaporatq; fumus humidus, qui per radices herbarum & arborum ascendens confert eis augmentum & vegetationem. Est autem hoc Veris tempus de sui natura calidum & humidum, sed tamen inconstans, vt scilicet nunc pluuiosum & humidum sit ob hyemis vicinitatem, nunc remisse calidum, nunc vero frigidum. Et viget in illo calor maxime ac humor: calor quidem ob accessionem seu eleuationem Solis respectu verticis, humor vero ob vicinitatem præcedentis hyemis. Præualet tamen in principio Veris humor calori, discurrente Sole per signum Arietis; sed dum ille Taurum obtinet, medio scil. Veris tempore, calor & humor ex æquo prædominantur; in fine autem, Sole in Geminis versante, calor humorem superat.

Adhuc Vernali tempore assimilatur ex elementis aer, ex humoribus sanguis, ex complexionibus calida & humida, ex ætatibus pueritia. In hoc melius se habent

bent melancholici, peius sanguinei, melius senes, peius pueri. Pessima est infirmitas ex sanguine ortum ducens, vt synocha; minus mala, quæ venit ex melancholia, vt quartana. Accidit autem sæpissime, vt homines tempore Veris; maxime vero in initio, dum Sol prope Æquinoctium versatur, in ægrotudines incidunt, quod tunc corpora humida aperta sint ex calore, qui illo tempore vigere incipit, ideoq; mox superueniente frigore corrumpantur. Grassantur autem Veris tempore furores, & atræ biles, morbi comitiales, profluvia sanguinis, angina, grauedines, raucedines, lepræ, tusses, impetigines, vitilignes, pustulæ vlcerosæ, tubercula, & articulorum dolores. Suntq; Vernales morbi vt plurimum breues, & salubres potius, quam exitiales.

Sol Cancri initium ingressus (ad quod 22. die Iunij peruenit) Æstatem constituit, quod tunc altior est respectu nostri verticis, & quadrans æstiuus, tria continet signa, Cancrum, Leonem, & Virginem, in quibus Sol existens terram incendit & desiccatur, ideoq; æstas calida est & sicca. Prædominator autem calor magis in initio, siccitas magis in fine, & æqualis in medio est constitutio. Vis huius temporis est radices herbarum & arborum desiccare; & conuenit Æstati ex elementis ignis, ex humoribus cholera seu flaua bilis, ex complexionibus calida, & sicca, ex ætatibus iuuentus. Melius se habent hoc tempore phlegmatici, peius cholericæ; melius decrepiti, peius iuuenes. Pessima est infirmitas, quæ prouenit ex cholera, vt tertiana, minus mala, quæ fit ex phlegmate. Fiunt autem vt plurimum Æstate febres acutæ, continuæ & ardentes, causones, synochi, tertianæ, vomitus, alui profluvia, lippitudines oculorum, aurium dolores, vlcera oris, sudamina, & genitalium putredines.

Autumnus incipit Sole per Libræ initium deuagante, die 23. Septembris scilicet, & durat vsque dum Sol per Libram, Scorpionem & Sagittarium progressus fuerit. Estque hoc Autumnale tempus de sui natura frigidum & siccum, in principio tamen magis siccum, in fine magis frigidum, & in medio indifferens seu æquale: & colliguntur tunc fructus humorem in se continentes (vt sunt racemi, aliique) qui ex gemina siccitate Æstatis & Autumni maturuerunt. Assimilatur autem Autumnus ex elementis terra, ex humoribus melancholia, ex complexionibus frigida & sicca, & ex ætatibus senectus. In hoc melius se habent sanguinei, peius melancholici, melius pueri, peius senes. Detestabilis est ægrotudo, quæ ex melancholia originem ducit, minus mala quæ ex sanguine. Est autem tempus ipsum multum inæquale ex vicinitate præcedentis æstatis, & subsequæ Hæmis; vnde ex succis fructuum tunc abundantium indiscrete homines periclitantur. Nutritur tunc atra bilis, ex quo oritur pituita stomachi, & fiunt plurimi morbi, vt febres erraticæ, quartanæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, stillicidia, vrinæ, difficultates intestinorum, coxendicum dolores, angina, asthmata seu anhelationes, morbi comitiales, furores, atræ biles.

Cæterum considerandus est etiam quadrans diei, quo quis ægrotare incipit, pro cognitione humoris prædominantis & peccantis. Enimvero à prima diei hora vsque ad sextam seu meridiem, sanguis prædominatur; à meridie ad duodecimam, seu ad occasum flaua bilis, seu cholera: inchoante vero nocte vsque ad medium eius, atra bilis, seu melancholia, reliquo denique noctis tempore pituita dominatur.

N

C A P.

Criticos dies penes verum Luna motum determinare, in morbis præsertim acutis, qui Luna motum sequuntur, & ex consequenti dies malos ac bonos pro ægroto enunciare.

SVMM E etiam necessarium est ex Astrologica disciplina dies criticos & iudicia-
rios cognoscere; sic enim Medicus tutius regimen dietarium & curativum
ipsius ægroti ordinabit, & firmitus iudicium de fine ægritudinis, & quibus diebus
æger male, quibus bene se habebit, ferre poterit. Dies itaque critici & iudicarij
simpliciter sumuntur respectu Lunæ (de quibus plura diximus in Commenta-
riis super tertium Librum Galeni de diebus Decretoriis, cap. 6. & 9.) & sunt illi
quibus Luna pervenit ad quadraturas proprias, respectu loci sui ad morbi ini-
tium, & ad semiquadraturas ac oppositionem. Sed quia Luna non est adæquata
causa omnium ægritudinum, non fiet adæquatum iudicium in his diebus simpli-
citer criticis, neque totalis erit facienda prognosticatio de alteratione infirmi &
progressu ægritudinis per solam Lunam, & per solos dies criticos hac ratione ac-
ceptos. Cum enim omnes in genere Planetæ, necnon & stellæ fixæ ac signa Zo-
diaci sint adæquatæ causæ ægritudinum, & omnium effectuum naturalium in his-
ce inferioribus contingentium, ut omnes Astrologi longa rerum experientia e-
docti censent, idcirco de ægritudine ipsa iudicandum erit non aliter, quam de ge-
nitura aliqua, ratione habita omnium simul Planetarum ac fixarum, & pro varia
illorum habitudine tum inter se, tum facta comparatione ad loca genituræ, si de
illa constiterit. Præcipue autem Luna respicienda est, quod illa cæteris Planetis
velocior est, & terris vicinior, ac proinde aptissima ad recipiendas omnes vir-
tutes & influentias reliquarum stellarum, & ad nos subinde transferendas. Acce-
dit huc, quod cum humiditatis domina sit ac productrix, terrena omnia humi-
do constantia auget, dum lumine plena est; minuit autem & virtutem humidam
subtrahit, dum lumine diminuta est, ut manifeste apparet in debilibus, & ægro-
tis, qui à modicis læduntur & sensibiliter alterantur. Merito igitur Lunæ cursum
in progressu ægritudinum, & in prognosticis de statu infirmi eruendis, attende-
mus: non quidem ut causam totalem, sed partialem ac principalem, & quæ ma-
gnam habet convenientiam & potentiam in humoribus & humiditatibus nostri
corporis alterandis.

Erecta itaque figura Cæli ad initium morbi, prout diximus Capite deci-
moquarto, examinabimus eam diligenter iuxta præcepta capitis decimiquin-
ti, ut ægritudinis ipsius essentiam ac naturam cognoscamus, & à quo Plane-
ta potissimum dependeat. Tum vero si fuerit acuta ægritudo, observanda e-
rit imprimis luna, iuxta peragrationem, quam faciet ad proprias quadraturas,
ac semiquadraturas, & ad suum diametrum (Chrysogonus & Boderius hexago-
nos etiam ac trigonos Lunæ aspectus considerant) & quibus diebus illa accide-
rint, notandæ sunt configurationes reliquorum Planetarum cum ipsa Luna.
Vbi si videris, beneficorum aliquem Lunam ipsam feliciter intueri, aut ei-
dem corpore coniungi; vel eandem sine aspectu aut applicatione alterius Pla-
netæ in dignitate sua constitutam, iudicabis illa die ægrum nonnihil à morbo
subleuandum, pro viribus ipsorum beneficorum. Verum si contigerit Lu-
nam

nam malefico alicui applicare hostilibus radiis, vel per corpus, aut eandem in casu suo aut detrimento esse, tunc quidem languenti malum erit & grauiamentum, ac si malefica illa cum Luna congregiens fuerit valde potens, & natura sua morbum causans vel fouens, de morte etiam timendum erit.

Admonet autem Ferrerius infortunam seu maleficum non semper augere vel aggravare morbum; nam cum Planetæ malefici vis naturæ morbi contraria extiterit, non exasperat vt plurimum ægritudinem nec auget: atque hac ratione pituitosus Saturnus biliosas augere nequit ægritudines quas proprie Mars infert ac fouet: neque Mars igneus phlegmaticos aut melancholicos cum Saturni natura congruentes morbos promouet: sed quisque sua natura mala exasperat. Eadem ratio est beneficorum, morbum à se illatum propriis qualitatibus fouentium. Iupiter enim, cuius temperamentum sanguineum est, nisi refrigeretur à signo frigido, in ipso existens, aut à Veneris & Lunæ aspectu, non potest Iouiales, hoc est, à seipso illatas depellere ægritudines, vt pleuritides, phlegmonas & similes. Nec Venus lienterias, fistulas, œdemata, cæterosque Venereos morbos lenire potest, nisi radiis beneficis Iouis, vel Solis, vel Martis adiuuetur, & nisi signum naturæ morbi contrarium possederit. Sed exemplo declaranda sunt ea quæ diximus. Ponamus itaque in initio alicuius ægritudinis Lunam versari in gradu 10. Ω , vt in hac figura, & ibi formari primum angulum: à quo si numeraueris octies 45. gradus, patebunt octo principales anguli ipsius figuræ: nempe quattuor primarij, vt Lunæ locus radicalis, locus ei oppositus seu diameter, & ambæ quadraturæ: reliqui quattuor minus primarij, qui sunt in locis inter supradictos intermedijs, & semiquadrati dicuntur; quibus si adiunxeris hexagonos ac trigonos radios, obtinebis duodecim loca in Zodiaco, quæ ad Lunam respectum habent, & cognitionem aliquam, in comparatione scilicet ad locum radicalem quem ab initio inuasionis morbi obtinuerat.

Primus itaque locus radicalis, in quo scilicet Luna sub morbi initium inuenitur, est gradus 10. Ω , & dicitur primus angulus figuræ ipsius principalis octogonæ.

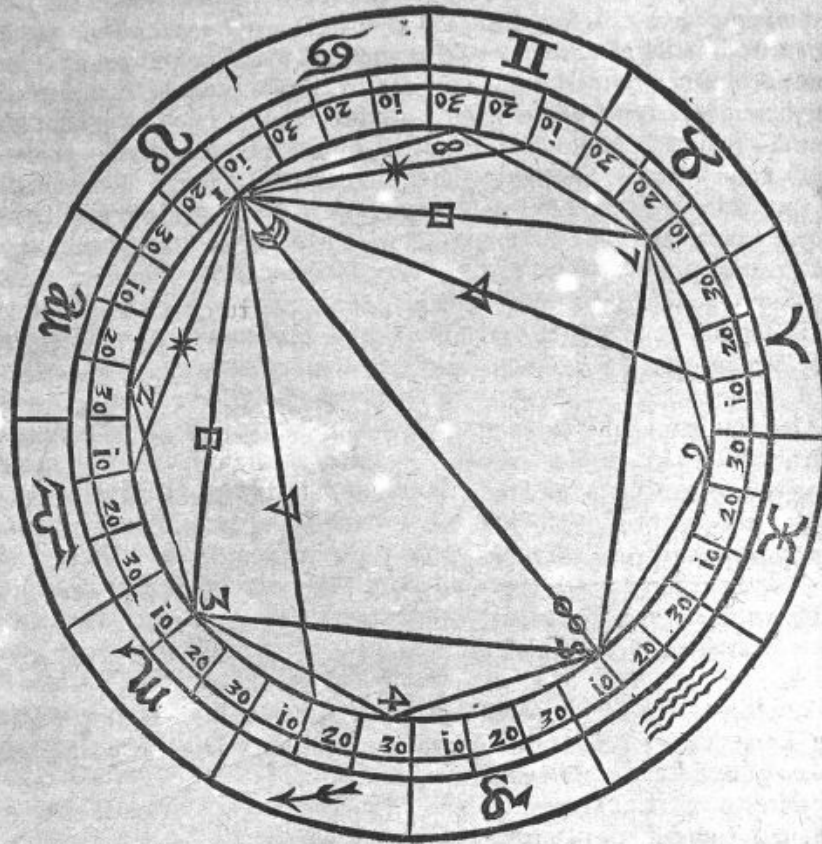
Secundus locus est gradus 25. η , distans à loco Lunæ radicali grad. 45. qui est secundus angulus figuræ octogonæ, & semiquadratus aspectus loci Lunæ radicalis, quem Luna assequitur quarta die, estque indicatiuus primus, qui respectum habet ad primum decretorium die septima subsequen-tem.

Tertius locus est gra 10. α , nempe hexagonus Lunæ aspectus sinister ad distantiam grad. 60. à loco ipsius radicali, qui à Boderio & Chrysogono tanquam indicatiuus consideratur, & hunc assequitur Luna die 5. circiter. Sed cum sit aspectus mediæ amicitie & conueniens, idcirco non fit crisis aliqua per se, nec fit iudicium aliquod nisi per accidens, prout fuerit Luna tunc in aspectu aliorum Planetarum; aut etiam si aspectus ipse constiterit è signis quadratum radium in Æquatore conformantibus.

Quartus locus est grad. 10. η , nempe ad sinistram ipsius Lunæ quadraturam, ad distantiam 90. graduum, vt sit tertium latus figuræ octogonæ, ad quod

N 2 perue.

peruenit Luna vt plurimum diebus septem completis : cumque hic aspectus sit malus sua natura, & mediæ inimiciæ, ob diffidentiam signorum in qualitatibus, ideo tunc contingit pugna inter morbum & virtutem; atque hinc iure merito dicitur criticus, seu decretorius primus; in quo si contigerit Lunam affligi à Saturno vel Marte, vel à mortis domino, crisis vt plurimum ingrauescente morbo fiet ad mortem.

Sed si Luna à beneficis tunc sustentabitur, virtus ægri subleuabitur, & iudicium vsque ad decimam quartam diem, qua Luna diametrum suum assequitur, solet transferri.

Quintus locus contingit in gradibus 10. Sagittarij, ad distantiam scilicet gr. 120. à loco Lunæ radicali, & hic constituit Luna trinum radium sinistrum; qui aspectus beneuolus est & perfectæ amicitie, ideoque, nisi alia adsint contraria, virtus ægri subleuatur, ac proinde Medicus huic non debet confidere, neq; pro indicatio decimi quarti simpliciter recipere, sicut falso Boderius & Chrylogonus affirmant, dummodo non deprauetur hic trigonus respectu æquatoris, vt in quadratum aspectum transeat. Attingit autem hunc locum Luna nona vel decima die.

Sextus

Sextus locus est peragratio Lunæ ad gr. 25. $\rightarrow$, hoc est ad distantiam gr. 135. à sua epocha, vbi cadit semiquadratus secundus sinister, ad medium interuallum scilicet inter tetragonum primum & oppositionem; ad quem locum Luna peruenit die vndecima, & interdum duodecima, quæ deinde indicatiua est decimæ-quartæ vel decimæ-quintæ.

Septimus locus est diameter loci radicalis Lunæ, nempe gr. 10. ∞ , ad quem pertingit Luna die 14. vel 15. estque hic aspectus perfectæ inimicitæ, & virtutem ægri maxime aggrauans, & multum deprimens: in quo si Luna applicuerit malefico alicui, fiet crisis ad mortem, pro potentia ipsius malefici; solent enim in hoc statu morbi acuti terminari ad malum, & malitia huiusmodi febrium accrescere, licet in peracutis, & adhuc magis in perperacutis soleant de malignitate sua nonnihil remittere. Dicitur autem hic dies decretorius primarius secundus.

Octauus locus contingit in grad. 25. $\times$, ad distantiam ab epocha per gradus 225. vbi incidit semiquadratus primus dexter, quæ Luna occupat post dies 17. vel 18. quæ indicatiua est vigesimi vel vigesimi primi, quo Luna peruenit ad secundam quadraturam.

Nonus locus est in gr. 10. $\vee$, scilicet in trino aspectu dextro respectu loci Lunæ radicalis, à quo distat ille grad. 240. quos ingreditur Luna post dies 18. vel 19. & huius trini aspectus dextri eadem est natura, quæ trini superioris sinistri.

Decimus locus habetur in gr. 10. 8, in quem incidit secundus quadrangulus dexter, remotus à loco Lunæ radicali per gradus 270. quos Luna conficit diebus viginti vel 21, prout fuerit motu velox, aut tarda, & interdum etiam die 22. Est autem hic dies decretorius principalis & tertius in ordine, & est similis primo decretorio, nam & in hoc solent nonnunquam infirmi decedere.

Vndecimus locus occurrit in radiatione hexagona dextra ipsiusmet Lunæ ad interuallum à primo loco graduum 300. quod emetitur Luna diebus 23. circiter. Est autem hic locus eiusdem naturæ cum tertio loco, vbi incidit sextilis sinister.

Duodecimus locus incidit ad distantiam gr. 315. à primo loco, & est semiquadratus Lunæ dexter secundus, & dies indicatiuus vigesima-septimæ, seu vigesima-octauæ, ad quem Luna accedit die 24. vel 25.

Postremo vero Luna emensis omnibus hisce locis reuertitur ad suam epocham, seu locum radicalem, quem ad initium decubitus possederat, qui reditus absoluetur diebus fere 29. postquam Luna emensa fuerit totum Zodiacum, in quo sane dierum spatio complentur dies critici omnes & indicatiui, quos Medici solent obseruare, prout alias diximus, inter quos memorabiles sunt tres dies decretorii principales, qui sunt vt plurimum septimus, decimusquartus, & vigesimusprimus: in quibus febres acutæ & perperacutæ solent terminari. Atque hoc est quod Hippocrates dixit acutos morbos in quatuordecim diebus iudicari, & tertianam exquisitam septenis circuitibus: contingunt enim septem tertianæ accessiones antequam ad decimamquartam diem accedamus; vnde in dicta decimaquarta plurimi à morbo liberantur: in qua si contigerit febris accessio, tunc solet morbus produci in diem vigesimamprimam, vel vigesimam octauam, vel etiam ulterius. Præterea in eodem mense Lunari apparent omnes periodi febris tum tertianæ, tum quartanæ, nam complentur in ipso quindecim paroxysmi,

seu accessiones tertianæ, & decem quartanæ. Adhuc post diem decimum quartum, hoc est transacta Luna oppositione, solent febres acutæ remitti, nisi per errorem Medici, vel ob malum infirmi regimen virtus aggrauetur, & morbus inualescat. Verum si Luna fuerit extra memorata loca, nullum fit iudicium per Lunæ cursum de ipso morbo, quod tunc nullo aspectu configuretur cum loco morbi radicali, unde cursu vacua in hoc casu appellatur à nonnullis: cum tamen proprie Luna cursu vacua vocetur, quando nullo aspectu Planetæ alicui iungitur, & sine virtute est, & efficacia; ideoq; rectius fortasse dixeris, si Lunam tunc radicali loco inconiunctam appellaueris.

Cæterum hæc criticorum dierum ratio locum omnino habere non potest in morbis chronicis, qui motum Solis, vel aliorum Planetarum sequuntur, ut febris quartana & similes: sed ut plurimum viget in morbis acutis, & quando Luna in principio ægritudinis maleficum aliquem corpore vel radiatione noxia non attigerit; constat enim experientia, quod dum Luna ad initium morbi cum Sole, vel aliquo malefico, seu corpore, seu radio coniuncta fuerit, crism tunc frequenter dubiam fieri, & maximas alterationes effici, cum eadem ad hostiles alios aspectus vel eiusdem malefici, vel ipsius Solis peruenierit, siue decretorio id die, siue non decretorio acciderit; ubi si tunc Luna à beneficiis subleuabitur, spes aliqua salutis superest, & æger non sine labore conualecet; si beneficorum radiis salutaribus non fouebitur, mortis non infima suspicio, vel certe periculosa recidua expectanda est; sed si maleficorum testimoniis mali significationes duplicabuntur, de vita actum est; præsertim si concurrerint adhuc alia mortis indicia paulo post à nobis adferenda. In genere autem quando Luna attigerit hostiles maleficorum radios, vel corpora, vel etiam Solis tetragonum seu oppositionem, die decretorio vel non, ut plurimum tunc languenti malum erit, peius autem, si maleficus ille consenserit ipsi ægritudini, licet extra dies decretorios, ex applicatione Lunæ ad maleficos, non possit colligi iudicium de crisi subsequutura. Illud etiam scias, teste Boderio, quando Luna in diebus criticis est foeliciter illustrata, & illi dies nihil leuamenti afferunt, mortis iudicium, vel morbi transmutationem, ac longitudinem afferunt, tunc enim coniectari licet perniciosam occurrere significatori viæ directionem & Lunam in locum maleficum genituræ incidisse. Demum & hoc obseruandum est, Luna sub initium ægritudinis è combustione exeunte morbum inualescere, donec eadem ad oppositum gradum perigerit; quo tempore si maleficorum alicui vel corpore vel radiis noxiis applicabit, præsertim domino mortis, periculum esse grauissimum; sin secus, euasione promitti.

C A P. XVIII.

In chronicis & diuturnis morbis Solis motum præcipue, vel alterius Planetæ morbum facientis obseruari.

DISTINXIMVS morbos è materia emergentes in diarios, hebdomadarios, menstruos, & annuos, ex Sussani, aliorumque sententia, in Commentariis supra tertium librum Galeni de diebus Decretoriis capite septimo, ut ut Federicus Chylogonus huic sententiæ sese opponat. Potest autem hæc diuisio bimembris fieri, ex opinione Galeni in eodem septimo capite, ita ut morbos in dupli-

duplici differentia esse cum eodem asseramus. Sunt enim alii acuti, qui proueniunt à Sole & Marte; & hi Lunæ motum sequuntur, & alterationem secundum septimanas suscipiunt, ut idem Galenus asserit, & nos capite superiore ostendimus; terminantur autem ut plurimum intra mensem, nisi forte per accidens mensis spatium excedant. Alii sunt morbi chronici seu diuturni, qui licet motum Solis sequantur, mineram tamen seu originem trahunt à Saturno & Mercurio, aliique etiam Planetis, atque hi quidem intra annum plerumque desinunt, licet ulterius produci queant, ut sunt febres quartanæ & similes, Sunt etiam & alii morbi longiores & chronici, quod tardiores Planetæ gubernant, & producuntur in annos; sed hos cum rari sint, nulla; eorum apud Astrologos fiat mentio, nos etiam silentio inuoluemus. Erit autem nobis sermo in hoc capite de morbis chronicis, qui à Sole moderantur; in quibus vice Lunæ Solem obseruabimus, quomodo is affectus sit à maleficis, oportet enim ut vel ab ambobus, vel ab altero maleficorum ad initium morbi impugnetur; vel etiam ut constituatur in loco malefico, quem seu Mars, seu Saturnus corpore vel radiis noxiis obtinebat in genitura, aut in reuolutione annua, tunc, quando mala significatorum vitæ occurrit directio morbum hunc diuturnum prælagies. Fieri etiam potest, ut maleficus, qui morbi auctor est, sub illius initium discurrat per locum alterutrius luminarium præsertim Solis, vel super gradum horoscopi, vel per locum directionis ipsius vitæ significatoris, vel ut aliud aliquod simile infortunium hora ægritudinis accadat. In quibus omnibus casibus Solem respiciemus, & decretoria tempora faciemus illa, quibus ipse tetragonas & diametram stationem respectu loci sui radicalis assequutus fuerit, sicut diximus in supradicto capite septimo Galeni; accidunt enim hæc crises in temporibus anni diuersis, id quod Hippocrates attestatur dum ait, æstiuas ægritudines hyeme, brumales vero ut plurimum Æstate solui. Quin immo & illi dies attendendi sunt, quibus Sol cum malefico aliquo morbi auctore concreditur, siue corpore, siue aspectu inimico; vel etiam, quibus Sol transit per loca Zodiaci à maleficis aliquo modo in genitura infestata, iis enim diebus languens periculum adibit. Postremo beneficorum etiam aspectus ad Solem non sunt omittendi, ut enim malefici sæuissima causant symptomata, ita benefici subleuant ægritudines & languenti sanitatem restitunt. Denique & Luna respicienda est illis maxime diebus, quibus crises Sol efficit.

Demus nunc ad maiorem huius capitis dilucidationem exemplum à Ferrerio sumptum; ait is decubuisse aliquem die 3. Maii anni 1546. ex palpitatione cordis cum febre, dum Sol obtineret gr. 22. Tauri & Marti tetragona radiatione iungeretur, qui percurrerat gr. 22. Aquarii. Constat igitur ægritudinem à Sole quadratum aspectum cum Marte constituentem significatam fuisse; nam ægrotus vita functus est die 10. Septembris anni eiusdem, quando Sol gradus 27. n. ingressus diametram constituabat cum Marte retrocedente in gradibus 27. Piscium, qui Mars morbi auctor fuit.

Neque profuit languenti Iouis trigonus ad Solem, tum quia in gradibus 27. 40, scilicet in casu suo positus, & à retrocessione stationarius, necnon & Soli ob signū Virginis, quod aduersum est lux domui, inimicus esset, tum etiam quod à Marte retrocedente sextili aspectu, hic in fausto pulsaretur. Sic ego, cum in mea genesi Saturnus constituatur in grad. 11. Arietis quartana febre grauissima ac longa correptus fui die 21. Septembris anni 1576. quo die Sol accedebat ad locum Saturni oppo-

ni oppositum in radice, erat enim in gradibus 8. Libræ; perfectum autem diametrum non potuit Sol expectare, quod illa die vigesima prima Septembris Luna in gradibus 25. Virginis, loco Martis radicali posita, in Saturni, gradus 25. Sagittarii obtinentis, diametro constitueretur, qui Saturni locus prope aberat à gradu horoscopi meæ geneseos, qui est grad. 21. 3' 8. Sagittarii. Porro directio horoscopi illo anno deuolvebatur ad Saturni tetragonum, qui morbi auctor extitit. Accedebat huc horoscopi ad corpus Martis, & Solis ad corpus Saturni progressio. Quinimmo & in anni reditu Sol per præsentiam à Saturno patiebatur, à quo solum per quattuor gradus aberat. Producta itaque tot concurrentibus malis, fuit hæc quartana ad plures menses cum sæuissimis accidentibus, & parum abfuit, quin vitam cum morte commutarem; euali autem, quod Sol præcipuus vitæ gubernator per directionem saluus esset, quam diem non annotauit. Sed dabimus exempla aliquot chronicarum ægritudinum sub finem huiusce libelli.

C A P. XIX.

An futurus sit morbus diuturnus vel brevis.

DE longitudine vel breuitate morbi iudicamus tum à genitura, tum ab anni constitutione, tum vero à figura ad morbi ipsius initium fabricata: vt nihil interim dicamus de propria ipsius morbi natura quæ Medicis vt plurimum aliunde constat. Si itaque de genitura constiterit, & directiones singulorum vitæ sustentatiuorum confectæ fuerint, perpendenda erunt tum loca principalia, quæ vitam gubernât ac fouent, & sunt vt plurimum Ascendens, Sol ac Luna, tum etiam loca anæretica seu peremptoria, ad quæ tunc temporis dicti vitæ prorogatores accesserunt. Enimvero si tam promissores, quam abscissores validi omnes fuerint, vel debiles omnes, iudicium erit morbum euasurum longum: nam tunc conflictum æqualem exercent, malorum virtus, & virtus vitæ prorogatorum, & ambigua vtrorumque est victoria. At si vitæ datores robusti; anæretæ vero imbecilles fuerint, ægritudo breui tempore ad salutem verget; sed si contra prorogatores vitæ debiles, anæretæ vero fortes extiterint, brevis etiam morbus erit, sed ad mortem seu malignitatem tendens. Morbi insuper frigidi & sicci in genere, qui à Saturno fiunt, & Mercurio, & qui in vniuersum à Sole reguntur, sponte sua longi ac diuturni sunt: calidi vero & ficci, qui à Sole & Marte incrementum suscipiunt, & à Luna potissimum gubernantur, breues existunt. Solet autem particulariter Saturnus longos morbos facere, Iupiter & Sol breues, Mars breuissimos, Venus mediocres, Mercurius varios, Luna deniq; reuertentes, vt vertigines, comitiales, podagras & similes. Præterea Sole in signis vernalibus constituto salubres & breues fiunt morbi, in æstiuis signis breues & periculosi, in autumnalibus lethales, & in hyemalibus longi. Sed de morbis quattuor anni temporum egimus abunde capite decimo sexto.

Ex figura autem ac statu Planetarum ad morbi initium traduntur hi aphorismi de longitudine vel breuitate morbi, qui desumuntur à luminaribus, à domino ascendente, & à sexta domo, ac eius domino.

Quando ambo luminaria cadunt ab angulis, & eorum dispositores & dominus ascendente fuerint impediti, periculosa erit ægritudo; sed si beneficæ auxiliū tulerint,

lerint, prolongabitur morbus, & ex acuto euadet diuturnus, seruabiturque natus præter spem si beneficia præualebunt.

2. Si infirmus coeperit egrotare versante Luna in signo mobili, maxime si fuerit in ascendente, vel fuerit etiam ascendens signum mobile, æger vel cito morietur, si aderunt mortis significationes, vel si non aderunt, cito liberabitur, & ad bonum terminabit ægrotudo. Si vero fuerit ipsa Luna in signo fixo, ægrotudo erit longa, & si in communi, mediocris & mutabilis. Et hæc applicari etiam possunt Planetæ morbum inferenti.

3. Luna coniuncta cum Planeta orientali velocis motus, aut directo, breuitatem ægrotudinis arguit, sed cum occidentali tardiore & retrocedente diuturnitatem.

4. Si Luna aut dominus ascendentis, fortunæ regredienti corpore vel aspectu sociabitur, salutem quidem pollicetur, sed morbi longitudinem.

5. Cum luminare morbo dominans (ait Cardanus) grauioribus Planetis commiscetur ac tardis, morbus natura & euentu longus erit: sin autem grauioribus Planetis natura velocibus aut motu, vt cum Saturnus & Iupiter prope Solē sunt, morbus quidem natura sua diuturnus breuior fiet: sicut contra, si Mars, Venus ac Mercurius tardi fuerint, morbi natura breues protrahentur; sin veloces, velociter finientur morbi natura etiam per se breues.

6. Luna cum Saturno, corpore vel radiis noxiis colligata, valde mala est, morbum enim prolongat, præsertim si Saturnus fuerit cursu tardus; velox autem non ita diuturnum facit morbum. Sed si retrocedat, fueritq; ante oppositionem Solis, reciduum minatur. Præterea Luna si Saturno iuncta si cursum intendit, & lumine decrescit, timendum est de ægrotudine diuturna & crisi horrenda; si motu tarda & lumine aucta, minus mali significat, quam si lumine diminuta foret.

7. Cum Luna Marti corpore, vel radiis tetragonis aut oppositis iungitur morbos acutos efficit, qui cito vel ad vitam, vel ad mortem terminantur.

8. Cum Luna ad initium morbi fuerit proxima occultationi, hoc est prima vel secunda die ante nouilunium, æger aut morietur, aut diuturno morbo detinebitur.

9. Si Mars in ascendente fuerit hora decubitus, ægrotudo ipsa paruam moram seu terminum habebit, & vt plurimum ad malum terminabit. Sed si Saturnus in ascendente compertus fuerit, longos producit morbos.

10. Sexta domus habens signum fixum (vt nonnulli dicunt) significat longitudinem ægrotudinis; mobile breuitatem, commune mediocritatem, seu mutationem ægrotudinis, vel reciduum.

11. Si fuerit Saturnus dominus sextæ indicat ægrotudinem fore longam, si Iupiter, vel Sol, vel Mars mediocrem, si Venus, vel Mercurius, vel Luna breuem.

C A P. XX.

De magnitudine & malignitate ægrotudinis, seu morbi in genere, & an sit curabilis & ad salutem terminans, an vero incurabilis, & ad mortem ægrum conducat.

QUANTVM adiumenti hac in re præstet genituræ inspectio, supra satis ostensum est, vbi de morbis, qui nato possunt euenire, cognoscendis disseruimus, atque etiam de directionum malarum significationibus & effectibus, & quæ

O sint

sint prauæ & morbi magnitudinem significantes, & quæ leues tantum ægritudines, & quæ denique mortem inferre valeant. Nunc vero magis particulare iudicium trademus ex figura morbi, vel sola, vel cum genesi comparata, si hæc cognita fuerit. Quoniam vero raro contingit aliquem ægrotare, qui non habeat malam aliquam directionem alicuius vitæ significatoris, idcirco conuenit etiam, ut ingressus & transitus Planetarum tempore decubitus male se habeant, & cum directione ipsa congruant; vnde vel tunc luminaria, vel alterum eorum, & præcipue Luna infortunium patietur à maleficorum aliquo, vel coniunctione, vel oppositione, vel quadratura, vel antisicio; aut quidem in loca, quæ malefici ab initio nascendi, vel in reuolutione illius anni infestant, incident. Ait enim Cardanus, quod quibuscunque sub initiis morborum Cœli constitutio longe lenior est morbo, his à natiuitate morbus sæuitatem contraxit, principalibus locis, id est Sole vel Luna in praua loca cadentibus. Quapropter nihil mirum est, si quandoque tempore inuasionis morbi neque Sol, neque Luna à malefico aliquo affligatur, tametsi morbus grauis sit. Nam si genesim & reuolutionem illius anni, in quem morbus incidit, aspexerimus, proculdubio statim innotescet infortunii origo, apparebunt enim loca infecta in vtraque figura; in genesi quidem per directionem, in reuolutione autem per configurationem Planetarum inter se, & cum genitura.

In figura itaq; ad initiū morbi erecta considerandus est status luminarium, præcipue vero ipsius Lunæ, deinde & ascendens eiusq; dominus obseruari sunt, & cum domino octauæ comparandi: quinimo & beneficorum, qui auxiliari solent & maleficorum, qui morbi auctores existere, positus attendendus est, videlicet quomodo illi se habeant ad luminaria, ad ascendentem eiusque dominum, necnon ad octauam, & sextam domum. Accedunt huc coniunctiones luminarium morbi initia proxime antecedentes, à quibus in genere de morbis illo mense venturis iudicium sumitur. Enimvero si domini trigoni coniunctionis præcedentis validi fuerint, & benefici ac benigne inter se configurati, seruabunt ægros illo mense à morte; at si debiles & inualidi magna ex parte perdent. Porro quando luminaria non sunt admodum infortunata (neque enim possunt esse omnino libera) nec dominus ascendens à malefico quopiam diuexatur; neq; luminaria aut horoscopus cognitionem habent cum domino mortis, & beneficiæ maleficis præualebunt, ac iam dictis locis auxiliabuntur, iudicabimus ægrum facile ab ægritudine posse liberari; mutabitur autem morbus in melius & æger conualecet, vbi Luna tempore morbi ad planetas morbo contrarios, maxime vero ad Iouem, Venerem, vel Solem deferetur. At si luminaria & horoscopus, illiusq; dominus infortunium patiantur, maleficis præualentibus, & beneficiis abiectis ac nullum auxilium locis supradictis ferentibus, malignam seu acerbam fore ægritudinem morte vt plurimum terminandam iudicato, eoque magis si Luna vel horoscopi dominus, à domino domus mortis impugnetur.

Est autem malum ac metuendum cum Sol de die in principio ægritudinis & Luna noctu fuerint impediti, vt ait Hermes aphor. 26. Deterior vero conditio incipientis morbi est, teste Cardano, si morbo sæuo existente Luna & dominus ascendens non existentes cum malis ad malos deferantur.

Luna in augmento sui luminis mala est, si morbus fuerit ex copia humorum, ait Auenaris, vel ex repletionis; sed diminuta lumine melior est, quod tamen graue est

ue est in ægritudine quæ sit ex inanitione, cui conuenit Lunam augeri lumine. Sic Cardanus: cum Luna fuerit in principio ægritudinis perseverantis, vel sub radiis Solis, aut cum cauda Draconis, vel cum Saturno, aut Marte, ingens periculum significatur. Quod si senex fuerit infirmus, etiam Ioui iuncta, aut Veneri, vel Mercurio: quod si horum oppositis vel quadratis, idem sed leuius continget. Quod si cum hoc in locis his etiam à genitura inuēta fuerit, procul dubio morietur. Cum igitur duo ex his conuenerint, & alterum validum fuerit, ægrotabit homo; si autem ambo valida sint grauius; si tertium adest, morietur: sed in senio duo tantum possunt occidere.

Dicit præterea Ludouicus Rigijs Aphorismo 93. Secundæ partis: Per applicationem Lunæ ad beneficas non dispositas à maleficis vinci naturam morbi, & per separationem ab illis, & applicationem ad infortunas causari mortem. Beneficas vero, ait idem Aphorismo 94. transire in maleficas, hoc est maleficarum naturam inducere, quando morbus de natura beneficorum, siue de natura suarum significationum erit; sicque etiam maleficas eadem ratione, seu conditione in beneficas permutari, quia contraria contrariis curantur effectibus. Sed & idem Aphorismo 95. affirmat coniunctionem in luminarium signis Martiis, vel in signis humanis, Venere & Mercurio ibidem existentibus retrogradis morbos inducere terminantes omnino ad mortem: & si illa coniunctio erit in Ariete, ducere infirmum extra mentem sine spe. Adhuc, ait Cardanus, Martem in ascendente hora initii morbi, morbum facere velocem, vehementem, & partes superiores affligentem, perturbantemque mentem. Quod si cum hoc dispositores luminarium & ascendens fuerint impediti, succedet mors.

Sed & stellarum fixarum in hoc negotio accurata habenda est ratio, quarum crudeliores permixtæ luminaribus, vel hora ægritudinis orientes aut occidentes morbum ipsum plurimum augent & exasperant. Cæterum de coniunctione Lunæ cum singulis planetis ad morbi initium alii vberius tractauerunt, nos nihilominus probatioribus aliquos Aphorismos huius materiæ ex Auenare, & aliis compendiose recensebimus.

Coniunctio Lunæ cum Saturno mala est, prælagit enim ut plurimum ægritudinem diuturnam; quæ grauior, mitiorve erit penes bonam vel malam affectionem tam Saturni quam Lunæ.

Si enim Saturnus cursu tardus fuerit, plurimum nocet, morbumque aggrauat: & retrogradus ante Solis oppositionem, facit recidiuam. Contra vero velox motu, vel retrogradus post oppositionem cum Sole minus nocet. Orientalis à Sole alleviat morbum à frigidityte procedentem, auget vero morbum ex caliditate productum.

Occidentalis autem à Sole, morbum frigidum exasperat, calidum remittit. Luna cursu tarda & aucta lumine ægritudinem mitigat, velox & diminuta lumine eandem promouet, augetque.

Pernitiosa denique censenda est Lunæ & Saturni oppositio & tetragonus, licet minus quam coniunctio. Sed si Saturnus in congressu cum Luna, receperit ipsam ex domo vel altitudine sua, minus ipsi nocebit.

Coniunctio Lunæ cum Ioue, prospera est, maxime si contigerit in Cancro, vbi vterque planeta dominatur, vel etiam in aliis domibus Iouis, minus tamen bona est

na est in Capricorno, in quo uterque cadit à dignitate. Porro cæteri quoq; aspectus Lunæ cum Ioue boni sunt, magis tamen trinus & sextilis, minus vero quadratus & oppositus.

Confert autem Iupiter magis ægris adultis post mediam ætatem, minus vero pueris & iuuenibus ante mediam ætatem.

Coniunctio Lunæ cum Marte pessima est, & sine beneficorum radiis in morbis calidis lethalis, magis vero cū Luna crescit lumine, quam cum decrescit, augebiturq; ægritudo si motu velociore prouecta lamenis incremento turgescere incipiat. Adhuc Mars occidentalis non adeo furit, neque ita formidabilis est, ut orietalis. Denique & diameter Martis ac Lunæ malus est, necnon & tetragonus, sed minus.

Coniunctio Solis & Lunæ semper mala est, & ut plurimum mortem præfigit vel periculosa ægritudinem. Sed de his infra.

Coniunctio Veneris & Lunæ salutaris est, sicut & Iouis: confert tamen Venus plus ægritudinib. cholericis quā Iupiter, sicut hic magis adiuuat ægritudines frigidas, quam Venus. Præterea prodest Venus magis iuuenibus ac mulieribus egrotantibus, quam senibus. Sunt deniq; & cæteri omnes Veneris aspectus cum Luna auxiliares, sed conuenientiores trinus ac sextilis.

Coniunctio Lunæ ac Mercurii mediocriter bona est vel mala, pro ingenio ipsius Mercurii, prout scilicet ipse fuerit in bono statu respectu radiorum Solis, & aliorum planetarum, & pro natura signi quod obtinet; idemque etiam censendum est de reliquis Mercurii ac Lunæ configurationibus.

C A P. XXI.

Complectens aphorismos particulares, seu indicationes Astrologicas de decubitu lethali respectu locorum genitura, & annuæ reuolutionis.

TRADITURI nunc particulares aphorismos de morte ægrotantis, è residuorum futurum arbitrati sumus conuenientem in his aphorismis Astrologicis adferendis ordinem sequi, ne ingentem rerum farraginem sine capite vel cauda proponeremus; ideoque hoc præsentis capite illas indicationes Astrologicas de decubitu lethali adferemus, quæ ex genitura ægri & annuæ reuolutione ad figuram ad initium morbi comparata constant. Deinde proximo capite aphorismos hac eadem de re, à sola morbi figura procedentes complectemur. Verum licet non semper necessario hi aphorismi ægrum ad mortem conducant, nihilominus plures concurrentes certum testimonium, vel mortis, vel grauissimæ ægritudinis adferunt.

Aphorism. 1. Cum fuerit ascendens ad initium morbi aduersus horoscopo genituræ de vita timendū est, nisi profectio horoscopi genituræ ad ea loca venerit. Aduersa autem signa sunt, quæ sextam, septimam, octauam, & duodecimam domum in genesi obtinent, 41. sententia Auctoris centiloquii.

2. Ascendens signum ad initium morbi, quod in genitura, vel in annuæ reuolutione, licet minus, malefica possidebat, ægrum acerbissime diuexat, maxime si gradus ille, quam proxime in horoscopo constituatur.

3. Morbus qui cœperit, cū Luna fuerit in loco maleficæ genituræ, vel reuolutionis annuæ, vel in eius opposito, vel quadrato, vel antisicio grauissimus futurus est, &

est, & si maleficam illam aspicit, periculosior, eoque magis si Luna fuerit temporis domina, & gubernatrix vitæ. Verum si ad morbi initium Luna fuerit in loco ubi genitura tempore, vel reuolutionis annuæ benefica erat, nihil grauius metendum est, 42. sententia Auctoris centiloquij.

4. Quando loca aphætica radicalia eum dominis ascendentis genituræ & figuræ ad initium morbi constructæ oppressa fuerint, confestim mortem iudicato, nisi fuerit receptio inter maleficas, & beneficorum salutaris aspectus; sic enim volente Deo euadere poterit.

5. Cum quis ægrotauerit sub mala reuolutione, in qua vnus locorum hylegialium genituræ per directionem affligatur, cæteris vitæ sustentatiuis locis per ingressum & progressum male se habentibus, euidentissimum mortis periculum adibit æger. Quibus si accefferint alia infortunia ad horam decubitus, certior mors expectatur.

6. Si ad initium morbi Sol fuerit in loco genituræ malefico, quem scilicet malefica ab initio nascendi vel corpore, vel radio noxio, vel anriscio obtinebat, grauissima erit ægritudo, & plerumque chronica ac diuturna: si tunc etiam à malefico aliqua ratione patiatur, adhuc magis lethalis efficitur morbus; qui denique infirmum ad mortem conducet, si Sol fuerit vitæ prorogator, ac per directionem afflicus.

7. Morbus, qui cœperit eo anno, quo Eclipsis contingit in ascendente genituræ, vel annuæ conuersionis partiliter seu intra distantiam quinque graduum, vel etiam in loco alicuius vitæ prorogatoris, exitiosus & mortalis est. Minus tamen nocebit, si in dictorum locorum opposito, vel quadrato acciderit. Porro intelligendus est hic aphorismus, quando Eclipsis ipsa mala fuerit, eiusque dominatores malefici. Quanto autem maior erit Eclipsis, tanto grauior ac intensior erit ægritudo: quod si parua, debilis. Fortasse idem poterit, si contigerit in loco directionis horoscopi, vel luminaris aphætici.

8. Morbus qui cœperit eo anno, quo duorum maleficorum Saturni & Martis coniunctio accidit in ascendente genituræ, vel annuæ reuolutionis, vel in loco prorogatoris vitæ partiliter, lethalis est: sicq; etiam si contigerit in opposito vel quadrato dictorum locorum, sed minus. Quin & idem operatur Saturni & Iouis, vel Iouis & Martis coniunctio, præualente tamen malefico in ipsa coniunctione, maxime vero si & alter maleficus inimico radio testimonium attulerit.

9. Apparitio cometis vel nouæ stellæ super gradum horoscopi genituræ, vel super locum luminaris vitam sustentantis, noxia est ac lethalis; idemq; valet, si contigerit in loco ad quem illo anno deuolutio horoscopi vel luminaris vitam fouentis facta fuit.

10. Transitus malefici ad initium morbi per locum horoscopi radice vel luminaris vitam gubernantis perniciosus est, minus tamen si per oppositum, seu quadratum dictorum locorum deferetur. Necnon & transitus malefici per locum directionis horoscopi, vel luminaris aphætici malus est, maxime si amborum maleficorum aliqua erit inter se configuratio.

C A P. XXII.

Continens aphorismos particulares seu indicationes Astrologicas de decubitu lethali, ex sola figura ad morbi initium constructa prorumpentes.

11. **Q**UANDO orientis seu horoscopi domus fuerit cum domino octauæ loci, aut cum Planeta locum illum obtinente coniunctus vel hostiliter configuratus, aut per antiscium, mortis affert testimonium, præsertim nullo auxiliante benefico, eoque magis si etiam Luna particeps fuerit huiusce infortunii, vel alio modo male afficiatur. Quod si inter ascendentis & octauæ domus dominum sit receptio per aspectum vel corpus mortem quidem languens effugiet, sed non grauem ægritudinem. Magis autem periculi est, si dominus horoscopi iungatur malefico, vel domino mortis, cumque recipiat, quam si dominus mortis illum receperit. Habet similem aphorismum Hermes, dum ait 71. timetur in ægrotantibus, cum Luna & dominus ascendentis fuerint ab octauæ loci domino impediti.
12. Dominator signi orientis si ex sua retrogradatione separatur à Planeta dominum mortis sibi vendicante, desperationis indicium est, nisi propter retrogradationem à Sole fuerit combustus.
13. Dominus ascendentis si fuerit infortunatus in octaua domo absq; beneficis radiis, Luna existente corrupta, mortis præbet indicationem, quæ causa ipsius ægri proueniet, nempe ex inordinato regimine, vel alio errore.
14. Dominus ascendentis in ascendente combustus mortem prælagit.
15. Dominus ascendentis si simul etiam præfuerit octauæ domui (vt quando ascendit Libra vel Aries, tunc enim plerunque cadit in cuspidem octauæ Taurus vel Scorpius) & infortunatus fuerit, mortem obnunciat sui ipsiusmet causa, quæ futura erit quando ipse vel Luna peruenit ad gradum octauæ domus.
16. Dominus ascendentis cum domino sextæ, vel septimæ, vel duodecimæ male colligatur, siue per corpus, siue per aspectum malignum, siue per antiscium; testimonium enim affert vel mortis, vel diurnæ infirmitatis. Idem significat si in dictis domibus reperiatur, præsertim in casu suo, vel retrogradus, vel combustus, vel à maleficis aliqua ratione infestatus.
17. Dominus horoscopi in septima, vel deiectus sub terra præcipue, in quarta vel sexta domo; vel etiam in aliis domibus cadentibus à maleficis oppressus, & dominus octauæ domus summum Cœli fastigium aut occidentis cardinem obtinens, mortis prælagium obnunciat.
18. Dominus horoscopi in sexta, & vicissim dominus sextæ in horoscopo eodem tempore ad initium morbi aliquantulum afflicti, chronicam ægritudinem; infortunium grauius passi, perniciem pollicentur.
19. Dominus octauæ domus in angulo, & præcipue in occidente, existente Luna, & horoscopi domino in cadentibus, aut à malis infestato, semper morbus lethalis est, magis vero si octauam infortuna disponet.
20. Prope ascendentem seu lineam horoscopi, si fuerit maleficus Planeta, præsertim ☿, vel fixa crudelis (de quibus cap. 8. de vitæ abscissoribus mentionem fecimus) ita vt non distet à gradu horoscopi plus tribus partibus, mortis indicium est; suprauiuet enim tot diebus æger, quot gradibus distiterit malefica illa stella à gra-

à gradu horoscopante, dummodo signum sit mobile, sed Saturnus ibi constitutus solet obnunciare longas ægrotudines, vt alias diximus, quin & in septima domo malefica cōstituta, ita vt partiliter horoscopus oppositis radiis feriat perniciem affert, licet non adeo sicut si fuerit corporaliter in horoscopo.

21. Malefici ambo Planetæ possidentes angulos malum obnunciant, præsertim si hostiliter sese aspexerint, & aliud aliquod infortunium adfuerit, vt scilicet vel Luna, vel dominus ascendentis sit infœlix.

22. Maleficus Planeta in sexta, vel quicunq; Planeta ibidem infœliciter positus, significat ægrotudinem ad malum terminaturam, vel saltem malitiam illius morbi à se facti indicat.

23. Luna à domino ascendentis ad dominum octauæ lumen suum immediate transferens, indicium mortis præbet, sed non semper in morbo perorifico.

24. Lunæ applicatio ad stellam aliquam in octaua existentem lethalis est, sicut etiam ad ipsius octauæ dominum.

25. Luna Libram permeans Saturno & Marti iuncta lethalis est.

26. Luna cum pleiadibus in domo mortis partiliter inuenta, mortem indicat. Idem puto contingere si fuerit cum aliis stellis fixis perniciosis, vt sunt hyades, antares, Hercules, laniæ australis, & caput Medusæ.

27. Luna Orientalis plus sex gradibus à Sole non distans, ægrum ad periculum conducit, & quanto ipsi propinquior erit, tanto certius periculum adferet. Nam pessimus est ille Lunæ status, vergit enim ad combustionem: verum ad duodecim vsq; gradus distans à Sole mala quidem est, sed tantam influxus acerbicatem non admittit. In Ariete autem & Leone minuitur infortunium. Quod si Sol dominium in octaua obtinuerit Luna sic combusta, maius mortis periculum subest. Sic quoq; cum ipsa luminaria coniuncta inciderint in sextum, septimum, octauum, & duodecimum Cœli locum ab ascendente.

28. Luna ad caput vel caudam Draconis accedens intra quattuor, vel quinque ad summum gradus, mortis testimonium confert, debilius vero testimonium est si recedat ab eodem.

29. Cum Luna ad initium morbi constituitur in quadrato seu opposito Solis malum est, fiunt enim crises malæ quando eadem ad malos Solis radios & conjunctionem peruenerit. Et si contigerit ipsius Lunæ, vel Solis Eclipsis in prima, vel secunda, vel tertia cricatione ab initio morbi, languentis pessima erit conditio; quo enim maior, peiorque erit Eclipsis, eo magis periculum subibit.

30. Luna velox motu & diminuta lumine cum Saturno tardi motus vel retrocedente congregiens, præsertim in signis disconuenientibus, & sine beneficorum auxiliis, mortis discrimen adducit.

31. Lunæ congressus cum Marte perniciosus est, nullo beneficorum adiuuante, & si vterque quartum Cœli locum teneat, mors subsequetur.

32. Luna inter vtrunq; maleficum Saturnum & Martem obfessa, necnon etiam inter Solem & Saturnum, vel inter Solem & Martem, nullo beneficorum auxiliarem manum porrigente, validam internecionis est indicium.

33. Luna in horoscopo mala semper est, ibi n. corpus ægroti super quo significat, magis afficit, cū ille locus oriētis sit cōtrariæ naturæ ipsi Lunæ, & quo vicinior fuerit

fuerit lineæ orientis, eo deterior, & si fuerit male affecta, non leue indicium mortis præbet.

34. Cum Sol ab initio egritudinis à malefico quopiam corporaliter, vel tetragonis aut oppositis radiis affligitur, aut etiam per antisidium perfectum, præsertim si Sol luminare sit temporis, & malefico applicet, & non defluat, signum est vel mortis, vel validæ ac periculosæ ægritudinis, quæ plerumque solet esse chronica & diuturna; nisi etiam Luna affligatur, vel adsint alia indicia seu infortunia mortem accelerantia.

35. Cum luminaria ambo sub terra male affecta fuerint hora inuasionis morbi, timor ægrotanti, ac mortis discrimen imminet.

36. Luminaria ambo à Marte sauciata ad initium ægritudinis acutæ, citissimam, & quodammodo repentinam seu violentam necem inferre consueverunt.

C A P. XXIII.

Continens particulares aphorismos, seu indicationes salutis.

ET si supra cap. 20. tradiderimus generalem doctrinam, qua ex figura ad inuasionem morbi constructa eruebat iudicium de ægritudine ad salutem terminanda, nihilominus non minimum adiumenti Medicis videbimur attulisse, si de salute ægri particularia quædam præcepta, seu aphorismos tanquam in Tabella describemus: ut collatis, tum quæ ad mortem, tum quæ ad salutem faciunt, significationibus, pro parte vincente iudicium statui queat.

Aphorif. 1. Dominus ascendens receptus à domino octauæ in figura ægritudinis, & vterque liber à maleficis, indicat ægrum post desperatam salutem conualescere.

2. Dominus ascendens si extiterit beneficis, & in bono Cœli loco bene affectus atque à radiis noxiis liber, ad salutem languentis confert.

3. Dominus octauæ separatus à domino ascendens, & à beneficis adiutus salutem tribuit ægrotanti.

4. Si benefici Planetæ præualuerint maleficis conualescentiam arguunt, maxime si Lunæ ac horoscopo auxiliabuntur.

5. Sol in Horoscopo bene affectus, aut in sexta Cœli domo, aut comburens dominum sextæ, septimæ, vel octauæ salutem ægro denuntiat.

6. Iupiter & Venus in horoscopo constituti, vel alibi in bono Cœli loco Lunæ commixti, sanitatem indubie pollicentur.

7. Si Luna, horoscopus, & vtriusque dominatores non fuerint combusti, aut à maleficis sauciati, neque in malo aspectu dominorum sextæ, vel septimæ vel octauæ, ægroto salutem decernunt.

8. Luna si fuerit in bono Cœli loco bene affecta, nullique malefico commixta, felicem ægritudinis finem indicat.

9. Luna separata à malefico debili, & applicans beneuolo potenti, indicat post afflictionem sanitatem securam.

10. Luna in bono Cœli loco alligata domino horoscopi, vel per corpus, vel per aliquem radium, etiam si ille fuerit maleficus, dum tamen non sit aliunde infortunatus, & vterque sit cursu auctus ac lumine sanitatem inducit.

11. Luna ab ambobus beneficis in bona Cœli statione circumdata absque maleficorum radiis, auxilium non leue ad salutem tribuit.

12. Luna

12. Luna in Tauro vel Libra Veneris domibus, vel in Sagittario & Piscibus, Iouis domiciliis inuenta in bono aspectu alicuius eorum, præcipue si fuerit in bono Cœli loco, & à malis tuta, sanitatem ægroto decernit. Sic quoque in Cancro, domo sua & Iouis altitudine conualescere facit.

CAP. XXIV.

De tempore salutis vel mortis particulariter indagando.

TEMPVS nunc inuestigandum est, quo æger conualeſcet, si indicia salutis conuenientia aderunt, vel quo decedet è viujs, si validiores mortis significationes reperiantur. Cognita itaque ægritudinis essentia ac magnitudine obseruandus est motus Lunæ in diebus criticis, in quibus si contigerit Lunam à beneficis Planetis, qui tamen octauam domum non disponant, coadiuuari, tunc quidem incipiet æger, facta bona crisi subleuari. Sic etiam quando Luna extra dies criticos, discedens vel non discedens à maleficis, fortunarum aspectus attingit, maleficis interim absentibus, sanitati paulatim restituitur languens, maxime si tunc etiam dominus orientis saluus fuerit, vel cum celerius directo graditur cursu, domino domus mortis ab eodem recedente. Necnon & de salute bene sperandum est, cum Luna transit per loca genituræ benefica, dummodo absint maleficæ.

Verum ubi de morte languentis ex supradictis certiores erimus, perpendenda erit diligenter magnitudo morbi, an scilicet acutus sit, vel acutissimus, an vero longus. Et si quispiam ex damnata prorsus Cœli constitutione laborabit morbo acutissimo, is vel quarta die à morbi initio, si tunc Luna infortunia patietur, vel septima, si tunc ad proprium tetragonum cum testimonio maleficorum peruenierit, interibit. At si morbus sit simpliciter acutus, decimaquarta dies mortem indicare poterit, si tum Luna maleficorum radiis in opposito loci radicalis ad morbi initium obruatur. Potest etiam & ante illam diem languens è viujs excedere, si Luna grauiter à maleficis extra dies criticos infestabitur, præsertim si maleficæ illæ stellæ morbi auctores, ac potentes extiterint: nec Luna à beneficis stellis subleuetur.

Volunt nonnulli horam mortis colligi posse à domino ascendentis, quando scilicet ille vel corpore, vel maligno aspectu domino octauæ coniungitur, vel etiam, quando dominus octauæ gradum ascendentem, aut gubernatorem vitæ attigerit. Præterea aiunt ægros deterius se habere vt plurimum à Meridie vsque ad mediam noctem, in descensu scilicet Solis, & illa diei parte plures decedere, quam à media nocte ad Meridiem dum Sol ascendit. Alij frequenter se obseruasse afferunt, illos qui graui ac periculoso morbo decumbunt, mori Luna exoriente, vel in medio Cœli existente, raro autem in quarta vel septima, ac nunquam fere in reliquis domibus.

Iam vero in morbis chronicis Solem in primis obseruare conuenit, vnde si recte ea, quæ superioribus capitibus tradidimus, percepisti, nullius negotij erit ipsam horam, vel saltem diem interitus prope verum cognoscere. Particularia enim hæc eruuntur è suis vniuersalibus, quæ diligenter in primis sunt cognoscenda.

P

CAP.

*De electionibus in medicina & cura agrotantium faciendis, & primo de confortandis
& coadiuandis virtutibus corporis per influxum
debitum.*

HVEVSQVE ea tantum proposuimus, quæ ad cognitionem ægritudinis necessaria nobis visa sunt, ut essentiam ipsam ac speciem ægritudinis ex propriis ac præcipuis causis à priori scilicet, hoc est, à cœlestibus corporibus cognosceremus. Quibus si sagax ac prudens Medicus ultro adiunxerit indicationes à posteriori, ab accidentibus scilicet, & effectibus ægritudinem ipsam concomitantibus, collectas, perfectum indicium de fine ægritudinis & essentia eiusdem consequetur. Reliquum est ut de praxi Astrologica in curandis ac medendis morbis nonnulla differamus. Quæ ut meliori ordine (ut in reliquis hucusque provirili facere conati sumus) prosequamur, agemus primum de electione temporis in confortandis & adiuuandis virtutibus seu potentiis humani corporis, deinde in purgandis humoribus superfluis per pharmaca, postea in sectione venæ, atq; in cucurbitis adhibendis, & deniq; de cura in corporibus ordinanda pro particularibus ægritudinibus secundum rationem cœlestem. Sic namque activa passivis debito modo coaptando ac commiscendo, debitum ac optatum sanitatis finem tutius ac commodius, ut plurimum Medici consequentur. Neq; me eorum absterrent calumniæ, qui licet alias non parva cum laude ac vulgarium hominum applausu medicinam exerceant, Astrologiam tamen vaticano prosequuntur odio, & publica voce affirmant; nihil opus esse Medico Astrologiam nosse, licere quoque tempore venam secare, potiones exhibere, & reliquis medicinæ muniis fungi, nulla habita ratione cœlestium corporum; non quod ipsi per experientiam ita experti sint, nihilum enim de Astrologia norunt, sed ne vulgatum illud dictum mentiri sinant, quod ait: Ars non habet cauillatorem, nisi ignorantem. Nam qui hanc Astrologiæ partem ingenue tractauerunt, iis optime notum est, quam sit periculosum & impium medicinam sine hac exercere. Ait Lucius Bellantius in opusculo suo de dieb. criticis: medicinæ scientiam absq; cœlesti favore sæpius inanem ac noxiam doctissimos plerosque viros iudicasse. Haliabas primo Theoricæ cap. 3. ita inquit: Astronomia quoque indiget Medicus, qua medicaminibus electis temporibus, quibus Luna beatis & felicitibus fuerit temperata Planetis, & sub competentibus figuris utatur. Cornelius Gemma Medicus Louanienfis ac Mathematicus longe doctissimus, de Arte Cyclognomica Libro primo, Capite octavo, sic de Luna loquitur: patet usus eiusdem vberimus in arte medica, quod post coniunctionem Lunæ ac Solis commodiores ferme sint venæ sectiones, purgationes per urinam atque sudorem, & quæcunque à centro corporis, ad eiusdem circumferentiam ducunt, propter motus Lunaris analogiam. Contra digrediente Luna ab opposito Solis, magis & vomitus solent succedere, & alui purgatio, si modo & ægri vires, morbi tempus, & utriusq; natura vniuersa consentiat: nec interim obsint congressus malefici; vel irradiantium siderum loca. Nec dubium quin & Planetæ vel stellæ cæteræ pari prorsus ratione ad Solem collatæ, vel ad Eclipticam, vires ubique particulares conferant, unde in rebus naturæ arcana plurima colligantur, præsertim quæ in dierum criticorum ambiguo lapsu, in excitandis tempestatibus Cœli, & popularibus morbis, in adhibendis

bendis humano corpori salubribus medicamentis exigi consueuerunt, &c. Sed audiamus nunc Federicum Chryfogonum obiurgantem Cæsarem Optatum, Astrologiæ contemptorem, dum in fine cap. 6. de Prognosticis ægritudinum per dies criticos ita scribit: Neque possum silentio pettransire dictum eius scilicet quod Medici exercitati non inuenerunt differentiam in pharmacando, vel flobotomando in nouilunio, vel aliis malis aspectibus Lunæ cum Sole. Quæro tamen ab ipso si ille sit vnus de illis sic exercitatis & bonis Medicis, qui non adinuenit diuersitatem in flobotomando & pharmacando suos infirmos in plenilunio, vel nouilunio. Caueat dicere quod sic, quia viles mulierculæ lauantes pannos, essent magis prudentes ipso, quæ nouilunium vel coitum Lunæ cum Sole obseruant, ne panni in illa hora loti corrodantur, & piscatorum retia in mari tunc existentia corrumpantur. Censuram etiam Hippocratis incurret dicentis, quod quisque caueat à Medico ignorante Astrologiam, quia stellæ confundunt & alterant quattuor elementa, confundunt & quattuor humores: quare ipsæ stellæ in suis aspectibus sunt confusæ; humoribus a. stantibus confusis & ipsis in ebullitione politis, si pharmacia vel flobotomia illa in hora exhibeatur, certe æqualiter humores boni pariter & mali effluent. Neque virtus regitiua totius regulare poterit contra operantiam tanti influxus, & quamuis eadem virtus sit magis sollicita per se, vt retineat magis apud se bonos humores quam malos; tamen superata à confusione & ebullitione humorum per combustionem luminarium causata superatur, & indifferenter humores per pharmaciam vel per flobotomiam effluunt. Hęc ille. Sed nimius forem, si omnium, qui Astrologiam medicinæ laudabiliter coniunxerunt, auctoritates ad artis huiusce veritatem, & ad obstrepentium confusionem referre vellem; vnum solum, ac Theologum quidem (qui instar omnium esse potest) huc adiiciam. Scotus secundo sententiarum distinct. 14. q. 3. in responsione ad secundum argumentum, ita inquit: Conueniens est & necessarium, quod bonus Medicus habeat scientiam Astronomiæ, posset enim propinare aliquo tempore medicinam, quæ interficeret, & tamen alio tempore liberaret. En vobis obrectatores non solum Medicorum, sed & Theologi fundatissimi præclara huiusce artis testimonia, quibus omnis sanæ mentis facilius quam vobis fidem tribuet. Sed hæc *παράγος* dicta sunt, nunc ad rem nostram, vnde digressi sumus, reuertamur.

Primo itaq; adiuuari possunt in corpore nostro virtutes eius principales, quæ sunt vitalis, naturalis, & animalis; necnon & virtutes illis ministrantes, quæ sunt attractiua, digestiua, vegetatiua & expulsiua.

Vitalis autem virtus, quæ in corde residet, regitur ac fouetur ab influentia Solis. Vtemur itaque ad eius corroborationem rebus calidis & siccis temperate, vel calidis & humidis, atque illo maxime tempore, quo Sol dominatur, ac benignis radiis Iouis ac Lunæ commiscetur.

Naturalis virtus gubernatur à Ioue cum participatione Veneris & Lunæ, & residet in hepate, in quo generantur quattuor humores, & confortatur præcipue per Iouem, si vtemur rebus calidis & humidis tunc cum Iupiter fuerit optime dispositus, & præcipue in horoscopo, vel Veneri ac Lunæ configuratus absentibus maleficis.

Animalis virtus distinguitur in intellectuam, quam regit Mercurius; & in sensitiuam, quam gubernat Luna cum Ioue & Venere.

Fouetur autem ab iisdem Planetis optime dispositis, cum utimur rebus temperatis, & cum illorum natura congruentibus.

Attractiua (vt ad virtutes minus principales, & primarijs illis administrantes transcamus) viget in caliditate & siccitate per influentiam Solis & Martis, qui calidi sunt & sicci, magis tamen per ipsum Solem, qui temperate calidus & siccus est; Mars autem ob intemperatam caliditatem ac siccitatem, corruptiuam potius naturam obtinet. Confortatur autem attractiua à rebus calidis & siccis, Luna discurrente per signa ♋ & ♊. Excipiunt tamen Astrologi nonnulli signum Leonis tanquam inconueniens, nimis enim robustum est ac valde ardens. Si itaque Luna in reliquis duobus signis benigno aspectu Soli configurabitur, vel etiam Marti (dummodo is occidentalis sit, & in signo noxias suas qualitates moderante) confortabitur optime virtus attractiua. Sin autem Lunam in dictis signis habere non possumus, sufficiet eandem alteri dictorum Planetarum amico aspectu copulari tunc cum in horoscopo fuerit vel ♋, vel ♊.

Retentiua viget in frigiditate & siccitate per Saturni influxum, & corroboratur, si elegerimus Lunam in signo triplicitatis terræ, vt sunt ♄, ♁, & ♀. Conducet etiam, vt Luna felici radio cum Saturno coniungatur: & si Luna in dictis signis non extiterit, sufficiet deligere tempus, quo aliquod ex dictis signis in horizonte fuerit.

Digestiua virtus viget per influxum Iouis in calido & humido; vnde Luna constituta in trizodia aerea, quæ constat ex ♈, ♎, & ♊, apta erit ad hanc virtutem constabiliendam: maxime si Ioui configurabitur. Quod si Luna in dictis signis haberi nequeat, consultum erit eligere tempus, quo signum acreum in ascendente sit.

Expulsiua virtus indiget influxu Lunari frigido & humido, dum Luna fuerit in trizodia aquea, verbi gratia in ♒, ♉, & ♋, vel dum vnum è dictis signis in ortiuo horizonte fuerit.

C A P. XXVI.

De electione temporis ex astris, quo pharماسа, quibus humores superflui & damnosi in corporibus humanis expelluntur, exhibere consulte possunt.

QUONIAM accidunt nonnunquam hominibus humores superflui, & damnosi à temperamento naturæ, qui ad ægritudinem, & quandoque ad mortem inducendam valent, idcirco Medici partes sunt, humores illos à corpore nostro depellere, illudq; ad conueniens temperamentum reducere. Porro autem non omne tempus ad hanc rem conueniens est, sed primo cauendum est, ne feruente Æstate, aut summa Hyeme fiat corporum purgatio; commodius enim Vere, vel saltē Autumno purgatur, difficilius diebus canicularib. aut frigidissimis.

Secundo obseruanda est Luna in medicinis exhibendis, vt sit lumine decrescens potius quam aucta, neque sit Soli propinqua, sed aliquantisper ab illo remota, & à maleficorum corpore vel radiis præsertim noxiis libera, nec Planetæ retrogrado nisi Ioui aut Veneri coniuncta; ita enim affecta magis confert ad purgandos humores.

Tertio videndum vt Luna sit in signo expellendo humori contrario, vel saltem vt tale signum in Horizonte ortiuo scandat; & sunt signa aquea trizodia, vt Can-

Cancer, Scorpius, & Pisces, maxime idonea ad eiiciendos & subducendos prauos humores cholicos; eo quod Luna humectatrix in similibus sue nature signis vires suas magis exercens, aluum etiam efficacius ciet, & commodius eiicit humorem contrariū, qui non est in ebullitione. Et hoc est quod Almanfor Aphor. 25. dixit: quod meliora signa in accipiendis laxatiuis & purgatoriis sunt aquatica, & horum melius est signum Scorpii, deterius Canceri. Præterea etiam recentes ægri- tudines commodius purgantur Luna existente in Piscibus, vel saltem piscium signo scandente. Adhuc & signa ærea, vt ♈, & ♊ satis apta sunt, maxime ad melancholicos humores subducendos; terrea autem, vt Taurus & Virgo commodiora sunt ad ægri- tudines vetustiores per euacuationem expellendas. In primis autem cauendum est, ne medicina exhibeatur, dum Luna in Leone est, vel dum Leo scandit, quod ille ventriculo præsit.

Quarto considerandi sunt aspectus Planetarum ad Lunam, alii enim operationem adiuuant, alii impediunt, pro natura tum aspectus tum Planetarum in comparatione humorum expellendorum. Enimvero in genere Iupiter & Venus Lunæ corporaliter iuncti, impediunt medicinæ actionem, sed eidem configurati non tantum. Extat enim auctoris centiloquii aphorismus talis; diminuitur medicinalis pharmaci operatio, quando Luna Ioui iungitur. Ratio est, quod cum corpus humanum Lunæ in primis subiiciatur, quando illa Ioui iungitur, robustior fit natura, quam vt medicinalis pharmaci virtus operari in illa queat. Est autem de medicinæ laxatiuæ ratione vt naturam vincat. Idem etiam in Venere locum habet, sed debiliior est Venus. Saturnus etiam & Mars Lunam aspicientes impediunt medicationes; & Luna cum Planeta retrocedente copulata vomitum causat.

Quinto curandum est, vt deprimatur ille Planeta, qui præstet humori euacuando; quod fiet si Luna cum illo non congregiatur, nec Planeta incidat in fortio- rem Cœli locum tunc cum medicina exhibetur: alias si ille Luna fortior erit, remanebit humor ille in corpore, tantumque inualefcet, vt à Medicis postea non ita facile expelli seu deuinci queat. Eligendus est itaq; Planeta oppositæ virtutis. Vt exempli gratia pro euacuanda cholera & purgandis renibus, quibus Mars præstet, fortificanda est vel Venus vel Luna, & Mars ipse deprimendus. Curandum est igitur vt Luna, si fieri potest, sit in Cancro, & Veneri configurata; aut saltem vt Venus sit in potenti Cœli loco. Pro purganda melancholia & splene elige Iouem Lunæ aliquo aspectu configuratum, vel certe in forti Cœli loco constitutum: deprime autem Saturnum melancholiæ auctorem. Porro pro euacuando phlegmate vtere Solis ac Martis influxu, caue vero à Venere & Luna. Ac deniq; pro sanguine & hepate purgando Venerem ac Lunam elige, Iouem vero sanguini & hepati prædominantem reiice.

Sexto obseruandum est signum, quod in Horizonte est, dum medicina offertur; si enim illud cum operatione medica non congruat, differendum erit tempus quousq; signum conueniens in ortu reperiatur. Excipiuntur in hoc proposito signa ruminantia, quæ dum ascendunt operantur ad euocandam medicinam, vel impediunt quominus excrementa ad inferiora ferantur, vel aliud quid incommodi afferunt. Sunt autem hæc ♃ ♄ ♅ & ♆; quæ tamen conducunt, cum medicinæ etiā per vomitum debent euacuare: vt antimonium & similia medicamenta. Præterea attendendū est, vt dominus horoscopi tunc emergentis iungatur corpore vel per aspectum Planetæ alicui sub terra versanti, ita enim conducit ad deiiciendas for-

des per alium. Si enim supra terram extaret, moueret stomacho nauseam, & sic euacuationem impediret. Hac de re ponit Hermes aphorif. 74. Melius est autem in purgationibus, vt tam Luna quam dominus ascendentis descendant, & sint sub terra; in vomitoriis autem vt ascendant.

Septimo sedulo cauendum est, & si de genitura constet, ne Luna sit in loco natiuitatis malefico, & ne ascendat signum genituræ contrarium, id quod ex superioribus capitibus manifestum est.

CAP. XXVII.

De eligendo tempore, maxime ad phlebotomiam, seu venæ sectionem ex astrorum positu, accommodato.

QUAMADMODVM in exhibendis medicinis, ita & in phlebotomia obseruanda sunt generalia quædam præcepta, nempe ætas ægroti, vires, consuetudo, & anni tempus. Ætas enim respicienda est, vt scilicet puero ante annum duodecimum non extrahatur sanguis, neque seni in vniuersum, sed si vires supersint, etiam in sene forti ac robusto phlebotomia fieri poterit, in debili autem, tum per ætatem, tum per morbum, nequaquam.

Deinde & consuetudo seruanda est, nam si vir maturæ ætatis phlebotomiæ nõ affuevit, abstinendum est à sanguinis extractione. Deinde & temporis anni habenda est ratio: nam tempore calidissimo maxime diebus canicularibus præcaueda est phlebotomia, tunc enim humores perturbati sunt, ac facilius boni quam mali effluerent; sic in summa frigiditate humores compacti sunt, & si euocarentur, confuse tum boni tum mali elaberentur. Porro tempore Verno & Æstiuiali fiat phlebotomia in parte corporis dextra, Hyeme vero atq; Autumno in parte sinistra. His itaque in genere obseruatis, specialia etiam quædam præcepta ex Astrologica disciplina obseruanda sunt.

Primo Lunæ habitus ad Solem attendendus est: fugienda est enim in primis Solis & Lunæ coniunctio, & toto isthoc tempore, quo Luna sub radiis Solis occultata permanet, biduum fante, & biduum post coniunctionem, à venæ sectione superfedendum est, quod tunc corpora ab humoribus vacua sunt, & per phlebotomiam nimium euacuarentur.

Sic luminarium oppositio per diem vnum tam ante quam post cauenda est, & in vtrisque quadraturis per mediam vel etiam integram diem à sanguinis effusione abstinendum est. Præterea iuuenibus conuenit Lunam esse in luminis sui augmento, senibus autem & ætate profectioribus in decremento. Quamobrem primus Lunæ quadrans, à coniunctione ad primam quadraturam, congruens est pro iuuenili ætate; secundus quadrans à prima quadratura vsq; ad oppositionem, pro iuuenili ac virili; tertius ab oppositione ad secundam quadraturam pro virili, & senili: quartus ab hac quadratura vsque ad coniunctionem pro senili tantum.

Secundo præcauendum est, ne Luna, vel per corpus, vel per radios à maleficis infestata sit, sed beneficis configurata. Etenim coniunctio, vel oppositio Lunæ cum Saturno vel Marte, vel eum capite ac cauda venæ sectionem impedit per diem vnum ante & post dictas configurationes. In quadrato autem illorum maleficorum cum Luna, tantisper à phlebotomia superfedendum est, quousque

usque maleficus per gradus duodecim ante, & per gr. 8. post à Luna separetur. Est autem bona coniunctio Lunæ cum Ioue vel Venere, modo Venus non sit combusta, ad promouendam minutionē sanguinis; necnon & trinus, & quadratus vel sextilis eorundem auxilii suppeditat. Laudabilis etiam est trinus vel sextilis aspectus Solis & Iouis vel Lunæ, aut etiam trinus vel sextilis Martis & Lunæ. Ad hæc congressus etiam Lunæ cum stellis fixis imprimis fugiendus est, ut sunt pleiades, hiades, præsepe & aselli, lances, Hercules, caput Medusæ, & alię de natura maleficorum.

Tertio eligendum est signum conueniens complexionī ægroti, ut in illo Luna reperiatur, dum vena incidenda est. Enimvero in signis igneis, ut ♄, & ♀, minutio prodest phlegmatis. Excipitur tamen signum Leonis, quod sit domus Solis & signum ardentissimum. In signis aereis ♌ & ♎, minutio conuenit melancholicis: signum autem ♊ ideo excluditur, quod spatulis, brachiis, & manibus præest, potest tamen & in illo sanguis euacuari in aliis corporis partibus, aut membris. In signis aqueis ♉, ♊, & ♋, fit minutio pro choleris, licet nonnulli caueant à signo Scorpii, eo quod in illo Mars prædominetur, & Luna à domo cadat: In signis terreis ♋, ♌, & ♍ sanguinis extractio omnis parum bona est, sed tamen pro cholera nigra seu melancholia potest Luna secundum nonnullos in illis signis accipi. Pro sanguineis vero bona signa sunt ♋, ♌, & ♎, mediocria autem ♉ & ♊. Extat autem de supradictis Almanforis Aphorismus 24. & 32. Hoc autem imprimis obseruandum est, ne Luna præsit signo illi, quod membro dominatur, ex quo sanguis educendus est: nam cum Luna soleat totum corpus humectare, tanto magis membrum illud, quod incidendum est, humore replebit; vnde si ferrum ipsi adhibuerimus, non vulgare periculum ob immoderatum effluxum poterit exoriri. Extat hac de re auctoris centiloquii enunciatum 20. quod ait: Membrū ferro non percutito, cum Luna signum tenuerit, quod membro illi dominatur. Vnde non minoris est considerationis aphorismus ille vulgaris: Caue ne Luna existente in Ariete caput tangas, tum præcipue si in fortuna ibi radios dirigat; sed si ab initio ibi fuerit infortunata, violenti casus effectum similem producet.

In Ariete itaque cephalica seu capitis vena excipitur, in Cancro pulmo & venę cordis reiciuntur, in Libra nates, in Sagittario coxę, in Aquario tibię, & denique in Piscibus venę pedum.

Quarto & signum in Horizonte ortiuo scandens obseruandum est, dum sanguinis fit euacuatio; cauendum enim est ne signi ascendentis dominus, vel etiam Luna sit in sexta vel octaua Cœli domo, & ne cognationem habeat cum dominis dictorum locorum, aut maleficis aliqua ratione copuletur; & si ita fieri poterit optimum erit ut malefici ab angulis decident.

Ad hæc diligens adhibenda est cura, ne signum quod tempore euacuationis ascendit, ab initio nascendi, aut in reuolutione annua infestatum sit à maleficis; idque etiam de signo quod Luna obtinet, obseruandum est.

De curatione particularium morborum secundum astra, vt facilius ac citius, quo ad fieri potest, cura efficiatur.

ADIUVAT cœlestium constellationum electio ad particularem morborum curam, vt testantur Medici Astrologiæ periti, atq; imprimis Marsilius Ficinus in libro de Vita cœlitus comparanda. Quam curandi methodum per Astrologicas rationes si quis sequi voluerit, oportet vi imprimis attendat, quæ signa dominantur membro male affecto, sicut à nobis traditum est cap. 2. Deinde videndum à quo planeta morbus proueniat, idq; ex cap. 13. Primo itaque in omni curationis tempore respice ad locum morbi in corpore, & cura vt luminaria inueniatur in signo illi membro prædominante, aut saltem, vt tale signum in Horizonte ortiuo scandat. At si neutrum horum obtineri nequit, sufficiet Lunam obtinere signum eiusdem quadrantis; vt verbi gratia sit ægrotudo in parte corporis superiore complectente caput, guttur, & superiorem pectoris partem; curabis itaq; vt huic ægrotudini subuenias, dum Luna est in aliquo trium signorum primi quadrantis, vt in ♊, & ♋. At si ægrotudo sit in secunda corporis parte, à spatulis, vsq; ad vmbilicum, medellâ adhibe, dum Luna est in secundo quadrante, vt in ♌ & ♍. Si morbus erit ab vmbilico vsq; ad genua tam in anteriore, quam in posteriore corporis parte, cura eundem existente Luna in ♎ & ♏. Denique in inferiore corporis parte à genibus vsque ad pedes curam adhibe morbo dum Luna est in ultimo quadrante, vt in ♐ & ♑. Caue autem ne Luna sit in signo fixo: morbum enim protrahere solent hæc signa, inter quæ pessimum est Leo, mitius, Taurus.

Secundo fortificandus est planeta morbi auctor, vt scilicet sit à maleficis liber, & cū beneficis configuratus, maxime cum Luna, necnon vt sit in felici Cœli loco.

Tertio præcauendum est, ne Luna incidat in horoscopum, & si fieri potest, vt in illam domum incidat, quæ membro male affecto præest, sicut diximus cap. 2. Aut saltem cura, vt beneficis illam domum obtineat, absit maleficus. Sit denique Luna iuncta fortunato planetæ, vel per corpus, vel per aspectum, sit velox cursu, aucta lumine, & à maleficis libera, & ab octauo ac sexti loci domino separata.

Quarto saluus sit horoscopi dominus à maleficis, & in bono Cœli loco beneficis vel beneficis configuratus, & à domino sexti ac octauo loci seiunctus.

Exempli gratia in cura oculorum obseruatis his, quæ diximus supra, constitues Iouem in ascendente, vel in bono loco configuratum ascendenti; cauebis autem à cōstellationibus, quæ oculis obsunt, de quib. c. 3. Neq; Luna sit in ascendente, &

in signis terreis, nec Marti coniuncta, dum Chirurgus morbo oculorum manum admouet. Quæ omnia circa oculorum curam

tradidit Hermes aphor. 39.

A D

AD BENEVOLVM LECTOREM.

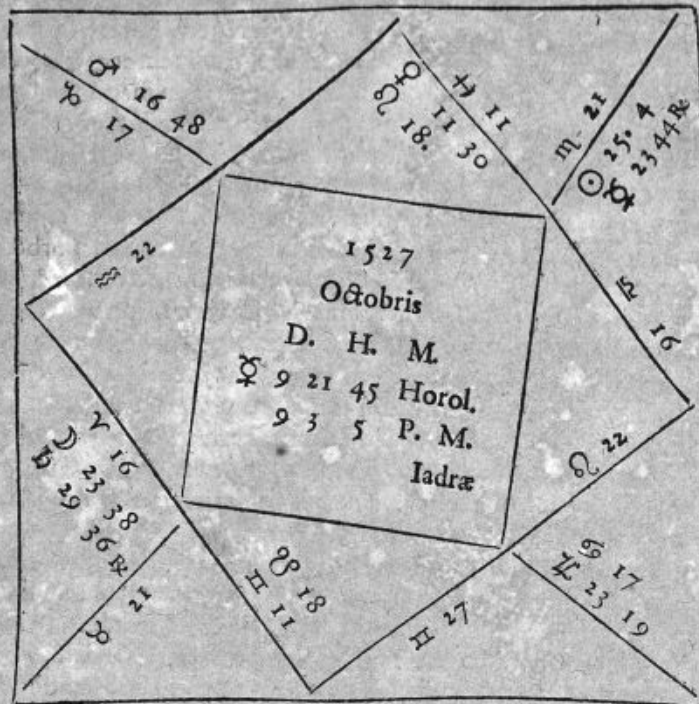
POSTEA QUAM nunc doctrinam de legitimo Astrologiæ in Medicina usu absoluimus, non minoris commodi studio-
sis futurum arbitrati sumus, si observationes aliquas, tum
aliorum, tum nostras, secundum hæc præcepta institutas
subiecerimus. Poterunt enim hisce vestigiis insistere iuniores, & faci-
lius etiam, quæ à nobis in hoc libello tradita sunt, intelligere. Nostræ
autem observationes, ut quod res est fatear, non sunt à nobis ad hunc
finem tempore elapso institutæ, ut pro Astrologico Medicinæ usu ali-
quando subseruirent; id enim si egissem, diligentius profecto ægritudi-
num nonnullarum progressum obseruasssem; nihilominus tamen sub-
seruire poterunt, ut consensus significationum cælestium, tum figura-
rum morbi, tum natiuitatum Medico innotescat. Nos enim in eo
hucusque toti fuimus, ut euentus seu effectus directionum tum in Zo-
diaco, tum in Equatore factarum, necnon & totius artis Astrologi-
cæ veritatem experientia comprobaremus. Cæterum quas ex Boderio
observationes attulimus, illas omnes exactiori calculo subiecimus,
quippe cum is solum ad integros gradus figuras suas cælestes ex calcu-
lo Alphonfino liberiore usu erexisset; figuræ autem ipsæ ita inordinate
ac confuse à typographo editæ sunt, ut vix cognoscas, quem
situm, aut Cæli locum planetae sor-
tiantur.

Q

PRI-

PRIMA OBSERVATIO.

Decubitus Socratis laborantis tertiana febris, positus pro exemplo à Federico Chrysogono Iadertino Medico insigni.

In hac figura horoscopus considerandus est cum eius domino, quem horoscopus inueni in $\approx$ grad. 23. & Saturnum dominum eius retrogradum in γ cadentem in secunda domo in suo detrimento, seu in casa suæ exaltationis: Solem etiam in ipsum fulminantem ex domo mortis existentem cum ☿ retrogrado, qui quidem status horoscopi & Saturni mali significant Socratem à forti causa decubuisse. Dominus etiam ascendentis & Luna, qui supra corpus dominium habent in γ signo existentes: Sol etiam & Mercurius morbi causa existentes inueniunt in $\approx$ signo etiam mobili, quæ signa mobilia humores de sui natura in motu semper ponere consueuerunt, & in ebullitionem, qui corrupti febrem causant malignam. Cognita causa efficiēti ebullitionis humorum, querenda est causa, scilicet qui humores, à quibus Stellis corrumpuntur. Saturnus dominus ascendentis & ☿ qui supra humores domini sunt in γ signo mobili, & igneo: Sol etiam cum ☿ combusto morbum Socratis causantes cum radiis Martis ex quadrato influentis, & supra febrem significationem addentis. Hæc quidem constellatio febrem ex materia cholerica à prædominio significarunt. Luna vero, quæ humida est & nocturna, ad Saturnum fluens, qui frigidus est, corruerunt phlegmatis partes subtiles, quibus admixta materia multa cholerica iam à Sole, & Marte

Marte corrupta, fecerunt materiam salſam febrem cauſonidem, quæ mal gna ſemper eſſe ſolet, attento etiam tempore anni, quia in fine Æſtatis, quando tales febres ſolent cauſare. nunc autem cognoscenda eſt minera huius febris. Sol autem cum in hac febre Socratis cauſa morbi extiterit cum Martiſ ſydere, qui Sol ſupra corpus ſign. Mars vero ſupra ipſum epar, dico quod materia huius febris fuit principaliter in corde & eius venis, communicata tamen ipſi epati & aliis eius venis magnis: attento etiam quia in regione epatiſ reperta fuit ſatis notabilis tenſio & oppilatio. Capitulando ergo præſentem ægritudinem erit febris cauſon ex materia ſulſa continua proportionalis de tertio in tertium magis affligens. Cognita autem eſſentia ægritudinis, & ipſa capitulata: certe tunc prognostiſta erunt facilia (inſpectis cauſis omnibus) quæ cum multæ & fortes extiterint ſupra mortem ſignificauit. Quare etiam prima die prognostiſtauiſmus ægrum moriturum. Conſideratis etiam auis accidentibus, quæ à poſteriori à Medicis tradita ſunt ſuper idem arguebant: virtus enim ſubito ceciderat, neque cum morbo pugnare cauſa fuit propter materiæ venenofitatē. Æger & aſtantes perterriti, & Medici de ſalute heſitantes, vniuerſalia exhibuerūt magis blandiendo ipſi materiæ, quam ipſam irritando. In die tertia ab ægritudine fuit ſecundus paroxyſmus, Luna tamen in illa non poteſt eſſe in aliquo aſpectu ad gradum hora decubitus: ideo non fit aliquod iudiciū per Lunæ curſum, dum vacua & ſine aſpectu eſt. Sed ſtatus Lunæ quærendus eſt in primo ſextili, qui erit die quinta corrente, quam inueni in gr. 23. II fluentem à cauda draconis ad ſextilem Saturni male affecti: ſimiliter & ad trinum Solis & Mercurii, qui quidem aſpectus quamuis ſint amici per naturam, tamē malitia Saturni retrogradi & Solis male affecti in domo mortis contra operati ſunt cum fortitudine contra hos amicos aſpectus: ideo hic ſextilis Lunæ modicum virtutis ægri ſubleuauit. Tertius ſtatus Lunæ contemplandus eſt in die ſeptima, quando ſcilicet peruenerit ad aſpectum quadratum loci decubitus, quam inueni coniunctam Ioui & in oppoſitione Martiſ & in quadrato aſpectu Saturni, quæ mala conſtellatio idem confirmabat, quod & principium ægritudinis ſignificauerat, & niſi Iupiter opem præſtitifſet, & virtutem ſubleuaſſet, fuiſſet criſis eodem die in malum, quamuis ſatis intenſa & mala accidentia apparuiſſent. Die autem Iouis nona & in trino aſpectu ad locum decubitus Luna peruenerit ad Q grad. 23. & ad trinum Veneriſ, & ſextilem Mercurii, æger remiſſius ſe habuit propter hos amicos aſpectus partim, & partim per ea, quæ exhibita fuere euacuando, digerendo, confortando cum bono regimine in ſex rebus non naturalibus: neque Medici conſidant in ſimili ſubleuatione, quando viderint, quod in decimaquinta planetæ ſupra mortem ſignificantes fuerint apodeati & fortes, & boni planetæ male affecti. In aliis vero diebus 11. ſcilicet & 13. quando Luna ſit vacua curſu, per quam non fit iudiciū in tali eſſe, dicat Ptolemæus quicquid velit in 60. verbo centiloquii, ſcilicet quod ſtatus Lunæ obſeruandus eſt in ſingulis angulis figuræ ſexdecim laterum. In die Mercurii 15. ab ægritudine Luna peruenerit ad Libræ grad. 23. & in aſpectum oppoſitum ſui principii, qui aſpectus cum ſit malus & maxime ſolet grauare virtutem, quam ſtimulando ſolicitat ad criſim & ad pugnam eo magis, quia peruenerit ad coitum Mercurii, & quadratum Martiſ, & oppoſitionem Saturni, qui quidem Mercurius cum Sole fuerunt cauſa morbi cum quadrato aſpectu Martiſ: tanta enim potentia iſtorum fuit ad cauſandam mortem huius ægri, quod neque

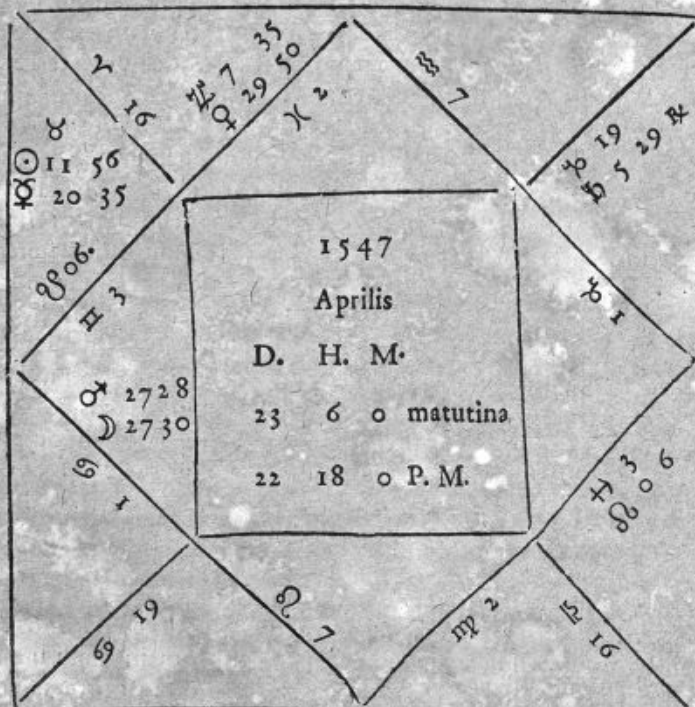
Q 2

ſexti

lexilis aspectus Veneris, neque Iouis quadratus contulerunt, & minus exhibita. Sed æger hora 12. noctis sequentis Luna descendente & Marte refluyente vitam cum morte commutavit. Quæ profecto omnia etiam prima die cognita & prognosticata fuere, ex cognitione scilicet causarum efficientium, quæ sunt Stellæ & formæ cælestes inspecta figura sic æquata, ex qua cognitione patet, quod tota latitudo facultatis Medicinæ sine hac arte priuata & imperfecta est, maxime ipsius Auicennæ, qui declinauit ab hac scientia, excusando se, quod ad alium artificem spectat de futuris, scilicet de diebus criticis per stellas iudicare, sed ad accidentia, & ad ea, quæ per crises apparent se conuertere voluit.

Secunda observatio.

Augerii Ferrerii ægroto tertiana febris dupli laboranti.

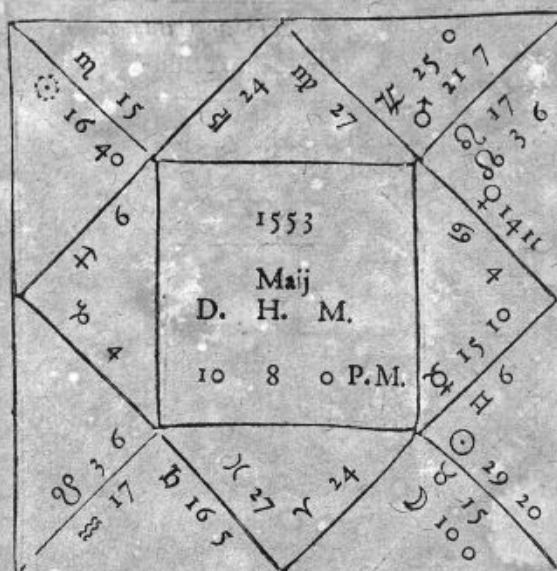

Inuasit quendam tertiana duplex, anno & hora sicut supra, quo Luna Marti iungebatur. die 26. sumpto purgante medicamento febris eum reliquit, quo die quadratus Solis aspectus obesse nō potuit, quod in initio morbi Solē Luna nulla potenti radiatione pulsasset. Die 27. 28. 29. perfecte curatus videbatur, neque vlla febris vestigia apparebant. Die 30. qui octauus à principio ægritudinis erat, tetragonus Martis radius febrem continuam cum periculosis accidentibus ex leuissima causa excitauit; vt iam eo die & delirare inciperet, & floccos euellere, & ad oblata minime bene se habere. Verum quia in morbi exordio Luna à Martis congressu Veneris aspectum petebat, cessare cœperunt periculosa omnia symptomata die sexto

sexto Maij, qui decimusquartus erat ab initio morbi, quo Venus trigonum cum Luna effecit. Nec oppositio Martis rursus obfuit die 8. Maij: quod à Marte ad Iouem, mox ad Venerem Luna foeliciter pertransiret. Fortunas autem certum est præseruare, quocunque aspectu in fortunas, vel Lunam attigerint. Hæc autem ita ventura indicauerant sextiles trigonique Martis & ♃ radij.

Tertia obseruatio ex Cardano.

Decubitus Ioan. Antonij de Championibus.

Io. Antonius de Championibus (ait Cardanus) annorum circiter triginta ex itinere ægrotauit, primum quidem vt visus est leuiter vsque ad quartam diem, quod Luna esset in sextili Veneris & Venus illam reciperet; nam Venus erat in suis dignitatibus.

Et quia Luna erat cursu valde tarda, morbus non est visus accipere incrementum, remorante vt dixi Venere, quæ Luna attigit partem vigesimam quintam in diebus tribus horis 18. ferme, ob motus tarditatem, vnde protracta est quarta dies; tunc vero occurrit Iouis & Martis ✕ in ♏, & cum stellis humidis, ideo factum est incendium magnum, & turbulentia in vrina, quæ ob protensam quartam diem visa sunt habere initium in quinta. In septima vero cum nondum peruenisset ad nonagesimum gradum distantie ob motus tarditatem, sed ad Leonis initium tantum, deterreme se habuit, quoniam nulli beneficæ occurrit (imo incidit in antisocio Solis existentis in sexta domo, & in caput draconis) similiter in octaua & nona morbus augebatur: quia tunc Ioui & Marti iunctis iungebatur, & quia erant inter humidæ stellas, sudauit. Calor enim cum humido sudorem creat, & vrinam multam, quam reddidit. In vndecima sudauit, fuit tamen cum magno labore: nam Luna oppositum ♄ superauit, sed ei successit ✕ ♀.

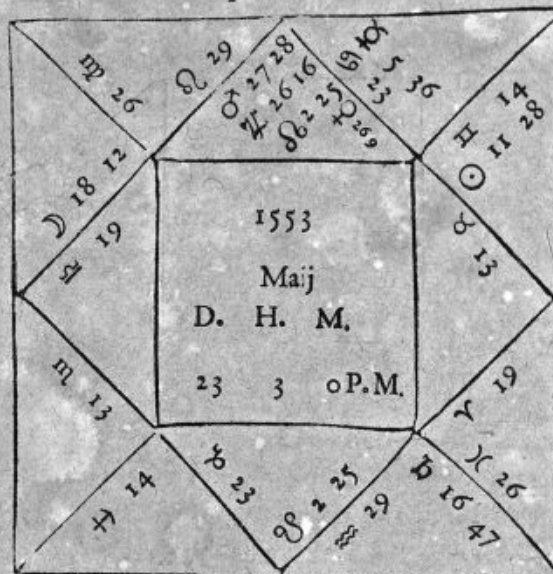
Duodecima ægre se habere visus est, quia multum delirauit. Sed tamen ob

Q 3 Vene-

Veneris ✱ vrinæ concoctæ apparere. Decimatertia ob Mercurij quadratum (quia inimicus est horoscopi) nihilo deterius se habuit, quia erat motus iam ad salutem; sed nec melius ob Mercurium: decimaquarta sudauit iterum, & melius se habuit. In ea non potuit solui morbus, quia Luna non peragrauerat nisi partes 174. minuta 22. & oportuit extendi morbum ad 17. vsque. In decimaquarta tamen occurrit ☽ sextili Iouis & Martis, & quadrato Veneris, ideo sudauit, decima septima liber euasit, cum iam Luna oppositum loci superasset, & trino Veneris applicuisset. Hactenus Cardanus.

Quarta obseruatio ex eodem Cardano.

Decubitus cuiusdam, qui mortuus est die decimaquarta.

Hic Lunam ab initio habuit in quadrato Veneris, ex intemperie cibi & potus ægrotauit, celeriter grauatus est ob motum Lunæ velocem, in septima deterius valde se habuit, nam Luna erat cum cauda, & vacua à Iouis aspectu ibat ad ♄ ♀, & tunc Sol ☐ affligebatur. Octaua leuari visus est fluente è naribus sanguine, sed tamen virtus cecidit ob Veneris oppositum. Nona aliquantulum respirare visus est ob trinum Solis. Decima fuit loco vndecimæ, cum ad angulum, id est, Piscium initium peruenisset ad ♄ ♀ & ♄.

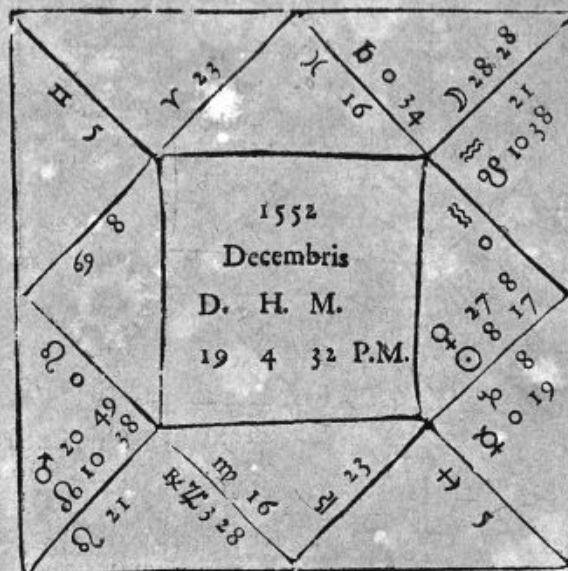
In vndecima par erat illum mori, cum ad Saturni coniunctionem hora decima, ad Solis ☐ hora decima octaua peruenisset. Mortuus est quinta Iunij hora 3. ante meridiem, & fuit initium decimaquartæ, & Luna peruenit ad oppositum loci sui ad vnguem. Hactenus Cardanus.

Cæterum quod hic decubitus debuerit esse lethalis, colligitur ex Luna, quæ vix horoscopus superauit, quæ quidem lumen Saturni per antisicium colligit, ipsumque defert ad Venerem per tetragonum intuitum horoscopi & octauæ dominam, quæ in angulo medij cœli comperitur, vnde congruunt hic fere tres aphorismi capitis 22. lethales, nempe 19. 23. & 33. Iupiter autem hexagono radio respi-

respiciens Lunam ac horoscopum non potuit opem ferre, sed tantum ipsum morbum prolongare, quia corporaliter coniunctus est malefico Marti, qui horoscopi hostis est ob α signum.

Quinta observatio ex eodem Cardano.

Initium ægritudinis ex transfossione brachii Baptistæ Cardani, ex qua obiit.

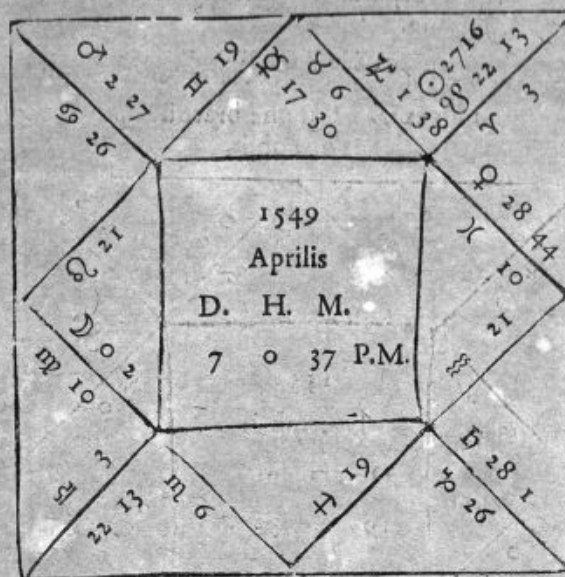

Hic alter (ait Cardanus) affinis meus erat & vir sexagenarius, cum vulneratus est, Luna à Marte separabatur, & Mars cum capite erat, & Luna cum cauda, & applicabat Saturno & Iouis infœlicis opposito, non tamen statim grauatus est, quia ibat ad sextilem Mercurij, & vulnus erat brachii transfossio. Quarta grauatus est propter Solis quadratum, caruit tamen febre quia nulla malefica oppugnabat, ob id vsque ad decimam adeo leuatus est, vt surgeret. In vndecima grauatus est hora noctis tertia, cum Luna ad oppositum Solis tenderet. Hic autem erat anæreta, dominus siquidem oppositi loci Lunæ. Et post $\mathcal{D}$, ad Mercurij oppositum ibat. Febre igitur, & sanguinis profluuium correptus est 14. die, quæ fuit secunda Ianuarii hora diei tertia, cum Luna corpore Marti iungebatur, expirauit. Hæc Cardanus. Verificantur hic aphorismi 11. 16. & 32.

capitis 22.

Sexta

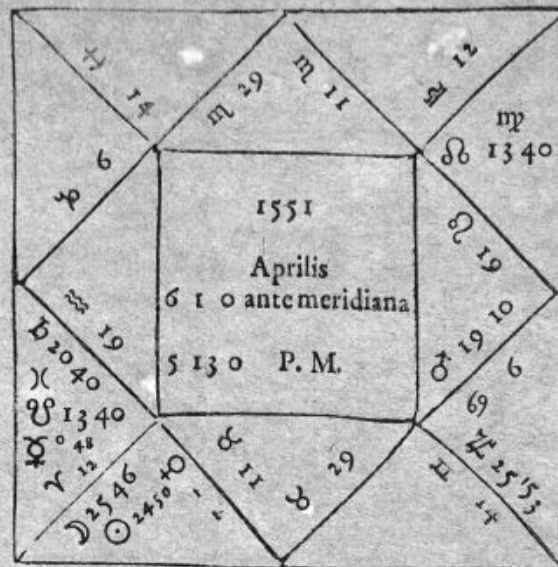
Sexta observatio ex Thoma Boderio.

Quidam anachoreta ægrotare cepit, ac viribus destitui Luna permeante 30 Leonis, seu initium mp , ac constituta in aspectu Solis, Martis, & Iouis domini domus mortis collegiati quadranguli radicatione cum Saturno. Ex his radorum commixtionibus exoritur ægrotatio à fluxu ventris (pro Galeni sententia cap. de schematibus D . in mp .) cum dolore hypochondriorum, vena incisa, iuxta Medici mandatum, ac sumpto medicamento obiit die 9. ab initio morbi Luna diametraliter verberibus O pulsata, ac stante ad Iouem dominum octauæ loci. Hactenus Boderius. Quod hic occubitus sit mortalis, colligitur ex Sole primum, qui dominus est horoscopi, cum lædatur tetragono radio à Saturno in sexta domo, præsertim quod Sol est cum cauda, nec ipsi auxiliatur Iupiter succedens, cum sit dominus domus mortis. Præterea D concurrat etiam ad consignificandam mortem cum sit in horoscopo transferens lumen Solis horoscopi domini ad Iouem octauæ dominum. Vide aphorif. 11. 16. 22. 23.

33. cap. 22.

Septima

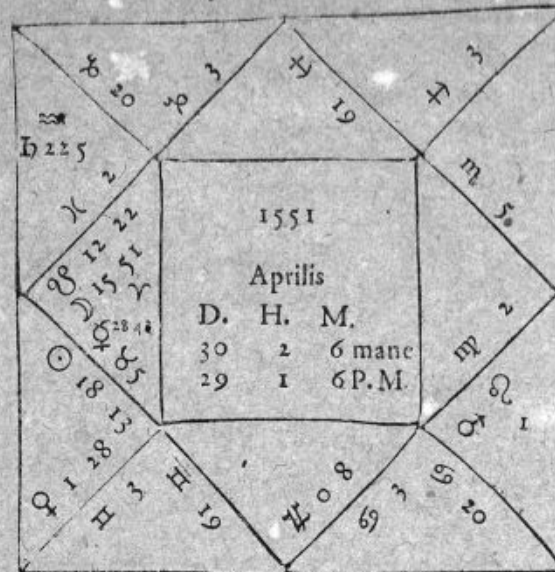
Septima observatio ex Thoma Boderio.

Filius cuiusdam nautæ celeriter febre diutina captus fuit, Luna perambulante gr. 24. γ à Saturno horoscopi domino 21. $\approx$ possidente ad Solem octavæ stationis hospitorem 25. γ gradum incubantem accedebat, ea ratione infortunata, quia radiis solaribus occultata, die 6. ab ægrotationis exordio ipsa Luna 8. Cancrigradum attingente alui excrementa deiecit febre abeunte ipsamet die. Quibus è rebus à matre diem & horam radice natiuitatis habui, signum $\odot$ in radice oppido quam faustum erat, maxime 8. pars Cancrigradi, pariter & die prædicta, quia Sol, Venus, & Iupiter dictum octavum gradum feliciter irradiabant, & Mercurius quadrata radiatione. Quapropter hæc quatuor syderum societas prædictam Lunam intuentium boni iudicii signum attulit; non ab re conscripsimus aliquos dies esse particulares, quorum figuræ natales nos certiores reddunt, ut de his sententia feratur vera, nihilo secius licet perfecte sanus ante videretur, reuertente citra manifestam causam febre, ab humanis decessit prædictus puer: quia decubitus lethalis erat. Ratio exitij ipsius pueri principalis & præcipua decernitur ex Luna à domino ascendente segregata, cum Sole octavi domicilii domino se colligante, ideo Lunæ combustionem minime fuisse primam, & principalem occasionem teneo: Hucusq; Boderius. Vide Aph.

23. 24. & 27. c. 22.

R.

Octava

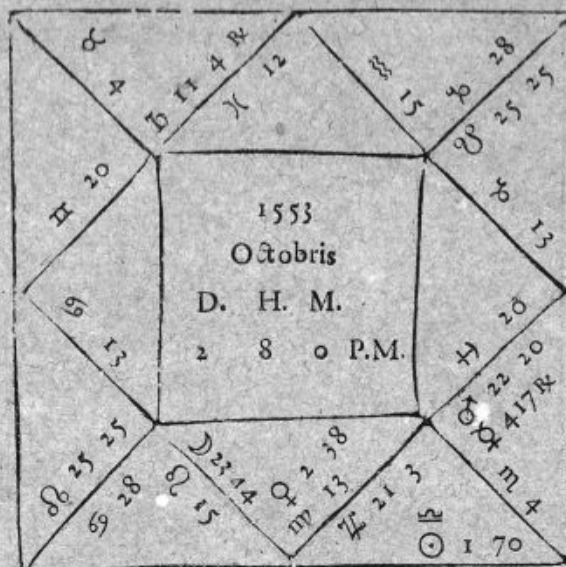
Octava observatio ex eodem Boderio.

Quidam scriba febre acerbâ cum dysenteria decumbere cœpit Luna in horoscopo platice posita in 16.) (partē peragrans, deinde 45. gr. ab initio morbi perambulante ac quatuor syderum aspectibus irradiata, consultis Medicis in viuis esse desiit; decubitus enim fatalis erat. Hucusque ex Boderio qui plura etiam prosequitur, sed quæ veram huius decubitus causam non concernant. Martis igitur certior indicatio colligitur à Luna posita in horoscopo prope caudam infortunata & à Sole tetragono mortis applicante, quin & à Venere horoscopi domina cum Marte possidente domum sextam, & octavæ domui imperante commixta. Vbi igitur ♄ applicuit quadrato ♀ in initio ♄ prope semiquadratum ipsiusmet Lunæ, & simul Sol attingit tetragonum Saturni interiit hic ægrotans tertia scilicet die Maij, quæ fuit quarta ab initio morbi. Vide aph. 22.

28. & 33. 22. cap.

Nona

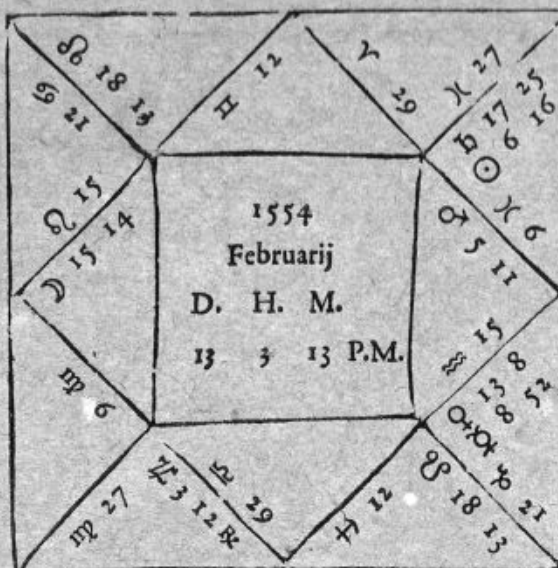
Nona observatio ex eodem Boderio.

Guillelmus Gronetus gravissima ægritudine compressus fuit hora vt supra; Medicus istius ægroti venam percuti mandavit, sed noluit ipsum audire. Prædixi hunc ægotantem fore cardiacum pro opinione Galeni libro de decubitu infirmorum c. de schematibus ♄ in Leone: quoniam Luna à Sole & Marte lacessita peragebat ♄ in 4. domicilio positum, & gradum 4. domicilii occupantem, & ita vsu venit inter quatuor dies ab hora decubitus diem suum obiit ipse Cardiacus. Hucusque Boderius.

Hic sunt plures mortis indicationes, nimirum ♄ in tetragono exacto Martis domini sextę ac ipsam sextam possidentis qui etiam octavę domui ob altitudinem præest; Dominus horoscopi ♄ in 6. & retrocedens & in secundario antisicio ♄. Vide aphorif. 16. 22. 24. & 31. secundi capitis.

R 2 Deci-

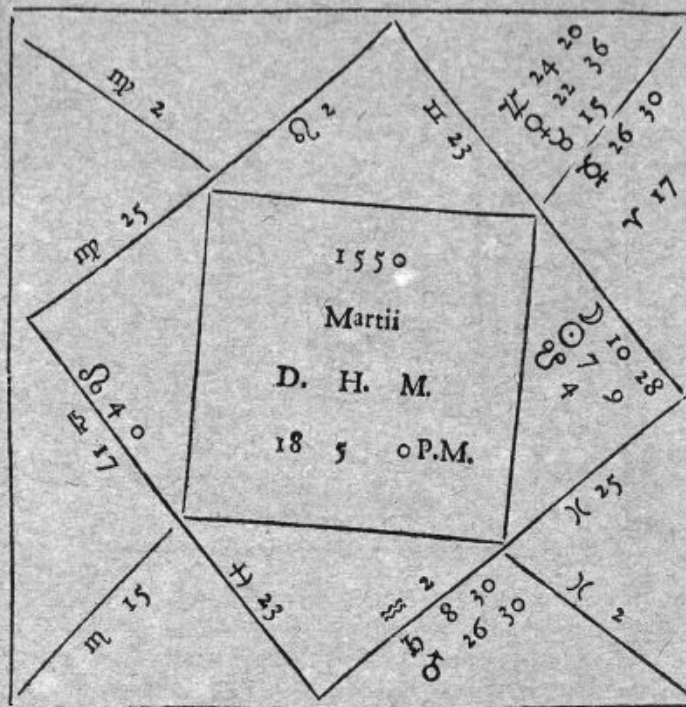
Decima observatio ex eodem Boderio.

Petrus Binetus decubuit die & hora ut supra, Sole signi ascendentis domino, & Marte octauum ab horoscopo locum permeantibus ac partiliter fere coniunctis, unde ex hoc mors decernitur. Iste ægrotans intra 5. diem à decubitu mortem obiit, propterea ego teneo à cardiaca haud immunem fuisse, quia Luna gr. 15. 6. perambulabat. Hæc Boderius. Vide aphor.

13.33.34. 22. cap.

Vnde-

Vndecima observatio ex eodem Boderio.

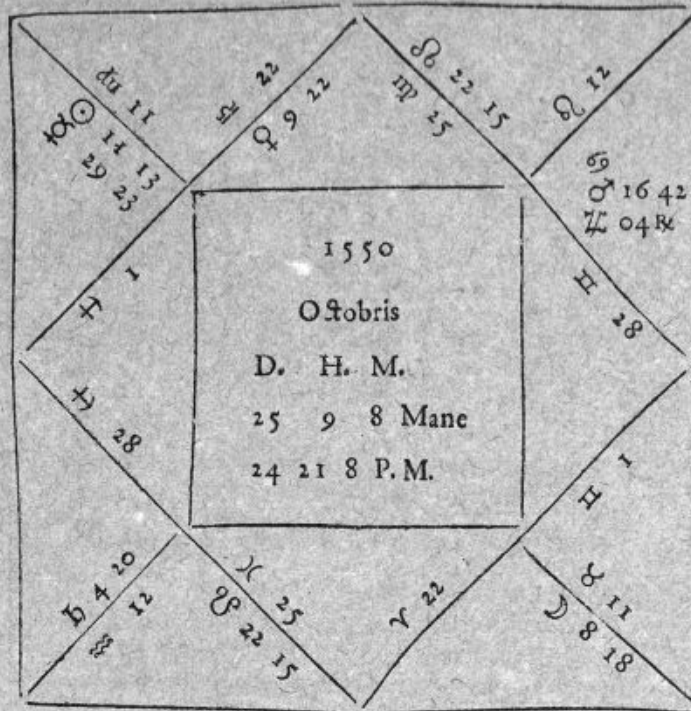

Quidam ordinis Augustinensis die & hora, vt supra, febre assidua & ardenti correptus decubuit gr. 11 ♈ Lunam ferente disiunctam à Sole octauam dicti Arietis partem tenente, qua de re ipsa Luna radiis solaribus calefacta, ad primum hexagonum accedente à Marte ad Solem iter habente sine beneficarum praesidio plurimum vexatus fuit iste æger, dehinc locum trigonum tangente ac Solis, Saturni, & Mercurii aspectibus etiam Iouis radios per suum antiscium irradiata, feliciter se habuit iste æger, nihilo tamen secius ad vnguem minime percuratus fuit, propterea paucopost tempore inter viuos agere desiit, quia ♄ Orientis dominus in domo mortis inuentus, Marti domino prædictæ octauæ cælo-
rum stationis immixtus erat. Hæc Boderius. Vide aphor. 11.

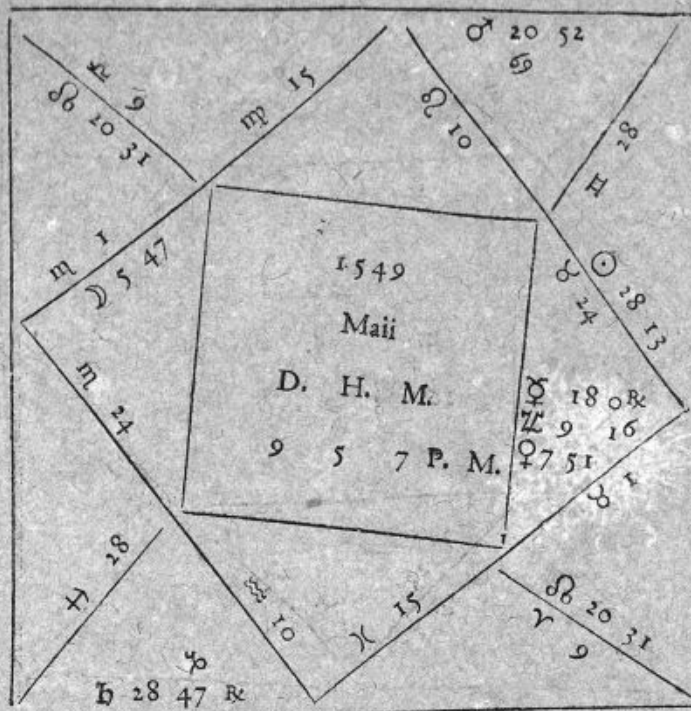
13 27. 28. capitis 22.

R 3

Duode-

Quidam Ianus acerba febre diutina captus fuit, vt supra. Vena incisa, iuxta Medici mandatum, supremum vitæ diem obiit. Decubitus enim fatalis erat, quia Iupiter Orientis dominus retrogradatione vexatus octauū ab horoscopo locum peragrabat, & per Lune translationem Marti copulatus. Hæc testimonia huius Ianii mortem obnunciabant. Hæc ille. Vide aph. 13. 16. & 29. capitis 22.

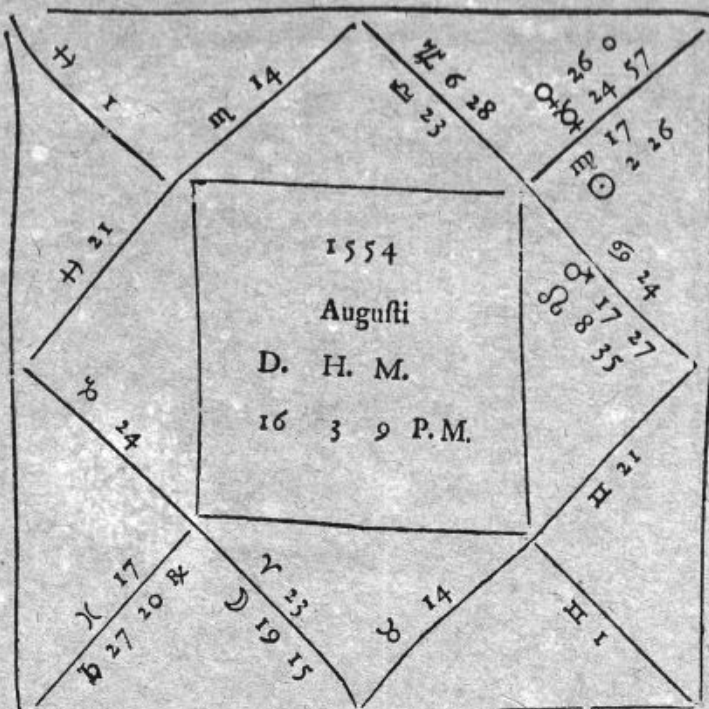
Decimatertia observatio ex eodem Boderio.

Quidam Faber Ferrarius octauum agens annum occubuit momento supra notato nimio febris ardore prægrauatus, quia calidus de vno fonte potauerat, ex quo occubitu mortuus est. Hæc Boderius.

Luna in horoscopo infelicitè collocatur, iuxta aph. 33. 22. c. præsertim quia est in casu suo, & in diametro ♀ dominæ octauæ: Mars præterea horoscopi dominus infelix est ob ♄ ac in diametro ♀, atque etiam Sol luminare conditionariū pessime collocatur in octauo loco ac trigono Saturni, qui Sol descendit cum Stellis infelicibus, quæ sunt pleiades ac hiades. Quare tot malis concurrentibus nil mirum hunc agrotum interisse.

Decima-

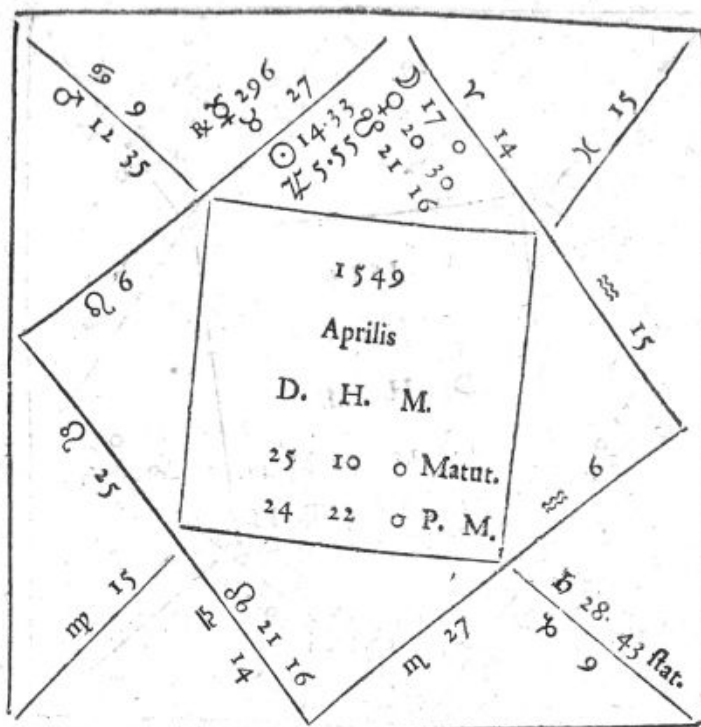
Decimaquarta observatio ex eodem Boderio.

Quidam scholasticus decubuit die 16. Augusti hora sicut supra annotatum fuit, & ipsa Luna ad quadratum accedente animam reddidit. Boderius non bene causam huius lethalis occubitus assignat, quam constat esse manifestissime ex malo Lunæ po situ, quæ cum dominium obtineat in domo mortis & à Marte tetragono radio pulsetur, mortem significat; præsertim quod & Sol luminare temporis incidit in octava domo, & ♄ horoscopi dominus occurrit in antisicio ♄, qui demum Saturnus lædit etiam Venerem & Mercurium coniunctos oppositis radiis, & horoscopus tetragonis, ut nihil auxilii restet pro hoc ægroto. Cum igitur Luna ad proprium tetragonum & Martis corpus applicuit, quod fuit die 23. eiusdem mensis, ægrotus is è viuis decessit nimirum in ipsa septima completa ab initio morbi.

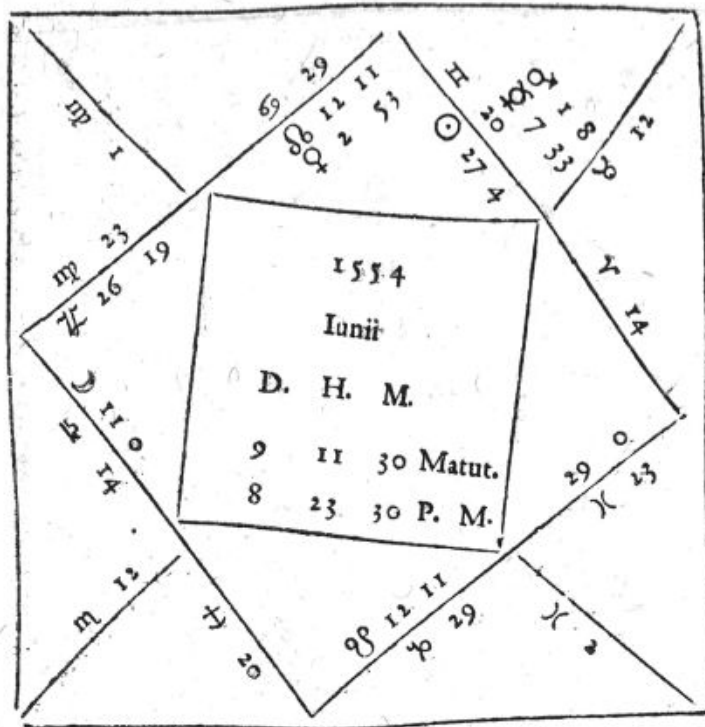
Deci-

Decimaquinta observatio ex eodem Boderio.

Quidam ruricola morbo phrenetico (vt ex Hermete & Galeno libro de decubitu infirmorum colligi valet c. de schematibus) in ∇ laborare coepit hora supra notata Luna in hexagona radiatione quadratum subsequente, collocata, vitam amisit dictus ruricola, quia Luna intra quinq; gradus caudæ draconis hora decubitus copulata erat. Hæc Boderius. Addi potest præcessisse Lunæ Eclipsim proxime nempe die 11. eiusdem mensis hora 15. à meridie, & Lunam esse tetragono Martis afflictam. Vide Aphor. 22. & 28. capite 22.

Decima sexta observatio ex eodem Boderio.

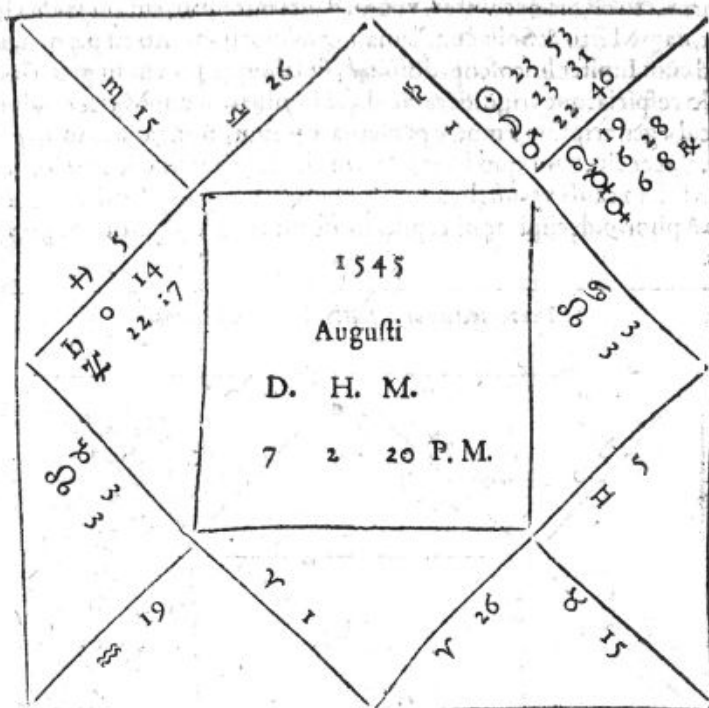

Quidam Sacerdos non mediocriter morbo prægravatus pleuritico decubuit hora supra annotata, ante quadratum sputa deiecit, Luna quadrangulum possidente supremum diem explevit. Huius Sacerdotis obitus causa, in hac quadrangula radiatione decernitur ex Lunæ coitu intra duos gradus cum cauda draconis. Hæc Boderius.

Manifestum est autem hunc occubitu perniciem esse allaturum, quia Sol luminare conditionarium constituitur in quadrato Saturni angularis & potentis qui etiam ♄ infelicem oppositis radiis affligit, ut ille nihil auxilii potuerit præstare; præterea etiam ♀ horoscopi dominus alligatur Marti octavæ domui. suntque ambo cum calamitosis hiadibus. Interiit itaque die 16. eiusdem mensis, hoc est in septima completa dum Luna attigisset proprium tetragonum coincidentem cum ♄.

Decima-

Decima septima observatio occubitus Thomæ Boderii.

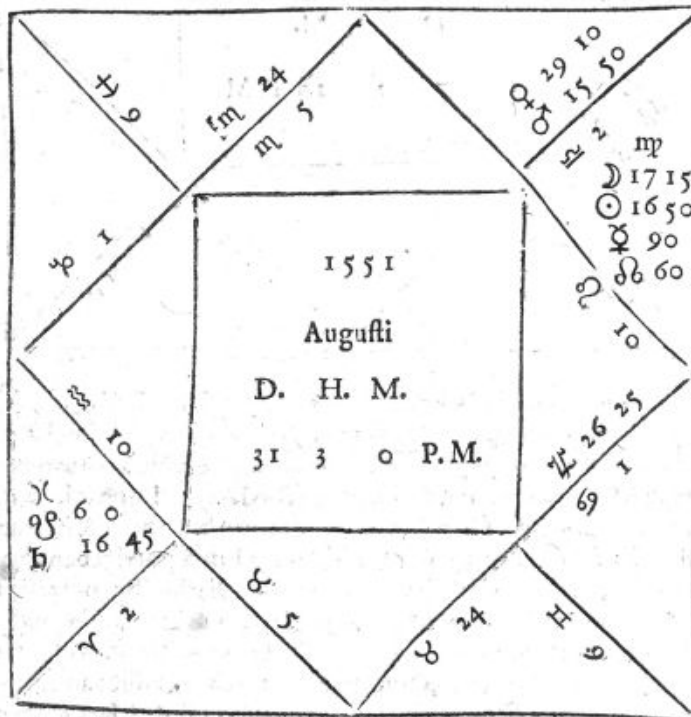

Labente anno 1545. die & hora, ut supra (ait ipsemet Boderius) febre diutina cum thoracis, & hypochondriorum grauitate non vulgariter fatigatus decubui, Luna ad medietatem primam aspectus perueniente à Saturno, Venere retrograda & Mercurio separata, Sol, Iupiter, & Mars ipsi Lunæ schemata porrigebant, in hexagono obtutu prædicta Luna à Saturno, Venere, & Mercurio discreta. Sol etiam, Mars, & Iupiter sua schemata Lunæ porrigebant: quamuis isti dies critici opportunis prædictorum syderum radiationibus muniti essent, ad sanitatem minime me reducerunt, ut supra scripsimus, tropici sæpissime mensem excedunt, septem septimanas prægrauatus fui ex illo in febres quartanas huiusmodi morbus pertrausit, me ipsum aggrauantes circiter duos annos: prædicta Solis & Martis synodus dictam ægrotationem portendit. Mars enim morbos habet acutos, Sol chronicos. Lunæ coitus cum ipsis maiorem vim præbet ad ipsos morbos producendum. Plurimi in nostro Caletio in Archiepiscopatu Rhodomenensi sito huiusmodi morbis aggrauati fuere, quorum nonnulli senectute confecti in hydropem lapsi sunt. Omnibus diligenter perpenſis, Medicos plures accerſui, qui vno ore pronunciauerunt me fore hydropicum, natura tamen cœperat subleuari, nihilo ſecius ut mihi cauerem, ligni ſancti decoctionem pro maiori cautela confeci ipsis Medicis refragantibus, de qua potavi decem diebus, ex illo valere cœpi, ac paucis poſtea menſibus corpus meum huiusmodi ægritudinibus deſunctum, ſalubrius fuit, perfecteque conualui. Ex hac noxa valetu-

S 2 dine

dine vnum mihi haud incognitum fuit, quod Solis & Martis coitus febres quartanas portendit, maxime si Luna copulatur corpore, vel aspectu. Hæc ille. Memorabilis profecto est hic occubitus, vt non pauci mirentur, cur mortem citam non attulerit, nam Martis & Solis cum Luna coitus morbum cito ad perniciem terminat. Sed cum Iupiter horoscopi dominus sit saluus ac potens in propria domo ac in angulo respiciatque trigonis radiis dicta luminaria cum Marte coniuncta dubio procul ægrum ipsum à morte præseruare potuit, non tamen absque longa ægritudine, accedit etiam quod Saturnus mitigatur à radiis trigonis Veneris, qui Saturnus fuit in causa vt morbus transfiret in quartanam. Saturnus enim vt habetur in Aphor. 9. decimi noni capitis in ascendente compertus longos producit morbos.

Decima octua obseruatio ex eodem Boderio.

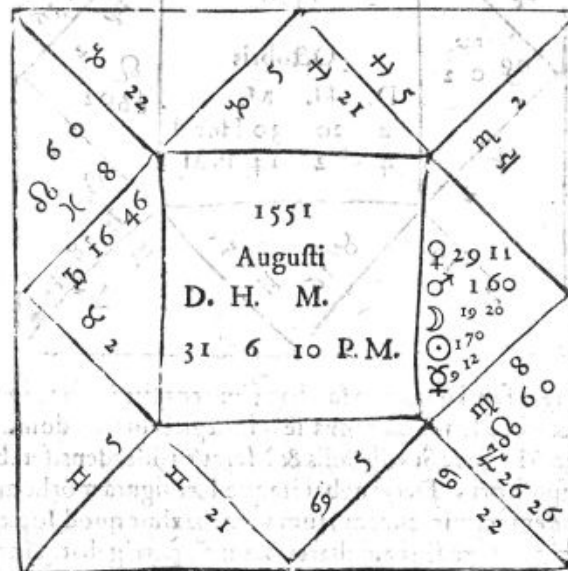
Vicarius perpetuus Bellebonensis febre diutina laborare cœpit, Luna gr. 17. mp à Sole supra vnum gradum minime disiuncta, vno circiter mense infirmitate molestissima cruciatus fuit, hæc febris diutina in tertianam versa est, dehinc in quartanam, postremo sputamine eiecto. 12. ante diebus prædicta quartana salubriter recessit. In summa colligamus, Lunam radiis Solaribus calefactam, morbi malignantis non autem lethalis iudicium afferre. Hæc ille.

Estendum est certe, hunc occubitus debuisse esse lethalem, nam præterquam quod Luna combusta est à Sole intra vnum gradum longitudinis, (quæ Sola indi-

catio

catio videri potest sufficiens ad mortem causandam, sicut diximus aphor. 27. cap. 22.) sunt etiam ambo luminaria laesa à Saturni diametro, qui dominus est horoscopi & Sol octauæ domui præst, vnde congruit hic aph. 11. dicti met. 21. cap. Cæterum cum ☿ valde potens luminaribus ipsis affulgeat suo hexagono radio, & cum Venus etiam auxiliares præstet radios horoscopo, nil mirum si hic æger post longam ægritudinem salutem acquisierit, eoq; magis, quod Luna recedit à Sole, præcipue autem ratione latitudinis eius Boreæ, quæ ipsam occidentaliorem facit plustribus gradibus, quod valde consideratione dignum censeo.

Decimanona observatio ex eodem Boderio.

Magister Martinus Mondetus prædicta die vltima Augusti febre molestissima decubuit Luna gr. 20. n̄ permeante à Sole discreta, in primo hexagono Sol, Saturnus, Iupiter, & Mercurius Lunæ sua schemata obiciebant, nihilominus sudores tetrum odorem reddentes eiecit hic ægrotus: in tetragona irradiatione dicta 4. sydera Lunæ sua schemata dabant. Rursus sudores graue olentes emisit. Medicus Magistri Martini domum concessit secum volutans, ipsum Martinum affatim medelæ sumplisse ad eius salutem nihil fecisse: propterea ipsi Mondeto consuluit, quo suæ præcaueret animæ ac iniquitatum vulnerib. mederetur. Post hac ad dictum Martinum iui sine vlla salutis expectatione desperatum, mihi omnia referentem: die & hora decubitus mihi cognitis ac perpensis dixi hunc ægrotantem breui ab hac valetudine perniciofa fore immunem, quoniam decubitus, nequaquam lethalis erat. Haecenus Boderius.

Cæterum cum hic occubitus non differat nisi tribus horis à superiore decubitu, sitque hic posterior, manifestum est Lunam adhuc magis à Sole elongari ac proinde non adeo esse noxiam, præterea mutantur hic domini ascendentes & octauæ, & Iupiter horoscopi dominus & si in sextam domum incidat, non est tamen male affectus, imo dignificatur in ☿, & excipit quadratos radios Veneris quæ & ipsa quoque in ascendente dignitatem obtinet.

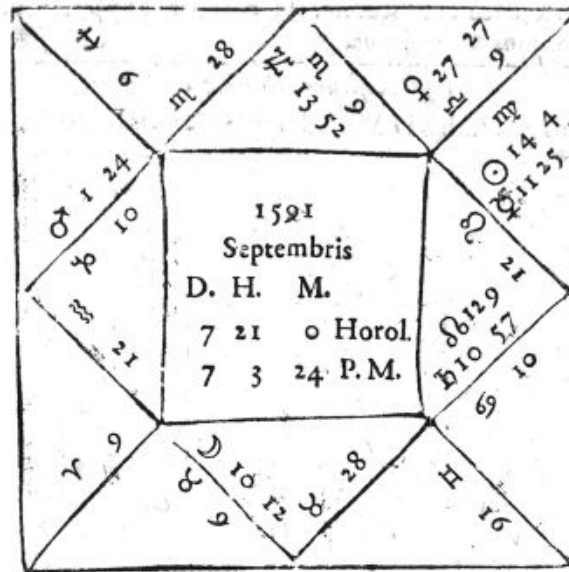
Vigesima observatio.

Decubitus Ioan. Antonii Magini Auctoris.

Ægrotare cœpi febris quartana sub hac Cœli constitutione, in qua Saturnus morbi auctor, & ascendens dominus sextam ægritudinum domum obtinet, & Luna à quadrato Martis ac Sextili Solis & Mercurij discedens, ferebatur ad sextilem Iouis sui dispositoris. Decernebat itaque hæc figura morbum quidem longum, sed ad salutem terminaturum, tum vero maxime quod Iupiter in loco radicali positus trigonos radios auxiliares Saturno porrigebat. Innuebat autem hanc ægritudinem in genesi directio Solis vitæ prorogatoris ad trinum Saturni in grad. 11. 20. ♎ cui succedebat antisicium Veneris, & sextilis Mercurij. Porro in hac ægritudinis figura Sol est in loco opposito Saturni radicis, qui Saturnus non longe abest à loco ipsius Solis radicali, ut videre est in genesi nostra in Tabulis Directionum posita sub anno 1555. Iunij die 14. horis 6.57'. P.M. Euasi autem ab hac quartana, quando Sol attigit grad. 29. Sagittarij, locum scilicet oppositum Saturni huiusce figuræ, non longe à Iouis sextili, idq; die 21. Decembris eiusdem anni, quod illa die vltimum paroxysmum passus essem, nec impofterum quicquam mali sensissem; die enim 24. eiusdem mensis, in quem vigilia sanctissimi Natalis Saluatoris nostri incidit, cum solitam febris accessionem expectarem, nihil in hi superuenit, eratq; tunc Sol in opposito loco radicis, & Luna in gradibus octo Sagittarij posita recedebat à quadrato Veneris figuræ superioris, & applicabat sextilis Solis in loco, quem ipsa à morbi initio possidebat.

Vige-

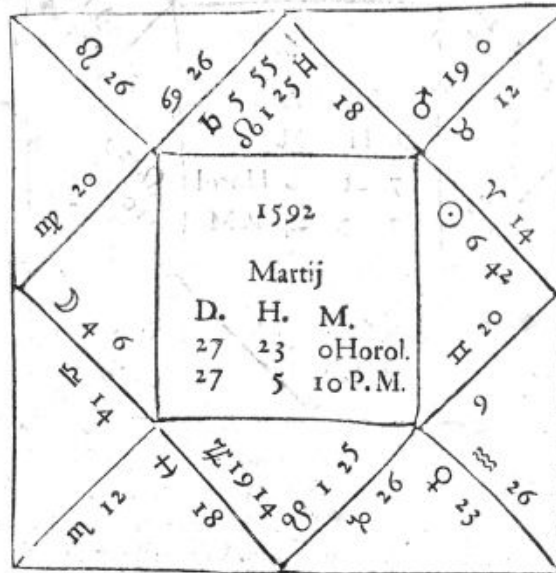

Dum anno 1591. per Æstatem Patauium patriam meam dulcissimam me con-
tulistem, Franciscus ille Gasparinus, amicus meus singularis, pro solita ipsius erga
me beneuolētia, humanissime mihi indulgit & ultro obtulit, vt ad domum ipsius
sux proximam me meaque omnia conferrem. Vbi dum familiarissime vna vine-
remus, ecce tibi nescio qua de causa (nisi fortasse ob iniuriam à muliere ipsi illa-
tam) grauissimo animi dolore Gasparinus obruitur, quem vt ab animo euelleret,
genio ac voluptatibus iam senior plus solito indulgens rei Veneræ totum se ab-
dicabar, adeo vt debilitatis naturæ viribus, die & hora supradicta, maligna corre-
ptus febri decumberet. Cui malo & hoc accessit infortunii, quod Medicus, cuius
opera ipse alias vti solebat, die antecedente, ab vrbe discesserat. Quamobrem ipse
Gasparinus accersito chirurgus sponte sua die mensis nona venam sibi secari ius-
sit. Id quod sæpius antea Medicus fieri inhibuerat, affirmans vires naturæ refar-
ciendas potius quam debilitandas esse. Quinimmo ipse ego instabam, ne pericu-
lum vitæ adiret, pessimam Cœli constitutionem esse frustra inclamans. Sed late-
rem, quod aiunt, lauimus, aiebat enim ipse sibi melius de natura sua constare,
quam nobis. Erat autem tunc Luna in Geminis prope hiades, accedens ad qua-
dratum Solis ac Mercurij, quamobrem inualuit malum, & æger erroris sui pec-
nas dedit; diem enim quarto ab inuasionē morbi, qui septimi indicatiuus est, hoc
est, die mensis vndecimo pessime se habuit, quo tempore Luna Saturno copula-
batur, ac tandem die decretorio septimo, mensis decimo quarto sub auroram vi-
tam cum morte commutauit, dum Luna proprium quadratum attigisset. Porro
mortē in superiore figura indicabat Saturnus dominus horoscopi, cū capite Dra-
conis in casu suo, in angulo septimæ oppositus horoscopo. Luna ē infelix con-
spira-

spirabat ad malum, quippe in quartæ domus cuspide in opposito Iouis à Saturno per tetragonũ damnati, & in Saturni sextili aspectu longo, horoscopo aduersatur. Conuenit autem cum hac figura aphorismus vigesimustertius vigesimiprimi capitis: Luna enim à Saturno domino ascendente transfert lumen suum ad Solem dominum octauæ, & in illa constitutum. Habet etiam ex parte locum hic aphorismus decimusseptimus & vigesimus.

Vigesima secunda observatio.

Decubitus perillustri D. Marii Scappi Senatoris Bononiensis.

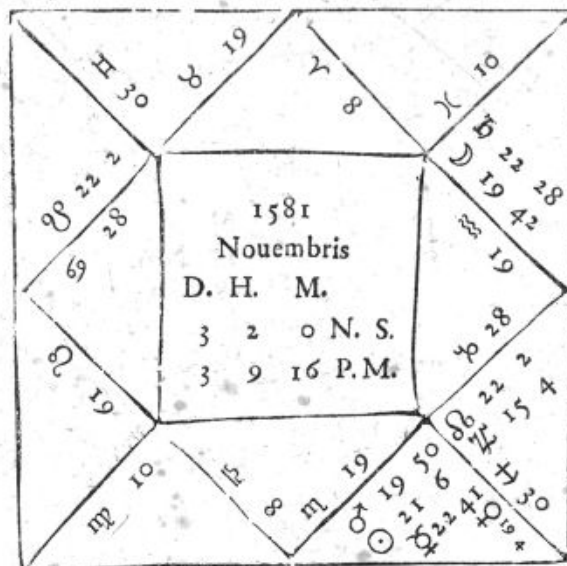
Anno 1592. dabat operam studiis Bononiæ Dominus Vincentius Pauaninus Patavinus, qui cum sub me Astrologiæ vacaret, & veritatem artis in Medicina comprobare vellet, obseruauit decubitus perillustri Viri Domini Marii Scappi Senatoris, dum vna cum Medicis quorum curæ æger suberat, visitationibus interesset.

Quare cum figuram hanc ad initium morbi constituissemus, Pauaninus ex me rogare cœpit, quem finem habitura esset ægritudo; cui ego mortem significari afferui. Nam Luminaria ambo è diametro sibi aduersantia, à quadrato Saturni infœlicis affligebantur, nullo beneficorum auxiliante, quinimo Venerem Mars tetragono aspectu offendeat, & Iupiter prope aberat à secundo Saturni antisicio. Accedebat huc Martis octauæ domus domini, & infœlicis in casu suo trinus aspectus ad horoscopum, necnon & Iouis inimici quadratus aspectus ad eundem. Mercurius autem ascendens dominus, etiam ipse in casu suo infœlix, Saturno sextæ domino aspectu trino iungebatur; quæ omnia præsentissima mortis indicia erant. Porro cōprobantur hic aliquot aph 22. 29. 33. & 34. Fecit autem æger magnam sanguinis euacuationem die vltimo mensis Martij; quæ aliquantulum adiumenti, vt videbatur, attulit; sed non potuit esse salutifera, quod tunc temporis Luna in signo Scorpii sibi aduerso ad diametrum Martis octauæ domus domi-

domini accedebat. Nihilominus die tertia Aprilis quando Luna Ioui iungebatur, non nihil à morbo subleuabatur; verum die quarta, cum Luna vix tetragonum suum prætergressa in diametro, Saturni & Solis, morbi auctorum, constitueretur, animam Deo reddidit.

Observatio vigesimatertia.

Decubitus Ioan. Baptistæ Tirundulæ Veronensis.

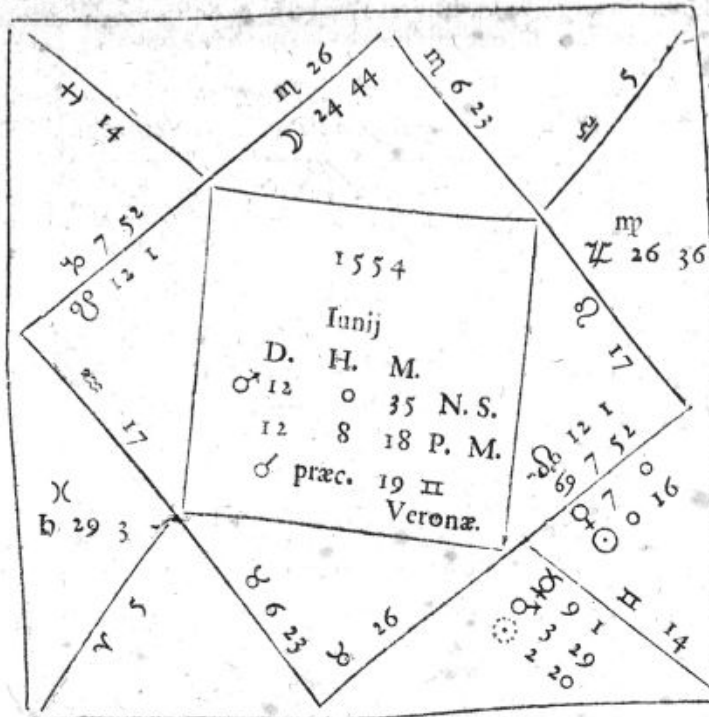

Memorabilis est hæc observatio: quippe infelicitissimus hic adolescens dum Patavij studiis vacaret anno vigesimo octavo suæ ætatis tempore supradicto gravissimum vulnus in genu dextro suscepit, ex quo vulnere tandem totum crus eidem abscissum est. Licet autem gravissime conflictatus fuerit, adeo ut sæpius de vita ipsius desperarent Medici, nihilominus tandem convaluit, ac duobus circiter annis, ligneo deambulans crure superuixit. Siue itaque Luna sit horoscopi domina in hac figura, siue Sol (potest enim esse uterque, quod duo solum gradus Canceri post cuspidem primæ domus supersunt, & deinde Leo imperium accipit) parum refert; sunt enim ambo luminaria à maleficis infecta, utpote Luna à Saturno, & Sol à Marte, per præsentiam ac vicissim Luna à Marte, & Sol à Saturno per tetragonum, ipsis etiam luminaribus in quadrato constitutis. Vnde nihil mirum est sub tam infelici siderum positu, adolescentem hunc tot vndiq; molestiis afflictum fuisse: quibus tamen non succubuit; quod ambo benefici antiscii mutuis conspirantes utrique luminari subuenirent, & maleficorum vires aliquantulum retunderent, siquidem Venus Lunæ ac Iupiter Soli, auxiliarem operam porrigit. De progressu autem ipsius ægritudinis & salutis tempore nihil mihi constat, siquidem magis sollicitus fui, ut viderem num accidens hoc cum genesi ipsius nati responderet. In qua cum radorum in Æquatore vísitato nobis modo factorum veritas egregie elucescat, ad maiorem studiosorum utilitatem non grauabor genituram nati adiicere. Natus est itaque dictus adolescens Ioan.

T

Baptista

Baptista Tirundula Veronensis anno 1554. mense Iunij, die Martis 12. horis 0.35. ab occasu sub adiecto Planetarum siue cœli schemate.

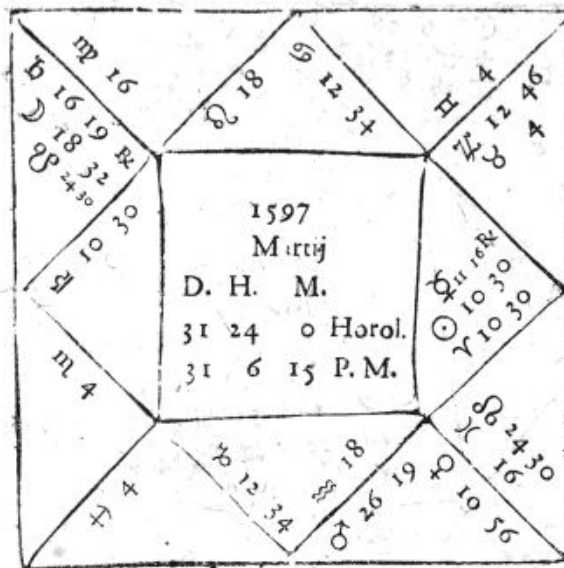

In hac genitura nulla est directio significatorum in Ecliptica, quæ cum hoc accidente, vulneris scilicet conveniat, neque enim possumus trinum Martis recipere, ut occurrat tempore vulneris ipsi horoscopo; quippe hac ratione genitura tempus æstimatum (quod est ad horam 0.45. Noctis sequentis) anteveriret dimidia horæ parte, quod rationi non est contentaneum. Quamobrem facta directione horoscopi ad tetragonum Martis in æquatore, tempus genituræ decem solum minutis anticipat, & euentus optime correspondet. Incidit autem quadratus Martis radius in grad. 33.1.2'. & fertur ad horoscopus cum grad. 10.2'6. Eclipticæ, emenso arcu directionis grad. 27.25. qui æquivalet annis 27. mensibus 5. secundum communem opinionem. Potuisse autem Martem tam infelicem euentum significare satis constat, si naturam eius in loco diligenter examinemus; quippe à compluribus stellis fixis, ut sunt hiades, & stellæ orionis, cum quibus descendit, obsessus, in hexagono Saturni constituitur. Cæterum excessit è viuis hic adolescens post biennium ab accepto vulnere, morte tamen naturali, anno scilicet ætatis suæ 29. & mensibus duobus, quando Luna primaria vitæ datrix ferebatur per directionem ad quadratum Saturni in æquatore, qui incidit in gr. 269.53. æquatoris. Nam sub circulo positionis Lunæ graduum 24. fere est illius ascensio obliqua graduum 240.22. quæ sublata à dicto quadrato relinquit arcum directionis grad. 29.31. Præterea & Sol applicabat sexuli Martis tempore mortis, licet ille non obtineat potestatem hylegalem.

Vige-

Vigesimaquarta observatio.

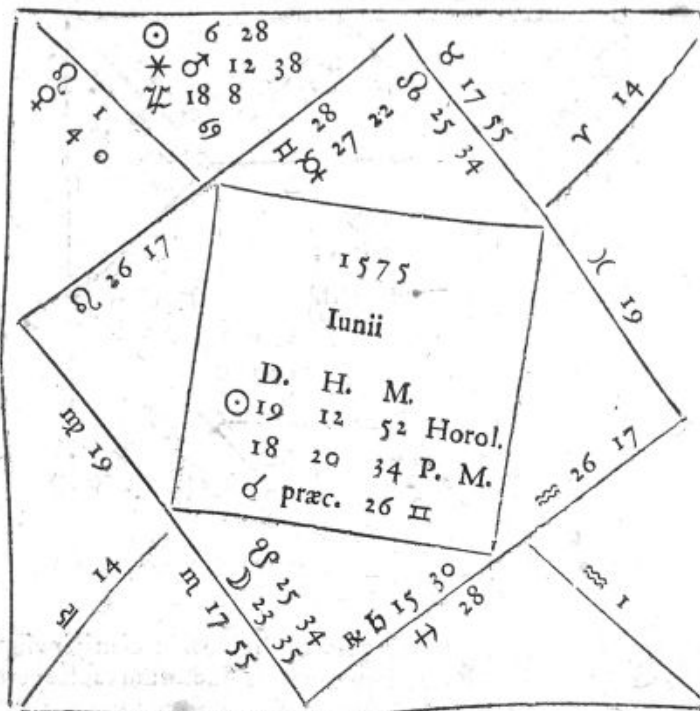
Decubitus Brunori Nafini Brixienfis.

Non est inferior hæc observatio priore, siquidem à levi origine ingens malum emanavit. Natus enim ille, dum Bononiæ studiorum causa ageret, anno ac die supradicto leniter in fronte, & in manu aliquanto grauius vulneratus fuit, sed paucis post diebus ab omni mortis suspitione liber, ac pene saluus, vagabundus domi forisque discurrens inordinato victu & licentiore coitu vsus in recidiuum incidit, ac spasmus seu convulsione neruorum correptus, die 13. Aprilis hora 12. & dimidia vitalem hanc auram dereliquit. Fuit autem is dies decimusquartus à principio læsionis, quo Luna discurrebat per gradum 15. (in diametro Saturni existentis in gradu 15½ mp. Constat autem ex sola hac figura ad principium decubitus constituta, iudicium de morte patientis desumi posse. Nam Luna damnatur à Saturno & à cauda Draconis, necnon à Solis ac Mercurij retrocedentis antiscio; nec trigonus Iouis radius eidem opem ullam porrigit, cum in octaua mortis domo constituitur. Venus autem horoscopi ac octauæ domini affligitur ab eodem Saturno per diametrum, de quo extat aphorismus decimusquintus capite 22. qui ait: si vnus & idem Planeta à maleficis infestatus, & horoscopo & octauæ domui præerit (vt hic Venus) tunc mortem significari ipsa smet ægroti culpa conscitam. Verum si & genescim ipsam, qualis mihi ab huius adolescentis fratre D. Ioanne Paulo adhuc superstite data fuit, inspiciamus, mirus Planetarum ad nati mortem conspirantium consensus patebit. Enimvero tempore occubitus ferebatur horoscopus per directionem ad sextilem Martis longum in gra. 13. mp cum testimonio tetragoni Saturni paulo post subsequenti.

T 2 Erat

Erat autem Mars præcise sub eodem circulo positionis cum Hercule stella fixa
crudeli ac violenta. Præterea eodem tempore attingebat Luna per directionem
corpus Saturni. Atque in reuolutione annua Luna in gradu 8. coniungebatur

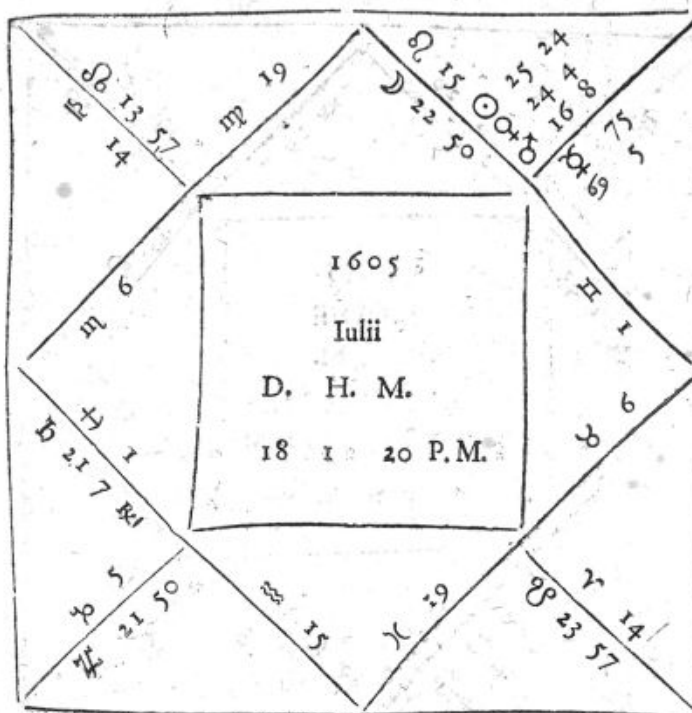

Marti in grad. 14. eiusdem signi constituto. At in figura decubitus locus Saturni
& Lunæ incidit in locum quadratum Saturni radice prope ipsam horoscopi di-
rectionem; ac Sol in grad. 11. Arietis positus in quadrato Martis radicali collo-
catur. Mars autem totius mali primus auctor, tempore decubitus è gra-
dibus 26. horoscopus radice è diametro oppu-
gnabat.

Vige-

Vigesimaquinta observatio.

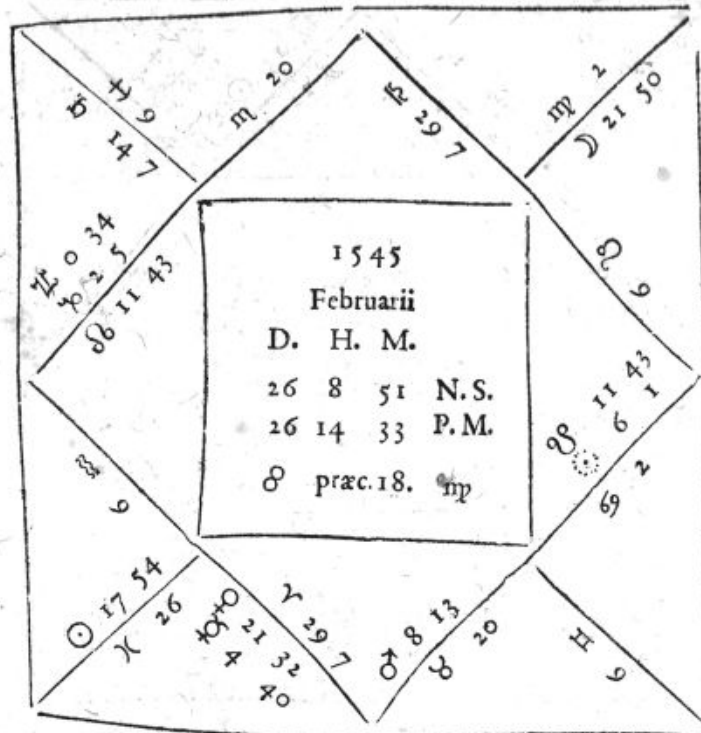
Decubitus Serenissimi Principis Mantuæ.

Dum superiore Æstate, anni f. 1605. Mantuæ essem, vocatus à Serenissimo Duce, inuasit Serenissimum Principem Franciscum tertiana duplex mense & hora superius notata; quam egritudinem ipse exspectabat, siquidem aduenturam ei biennio ante prædixeram, idque ex directione horoscopi ad antisicium $\odot$ occurrentis in grad. 26.54'. $\odot$, locus enim Martis radicalis est in Celsitudinis suæ genesi in grad. 3.6.8. & horoscopus in grad. 12.40. $\odot$. In principio itaque ægritudinis Luna accedebat ad Regulam, seu cor Leonis, & ad locum directionis, dum supra Horizontem emergeret gr. 6. π , quem Mars ab initio nascendi ferit oppositis radiis. Verum cum Mars horoscopi dominus & mali auctor recedat à Mercurio octauæ domino, & applicet diametro Iouis & corpori Veneris, indicabat ægritudinem minime lethalem futuram, eoque magis quod & Sol à Veneris præsentia confortetur; conualuit enim circa finem eiusdem mensis.

Vigesima sexta observatio.

De Excellentissimo Viro Gaspare Taliacotio Medico Bononiense.

Cum de exemplis geniturarum hac adferendis sollicitus essem, forte fortuna incidi in genescim Excellentissimi viri Gasparis Taliacotii, amici mei, dum viveret, integerrimi, Medici Bononiensis præclarissimi, ac nasum restauratoris solertissimi. Nihil autem alienum ab instituto meo facturus videbar, si hanc etiam genituram hisce exemplis interponerem, præsertim quod radiorum in Æquatore assumptorum, veritas in illa egregie eluceat. Habuit itaque V. r. hic duas ægritudines Saturninas, vnam anno suæ ætatis quadrag. simoseptimo, & alteram anno quinquagesimo quinto, ex qua tandem diem suum obiit, anno scilicet 1599. Nouembris die septimo hora decima octava circiter. Verum dictis temporibus nulla erat infœlix luminarium directio, igitur necessario ambæ hæ ægritudines à Saturno illatæ ab Horos. opo prouenerunt. Atque cum ille non nisi semel deferri queat in hoc casu ad Saturni tetragonum in Ecliptica, prout fecit anno 35. abque omni dubio altera ægritudo anni quadagesimi septimi ab eiusdem horoscopi directione ad tetragonum dicti Saturni in Æquatore dependebit. Dicto itaque anno 47. ægotauit grauiter hic vir ad complures menses, præsertim vero tota hyeme. Non fuit autem mortalis hic morbus, quod dictus Saturni tetragonus incidit in grad. 343. 4'. Æquatoris

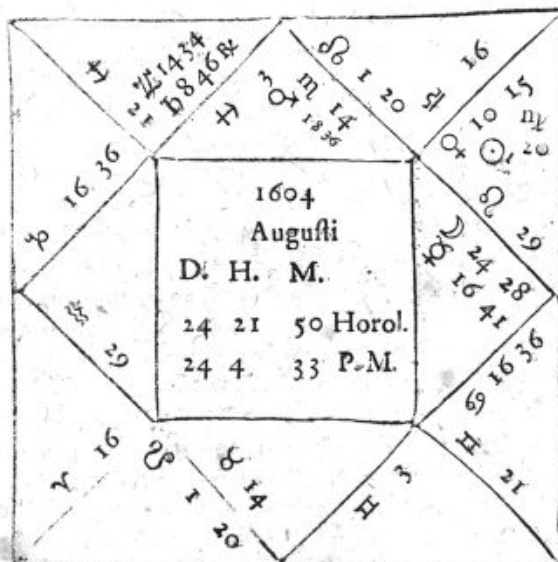
toris, quibus respondent in Ecliptica grad. 29. 24'. ∞ , à quo loco directionis prope abest tum Iouis, tum ipsius horoscopi sextilis aspectus in Ecliptica. Porro mortalis fuit altera ægrotudo anni 55. quando horoscopus attigit per directionem quadratum Saturni in Ecliptica: cuius malitiam superueniens lumen secundarium magnopere auxit. Nam in reuolutione anni 55. quæ fuit ad diem septimam Martii 1599. circa meridiem, Sol & Venus coniuncti, constituebantur in antisicio Saturni percurrentis grad. 15. 4'. ∞ , Luna vero incidens in grad. 21. ∞ accedebat ad diametrum Martis obtinentis gradus 25. ∞ , fuitque is Lunæ locus in reuolutione infestatus ab eiusdem Martis antisicio. Nihil itaque mirum est, tot concurrentibus malis, virum hunc è viuis excessisse: atque si de initio ægrotudinis certi quid haberemus, proculdubio, consensum Planetarum in figura morbi ad mortem conspirantium inueniremus, constat autem mortis tempore supradicto Lunam fuisse in quadrato Saturni anæreta. Fuit autem ægrotudo hæc & longa & interrupta, quippe per Æstatem superiorem varie fluctabatur æger, interdum enim videbatur euasisse malum, ac deinde denuo vehementiore decumbebat morbo. Hoc autem in confesso est, Medicos ipsos ægrotudinem non cognouisse, vt anæreta sub radiis Solariibus indicabat.

Vigesima septima observatio.

De Barbara Magina filia Auctoris.

Latitudines Planetarum

♄	2	7	S.	D.
♃	0	52	S.	D.
♂	0	40	M.	D.
♀	3	12	M.	D.
♁	0	32	S.	A.
♂	4	36	M.	A.

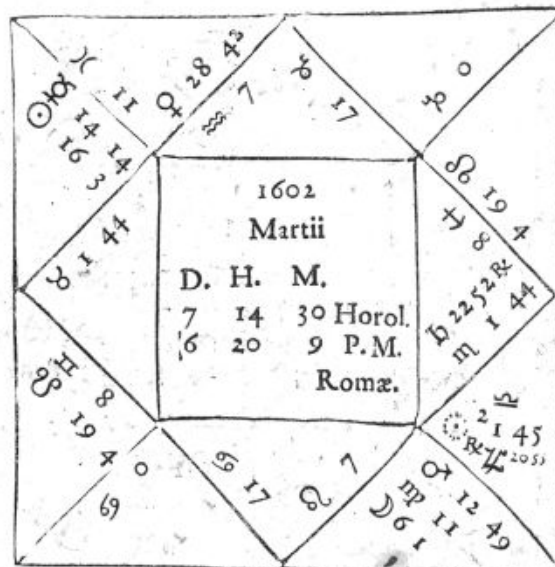

Placuit superiori genituræ & hanc etiam filiolæ meæ adicere, quæ cum decimum septimum mensem ageret, die prima Februarii anni 1606. leuiter cepit male habere, nihilo tamen secius discurrebat per ædes more solito: die vero tertia eiusdem mensis (horam obseruare non potui) morbi inclemētia obruta decumbere

bere cœpit. Credo autem fuisse horam vnam aut alteram à meridie, dum Luna circiter gradus 25. +) obtineret. Porro accrescente in dies morbo, die septima dicti mensis, à cibo & lacte materno abstinere cœpit, nec inde vsque ad 10. mensis diem, quicquam præter vinum, aliosque liquores degustauit. Vbi hoc obseruatione dignum est, momento mortis, quæ duabus horis ante Solis ortum fuit, eundem gradum supra Horizontem ortuum emeruisse, qui ab initio natiuitatis ascenderat, eratque etiam Luna tunc temporis in grad. 26.) (in quadrato scilicet loci sui ab initio morbi sumpti. Verum enimvero cum de præciso decubitus tempore mihi non constet (nisi quod Solem à Martis tetragono affligi certum est) planetarum in hanc mortem coniurantium in genesi ipsa examinabimus. Luna itaque quæ hic hylegiale potestatem obtinet, sub circulo positionis gr. 42. fere descendit cum gr. 153. 2' 9. æquatoris, & cum gr. 15. 5' 7. ♄. Hæc igitur ferebatur ad exaetum quadratum Martis. Præterea & Horoscopus attigerat sextilem Martis longum, qui prope abest à quadrato in æquatore. Nec omnino aspernamur Mercurii Lunaris conditionarii domini in hanc mortem coniurationem, quippe qui per directionem ad quadratum idem Martis deuolueretur.

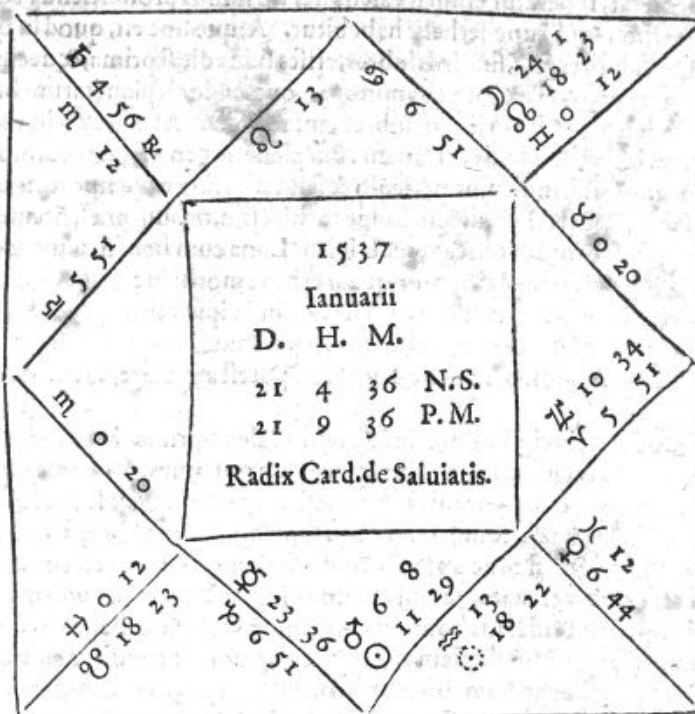
Observatio vigesima octaua.

Facta ab Excellentiss. D. Hieronymo Rubeo Ravennate Medico nostræ ætatis celeberrimo in decubitu Illustriss. & Reuerendiss. Card. Antonii Mariæ de Saluiatis, qui fuit talis.

Ex his facile cognosci potest, vera dixisse Galenum 3. de diebus decretoriis c. 6. Lunam, si ad planetas intemperatos steterit, prauos molestosque dies facere, morborumque initia pessima, & plurimum periculosa. Quis enim Medicus, si ut est Hippocratis libro de aere, aquis, & locis præceptum, Astronomiam nouerit, & quod

& quod ibidem idem affirmat, ex ea morbum præcognouerit, & huiusmodi animaduertisset morbi initium, eum maxime periculosum fore non pronuncias-
set, maleque se habiturum egrotum, cum ad opposita, & quadrata loca Luna per-
uenisset, nempe die 14. 21. & 28. eiusdem mensis, quibus diebus non esset medica-
mentum vacuans, aut alioqui vehemens adhibendum, cum dicat ibidem Gale-
nus diebus illis mutationes fieri magnas: In lethalibus morbis lethales, in salubri-

bus bonas. Pater autem morbum hunc inter lethales fuisse collocandum, cum Saturni locum radicalem Luna insidens pessimum ex sententia Galeni morbum indicaret. Pari censendus fuisset periculo dies 19. eiusdem mensis, quo Luna ad locum radicalem Martis & Solis adiit. Quo etiã die vertente, nempe ubi post iteratas malorum locorum à Luna peragrationes, robur innatum viri, in victus ratione tota vita temperati infractum est. Obiit ipso scilicet die 19. Aprilis hora 19. horologii. Sed videtur facere difficultatem id, quod ibidem scribit Galenus, in morbis salubribus dies eosdẽ, locosq; esse considerandos, videlicet cum Luna ad quadrata & opposita loca peruenerit. Cum enim hæ inimicæ irradiationes esse scriban-
tur, malum potius quam bonum allaturas esse verisimile est, præstaretq; si hexa-
gonum, aut trigonum animaduertendum esse asseruisset.

Respondeo, mutationes in morbis & crises, de quibus scribit in illis libris Ga-
lenus, siue salubres morbi sint, siue insalubres, fieri propter eam causam, quia
natura inimica aduersus morbum insurgit cum eoque luctatur. Vnde ob hanc
turba

turbationem, & naturæ luctam dicebat Hippocrates 2. Aph. 13. Quibus crisis fit, noctem, quæ accessionem præcedit, grauem esse: expellit enim natura quod noxium est, si robusta sit, & tunc salubris est morbus, si vero imbecilla fuerit, succumbit, & morbus dicitur lethalis. Cum igitur irradiationes illæ oppositæ, & quadratæ hostiles habeantur, & in signis fiant, quæ vires habent aduersas, non fuerit mirum, si morbum natura oppugnat, & perinde ac hostis eum in prælium vocat, & cum eo decertat, superatur enim si valens sit, si minus prosternenda ac prote-renda à morbo, qui tunc lethalis habebitur. Atque hoc est, quod in omnibus morbis, siue salubres sint, siue infalubres, crises fiunt die septima, & decimaquarta: ex naturæ autem vi maiore, aut minore, quæ ex locis planetarum beneficorum, aut maleficorum hauritur, salubres, aut lethales. At quomodo verum esse potest, quod inquit Galenus, Lunam cum planetis generis salubres morbos facere, illorumque esse initia sine periculo & salutaria, cum eo tempore ne morbum quidem facere deberet? Si quidem longe maius est, morbum præsentem expellere ac sanare, quam futurum præcauere. si igitur Luna cum beneficiis morbos sanat, multo magis præcauebit. Igitur nunquam erit, ut morbi incipiant, quando Luna cum beneficiis planetis fuerit, præsertim quia ipse etiam paulo supra Galenus scripserat, hominem tunc bene degere, cum Luna locum beneficorum in genesi possederit. Itaque si bene tunc degit, non potest ægrotare, aut morbi initium habere.

Respondeo principium morbi esse teste Galeno primo de Crisibus cap. 4. & primo Aphorif. 12. cum naturæ primum in illum impetum, primamque inuasionem facit. Itaque eo tempore si cum beneficiis genituræ locis Luna fuerit, indicatur valentem eam esse, & morbum ob id superaturam: si contra, superandam. Quod vero additur, si tunc homo bene degit, quando Luna est cum beneficiis, igitur non poterit ægrotare, aut morbi initium esse. Verum id quidem est, si simpliciter accipiat, & in sanis hominibus, ut ibidem explicat Galenus. Sed ubi morbi causa iam in promptu est quam mali forte ingressus ac transitus collegerunt, ipseque morbus iam naturam stimulat, tum ipsa in morbum insurgat necesse est, bonasque esse huiusmodi aggressiones, & quæ deinde sequantur, mutationes.

Ex his inferri poterit, quod Galenus omisit, ex cuius tamen dictis potest colligi, nempe, quid erit dicendum, cum Luna in neutro locorum fuerit, nec beneficorum, nec maleficorum, quemadmodum in sequenti nostra obseruatione fuit. Hactenus Excellentissimus Rubeus.

Additio Magini.

Puto ego, horoscopus natalitium Illustrissimi huius Cardinalis fuisse gr. 3. 15'. præsertim quod æstimatedum tempus est ad horam 4. 30'. Horologii, atque tempore mortis accessisse ad tetragonum radium Saturni secundum æquatoris partes. Enimvero si recta Saturni ascensionem graduum 157. 15'. addantur gr. 90. definit sinister ipsius Saturni tetragonus in gr. 247. 15'. æquatoris, à quo sublata deinceps obliqua ipsius horoscopi ascensione quæ est gr. 183. 0'. relinquitur arcus directionis gr. 64. 15'. cui secundum opinionem Cardani, & Naibodæ debentur anni 65. cum diebus 76. Neque enim persuaderi possum Illustrissimum hunc virum à viuis decessisse absque valida aliqua directione.

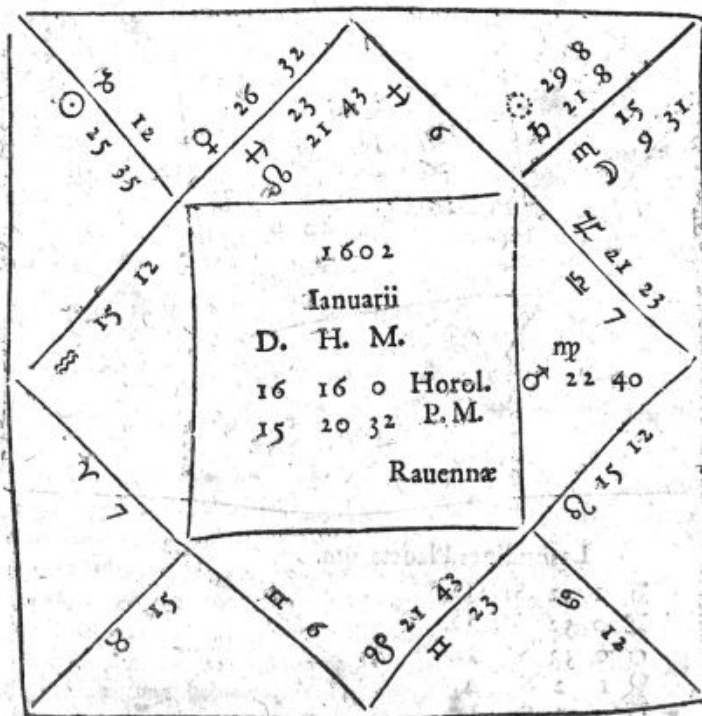
Correspondet autem in Ecliptica huiusmodi Saturni quadratus radius inter-

fectior

fectior gradibus 22.16'.m. concurrens fere cum hexagono ☿ ex gr. 23.35'. 70 pro-
iecto, quem directionis loco præcise admodum occupabat Saturnus obtinens
grad. 22.5'.m. in anni reditu, & in opposito Lunæ constitutus percurrentis tunc
gr. 24.8. Quod profecto mirum videri debet, & pro validissimo testimonio ve-
ritatis radiorum in æquatore. Præterea idemmet horoscopus progressionem affi-
ciebatur à diametro Saturni, & Lunæ progressio annua deuoluta erat ad grad.
24. m. nempe ad locum directionis horoscopi, quem Saturnus corporaliter oc-
cupabat. Quare afflictis adeo simul ambobus ipsis vitæ largitoribus à h validissi-
mo anæreta, utpote horoscopo per directionem & annum processum, & Luna
per transitum & annum pariter processum; ac præterea eodem h inficiente di-
rectionis horoscopi locum ad initium anni, nil mirum si tunc Illustrissimus hic
Cardinalis è viuis decessit cum omnium dolore. Non ignoro fuisse aliquos, qui
confugerint post subsequutam eius mortem ad horoscopi mutationem, statuen-
do ipsum in gr. 14. 2 proxime, ut tempore mortis occurrat ad tetragonum h in
Zodiaco, parum curantes, tempus hac mutatione nimis ab æstimate recedere, ut
pote integra hora, quod non est credibile de viro nobilissime nato, cuius tempus
natalitium à patre fuit diligenter annotatum, ut ab ipso met Cardinali testabatur.

Observatio vigesima nona.

Eiusdem excellentissimi Rubei ad initium morbi Illustr. & Reueren. D. Mar-
filii Landriani Episcopi Vigleuanensis, ut in hac figura.

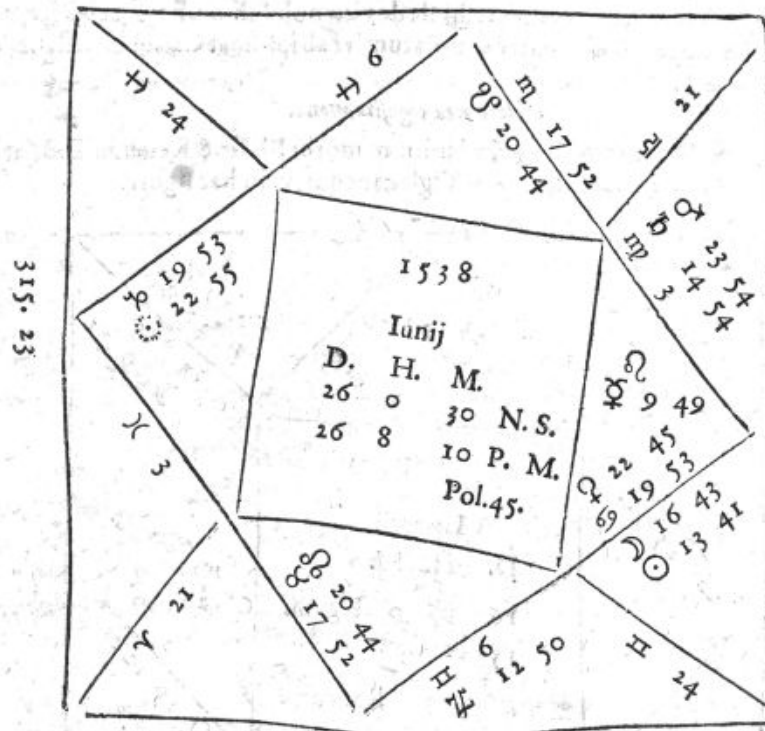
V 2

Hic

Hic Luna in nullo genesis maleficorum, aut beneficorum loco reperitur: Incidit tamen Illustrissimus Dominus, dum Rauennæ legationem Romandiolæ sustinens commoraretur, in magnam syncopem à stomacho, è qua cum restitutus esset plerisque adhibitis remediis, sic tamen vt per duodecim circiter horas absque pulsu esset, successisset autem febris, in quarta liber omnino fuit. Luna est in quadrato Mercurii genesis, qui est dominus sextæ domus; aliquid etiam facit, quia est in loco Saturni annui redivit. Sed quia parui hæc momenti fuerunt, idcirco cum ad oppositum Iouis genesis Luna pervenit, morbo solutus est, cum aliqua tamen difficultate ob quadratum Saturni, & Martis, qui magis obfuisse, nisi initio Luna à maleficorum radiis libera fuisset. Atq; hæc pro explicanda Galeni sententia dicta sint. Hæc excellentissimus Rubeus.

Ecce genesis iam dicti Illustrissimi Episcopi.

225. 23.

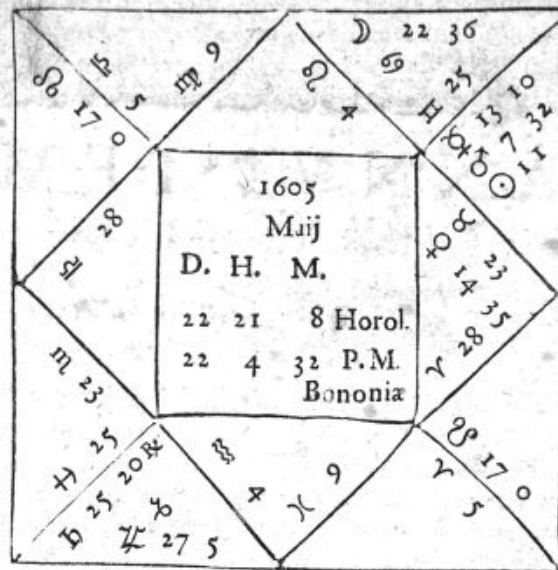
Latitudines Planetarum.

♄	1	32	S.	D.
♃	0	52	M.	D.
♂	0	33	S.	D.
♀	1	2	S.	A.
♁	0	36	S.	D.
♂	4	8	S.	A.

Obfer

Observatio trigesima & vltima.

Decubitus eiusdem Illustrissimi & Reuerendissimi Episcopi Vigleuanensis.

Idemmet Illustriss. Episcopus Bononiæ tunc prolegatus ægrotauit momento tēporis, sicut supra. Ob intempestiuū vsū potus gelidi, dum occuparetur in corporis purgatione, quam ante aliquot dies ex Medicorum consultatione iniuerat. Hæc autem ægritudo adeo vires eius prostrauit, vt ex debilitatione pulsus, ac ex alijs symptomatibus die 26. præsertim & 27. superuenientibus Medici præstantissimi quotquot ad eius curam vocati erant vnanimi consensu de eius salute prorsus desperarent, deridentes potius prædictionem salutis: quam D. Franciscus Ingolus eius auditor ac Astrologiæ peritissimus, atque ego constanter ex coniecturis Astrologicis non leuibus assueuerabamus. Nam quamuis tunc temporis horoscopi directio deuoluta esset ad tetragonum Mercurii domini octauæ stationis, atq; etiam Venus Apheta, & Luna simul (quæ ambæ in eodem fere positionis circulo cadunt) accederet per directionem ad Saturni hexagonum in signo ipsi Veneri inimico, nihilominus spem futuræ salutis nobis dederunt directiones ipsæ non admodum valentes ad mortem inferendam; præsertim non cōsistente annua reuolutione. Sed & non leuem salutis spem nobis fecit positus Lunæ ad morbi initium in loco radicali ad vnguem beneficæ Veneris, quæ tunc domina erat horoscopi, ac octauæ domus, à cuius * ipsa ☾ sese separando ad Iouis applicabat diametrum. Nihil nos deterruit videntes, hunc præsidem male se habuisse die 26. dum ☾ per locum H radicalem discurreret, & die 27. percurrente eadem Luna locum ☿ genituræ, quinimo dum anxie vocatus accessissem dicta die 27. ad ægrotum pereunctantem me, quid de exitu eius ægritudinis, quæ à Medicis lethalis censebatur, ex Astrologicis sentirem prædictionibus, eidem ingenue ac sancte affirmavi, me nihil de eius morte timere, imo sperare pro certo illa eadem die debere ipsum à morbo aliquantum subleuari, & successiue sequentibus diebus vires magis ac magis acquirendo, quamprimum conualescere, sicut euenit.

V 3

DE

DE ANNI TEMPO-
RIS MENSURA IN DIRECTIONE
BVS EX COMMENTARIIS VALENTINI NAI-
boda Mathematici eruditissimi super caput decimum Apotelesmati-
ci Tertij Claudij Ptolemæi.

Is ad iudicio quæstionē, circa quam multos doctos hēsitasse cogno-
ui, neminem vero, qui quicquam in ea determinare voluerit, ne-
dicam potuerit: quia enim cum Ptolemæus hic dicat ἐνιαυτὸν, hoc
est, annum Solarem, seu integram Solis conuersionem, atque in
se se restitutionem proprie censeri & esse tempus, in sequenti vero
de vita tractatu, ubi agit de vitæ prorogatoris directione, dicit tempora Æquato-
ris æquabiliter transire per vtrumq; & per horizontem, & per Meridionalem cir-
culum, quorum respectu localium distantiarum similitudines, seu paritates acci-
piuntur, & ynumquodlibet talium temporum bona ratione valere seu effice-
re annum Solarem vnum. Ideo hic quæri potest, vtrum per tempus Æquatoris in-
telligat partem eius recentessimam & lexagisimam, an vero aliquam aliam. Qui
τὸ ἐνιαυτὸν vrgent, & subter corticem litteræ nihil vident, iis apparet præfens ista hæ-
sitatio superflua & otiosa. Et inter plures alios doctos, & familiares vir eruditissi-
mus Io. Stadius dulcis meus amicus, quasi deridendo partem illam 72. qua Carda-
nus tempora directionum augenda esse semper, & vbiq; constanterque præcipit,
quærebat olim à me vtrum saltem suspicari possem aliquem Ptolemæi locum, in
quo memoratam illam partem 72. insinuasse inueniretur Ptolemæus, sicut asser-
tum est, & putatum à Cardano, vnde postea in Ephemeridibus suis posuit eam ef-
se plane commentitiam, atq; à re ipsa pariter ac littera menteq; Ptolemæi alienam:
suntq; inuenti plurimi, qui consentiant, & hanc eandem sententiam sequuntur,
vt mirum sit, Cardanum in hoc sese neq; defendere, neq; apertius declarare vo-
luisse, ne quidem in commentariis in Ptolemæum postremo recognitis, & locu-
pletatis: præsertim cum satis appareat, ipseq; licet recte, indicet non incognita si-
bi fuisse dictarum illarum Ephemeridum contenta, alias enim de ipsis noluisse,
vel non potuisset quicquam iure iudicare, & tamen interea hoc dum agit, huius,
in quo præcipue in illis coarguebatur, & ex quo tanquam ex re non parui mo-
mentilectoribus, & studiosis tot enascerentur dubitationes, nullam plane faciens
mentionem, totum hoc negotium silentio præterit. Nec conicere mihi licuit,
quo consilio alio, si non quia in littera Ptolemæi forte nihil occurreret, aut esset in
promptu, quod id quod prodidisset sufficienter firmatum constare posset. Itaque
hæc scribens cogitabam apud me, an ne aliquid esset & inueniretur apud Ptole-
mæum,

mæum, quo excusari, defendiq; posset Cardanus, & per quem demonstrari posset, insinuatum esse à Ptolemæo id, quod de cōmuniter vsitatis Æquatoris temporibus septuagesima secunda ipsorum parte adaugendis astruxit. Succurrebant autem statim rationes non inuitæ, neq; dissentaneæ à re ipsa, nec ab ipsius Ptolemæi verbis, menteq; abhorrentes. Ptolemæus ubiq; testatur hanc disciplinam, & sua præcepta, verbaq; naturaliter esse intelligenda, & seiungenda penitus à numeris arbitrarijs, vt quib. à natura nulla vis agendi sit inserta. Qua ratione ductus hoc quoq; loco asseruit vnā integram Solis conuersionē efficere vnū naturale: omniumq; hominum sensus incurrens & quod proprie dici mereatur tempus; quasi dicat, Ægyptios, aut Arabum, imo & ipsos nostros Iulianos annos non esse naturales, sed arbitrarios atq; à naturalibus longe diuersos, & de se&ibus, vel excessibus differentes, & qui ob id in hac arte naturali nō possint tenere verum, aut vere physicum locū. Similiter intelligendus est Ptolemæus in capite sequenti, vbi dicit, quodlibet Æquatoris tempus indicare aut definire nobis annum Solarem vnū, quod videlicet loquatur de Æquatoris naturalibus, non autem arbitrarijs temporibus, & hoc maxime, quia adiecit id fieri *ἐκ φύσεως*, hoc est bonis & naturalibus consentaneis que rationibus. Nulla est autem ratio, vt res arbitraria indicet in hac arte rem naturalem: sed oportet, vt tempora naturalia iudicentur à naturalibus, & neutiquam arbitrarijs temporum numeris: cumque annus Solaris sit quædam ipsius naturalis reuolutio, & in sese reditus, restitutioque. Ergo de sententia Ptolemæi exquisitè desiderat indicari ab Æquatoris temporibus naturalibus, non autem arbitrarijs, qualia tercentum additis sexaginta circulum conficiunt. Quod autem circuli in tricenasexagenas partes sectio sit artificialis & arbitraria, non autem naturalis, id ex se se manifestum est, & in confesso apud omnes. Fatentur enim omnes, natura Solisque diurno per signiferum incessu monstrante, cœlestes ambitus suis distribui temporibus aut partibus, quibus ob id quoque apud recentes noua inuenta est additaque appellatio. Nam quas prisce parte appellarunt, moderniores gradus à Solis diurno progressu vocant. Sole enim quotidie tantum cœli percurrit, quantum fere satis est ad conficiendam vnā circuli tricenam sexagenam partem. Quem numerum artifices prætulerunt, non quia naturalis sit, aut in ipsa rerum natura cohærens, sed calculo maxime conueniens. Recte ergo Cardanus & ex mente Ptolemæi voluit sectionem circuli in partes 360. tanto abesse à sectione physica, quanto supputationibus artificialibus est conuenientior, aptiorque. Itaque & ob eam causam circuli naturalis est sectio in tot tempora vel partes, quot temporibus, seu gressibus Solis naturalibus diurnis vna reuolutio conficitur, expleturque. Nam talis & huiusmodi Solis diurnus gressus, non autem pars sexagena sit & efficitur naturalis numerus, & secundum potentiam annus solaris. Quod autem hæc sit sententia Ptolemæi & non alia, paulo anteclearissime demonstrauimus. Non enim vult Ptolemæus, annum Solarem naturalem componi, constituique, aut indicari ab aliquo tempore, quod arbitrio hominum sit limitatum: sed quod in ipsa rerum natura cohæreat, & cui ipsa natura limites posuerit, & naturalem habeat potentiam componendi Solarem annum. Habes ergo iam demonstratum in Æquatore reperiri naturalia tempora tot quot sunt Solis gressus diurni ad conficiendum, explendumque suum ambitum sufficientes, nempe 365. proxime: atqui tempora eiusdem Æquatoris artificialia, quibus in supputationibus neces-

